

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Πολιτισμική προσαρμογή και πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου του κοινωνικού κεφαλαίου (SOCAT) σε επίπεδο νοικοκυριών σε αστική και αγροτική κοινότητα του Δήμου Γαζίου»

Κατσάπη Χρυσούλα,

Κοινωνική Λειτουργός

- Επιβλέποντες:**
- 1. Α. Φιλαλήθης,** Αναπληρωτής Καθηγητής, Τομέα Κοινωνικής Ιατρικής, Τμήμα Ιατρικής, Παν. Κρήτης
 - 2. Κ. Κούτρα,** Υπ. Δρ. Κοινωνικής Ιατρικής, ΜΡΗ, Κοινωνική Λειτουργός, Εργαστηριακός Συνεργάτης του τμ. Κοινωνικής Εργασίας, ΤΕΙ Κρήτης
- Συμβουλευτική Επιτροπή**

Ηράκλειο (Νοέμβριος 2010)

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της μεταπτυχιακής εργασίας κ. Φιλαλήθη για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και τις πολύτιμες συμβουλές και υποδείξεις του, που στάθηκαν καθοριστικές για την ολοκλήρωση της εργασίας καθώς και όλους τους Καθηγητές του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Υγεία & Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας» για το άριστο πνεύμα συνεργασίας.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ την κα. Κούτρα Κλειώ, μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής καθώς μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα, χωρίς τη βοήθεια της οποίας η εργασία αυτή δεν θα είχε ολοκληρωθεί.

Θα ήθελα επίσης να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην κα Ρουμелиωτάκη Θεανώ, στατιστικό που με τις πολύτιμες συμβουλές της με διευκόλυνε στη στατιστική ανάλυση.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στους συνεργάτες και φίλους που με βοήθησαν σε όλα τα στάδια εκπόνησης της εργασίας καθώς και στα άτομα που πήραν μέρος στην μελέτη.

Περίληψη μεταπτυχιακής εργασίας

Τίτλος εργασίας: *Πολιτισμική προσαρμογή και πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου του κοινωνικού κεφαλαίου (SOCAT) σε επίπεδο νοικοκυριών σε αστική και αγροτική κοινότητα του Δήμου Γαζίου.*

Της: Κατσάπη Χρυσούλας

Υπό την επίβλεψη του: **Α. Φιλαλήθης**, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τομέα Κοινωνικής Ιατρικής, Τμήμα Ιατρικής, Παν. Κρήτης

Συμβουλευτική Επιτροπή: **Κ. Κούτρα**, Υπ. Δρ. Κοινωνικής Ιατρικής, ΜΡΗ, Κοινωνική Λειτουργός, Εργαστηριακός Συνεργάτης του τμ. Κοινωνικής Εργασίας, ΤΕΙ Κρήτης

Ημερομηνία: Νοέμβριος 2010

Το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί μια από τις πιο σπουδαιές ανακαλύψεις στο χώρο των κοινωνικών επιστημών τις τελευταίες δεκαετίες. Η χρησιμότητα του προκύπτει από τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει μια κοινότητα από τη γνώση του. Το κοινωνικό κεφάλαιο σχετίζεται με έννοιες όπως οικονομική ανάπτυξη, εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική συνοχή και κοινοτική ανάπτυξη. Σημαντικά οφέλη από τη διερεύνηση και αναγνώριση του κοινωνικού κεφαλαίου μιας κοινότητας συνίστανται στη χάραξη

πολιτικών και παρεμβάσεων που βασίζονται στη συνεργασία, την αλληλεγγύη και την επικοινωνία μεταξύ των πολιτών μιας κοινότητας

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η μετάφραση, η πολιτισμική προσαρμογή και η πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου του κοινωνικού κεφαλαίου SOCAT σε επίπεδο νοικοκυριών. Η μετάφραση και πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

Η έρευνα για την πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου πραγματοποιήθηκε με ποιοτική ανάλυση περιεχομένου με στόχο τον προσδιορισμό της ερμηνευτικής εγκυρότητας του εργαλείου (interpretative validity). Για την πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου πραγματοποιήθηκε έρευνα σε 32 νοικοκυριά του Δήμου Γαζίου που διέμεναν συνολικά 99 άτομα.

Η ελληνική έκδοση του ερωτηματολογίου φαίνεται να είναι αξιόπιστη μετά τη διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής $ICC=0,824$ (p -value $<0,001$). Η πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου σε δείγμα αγροτικού αλλά και αστικού πληθυσμού στο Δήμο Γαζίου έδειξε ότι τα άτομα δίκτυα αποτελούν βασικούς παραμέτρους του κοινωνικού κεφαλαίου.

Λέξεις – κλειδιά: Κοινωνικό κεφάλαιο, κοινότητα, πολιτισμική προσαρμογή

Abstract

Τίτλος εργασίας: **Cultural adaptation and pilot of the tool of social capital (SOCAT) at household level in urban and rural community in the municipality of Gazi**

By: Katsapi Xrisoula

Supervisor: **A. Philalithis**, Associate Professor, Department of Social Medicine, Faculty of Medicine, University of Crete

Advisory Committee: **K. Koutra**, Msc Public Health Field Assistant TEI of Crete

Date: November 2010

Social capital is one of the most important discoveries in the social sciences in recent decades. The benefits of social capital can be useful for a community. Social capital is associated with concepts such as economic development, education, health, social cohesion and community development. Significant benefits from the exploration and recognition of social capital in a community are consisting of policies and interventions based on cooperation, solidarity and communication among citizens of a community.

The purpose of this study is the translation, cultural adaptation and piloting of the tool SOCAT social capital at household level. The translation and cultural adaptation of the tool made in accordance with international standards. The research for the cultural adaptation of the tool was a qualitative content analysis to identify the interpretative validity of the tool (interpretative validity).

For the pilot application of the tool 32 households in the Municipality of Gazi have been searched where a total of 99 people lives.

The Greek version of the questionnaire appears to be credible after the process of cultural adaptation $ICC = 0,824$ (p -value $<0,001$). The pilot of the tool in a sample of rural and urban population in the municipality of Gazi showed that informal networks are key aspects of social capital.

Keywords: Social capital, community, cultural adaptation.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

i

ABSTRACT

iii

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

vii

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

viii

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

viii

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ix

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

x

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Θεωρητική προσέγγιση του κοινωνικού κεφαλαίου

1

1.1.1. Ορισμοί κοινωνικού κεφαλαίου

3

1.1.2. Το κοινωνικό κεφάλαιο ως ατομικό αγαθό

7

1.1.3. Το κοινωνικό κεφάλαιο ως δημόσιο αγαθό

9

1.2. Μορφές κοινωνικού κεφαλαίου

10

1.3. Διαστάσεις κοινωνικού κεφαλαίου

14

1.3.1. Συμμετοχή σε δίκτυα και οργανώσεις

15

1.3.2. Αμοιβαιότητα και αλληλεγγύη

16

1.3.3. Εμπιστοσύνη

17

1.3.4. Πρότυπα, κανόνες και αξίες

18

1.3.5. Επίσημα και ανεπίσημα δίκτυα

19

1.3.6. Πρόδραση (Proactivity)

20

1.3.7. Ανοχή στην διαφορετικότητα

21

1.4. Οφέλη του κοινωνικού κεφαλαίου

22

1.4.1. Κοινωνικό κεφάλαιο και υγεία

22

1.4.2. Κοινωνικό κεφάλαιο και εκπαίδευση

23

1.4.3. Κοινωνικό κεφάλαιο και οικονομική ανάπτυξη

24

1.4.4.	Κοινωνικό κεφάλαιο και εγκληματικότητα	24
1.4.5.	Κοινωνικό κεφάλαιο και κοινωνική συνοχή	25
2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ SOCAT		
2.1 Θεωρητική παρουσίαση του SOCAT		
2.1.1.	Στόχοι και επίπεδα ανάλυσης του εργαλείου	27
2.1.2.	Το προφίλ της κοινότητας και η χαρτογράφηση δυναμικού	28
2.1.3.	Ερωτηματολόγιο της κοινότητας	29
2.1.4.	Ερωτηματολόγιο νοικοκυριού	29
2.1.5.	Προφίλ οργανώσεων	31
2.2. Περιγραφή του ερωτηματολογίου		
2.3. Δείκτες κοινωνικού κεφαλαίου ερωτηματολογίου νοικοκυριού		
2.4. Δείκτες κοινωνικού κεφαλαίου με βάση την Βιβλιογραφική Ανασκόπηση. Αποτελέσματα ερευνών.		
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ		
3.1 Σκοποί και επιμέρους στόχοι της μελέτης		
3.2 Πληθυσμός μελέτης		
3.3 Υλικό και Μέθοδοι		
3.3.1	Επιλογή ερωτηματολογίου - άδεια χρήσης	41
3.3.2	Διαδικασία μετάφρασης και πολιτισμικής προσαρμογής στα Ελληνικά	42
3.3.3	Πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου - Δείγμα μελέτης	43
3.3.4	Πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου - Δείγμα μελέτης	44
3.4 Διαδικασία ανάλυσης αποτελεσμάτων		
4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ		
4.1 Αποτελέσματα μετάφρασης και πολιτισμικής προσαρμογής		
4.1.1	Αποτελέσματα Forward μεταφράσεων	47
4.1.2	Αποτελέσματα συμφιλίωσης - σύγκρισης	48
4.1.3	Αποτελέσματα Back translation review	49

4.1.4	Αποτελέσματα εναρμόνισης - σύγκρισης	50
4.1.5	Αποτελέσματα πολιτισμικής προσαρμογής	50
4.1.6	Αποτελέσματα επανεξέτασης ερωτηματολογίου	60
4.2	Αποτελέσματα πιλοτικής εφαρμογής	64
4.2.1	Αποτελέσματα ταυτότητας νοικοκυριού	64
4.2.2	Χαρακτηριστικά κατοικίας και σύνθεση νοικοκυριού	64
4.2.3	Δομικό κοινωνικό κεφάλαιο	69
4.2.4	Γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο	81
4.3	Κύρια ευρήματα εργαλείου κατά την πιλοτική εφαρμογή	88
5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ	
5.1	Μεθοδολογικοί περιορισμοί	90
5.2	Συζήτηση	91
5.2.1	Συζήτηση αποτελεσμάτων διαδικασίας	91
5.2.2	Συζήτηση αποτελεσμάτων μελέτης	92
5.3	Συμπεράσματα	98
5.4	Προτάσεις -Προοπτικές	99
6	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	102
7	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
7.1	Παράρτημα I Αποτελέσματα πολιτισμικής προσαρμογής	109
7.2	Παράρτημα II Αποτελέσματα πιλοτικής έρευνας	114
7.3	Παράρτημα III Ερωτηματολόγιο εναρμόνισης	136
7.4	Παράρτημα IV Τελική μορφή ερωτηματολογίου	156
7.5	Παράρτημα V Έγγραφα	178
7.6	Παράρτημα VI Ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων	181

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1	ΔΕΙΓΜΑ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 2	ΗΛΙΚΙΕΣ ΜΕΛΩΝ ΚΑΙ ΕΤΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	67

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

ΣΧΗΜΑ I	ΕΠΙΠΕΔΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	11
ΣΧΗΜΑ II	ΜΟΡΦΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	12
ΣΧΗΜΑ III	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	14
ΣΧΗΜΑ IV	ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΑΙ ΑΝΕΠΙΣΗΜΑ ΔΙΚΤΥΑ	19

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΓΡΑΦΗΜΑ 1	ΤΥΠΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	64
ΓΡΑΦΗΜΑ 2	ΤΥΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	65
ΓΡΑΦΗΜΑ 3	ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ	66
ΓΡΑΦΗΜΑ 4	ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕΛΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	66
ΓΡΑΦΗΜΑ 5	ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	67
ΓΡΑΦΗΜΑ 6	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΕΛΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	68
ΓΡΑΦΗΜΑ 7	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΕΛΩΝ	69
ΓΡΑΦΗΜΑ 8	ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ	70
ΓΡΑΦΗΜΑ 9	ΕΑΝ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ/ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΣΑΣ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΔΑΣΚΑΛΟ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ, ΑΣ ΥΠΟΘΕΣΟΥΜΕ ΕΞΙ ΜΗΝΕΣ Η ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ, ΠΟΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΑΠΟ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ/ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΑΠΟΦΑΣΙΖΑΝ ΝΑ ΔΡΑΣΟΥΝ ΓΙΑ ΑΥΤΟ	72
ΓΡΑΦΗΜΑ 10	ΕΑΝ ΥΠΗΡΧΕ ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΗΡΕΑΖΕ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ/ΓΕΙΤΟΝΙΑ, ΠΟΙΟΙ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΘΑ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΝ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ;	73
ΓΡΑΦΗΜΑ 11	ΣΥΝΗΘΩΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΒΙΩΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ/ΓΕΙΤΟΝΙΑ. ΜΕΧΡΙ ΠΙΟ ΣΗΜΕΙΟ ΤΕΙΝΟΥΝ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΥΤΕΣ ΝΑ ΔΙΧΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ/ΓΕΙΤΟΝΙΑ;	74
ΓΡΑΦΗΜΑ 12	ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΠΟΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ/ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΡΝΗΘΕΙ ΣΕ ΕΞΑΣ Η ΣΕ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΑΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΙΑΚΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ;	75
ΓΡΑΦΗΜΑ 13	ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΠΩΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΛΛΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΕΤΟΙΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ	77
ΓΡΑΦΗΜΑ 14	ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ Η ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΟΥ ΚΑΠΟΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ?	78

ΓΡΑΦΗΜΑ 15	ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΧΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΚΑΝΕΙ ΚΑΠΟΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΡΑΓΜΑΤΑ	79
ΓΡΑΦΗΜΑ 16	ΣΑΣ ΕΧΕΙ ΠΡΟΣΕΠΙΣΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΤΡΙΩΝ ΧΡΟΝΩΝ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΣΟΥ ΖΗΤΗΣΕ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ ΚΑΤΙ ΑΠΟ Τ' ΑΚΟΛΟΥΘΑ	80
ΓΡΑΦΗΜΑ 17	ΥΠΟΘΕΣΤΕ ΟΤΙ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ/ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΚΑΤΙ ΔΥΣΑΡΕΣΤΟ, ΟΠΩΣ Ο ΕΑΦΝΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ. ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΣΤΡΕΦΟΝΤΑΝ ΓΙΑ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ;	82
ΓΡΑΦΗΜΑ 18	ΥΠΟΘΕΣΤΕ ΟΤΙ Ο ΓΕΙΤΟΝΑΣ ΣΑΣ ΥΠΕΦΕΡΕ ΑΠΟ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΩΛΕΙΑ, ΣΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ, ΠΟΙΟΣ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΘΑ ΤΟΝ/ΤΗΝ ΒΟΗΘΟΥΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ?	83
ΓΡΑΦΗΜΑ 19	ΑΝ ΕΑΦΝΙΚΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΦΥΓΕΤΕ ΜΑΚΡΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ Η ΔΥΟ ΜΕΡΕΣ, ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΤΕ ΝΑ ΒΑΣΙΣΤΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΑΣ?	85
ΓΡΑΦΗΜΑ 20	ΥΠΟΘΕΣΤΕ ΟΤΙ ΔΥΟ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ/ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΕΙΧΑΝ ΜΙΑ ΑΡΚΕΤΑ ΣΟΒΑΡΗ ΔΙΑΦΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ. ΠΟΙΟΣ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΒΟΗΘΟΥΣΕ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΑ ΝΑ ΕΠΙΛΥΣΟΥΝ ΑΥΤΗ ΤΗ ΔΙΑΦΩΝΙΑ;	87

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΜΚΟ	ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
ΠΟΥ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ
ICC	INTRACLAS CORRELATION COEFFICIENT
SOCAT	SOCIAL CAPITAL ASSESSMENT TOOL
ΕΣΥΕ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές ανακαλύψεις στο χώρο των κοινωνικών επιστημών αλλά και σε άλλους επιστημονικούς κλάδους (Portes, 1998). Ο Bourdieu (1986) ήταν από τους πρώτους αναλυτές που ανέπτυξαν τον όρο του κοινωνικού κεφαλαίου στο πλαίσιο που χρησιμοποιείται σήμερα. Ακολούθησαν οι Coleman (1990) και Putnam (1993) που έκαναν την έννοια ευρύτερα γνωστή σε παγκόσμιο επίπεδο. Η άνθηση της θεωρίας του κοινωνικού κεφαλαίου έχει συνοδευτεί και από σημαντική συζήτηση και κριτική γύρω από το τι νοείται κοινωνικό κεφάλαιο και ποια είναι τα επιμέρους στοιχεία που το αποτελούν (Jones, 2006).

Παρόλα αυτά, είναι γενικά αποδεκτό ότι το κοινωνικό κεφάλαιο μιας κοινότητας αποτελείται από δυο βασικά στοιχεία: την εμπιστοσύνη (κοινωνική και θεσμική) και τα κοινωνικά δίκτυα (Coleman, 1990, Putnam, 1993). Η εξάπλωση της έννοιας του κοινωνικού κεφαλαίου μπορεί να αποδοθεί στα σημαντικά οφέλη που συνεπάγεται η ύπαρξή του για μια κοινότητα.

1.1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Το ενδιαφέρον για την έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου έχει αναπτυχθεί με ταχύτατους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα την δεκαετία 1980 με 1990. Το κοινωνικό κεφάλαιο έχει συσχετιστεί ερευνητικά με έννοιες όπως οικονομική ανάπτυξη, αποτελεσματικότητα του πολιτικού συστήματος, εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική συνοχή καθώς και κοινοτική ανάπτυξη. Πολλά αναπάντητα ερωτήματα υπάρχουν σχετικά με τη σχέση υγείας και κοινωνικού κεφαλαίου και ειδικότερα αν πρόκειται για σχέση αιτιότητας ή συσχέτισης (Cullen, Whiteford, 2001).

Σημαντικά οφέλη από τη διερεύνηση και αναγνώριση του κοινωνικού κεφαλαίου μιας κοινότητας συνίστανται στην χάραξη πολιτικών και παρεμβάσεων που βασίζονται στην συνεργασία, την αλληλεγγύη και την επικοινωνία μεταξύ των πολιτών μιας κοινότητας. Μολονότι υπάρχουν διαφορετικοί ορισμοί για το κοινωνικό κεφάλαιο, πολλές είναι οι αναφορές που ορίζουν το κοινωνικό κεφάλαιο ως «κόλλα που συγκολλά τους θεσμούς μιας κοινωνίας».

Το κοινωνικό κεφάλαιο ορίζεται ως «ένα δίκτυο ανθρώπων και θεσμών που αλληλεπιδρούν και συνυπάρχουν για τα κοινά όφελος» (World Bank In Cullen, Whiteford, 2001).

Από την άλλη ο Woolcock (2001) υποστηρίζει ότι το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελείται από τη δομή των δικτύων και όχι από έννοιες όπως εμπιστοσύνη, συνεργασία, αμοιβαιότητα, περιορίζοντας έτσι την έννοια και τη δυναμική του κοινωνικού κεφαλαίου που προκύπτει από την γνώση του. Επικριτές του κοινωνικού κεφαλαίου όπως η Campbell (2000) θεωρούν ότι το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί μια περιγραφική κατασκευή και όχι μια επεξηγηματική θεωρία. Αποτελεί δηλαδή μια θεώρηση των πραγμάτων που απλά περιγράφει μια κοινότητα αλλά δεν αιτιολογεί ή δίνει λύσεις σε προβλήματα που ανακύπτουν σε αυτήν.

Από πλευράς λειτουργικότητας, υπάρχουν τέσσερις απόψεις για την ερμηνεία του κοινωνικού κεφαλαίου (World Bank In Cullen, Whiteford, 2001). Η στενότερη έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου εστιάζει σε τοπικές οργανώσεις κοινοτήτων και στους κανόνες (εμπιστοσύνη, αμοιβαιότητα), που διευκολύνουν το συντονισμό και τη συνεργασία προς το αμοιβαίο όφελος (Uphoff, 2000).

Η άποψη αυτή επικεντρώνεται κυρίως στις θετικές πτυχές του κοινωνικού κεφαλαίου και δεν περιλαμβάνει κατ' ανάγκη τα μειονεκτήματα αυτού όπως τον αποκλεισμό μελών. Η ευρύτερη εφαρμογή του κοινωνικού κεφαλαίου, όπως χρησιμοποιείται από τον Coleman (1988), επιτρέπει την εξέταση ενός ευρύτερου φάσματος της κοινωνικής δυναμικής. Πρόκειται για έναν ορισμό σύμφωνα με τον οποίο το κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει κάθετες ενώσεις και χαρακτηρίζεται τόσο από την ιεραρχία όσο και μια άνιση κατανομή ισχύος μεταξύ των μελών μέσα σε μια κοινωνία. Έτσι, η άποψη αυτή αφορά τόσο στην θετική όσο και στην αρνητική πτυχή του κοινωνικού κεφαλαίου, αναδεικνύοντας ότι το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να είναι τόσο επωφελές όσο και επιζήμιο (Coleman, 1988).

1.1.1 Ορισμοί κοινωνικού κεφαλαίου

Ο Bourdieu είναι ο πρώτος που έδωσε έναν ολοκληρωμένο ορισμό για το κοινωνικό κεφάλαιο ο οποίος διαχωρίζει διάφορες μορφές κεφαλαίου, μια από τις οποίες είναι και το κοινωνικό κεφάλαιο.

«Το Κοινωνικό κεφάλαιο είναι το σύνολο των πραγματικών ή δυνητικών πόρων οι οποίοι συνδέονται με την ύπαρξη ενός ανθεκτικού δικτύου από περισσότερες ή λιγότερες με θεσμοθετημένες σχέσεις αμοιβαίας αποδοχής και αναγνώρισης» (Bourdieu, 1986). Σύμφωνα με τον Bourdieu το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελείται από δυο διαστάσεις οι οποίες είναι τα κοινωνικά δίκτυα-σχέσεις και η κοινωνικοποίηση. Συνδέονται άρρηκτα με τα οφέλη που έχουν τα άτομα από τη συμμετοχή τους σε οργανωμένα κοινωνικά δίκτυα και με την ταυτόχρονη τήρηση κανόνων συμπεριφοράς ή νορμών μέσα σε αυτά. Συνεπώς, αφού τα δίκτυα λειτουργούν αποτελεσματικά, υπάρχουν θετικές επιρροές στην κοινωνία και ενισχύεται το κοινωνικό κεφάλαιο.

Εξετάζοντας τις διαφορές ο Bourdieu (2001) ανάμεσα στις επιμέρους μορφές κεφαλαίου σημειώνει τα χαρακτηριστικά καθενιάς που σε αδρές γραμμές έχουν ως εξής: Το *οικονομικό κεφάλαιο* αντιμετωπίζεται ως άμεσα μετατρέψιμο σε χρήμα και θεσμοποιείται με τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα. Το *πολιτισμικό κεφάλαιο* είναι υπό ορισμένες συνθήκες μετατρέψιμο σε οικονομικό κεφάλαιο, ενώ θεσμική του έκφραση αποτελούν διάφορα τεκμήρια σπουδής, όπως οι πανεπιστημιακοί τίτλοι. Τέλος, το *κοινωνικό κεφάλαιο* απαρτίζεται από κοινωνικές υποχρεώσεις, «διασυνδέσεις», ενώ υπό ορισμένες συνθήκες είναι και αυτό μετατρέψιμο σε οικονομικό κεφάλαιο. Η ιδεοτυπική θεσμοποιημένη μορφή του κοινωνικού κεφαλαίου είναι ο τίτλος ευγενείας (Κονιόρδος, 2006).

Ο Bourdieu θεωρεί ότι και οι τρεις μορφές του Κεφαλαίου (οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό) συνδέονται μεταξύ τους και αλληλοεπηρεάζονται με το οικονομικό κεφάλαιο να αποτελεί την απαρχή όλων (Bourdieu, 1986).

Με βάση τον Bourdieu το κοινωνικό κεφάλαιο θεωρείται ατομικό αγαθό καθώς διευκολύνει το άτομο να συμμετέχει σε δίκτυα και η αλληλεγγύη εντός των δικτύων είναι δυνατή μόνο όταν οι συμμετέχοντες έχουν να αποκομίσουν υλικά ή συμβολικά οφέλη (Field, 2003). Το άτομο δρα ενισχύοντας την κοινωνική εμπιστοσύνη επειδή θεωρεί ότι μέσα από την ιδιότητα μέλους μπορεί να πετύχει τους στόχους του και να αποκομίσει σημαντικά οφέλη. Συνεπώς, για να ενισχυθεί η ανάπτυξη του κοινωνικού

κεφαλαίου θα πρέπει να αναπτυχθούν ισχυρά δίκτυα που να αντέχουν στο βάθος του χρόνου και να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών προκειμένου να επιτευχθεί η συμμετοχή τους σε αυτά.

Ο Bourdieu έχει δεχθεί ισχυρές κριτικές για τις απόψεις του καθώς ο μοναδικός τρόπος για την μέτρηση του κοινωνικού κεφαλαίου σε μια κοινωνία είναι η μέτρηση του από την αύξηση του οικονομικού κεφαλαίου.

Την δεύτερη μεγάλη σχολή του κοινωνικού κεφαλαίου, δημιούργησε ο Coleman ο οποίος ορίζει το κοινωνικό κεφάλαιο ως:

«τα πρότυπα, τα κοινωνικά δίκτυα, οι σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ ενηλίκων και παιδιών και τα οποία έχουν δεδομένη αξία για το παιδί που μεγαλώνει. Το κοινωνικό κεφάλαιο ενυπάρχει τόσο στους κόλπους της οικογένειας όσο και έξω από την οικογένεια στην κοινότητα» (Field, 2003).

Σύμφωνα με τον Coleman το κοινωνικό κεφάλαιο διαμορφώνεται αρχικά μέσα στην οικογένεια και εξελίσσεται στην κοινότητα. Οι σχέσεις που αναπτύσσουν τα μέλη μιας κοινωνίας δε συνιστούν κοινωνικό κεφάλαιο αν αυτές δεν είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την παραγωγική διαδικασία και την αύξηση του οικονομικού κεφαλαίου.

Δυο είναι οι βασικές διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου σύμφωνα με τον Coleman (Scull, 2001).

- Η εμπιστοσύνη που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στα μέλη των δικτύων ότι όλες οι ενέργειες θα ολοκληρωθούν και θα επιτευχθούν οι κοινοί στόχοι.
- Το δυναμικό, δηλαδή οι πληροφορίες που μπορεί να μεταδοθούν μέσα από το δίκτυο των κοινωνικών σχέσεων και οι οποίες θα συντελέσουν στην καλύτερη συνεργασία της κοινότητας.

Ο Coleman προσδιορίζει δυο βασικά ρεύματα στη διερεύνηση της αιτιολόγησης της κοινωνικής δράσης. Το πρώτο ρεύμα που υποστηρίζεται από τους κοινωνιολόγους εξηγεί την κοινωνική δράση του ατόμου μέσα από την ύπαρξη των προτύπων, των κανόνων και των υποχρεώσεων. Το δεύτερο ρεύμα που υποστηρίζεται από τους οικονομολόγους εξηγεί ότι το άτομο δρα αυτόνομα με ιδιοτελείς σκοπούς με στόχο πάντα την αύξηση του οικονομικού κεφαλαίου και της παραγωγικής διαδικασίας (Coleman, 1990 ; 1999 ; Tilly C., 1997).

Ο Coleman διακρίνει το κοινωνικό κεφάλαιο σε *ανθρώπινο κεφάλαιο* το οποίο συνίσταται στις ικανότητες των ατόμων που μετέχουν σε μια κοινότητα και σε *κοινωνικό κεφάλαιο* το οποίο αναφέρεται στις σχέσεις μεταξύ των μελών μιας κοινότητας. Μέσα από τις ερευνητικές του εργασίες ο Coleman προσπαθούσε να προσδιορίσει τη συσχέτιση του κοινωνικού κεφαλαίου με το ανθρώπινο κεφάλαιο καταλήγοντας στην διαπίστωση ότι η ύπαρξη ανθρωπίνου κεφαλαίου δεν σημαίνει αυτόματα και την ύπαρξη του κοινωνικού κεφαλαίου (Coleman, 1990 ; Dasgupta, 1999). Το κοινωνικό κεφάλαιο σύμφωνα με τον Coleman υπάρχει μέσα στη δομή των σχέσεων και μπορεί να εμφανιστεί είτε με την μορφή των υποχρεώσεων είτε των προσδοκιών (Scull, 2001).

Συνεπώς, τα οφέλη του μπορεί να καρπωθούν από όλα τα άτομα μιας κοινότητας ακόμα και αν δεν συμμετείχαν στην ανάπτυξη του αναδεικνύοντας την πεμπτουσία του κοινωνικού - δημόσιου αγαθού που σε αντίθεση με το φυσικό - υλικό κεφάλαιο αποτελεί ιδιωτικό αγαθό (Field, 2003).

Ο νεώτερος εκφραστής του κοινωνικού κεφαλαίου Putnam, ορίζει το κοινωνικό κεφάλαιο ως *«τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης, όπως η εμπιστοσύνη, οι κανόνες και τα δίκτυα, που μπορούν να βελτιώσουν τη συμμετοχή των πολιτών, διευκολύνοντας τις συντονισμένες δράσεις»* (Putnam, 1993).

Σύμφωνα με τον Putnam, η κοινωνική εμπιστοσύνη αποτελεί βασικό συστατικό του κοινωνικού κεφαλαίου η οποία σε αντίθεση με τη προσωπική εμπιστοσύνη προκύπτει από τους κανόνες αμοιβαιότητας και την τήρηση τους. Δεύτερο βασικό συστατικό του Κοινωνικού Κεφαλαίου είναι τα δίκτυα που ενισχύουν τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά ή κοινωνικά δίκτυα που προάγουν την επικοινωνία (Scull, 2001; Putnam, 2001).

Η οργάνωση των κοινωνικών δικτύων (τυπικών και άτυπων), η τήρηση των κανόνων συμπεριφοράς, τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής ζωής - δίκτυα, κανόνες και σχέσεις εμπιστοσύνης - που επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να δράσουν από κοινού πιο αποτελεσματικά για την επίτευξη των κοινών στόχων μέσα στις ομάδες αποτελούν τα κύρια στοιχεία του κοινωνικού κεφαλαίου (Putnam, 1993). Όπως αναφέρει ο Putnam (2000) το κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται στις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ ατόμων και δικτύων και στους κανόνες αμοιβαιότητας και εμπιστοσύνης που υπάρχουν μεταξύ τους (Durlauf, 2000).

Το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί δημόσιο αγαθό και αντικατοπτρίζει την δομή των κοινωνικών σχέσεων. Η αύξηση ή η μείωση του κοινωνικού κεφαλαίου εξαρτάται από την χρήση του. Μέσα από έρευνες που πραγματοποίησε ο Putnam στην Αμερική τεκμηρίωσε ότι το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να μειωθεί από την κατανάλωση ωρών στην τηλεόραση οδηγώντας τους ανθρώπους σε κοινωνική απομόνωση αποθαρρύνοντας τους να συμμετέχουν σε πολιτικές οργανώσεις και δίκτυα (Durlauf, 2000 ; Field,2003).

Η βασική διαφορά στις δύο αυτές μεγάλες θεωρητικές προσεγγίσεις του κοινωνικού κεφαλαίου εντοπίζεται στο ότι σύμφωνα με τον Putnam το κοινωνικό κεφάλαιο συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία των θεσμών. Οι θεσμοί είναι αυτοί που παράγουν εμπιστοσύνη και προωθούν την κοινωνική συμμετοχή των πολιτών με μακροπρόθεσμο στόχο την επίτευξη των κοινών σκοπών προς όφελος όλης της κοινότητας (Putnam, 1993).

Σε αντίθεση ο Bourdieu και ο Coleman θεωρούν ότι το κοινωνικό κεφάλαιο εξυπηρετεί ή αξιοποιείται από τα άτομα σε επωφελείς για τα ίδια ενέργειες μέσα από την χρήση των δικτύων. Συμπερασματικά στην πρώτη θεώρηση προσεγγίζεται το κοινωνικό κεφάλαιο ως δημόσιο αγαθό ενώ στη δεύτερη ως ατομικό αγαθό.

Ο Woolcock (2001) υποστηρίζει ότι «κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται σε κανόνες και δίκτυα που προωθούν την συλλογική δράση». Το κοινωνικό κεφάλαιο:

- Αποτελεί παραγωγικό πόρο
- Εμπεριέχει συνεργασία και δράση
- Μπορεί να λειτουργήσει ως μορφή κοινωνικού ελέγχου
- Αποτελεί δημόσιο αγαθό
- Περιλαμβάνει κοινωνικά δίκτυα και υποστηρικτικές δομές, καθώς και κοινωνική και πολιτική συμμετοχή, εμπιστοσύνη στους ανθρώπους και στους κοινωνικούς θεσμούς.

Η World Bank (2002) έχει υιοθετήσει τον παραπάνω ορισμό υποστηρίζοντας ότι ο τρόπος που τα δίκτυα, οι θεσμοί και οι κανόνες συνυπάρχουν σε μια κοινότητα επηρεάζουν και το κοινωνικό κεφάλαιο σε μια κοινότητα.

Ο Putnam και ο Woolcock συμφωνούν ότι τα δίκτυα και οι κανόνες αμοιβαιότητας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο κοινωνικό κεφάλαιο. Επιπρόσθετα συμφωνούν στις δυο διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου όπως προσδιορίστηκαν αρχικά από τον Putnam και αναλύθηκαν διεξοδικά από τον

Woolcock που αναφέρονται στην γεφύρωση (bonding) και στην συγκόλληση (bridging) του κοινωνικού κεφαλαίου χωρίς απαραίτητα θετικές συνέπειες για την κάθε μια από αυτές (Putnam, 2001).

Μελετητές του κοινωνικού κεφαλαίου όπως ο Fukuyama (1997) ενισχύουν την προσέγγιση του κοινωνικού κεφαλαίου ως δημοσίου αγαθού και υποστηρίζουν ότι το κοινωνικό κεφάλαιο ενισχύεται από την ύπαρξη εμπιστοσύνης στην κοινότητα. Η κοινωνική εμπιστοσύνη μπορεί να ξεκινά από τη μικρότερη μορφή κοινωνικού ιστού την οικογένεια και να εξαπλώνεται σε μεγαλύτερες κοινωνικές ομάδες ή σύνολα όπως είναι η κοινότητα ή και το κράτος.

Το κοινωνικό κεφάλαιο δεν είναι η περιουσία μίας οργάνωσης, ή της αγοράς ή του κράτους, παρόλο που όλοι μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία του. Είναι μια διαδικασία «εκ των κάτω» και αφορά πολίτες, ίδιας ή διαφορετικής καταγωγής και κουλτούρας, που συνδέονται κοινωνικά και δημιουργούν δίκτυα και ενώσεις. Σύμφωνα με τον ορισμό της Καραμάνου, το κοινωνικό κεφάλαιο είναι η συνεκτική «κόλλα» που κρατά δεμένες τις κοινωνίες. (Καραμάνου, 2006)

Ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο ορισμός του κοινωνικού κεφαλαίου, κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί τη σημαντικότητα του στην πορεία μιας κοινότητας. Το κοινωνικό κεφάλαιο διαθέτει κοινά χαρακτηριστικά με άλλες μορφές κεφαλαίου, γιατί κάποιος μπορεί να επενδύσει σε αυτό και να αποκομίσει οφέλη αργότερα (Bullen & Onyx, 1998). Είναι ο δεσμός που συνδέει θεσμούς, την κοινωνία και ασφαλώς πρόκειται για έναν όρο πιο σύγχρονο, πιο περιεκτικό που περιγράφει την κοινωνία των πολιτών.

1.1.2 Το κοινωνικό κεφάλαιο ως ατομικό αγαθό

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, ένας από τους μεγάλους θεωρητικούς του κοινωνικού κεφαλαίου, ο Bourdieu δημιούργησε σχολή υποστηρίζοντας ότι το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί ατομικό αγαθό. Με βάση αυτήν την θεώρηση, υποστηρίζεται ότι τα άτομα συμμετέχουν σε δίκτυα χρησιμοποιώντας τα με στόχους επικερδής αποκλειστικά για τα ίδια.

Ο Bourdieu θεωρεί ότι το κοινωνικό κεφάλαιο σχετίζεται με την κοινωνική ιεραρχία και την ανισότητα. Βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το οικονομικό

κεφάλαιο και είναι στην κατοχή των κοινωνικά ισχυρών οι οποίοι κατέχουν και το οικονομικό κεφάλαιο. Η κοινωνική ανισότητα που υπάρχει σχετίζεται με την παραγωγή και την αναπαραγωγή του κεφαλαίου. Το οικονομικό κεφάλαιο αποτελεί τη βάση για την ύπαρξη των άλλων ειδών κεφαλαίων. Το κοινωνικό κεφάλαιο εντοπίζεται κυρίως στις ανώτερες κοινωνικά τάξεις. Αντιλαμβάνεται το κοινωνικό κεφάλαιο ως αποκλειστικότητα της «ελίτ» η οποία διασφαλίζει τη θέση της μέσα σε αυτό. Για παράδειγμα αναφέρει τη Γαλλική αριστοκρατία η οποία παρά το περιορισμένο οικονομικό και πολιτισμικό κοινωνικό κεφάλαιο χρησιμοποίησε το κοινωνικό κεφάλαιο - την κάστα, κοινωνική ανισότητα - προκειμένου να διατηρήσει την θέση της (Bourdieu, 1986 ; Field, 2003).

Σε αντίθεση ο Coleman προχώρησε λίγο παραπέρα υποστηρίζοντας ότι το κοινωνικό κεφάλαιο προορίζεται και για άλλους σκοπούς συμφωνώντας όμως με τον Bourdieu ότι το κοινωνικό κεφάλαιο ανήκει σε άτομα ή οικογένειες. Αποσύνδεσε την αποκλειστική χρήση του κοινωνικού κεφαλαίου με ατομικούς στόχους και πρόσθεσε την διάσταση της ακούσιας διαδικασίας.

Με την προσέγγιση του ο Coleman προσπαθεί να γεφυρώσει τους ατομικούς με τους κοινωνικούς στόχους που έχουν τα άτομα. Βλέπει το κοινωνικό κεφάλαιο ως «περιουσιακό στοιχείο του κεφαλαίου για το άτομο» αλλά το βλέπει και ως «συσσώρευση κοινωνικών πόρων». Ειδικότερα ο Coleman στην προσπάθειά του να ορίσει το κοινωνικό κεφάλαιο ανέφερε ότι *«είναι το σύνολο των πόρων που ενυπάρχουν στις οικογενειακές σχέσεις και στην κοινότητα και είναι χρήσιμοι για την γνωστική και την κοινωνική ανάπτυξη ενός παιδιού ή ατόμου»* (Coleman,1994 ; Coleman, 1998 ; Κονιόρδος, 2006).

Οι πόροι αυτοί διαφέρουν ανάλογα με τα άτομα και μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα για παιδιά και εφήβους στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου τους και συνέχισε αναφέροντας ότι *«τα πρότυπα, τα κοινωνικά δίκτυα, καθώς και οι σχέσεις μεταξύ ενηλίκων και παιδιών έχουν κάποια αξία για το παιδί που μεγαλώνει. Κοινωνικό κεφάλαιο υπάρχει μέσα στην οικογένεια, αλλά και έξω από την οικογένεια, στην κοινότητα»* (Field, 2003).

Ο Coleman στην ίδια αναφορά υποστηρίζει ότι το κοινωνικό κεφάλαιο είναι σύμφυτο με την κοινωνική δομή, διευκολύνοντας την ατομική δράση και θεωρεί ότι θα πρέπει να αντιμετωπίζεται μάλλον ως δημόσιο παρά σαν ατομικό αγαθό.

1.1.3 Το κοινωνικό κεφάλαιο ως δημόσιο αγαθό

Κυριότερος εκφραστής αυτής της σχολής είναι ο Putnam ο οποίος περιγράφει το κοινωνικό κεφάλαιο ως τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής ζωής όπως δίκτυα, νόρμες, και εμπιστοσύνη που ενδυναμώνουν τους συμμετέχοντες για να δρουν αποτελεσματικά επιτυγχάνοντας κοινά οφέλη.

Ο Putnam διακρίνει δυο διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου το “bridging” (inclusive) και το “bonding” (exclusive). Η κάθε διάσταση είναι χρήσιμη γιατί καλύπτει διαφορετικές ανάγκες. Ειδικότερα η διάσταση του “bonding” τείνει να συνθέσει δεσμούς ανάμεσα σε ανθρώπους που παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά ή που ανήκουν στην ίδια κοινωνική ομάδα. Με τον όρο “bridging” επιχειρείται η γεφύρωση ατόμων που ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (Field,2003; Putnam,2000).

Επεκτείνει λοιπόν το κοινωνικό κεφάλαιο από το επίπεδο των ατόμων στο επίπεδο των οργανώσεων και των κοινοτήτων. Μετράει το κοινωνικό κεφάλαιο μέσα από το βαθμό συμμετοχής σε οργανώσεις, την εμπιστοσύνη και την αμοιβαιότητα. Η ύπαρξη τους σε μια κοινότητα σημαίνει και την παρουσία κοινωνικού κεφαλαίου και όσο πιο υψηλοί είναι οι δείκτες του κοινωνικού κεφαλαίου τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες έχει μια περιοχή να αναπτυχθεί.

Ο Woolcock (2001) ανέφερε τρεις διαφορετικές διαστάσεις αναπτύσσοντας περισσότερο την θεωρία του Putnam οι οποίες αναφέρονται και είναι:

α) Bonding: Η ελληνική μετάφραση του όρου “Bonding” είναι συγκόλληση κοινωνικού κεφαλαίου. Αναφέρεται σε οριζόντιους στενούς δεσμούς ανάμεσα στα άτομα που βρίσκονται σε παρόμοιες συνθήκες και είναι περισσότερο προσανατολισμένη στην εσωτερική δομή των ομάδων. Ειδικότερα χαρακτηρίζει τις σχέσεις των ανθρώπων που είναι σε δεσμούς όπως η οικογένεια, οι φίλοι και οι γείτονες.

β) Bridging: Η ελληνική μετάφραση του όρου “Bridging” είναι γεφύρωση κοινωνικού κεφαλαίου. Αναφέρεται σε ασθενέστερους δεσμούς σε άτομα που μοιράζονται παρόμοια οικονομική και πολιτική θέση, αλλά διαφέρουν όσον αφορά την τοποθεσία, το επάγγελμα, ή εθνική ομάδα.

γ)Linking: Η ελληνική μετάφραση του όρου “Linking” είναι διασύνδεση κοινωνικού κεφαλαίου. Αναφέρεται σε κάθετους δεσμούς ανάμεσα σε ετερογενείς κοινωνικές ομάδες ή οργανισμούς με σκοπό την κινητοποίηση ενός ευρύτατου φάσματος πόρων από αυτές που είναι διαθέσιμες στην κοινότητα.

Η συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, επιτρέπει την ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης και τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την ανάπτυξη του οικονομικού, ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου και κατά συνέπεια ευνοεί και την κοινοτική ανάπτυξη.

Συνοψίζοντας το κοινωνικό κεφάλαιο σύμφωνα με την παρούσα σχολή μπορεί να «συγκολλά» (bonding), να «γεφυρώνει» (bridging) και να «συνδέει» (linking) κοινωνικές ομάδες. Το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί ένα δομικό στοιχείο της κοινωνίας και καθίσταται συλλογικό αγαθό των κοινωνιών και όχι των ατόμων.

1.2. ΜΟΡΦΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Σύμφωνα με τον Uphoff (2000) το κοινωνικό κεφάλαιο παρουσιάζει δυο μορφές το δομικό (structural) και το γνωστικό (cognitive) κοινωνικό κεφάλαιο (Grootaert and Bastelaer, 2002). Το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται σε δίκτυα, ενώσεις, θεσμούς, κανόνες και διαδικασίες. Το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο αποτελείται από υποκειμενικά και άυλα στοιχεία όπως οι στάσεις και τρόποι συμπεριφοράς, η εμπιστοσύνη, κοινές αξίες, αμοιβαιότητα (Grootaert and Bastelaer, 2002).

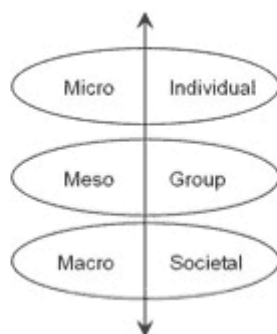
Δομικά συστατικά του κοινωνικού κεφαλαίου είναι «οι ρόλοι, οι κανόνες, οι διαδικασίες καθώς και ένα ευρύ φάσμα δικτύων που συμβάλουν στη συνεργασία» (Uphoff, 2000). Το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο διερευνάται περισσότερο με ερωτήσεις για συλλογικές δράσεις και αλληλοβοήθεια. Αναφέρεται στα δίκτυα και τις οργανώσεις που ανήκουν τα νοικοκυριά.

Η γνωστική διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου αξιολογεί πρότυπα, αξίες, στάσεις και συμπεριφορές σχετιζόμενες με την αλληλεγγύη την εμπιστοσύνη και την αμοιβαιότητα. Το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί την κινητήρια δύναμη πίσω από την ορατή δομική μορφή του κοινωνικού κεφαλαίου και προέρχεται από

διανοητικές διαδικασίες και ιδέες. Οι διαδικασίες αυτές ενισχύονται από τον πολιτισμό και την ιδεολογία και ειδικότερα από κανόνες, αξίες, συμπεριφορές που ενισχύουν τη συνεργασία στην κοινότητα (Uphoff, 2000).

Αν και οι δυο μορφές του κοινωνικού κεφαλαίου αλληλοενισχύονται, μπορεί να υπάρξουν και η μια χωρίς την άλλη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί όπως αναφέρουν οι Grootaert and Bastelaer (2002), οργανώσεις που λειτουργούν με πολιτική εντολή αλλά δεν έχουν στοιχεία γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου. Αντίστροφα, υπάρχουν πολλές σχέσεις αμοιβαίας υποστήριξης οι οποίες όμως δεν βρίσκονται υπό το πρίσμα επίσημων οργανώσεων.

Μια δεύτερη διάκριση του Κοινωνικού Κεφαλαίου όπως προαναφέρθηκε βασισμένη στον σκοπό, στην έκταση ή στο εύρος της παρατήρησης, όπως αυτή ορίζεται από τους Grootaert and Bastelaer (2002) διακρίνει τρία επίπεδα που είναι:

Σχήμα 1: Επίπεδα κοινωνικού κεφαλαίου

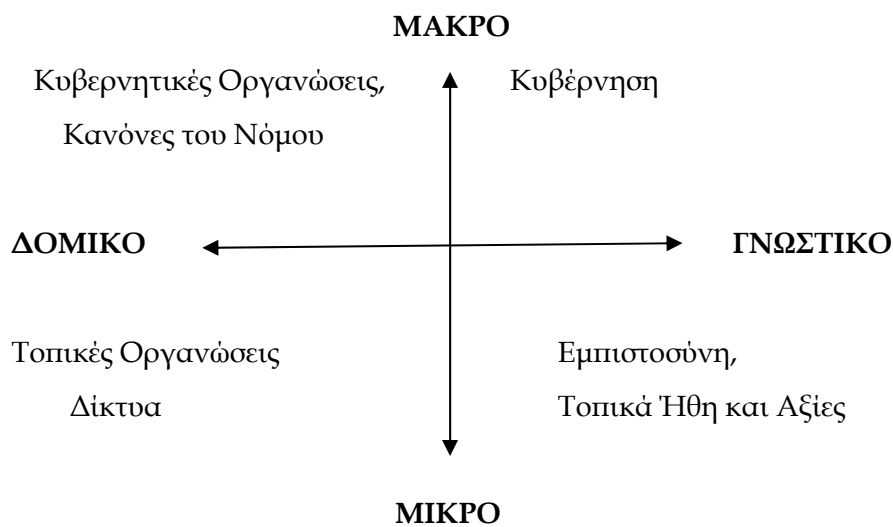
Πηγή: Grootaert, C. Bastelaer, T..(2002)

A) Μίκρο - επίπεδο: Σε αυτό το επίπεδο το κοινωνικό κεφάλαιο παρατηρείται με τη μορφή οριζόντιων δικτύων των ατόμων και των νοικοκυριών και των κανόνων και των αξιών που αποτελούν την βάση αυτών των δικτύων. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η μελέτη του Putnam (1993) στην Ιταλία για τους δεσμούς των ομάδων.

B) Μέσο - επίπεδο: Σε αυτό το επίπεδο παρατηρούνται οριζόντιες και κάθετες σχέσεις μεταξύ των ομάδων - με άλλα λόγια το επίπεδο βρίσκεται μεταξύ του ατόμου και της κοινωνίας. Οι οργανώσεις των απόρων ανθρώπων στις Άνδεις αποτελούν όπως αυτές έχουν περιγραφεί από τους Beddington and Carrol χαρακτηριστικό παράδειγμα (Beddington and Carrol, 2000).

Γ)Μάκρο-επίπεδο: Στο μακρο-επίπεδο, το κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται σε γενικότερο επίπεδο δηλαδή αντιπροσωπεύει την μορφή του θεσμικού και πολιτικού περιβάλλοντος αποτελώντας το υπόβαθρο για την οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα και την ποιότητα των πολιτικών μηχανισμών διακυβέρνησης.

Στο διάγραμμα II αναπτύσσονται οι μορφές του κοινωνικού κεφαλαίου (δομικό και γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο) σε ένα ευρύ πεδίο δράσης από το μικρο στο μάκρο επίπεδο (Grootaert and Bastelaer, 2002).

Σχήμα 11: Μορφές Κοινωνικού Κεφαλαίου

Πηγή: Grootaert, C. Bastelaer, T.,(2002)

Μεταξύ των τριών αυτών επιπέδων υπάρχει μια σχέση συμπληρωματικότητας και υποκατάστασης. Τα τρία επίπεδα δύναται να συμπληρώσουν το ένα το άλλο όπως για παράδειγμα εθνικοί θεσμοί να ευνοούν την ανάπτυξη και οργάνωση των τοπικών ενώσεων.

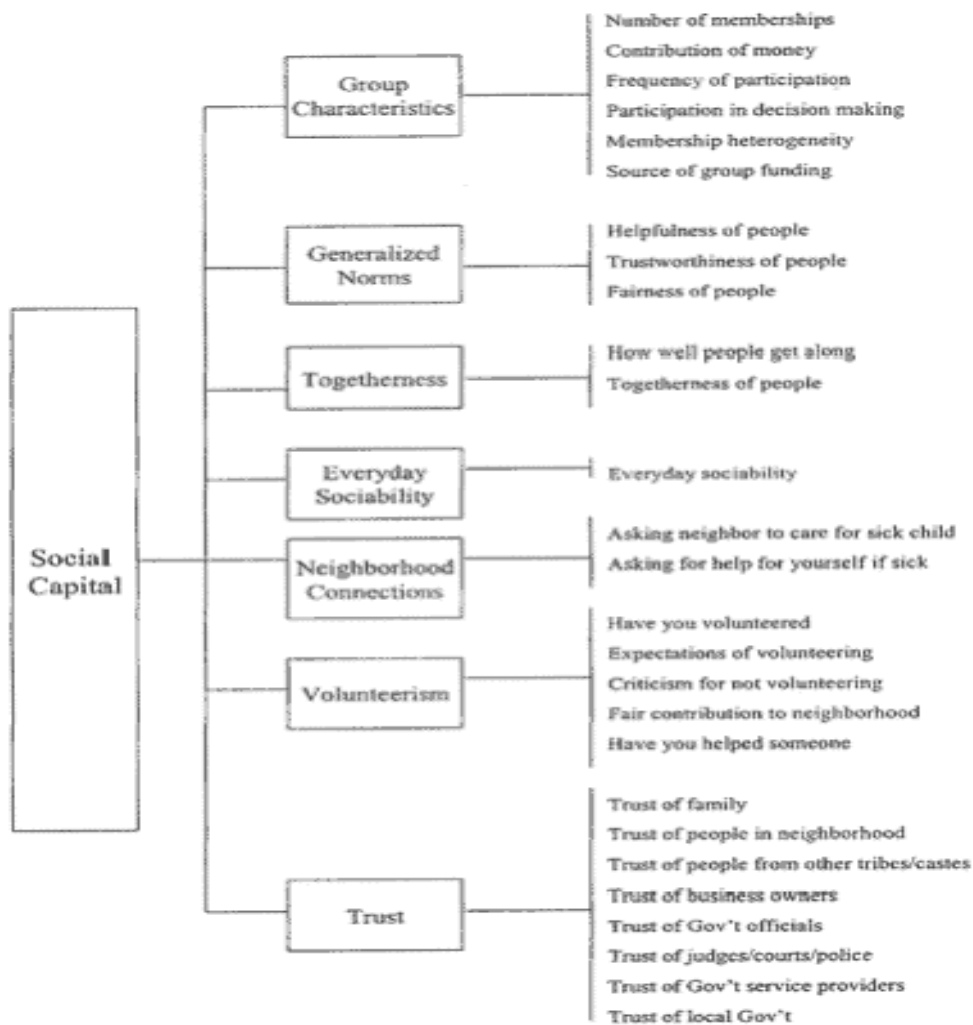
Σε σχέση με την υγεία το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο σε μακρο - επίπεδο διαμορφώνεται από τις βασικές πολιτικές στον τομέα της υγείας και από τους μηχανισμούς εφαρμογής του, ενώ στο μέσο - επίπεδο οι παράγοντες που επηρεάζουν είναι η αποτελεσματικότητα των διαφόρων δικτύων στην παροχή υπηρεσιών.

Σε αντίθετη περίπτωση τοπικές μορφές του κοινωνικού κεφαλαίου (μικρο - επίπεδο) μπορεί να έχουν σαν αποτέλεσμα «καλή» ή «κακή» διακυβέρνηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα του Tedler (1997) στην Βραζιλία που τεκμηρίωσε ότι μια καλή διακυβέρνηση σε κεντρικό επίπεδο, επιδρά θετικά στην

επιτυχία των τοπικών προγραμμάτων. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι τοπικές ομάδες έχουν επωφεληθεί από τους κρατικούς θεσμούς όπως αναφέρει ο Scocpol (1995) ενώ αντίθετα στην Ρωσία, ο Rose (1998) αναφέρει ότι τα ανεπίσημα δίκτυα των πολιτών κατάφεραν να αντιστρέψουν το κλίμα σε μια δυσλειτουργική κοινωνία (Grootaert and Bastelaer, 2002).

1.3. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Για τον ακριβή προσδιορισμό του κοινωνικού κεφαλαίου και την κατανόηση των ωφελειών που μπορεί να έχει μια κοινωνία με τη μέτρηση του, κρίνεται απαραίτητος ο προσδιορισμός των διαστάσεων ή αλλιώς του κεντρικού πυρήνα του κοινωνικού κεφαλαίου. Η ύπαρξη ή μη αυτών των διαστάσεων σε μια κοινότητα, υποδηλώνει την παρουσία του κοινωνικού κεφαλαίου. Συνεπώς η χαρτογράφηση αυτών των παραμέτρων προσφέρει και την ολοκληρωμένη άποψη για τη δυναμική της κοινότητας αναφοράς.

Σχήμα III: Διαστάσεις κοινωνικού κεφαλαίου

Πηγή: Narayan and Cassidy in Social Capital Research (2001)

Το κοινωνικό κεφάλαιο δύναται να πάρει τις παραπάνω διαστάσεις που παρακάτω αναφέρονται αναλυτικά στο διάγραμμα III και οι οποίες είναι: α) η συμμετοχή σε δίκτυα και οργανώσεις, β) η αμοιβαιότητα- αλληλεγγύη, γ) εμπιστοσύνη, δ) πρότυπα, κανόνες και αξίες, ε) επίσημα και ανεπίσημα δίκτυα, στ) πρόδραση (proactivity) και ζ) ανοχή στην διαφορετικότητα.

1.3.1 Συμμετοχή σε δίκτυα και οργανώσεις

Η συμμετοχή είναι μια έννοια γενική με στόχο την ενδυνάμωση του αισθήματος της πολιτικής ευθύνης και κοινοτικής σύμπνοιας με αποτέλεσμα την πολιτική χειραφέτηση των κατοίκων και την κοινωνική ανάπτυξη της κοινότητας (Σταθόπουλος, 1993).

Σύμφωνα με την ταξινόμηση του Midgley που αναφέρεται στον Ζαϊμάκη (2004) υπάρχουν τέσσερις τύποι συμμετοχής σε επίπεδο συμμετοχής του κράτους.

- Πρώτον, το αντι-συμμετοχικό μοντέλο στο οποίο το κράτος αντιτίθεται στη συμμετοχή των πολιτών της κοινότητας.
- Δεύτερον, το εργαλειακό μοντέλο στο οποίο το κράτος μπορεί να υποστηρίξει τη συμμετοχή με απώτερο στόχο τη μείωση του κόστους ανάπτυξης, δηλαδή η συμμετοχή έχει οφέλη για το κράτος.
- Τρίτον, το αναπτυξιακό μοντέλο στο οποίο το κράτος ενθαρρύνει τη συμμετοχή αλλά χωρίς να εμβαθύνει στην ουσία των θεσμών.
- Τέταρτον, το συμμετοχικό μοντέλο στο οποίο το κράτος ενθαρρύνει τη δημιουργία μηχανισμών για την αποτελεσματική συμμετοχή των πολιτών με απώτερο στόχο την τοπική ανάπτυξη. Αυτός αποτελεί και τον επιδιωκόμενο τύπο συμμετοχής σε μια κοινότητα.

Ο Σταθόπουλος (2001) αναπτύσσει τους τύπους συμμετοχής του Arnstein, σύμφωνα με τον οποίο υπάρχουν τρεις τύποι συμμετοχής που είναι α) η ψευδοσυμμετοχή, β) η γνωμοδοτική και γ) η ουσιαστική συμμετοχή. Στο πρώτο τύπο συμμετοχής, ο πολίτης δε συμμετέχει ουσιαστικά καθώς η συμμετοχή του περιορίζεται μόνο στη μεταφορά εμπειριών και ιδεών. Στο δεύτερο τύπο συμμετοχής, ο πολίτης συμμετέχει αλλά η συμμετοχή του δεν επηρεάζει τις αποφάσεις, συνεπώς τα περιθώρια της κοινωνικής αλλαγής και της τοπικής ανάπτυξης είναι περιορισμένα. Ο

τρίτος τύπος συμμετοχής, η ουσιαστική συμμετοχή είναι η επιδιωκόμενη καθώς ο πολίτης συμμετέχει ενεργά και τα περιθώρια ανάπτυξης είναι αυξημένα.

Η επίτευξη του συμμετοχικού μοντέλου, και της ουσιαστικής συμμετοχής συντελούν στην επίτευξη υψηλών επιπέδων κοινωνικής συμμετοχής όπου πιστεύεται ότι συμβάλουν στη συνολική ευημερία της κοινότητας (Australian Bureau of Statistics, 2004). Οι Hygra and Maki (2003) συνδέουν την συμμετοχή σε εθελοντικούς φορείς με την υγεία. Ειδικότερα σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Σουηδία αποδείχθηκε υψηλή συσχέτιση αυξημένης κοινωνικής συμμετοχής - υψηλών δεικτών κοινωνικού κεφαλαίου και καλού επιπέδου υγείας.

1.3.2 Αμοιβαιότητα - αλληλεγγύη

Το κοινωνικό κεφάλαιο αφορά στην παροχή υπηρεσιών σε άλλο άτομο ή ομάδα προσδοκώντας την ανταπόδοση. Οι άνθρωποι κάνουν πράγματα προσδοκώντας σε κάποιο χρόνο ότι θα υπάρξει ανταπόδοση. Το κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει δηλαδή, την συλλογική δράση και την προσδοκία της αμοιβαιότητας. Με αυτόν τον τρόπο παράγεται και διατηρείται το κοινωνικό κεφάλαιο (Edwards, 2004). Σε μια κοινότητα που η διάσταση της αμοιβαιότητας είναι σε υψηλά επίπεδα και οι δείκτες κοινωνικής συνοχής είναι υψηλοί, οι άνθρωποι νοιάζονται για τα συμφέροντα του συνανθρώπου τους αλλά και για την ανάπτυξη της κοινότητας τους (Henderson, 2004).

Η αμοιβαιότητα και η αλληλεγγύη μέσα από το πρίσμα του κοινωνικού κεφαλαίου υποδηλώνει ότι το άτομο παρέχει μια υπηρεσία σε άλλους, ή ενεργεί προς όφελος των άλλων με προσωπικό κόστος, αλλά στη γενική προσδοκία ότι αυτή η καλοσύνη θα επιστραφεί σε κάποια απροσδιόριστη στιγμή στο μέλλον σε περίπτωση ανάγκης (Taylor, 1983).

Σε μια κοινότητα όπου η αμοιβαιότητα και η αλληλεγγύη είναι ισχυρή, ο κόσμος νοιάζεται για τα συμφέροντα του άλλου. Για παράδειγμα όπως αναφέρουν και οι Grootaert et al (2002) στην Μπουρκίνα Φάσο οι δείκτες του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου που αναφέρονται στην αλληλεγγύη και την εμπιστοσύνη φαίνεται να κινούνται σε υψηλά επίπεδα. Ειδικότερα αν ένας πολίτης χρειαστεί βοήθεια, θα ζητήσει από κάποιο μέλος της κοινότητας τους και όχι αποκλειστικά από

την οικογένεια του, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι δείκτες κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης φαίνεται να είναι υψηλοί.

1.3.3. Εμπιστοσύνη

Η εμπιστοσύνη αποτελεί τη βασική συνιστώσα στην κατανόηση του κοινωνικού κεφαλαίου. Επικρατεί μια διάσταση απόψεων αν η εμπιστοσύνη αποτελεί πηγή, διαδικασία ή αποτέλεσμα του κοινωνικού κεφαλαίου (Edwards, 2004). Συγκεκριμένα ο Coleman και ο Putnam υποστηρίζουν ότι η εμπιστοσύνη αποτελεί βασικό συστατικό του κοινωνικού κεφαλαίου και είναι η λιγότερο ανταλλάξιμη πηγή ενώ ο Bourdieu (1986) υποστηρίζει ότι αποτελεί χαρακτηριστικό του ατόμου και των ομάδων, συνεπώς αποτελεί πηγή του κοινωνικού κεφαλαίου.

Αντίθετα ο Woolcock (2001) υποστηρίζει ότι η εμπιστοσύνη μπορεί να θεωρηθεί ως συνέπεια του κοινωνικού κεφαλαίου και όχι ως αναπόσπαστο στοιχείο του. Μια άλλη άποψη που υποστηρίζεται από τον Field (2003) αναφέρει ότι η εμπιστοσύνη δεν αποτελεί ούτε αναπόσπαστο στοιχείο αλλά ούτε πηγή του κοινωνικού κεφαλαίου καθώς πολλές σχέσεις μπορούν να υπάρχουν και με το ελάχιστο της εμπιστοσύνης. Αποτελεί λοιπόν ανεξάρτητο αλλά σημαντικό παράγοντα του κοινωνικού κεφαλαίου.

Ο Uslaner (2007) διακρίνει τρεις μορφές εμπιστοσύνης τη «στρατηγική», την «ηθικολογική» εμπιστοσύνη και την εμπιστοσύνη στους θεσμούς. Ειδικότερα αναφέρει ότι η στρατηγική εμπιστοσύνη αντικατοπτρίζει τις προσδοκίες για το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται οι πολίτες μιας κοινότητας. Η εμπιστοσύνη αποτελεί μονόδρομο προκειμένου να επιτευχθεί η συνεργασία και να αναπτυχθεί η συλλογική δράση σε μια κοινότητα. Σε αντίθεση η ηθικολογική εμπιστοσύνη αντικατοπτρίζει το πώς πρέπει οι άνθρωποι να συμπεριφέρονται (Uslaner, 2007). Όπως είπε και ο Fukuyama η εμπιστοσύνη γεννάται όταν ένα σύνολο ηθικών αξιών ενυπάρχει σε μια κοινότητα και δρα ώστε να δημιουργεί προσδοκίες και υποχρεώσεις που προσδιορίζουν την συμπεριφορά των πολιτών σε μια κοινότητα (Fukuyama, 1995).

Ο Uslaner (2007) υποστηρίζει ότι η εμπιστοσύνη (trust) έχει διαφορετική έννοια και είναι αντιληπτή διαφορετικά από τους πολίτες σε σχέση με την αξιοπιστία (trustworthiness). Τεκμηριώνοντας την άποψη του κάνει αναφορά σε μια έρευνα

που πραγματοποιήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2000 και αναφέρει ότι το 72% των Αμερικανών αντιλαμβάνονται την έννοια της εμπιστοσύνης ως ηθικό συναίσθημα και όχι σαν συναίσθημα που προκύπτει από την εμπειρία της ζωής. Σε προηγούμενες έρευνες των Putnam (2000) και Knack (2002) υπήρχε η υπόθεση ότι εμπιστοσύνη και ειλικρίνεια - αξιοπιστία έχουν την ίδια γενική έννοια. Τα αποτελέσματα της έρευνας δεν επιβεβαίωσαν όμως την αρχική υπόθεση (Uslaner, 2007).

Με βάση τα παραπάνω ανεξάρτητα από την άποψη που μπορεί να υποστηριχθεί για την διάσταση - μορφή της εμπιστοσύνης αλλά και το αν αποτελεί πηγή, διαδικασία ή αποτέλεσμα, η εμπιστοσύνη αποτελεί βασική συνιστώσα του κοινωνικού κεφαλαίου όχι μόνο στο επίπεδο των ατόμων αλλά και στο επίπεδο των ομάδων και της πολιτικής εξουσίας γενικότερα.

1.3.4. Πρότυπα, κανόνες και αξίες

Οι κανόνες και τα πρότυπα περιλαμβάνουν τις ιδέες για αυτό που θεωρείται σημαντικό σε μια κοινότητα. Είναι αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής ταυτότητας μιας κοινότητας. Οι κανόνες αποτελούν τις προσδοκίες για τον τρόπο που θα συμπεριφερθούν τα μέλη μιας κοινότητας σε διάφορες καταστάσεις και είναι πάντα σύμφωνες με την πολιτιστική ταυτότητα της κοινότητας.

Ο Coleman (1988) αναφέρει ότι όταν σε μια κοινότητα υπάρχουν κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται και είναι αποτελεσματικοί, τότε ο πολίτης μπορεί να περπατά στο δρόμο τη νύχτα ελεύθερος χωρίς το άγχος εμφάνισης παραβατικής συμπεριφοράς, η μητέρα αφήνει το παιδί της να παίζει ελεύθερο στην πλατεία της κοινότητας αναπτύσσοντας έτσι συνεργατική συμπεριφορά. Σε μια τέτοια κοινότητα φαίνεται να υπάρχει ισχυρό κοινωνικό κεφάλαιο (Coleman, 1988).

Μια κοινότητα που δίδει ισχυρά πρότυπα στους νέους της, τους δίδει ταυτόχρονα μακροπρόθεσμους στόχους και τους απομακρύνει από την ανάπτυξη της αντίληψης του εφήμερου και του «περνάω καλά» όπως αναφέρει και ο Coleman (1998). Καθοδηγητικοί κανόνες και ισχυρά πρότυπα συμβάλουν και στη μείωση ή στην μη ανάπτυξη παραβατικής συμπεριφοράς σε μια κοινότητα.

Η γνώση της πολιτισμικής διάστασης της κοινότητας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο για την απόκτηση ολοκληρωμένης άποψης για το κοινωνικό κεφάλαιο

καθώς οι αξίες και τα κοινωνικά πρότυπα που ισχύουν σε μια κοινότητα μπορεί να αποτελέσουν την κινητοποιήσιμη δύναμη στην ανάπτυξη μιας παρέμβασης.

1.3.5 Επίσημα και ανεπίσημα δίκτυα

Για το κοινωνικό κεφάλαιο υπάρχουν δυο κατηγορίες δικτύων που είναι τα επίσημα και τα ανεπίσημα δίκτυα όπως αναφέρει και ο Putnam (1998). Με τον όρο ανεπίσημα δίκτυα ή άτυποι δεσμοί νοούνται το οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό περιβάλλον. Αποτελούν δεσμούς ισχυρούς που σε συνάρτηση με τις αξίες και τους κανόνες μιας κοινωνίας, δεν δέχονται παρεμβάσεις και αποτελούν αξίωμα και την βάση μιας κοινότητας. Με τον όρο επίσημα δίκτυα περιγράφονται τα ευρύτερα κοινωνικά δίκτυα όπως φορείς, οργανώσεις, σύλλογοι που συνθέτουν μια κοινότητα και που η συμμετοχή του σε αυτά αποτελούν επιλογή του κάθε πολίτη. Τα επίσημα δίκτυα είναι αυτά που αναπτύσσονται από τους επίσημους φορείς της κοινότητας (Stone, 2001).

Informal networks	Formal networks of social relations
<ul style="list-style-type: none"> • Family household • Family beyond the household • Friends/intimates • Neighbours 	<ul style="list-style-type: none"> • Non-group based civic relations <ul style="list-style-type: none"> - good deeds - individual community or political action • Associations/group based relations <ul style="list-style-type: none"> - antenatal - child care - education - sport/leisure - music/arts - church - charity - voluntary - self help • Work based <ul style="list-style-type: none"> - colleagues - associations • Institutional <ul style="list-style-type: none"> - state

Source: *Families, Social Capital and Citizenship* project, Australian Institute of Family Studies, 2000.

Σχήμα IV: Επίσημα και ανεπίσημα δίκτυα

Πηγή: Stone, W. Measuring social capital, (2001)

Για πρώτη φορά οι Finch και Mason (1989, 1993) έκαναν διάκριση μεταξύ των ανεπίσημων δικτύων και ειδικότερα μεταξύ των δικτύων που αναπτύσσονται μέσα

στην οικογένεια (*Family within the household*) και των ανεπίσημων δικτύων που αναπτύσσονται εκτός της οικογένειας (*Family beyond the household*) όπως είναι για παράδειγμα τα συγγενικά δίκτυα (Stone, 2001, Coleman, 1988).

Στην μελέτη του Stone (2001), εκτός από τις παραπάνω δυο κατηγορίες ανεπίσημων δικτύων αναφέρονται και το φιλικό περιβάλλον και η γειτονιά που εμπεριέχουν την άτυπη συμμετοχή, την συμμετοχή σε δημόσιους χώρους και την συμμετοχή σε ομίλους (Baum et al, 2001).

Στα επίσημα δίκτυα συγκαταλέγονται οι φορείς, οι επίσημες οργανώσεις, οι μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), οργανώσεις στις οποίους συμμετέχει ο κάθε πολίτης από προσωπική επιλογή (πολιτιστικός σύλλογος κτλ) αλλά και οι επίσημοι φορείς - θεσμικά δίκτυα τα οποία ενυπάρχουν σε μια κοινότητα όπως πολιτική εξουσία (αστυνομία, Δήμος κτλ.) με τους οποίους ο πολίτης μπορεί να έρθει σε επαφή προκειμένου να επιλύσει ένα πρόβλημα ή να βελτιώσει την κοινότητα του.

1.3.6 Πρόδραση (Proactivity)

Η ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου απαιτεί την ενεργό και πρόθυμη συμμετοχή των πολιτών σε μια συμμετοχική κοινωνία. Αυτό είναι τελείως διαφορετικό από την παθητική αποδοχή των υπηρεσιών, και την μη συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων, καθώς η συμμετοχή είναι αναμφισβήτητα σημαντική.

Το κοινωνικό κεφάλαιο έχει σαν στόχο την δημιουργία «πολιτών-δημιουργών» και όχι «πολιτών-καταναλωτών» υπηρεσιών. Τα μέλη μιας κοινότητας προενεργούν, δεσμεύονται και συμμετέχουν ενεργά. Στοχεύει σε πολίτες ενεργούς και όχι πολίτες θύματα.

Με τον όρο αυτό νοείται η ύπαρξη ενεργών πολιτών, πολιτών που ενεργούν με γνώμονα τη συλλογική δράση και το κοινό καλό (Bullen and Onyx, 1998). Η επίτευξη του στόχου αυτού αποτελεί τη βασική συνιστώσα στην ανάπτυξη της «κοινωνίας των πολιτών».

1.3.7 Ανοχή στην διαφορετικότητα

Με τον όρο διαφορετικότητα νοείται η διαφορετικότητα που οφείλεται σε βιολογικούς παράγοντες όπως φύλο, αναπηρία, αλλά και η διαφορετικότητα που οφείλεται σε κοινωνικούς παράγοντες όπως η γλώσσα, η εκπαίδευση. Όπως αναφέρει και ο Ζαϊμάκης (2002) όσον αφορά την ανοχή στην διαφορετικότητα υπάρχουν δυο τύποι ανεκτικότητας: η παθητική και η ενεργητική ανεκτικότητα. Η παθητική ανεκτικότητα αφορά παγιωμένες αντιλήψεις σε μια κοινωνία και λειτουργεί ως νομιμοποιητική μήτρα των υφιστάμενων σχέσεων με συνέπεια την επιφανειακή αποδοχή του διαφορετικού. Η ενεργητική ανεκτικότητα απαιτεί δραστηριοποίηση των φορέων με στόχο τη διασφάλιση της αναγνώρισης και της αποδοχής των διαφορετικών πολιτισμικών και θρησκευτικών αντιλήψεων.

Ο σεβασμός στην διαφορετικότητα και στην πολιτισμική διαφορά συνίστανται όχι μόνο στα πλαίσια μιας κοινότητας αλλά και στα πλαίσια του ατόμου. Η κοινότητα δεν προϋπάρχει, ούτε έχει κάποιο ηθικολογικό προβάδισμα έναντι του ατόμου, συνεπώς η κοινότητα μπορεί να υπερασπιστεί την πολιτισμική της ταυτότητα και το άτομο να εκφράσει την διαφορετικότητα του μέσα σε αυτήν (Ζαϊμάκης, 2002).

Η διαφορετικότητα αποτελεί δικαίωμα του ατόμου αλλά και υποχρέωση της κοινωνίας να την αποδεχθεί. Όταν μια κοινότητα έχει κλειστά δίκτυα δεν είναι ανοικτή και στην διαφορετικότητα όπως αναφέρει και η Evergeti (2004) σε έρευνα που πραγματοποίησε σε μειονοτικό χωριό της Θράκης.

Τα κυριότερα προβλήματα που μπορεί να οδηγήσουν ακόμη και σε αποκλεισμό εμφανίζονται όταν επιδιώκεται η ενσωμάτωση και όχι ο μετασχηματισμός και το «άνοιγμα» της κοινωνίας.

1.4. ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Το κοινωνικό κεφάλαιο σχετίζεται με την οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με έρευνα της World Bank (2002), ιδιαίτερα σε ότι αφορά την μείωση του κόστους των συναλλαγών και τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας.

Άλλοι ερευνητές έχουν καταλήξει σε συμπεράσματα όπως ότι α) παρέχει προστασία από την κοινωνική απομόνωση, β) συντελεί στην δημιουργία δικτύων κοινωνικής ασφάλειας που μπορούν να αξιοποιηθούν κατά τη διάρκεια της κρίσης γ) συντελεί στη βελτίωση πολιτικών θεμάτων της κοινωνίας, όπως η λειτουργία της δημοκρατίας, η αποτελεσματική διακυβέρνηση και η μείωση της διαφθοράς δ) συντελεί στην μείωση ανισοτήτων στο εσωτερικό μιας κοινωνίας, ε) βοηθά στην μείωση της εγκληματικότητας, στ) συντελεί στην ευημερία και την καλύτερη ποιότητα ζωής και ζ) τέλος στην βελτίωση της συνεργασίας και την αμοιβαίας βοήθειας (Cullen and Whiteford, 2001).

Το κοινωνικό κεφάλαιο φαίνεται να έχει ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών μέσα στην ζωή μιας κοινότητας με κυριότερους τομείς την εκπαίδευση, την υγεία, την οικονομική ανάπτυξη και την πρόληψη της εγκληματικότητας (Cullen and Whiteford, 2001).

1.4.1 Κοινωνικό κεφάλαιο και υγεία

Με βάση τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και το ολιστικό μοντέλο προσέγγισης της υγείας, υγεία είναι η πλήρης σωματική, ψυχική και κοινωνική ευεξία του ατόμου και όχι απλά η απουσία νόσου ή αναπηρίας. Ειδικότερα ο Τούντας (1996) αναφέρει ότι «υγεία είναι η δυναμική ισορροπία του εσωτερικού με το εξωτερικό περιβάλλον που παρέχει στο άτομο τη δυνατότητα να ζει δημιουργικά σύμφωνα με τις πεποιθήσεις και τις επιδιώξεις του». Η ολιστική διάσταση της υγείας συνάδει με το κοινωνικό κεφάλαιο καθώς το κοινωνικό κεφάλαιο θεωρείται προστατευτικός παράγοντας της ψυχικής υγείας όπως αναφέρουν και οι Whitehead & Diderichsen (Field, 2003). Η ψυχική υγεία μιας κοινότητας αποτελεί έναν από τους βασικότερους στόχους και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας ο οποίος

συνιστά στις κοινωνίες την ανάπτυξη ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την ανάπτυξη της ψυχικής υγείας.

Όσον αφορά την δημόσια υγεία, όπως αναφέρει ο Kawachi (1996,1997) σε έρευνα του στην Αμερική έχει αποδειχθεί ότι οι κοινότητες με υψηλό κοινωνικό κεφάλαιο, έχουν καλύτερα επίπεδα υγείας. Παράλληλα ο Mohseni et al (2007) αναφέρει ότι χαμηλή εμπιστοσύνη στο σύστημα υγείας μιας χώρας σχετίζεται με χαμηλή αυτοαναφερόμενη υγεία. Η καλή υποκειμενική αντίληψη της υγείας έχει συνδεθεί με αυξημένη συμμετοχή, αυξημένα επίπεδα εμπιστοσύνης και ανοχής (Stafford, M. et al Morgan, A. & Swann C., 2004; Kawachi 1997).

1.4.2. Κοινωνικό κεφάλαιο και εκπαίδευση

Όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης, ανάλυση δεκατεσσάρων ανεξάρτητων ερευνών εξέτασε τη σχέση του κοινωνικού κεφαλαίου με την εκπαίδευση και βρήκαν μια θετική συσχέτιση υψηλού κοινωνικού κεφαλαίου και εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων (Dika and Singh in Field,2003).

Σύμφωνα με τον Coleman (2003) η εκπαίδευση, οι γνώσεις και ικανότητες των παιδιών, η επικοινωνία μεταξύ παιδιών - γονέων συνδέονται σημαντικά με το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο των γονέων, ενώ, σημαντική παρουσιάζεται και η σχέση της φυλετικής διαφοράς με τα επίπεδα εκπαίδευσης. Έρευνα σε σχολεία της Καλιφόρνιας - μαθητές με καταγωγή από το Μεξικό - έδειξε ότι οι υψηλοί βαθμοί και οι φιλοδοξίες των παιδιών σχετίζονται με υψηλό επίπεδα κοινωνικού κεφαλαίου (Field, 2003).

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Emler and McNamara σε Σκωτσέζους φοιτητές, σε εργαζόμενους και σε ανέργους, απέδειξε το μαζικό πλεονέκτημα των φοιτητών και των εργαζομένων σε σχέση με τους ανέργους. Η εκπαίδευση και η εργασία συντελούν στην εμπλοκή και συμμετοχή του ανθρώπου σε κοινοτικά δίκτυα και σχετίζονται με υψηλό κοινωνικό κεφάλαιο (Field, 2003).

1.4.3 Κοινωνικό κεφάλαιο και οικονομική ανάπτυξη

Οι Woolcock and Radin συσχετίζουν την οικονομική ανάπτυξη και ειδικότερα τη διάσταση της συμμετοχής με τη μείωση της φτώχειας σε μια κοινότητα (Woolcock and Radin, 2008). Όπως προαναφέρθηκε, έρευνα της World Bank συσχετίζει την παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη με την έννοια της συμμετοχής και την αξιοποίηση των κοινοτικών δικτύων. Όπως αναφέρει ο Ζαϊμάκης (2002), η ικανότητα μιας κοινωνίας να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της και να ξεπερνά τις δυσκολίες που παρουσιάζονται σε αναπτυξιακά προγράμματα και σε διαδικασίες μετασχηματισμού της κοινωνίας εξαρτάται από τις υλικές συνθήκες και από τα αποθέματα κοινωνικού κεφαλαίου που διαθέτει.

Ο Putnam υποστηρίζει ότι στην προσπάθεια για οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, το κοινωνικό κεφάλαιο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο καθώς έρευνες στην Ιταλία έχουν αποδείξει ότι οικονομικές συνεργασίες χωρίς την ταυτόχρονη αξιοποίηση των αποθεμάτων του κοινωνικού κεφαλαίου δεν είχαν τα επιθυμητά αποτελέσματα (Putnam, 1993).

1.4.4 Κοινωνικό κεφάλαιο και εγκληματικότητα

Η εγκληματικότητα φαίνεται να είναι υψηλότερη σε κοινότητες που τα μέλη της δεν γνωρίζονται αρκετά, οι δείκτες κοινωνικής συνοχής φαίνεται να είναι χαμηλοί, ο έλεγχος στους εφήβους είναι περιορισμένος, οι κάτοικοι δε συμμετέχουν στα κοινά, και το σύστημα κανόνων δεν τηρείται (OECD, 2001).

Ο κοινωνικός έλεγχος και η εγκληματικότητα έχουν αιτιολογική συσχέτιση σύμφωνα με τον Field (2003) με το κοινωνικό κεφάλαιο να λειτουργεί προληπτικά ως προς την εγκληματικότητα. Υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας αντίθετα μπορεί να μειώσει την εμπιστοσύνη σε μια κοινότητα (Cox, 2002).

Η International Crime Victim Survey (2003) αναφέρει ότι η οικονομική ανισότητα και η έλλειψη εμπιστοσύνης παρακινεί τα άτομα σε παραβατική συμπεριφορά. Εκτιμάται ότι οι σχέσεις αλληλεγγύης και τα υποστηρικτικά κοινωνικά δίκτυα, σχετίζονται με χαμηλά επίπεδα αποκλίνουσας συμπεριφοράς, με τους νέους να αισθάνονται αυτοεκτίμηση προάγοντας έτσι την ενσωμάτωσή τους στην ευρύτερη κοινότητα (Putnam, 2000 ; Field, 2003).

1.4.5 Κοινωνικό κεφάλαιο και κοινωνική συνοχή

Η πρόσβαση του ατόμου στις υπηρεσίες, η ενσωμάτωση του στην κοινότητα, οι καθημερινές κοινωνικές αλληλεπιδράσεις αποτελούν στοιχεία που προσδιορίζουν μια κοινότητα και ταυτόχρονα αποτελούν αποτελέσματα του κοινωνικού κεφαλαίου ή ειδικότερα χαρακτηριστικά του δομικού και γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου. Η ύπαρξη ή όχι συγκρούσεων και ανισοτήτων σε μια κοινότητα οφείλονται στην έλλειψη ή μη εμπιστοσύνης και ενός κατάλληλου δομικού κοινωνικού κεφαλαίου ικανού να επιλύσει τις όποιες διαφορές και να συντελέσει στην ανάπτυξη αισθήματος εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης. Η εμφάνιση και η έκταση της σύγκρουσης διαφοροποιείται ανάλογα με τις εσωτερικές κοινωνικές διαφορές όπως εκπαίδευση, εθνικότητα, εισόδημα, κοινωνικό επίπεδο κτλ. και μελετάται μέσα από τις αντιλήψεις των κατοίκων για το αίσθημα ασφάλειας μέσα στην κοινότητα. Η σύγκρουση με την μορφή της βίας σε προσωπικό επίπεδο ποικίλλει ανάλογα με το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο του κάθε νοικοκυριού της κοινότητας (Grootaert et al., 2004).

Μια προσέγγιση των βασικών χαρακτηριστικών της κοινότητας θα οδηγήσει και στον πληρέστερο ορισμό της έννοιας της κοινότητας, κατανοώντας πληρέστερα και το πώς διαμορφώνεται το επίπεδο της κοινωνικής συνοχής σε μια κοινότητα. Σύμφωνα με τον Ζαϊμάκη (2002) η κοινότητα είναι:

- Ένα κοινωνικό μόρφωμα οριοθετημένο το οποίο εντοπίζεται ανάμεσα στις πρωταρχικές μορφές κοινωνικής οργάνωσης (οικογένεια, συγγένεια, φίλοι) και σε ευρύτερες αφηρημένες οντότητες όπως είναι το κράτος.
- Είναι ένα σύνολο ατόμων που βιώνει την αίσθηση ότι ανήκει σε ένα διακριτό κοινωνικό και πολιτισμικό μόρφωμα.
- Συνιστά ένα μοντέλο κοινωνικών σχέσεων οργανωμένων γύρω από δεσμούς όπως η καταγωγή, η πολιτισμική ταυτότητα και τα ενδιαφέροντα.
- Είναι μια συμβολική ενότητα η οποία συγκροτείται από σύμβολα και αξίες και επιτρέπουν στα μέλη της να διαμορφώνουν συλλογική συνείδηση.

Χαρακτηριστικά της κοινότητας όπως: καταγωγή, πολιτισμική ταυτότητα, ενδιαφέροντα, αξίες συνιστούν παράγοντες καθοριστικούς για την ύπαρξη ή μη κοινωνικής συνοχής σε μια κοινότητα.

Συνεπώς οι δείκτες κοινωνικής συνοχής σε μια κοινότητα συνδέονται με το αίσθημα αμοιβαιότητας και συλλογικής δράσης και καθορίζουν κάθε παρέμβαση μέσα στην κοινότητα. Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής συνοχής φαίνεται να σχετίζονται με ύπαρξη ανισοτήτων μέσα στην κοινότητα που επηρεάζουν τη σταθερότητα μιας κοινωνίας (Wilkinson, 1996 ; Field, 2003).

Επομένως χαρτογράφηση και γνώση του κοινωνικού κεφαλαίου συνεπάγεται γνώση των ανισοτήτων και των συγκρούσεων που αναπτύσσονται σε μια κοινωνία. Παρεμβάσεις άμβλυνσης των κοινωνικών, οικονομικών ανισοτήτων οδηγούν σε κοινωνίες δημοκρατικές, ευνομούμενες και με στοιχεία ισόρροπης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ SOCAT

2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ SOCAT

2.1.1 Στόχοι και Επίπεδα ανάλυσης του εργαλείου

Ένα από τα διαδεδομένα εργαλεία μέτρησης του κοινωνικού κεφαλαίου είναι το SOCAT (Social Capital Assessment Tool). Το SOCAT παρουσιάζει δυο βασικά χαρακτηριστικά, την αναγνώριση της πολιτιστικής διαφοροποίησης της κοινότητας και τη διασφάλιση της ισορροπίας του συστήματος. Βασικό στόχο έχει τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση του δομικού και του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου ενώ μετρά και την συμμετοχή των κατοίκων σε ενέργειες που προωθούν την συλλογική δράση.

Τα κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω λαμβάνονται υπόψη στη μέτρηση του Κοινωνικού κεφαλαίου με βάση το SOCAT ενώ στην ανάλυση χρησιμοποιούνται τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές μέθοδοι.

Στόχος του SOCAT είναι να συμβάλει στην κατανόηση του πως το προφίλ της κοινότητας, το νοικοκυριό και οι οργανώσεις αλληλεπιδρούν με τους δείκτες ανάπτυξης και συμβάλουν ή διαβρώνουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Το SOCAT έχει τρία επίπεδα μέτρησης που είναι:

- A) το προφίλ της κοινότητας,
- B) η έρευνα του νοικοκυριού και
- Γ) το προφίλ των οργανώσεων

Τα τρία αυτά επίπεδα έχουν προσδιοριστεί μετά από 25 έρευνες σε 15 χώρες. Η πιλοτική εφαρμογή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε σε αγροτικές αλλά και αστικές κοινότητες στον Παναμά και στην Ινδία (Grootaert et al, 2002).

2.1.2 Το προφίλ της κοινότητας και η χαρτογράφηση δυναμικού

Το πρώτο στάδιο μελέτης της κοινότητας περιλαμβάνει τη χαρτογράφηση του δυναμικού της, συγκεντρώνοντας σημαντικά στοιχεία για τα κυριότερα χαρακτηριστικά της κοινότητας. Ορίζεται ο όρος «κοινότητα» προκειμένου να υπάρχει σαφής προσδιορισμός για την εφαρμογή του ερωτηματολογίου.

Ο ορισμός της κοινότητας πρέπει να είναι σύμφωνος με το επίπεδο σχεδίασης πριν την εφαρμογή στο πεδίο. Στις αγροτικές περιοχές, οι κοινότητες ορίζονται ως χωριά (μεγάλα, μικρά ή ίσως χρειαστούν άλλες υποδιαίρεσεις) ενώ στις αστικές περιοχές, ο ορισμός της κοινότητας είναι περισσότερο προβληματικός καθώς μπορεί να κυμαίνεται από ένα οικοδομικό τετράγωνο έως μια ολόκληρη γειτονιά. Η ομάδα σχεδιασμού χρειάζεται να συμβουλευτεί τοπικούς ειδικούς για να καταλήξουν σε έναν ορισμό.

Στην χαρτογράφηση της κοινότητας το SOCAT αφού προσδιορίσει τον ορισμό και το δυναμικό της κοινότητας μέσα από τη διαδικασία του focus group, στην συνέχεια διερευνά τα επίπεδα συλλογικής δραστηριότητας και ειδικότερα τις δραστηριότητες που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία τρία χρόνια, την ισότητα πρόσβασης και συμμετοχής και τις πρόσφατες βελτιώσεις στην παροχή υπηρεσιών.

Στην συνέχεια μέσα από τα άτομα - πληροφοριοδότες της κοινότητας αναγνωρίζονται οι οργανώσεις της κοινότητας και προσδιορίζεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων, η εκλογή της ηγεσίας, και το επίπεδο δραστηριοτήτων. Οι σχέσεις των οργανώσεων με την κοινότητα εκτιμούνται μέσα από το διάγραμμα (Venn) στο οποίο μελετώνται και παράγοντες όπως η προσβασιμότητα σε αυτές. Στο τελευταίο στάδιο του προφίλ της κοινότητας μελετώνται τα δίκτυα μεταξύ των οργανώσεων μέσα από διάγραμμα ροής (συνεργασία μεταξύ των οργανώσεων της κοινότητας).

Μέσα από όλη την πρώτη φάση του SOCAT, αποτυπώνεται το δομικό κεφάλαιο της κοινότητας και διαμορφώνεται μια πρώτη ολοκληρωμένη εικόνα για την υπό διερεύνηση κοινότητα.

2.1.3 Ερωτηματολόγιο κοινότητας

Το ερωτηματολόγιο της κοινότητας ανακαλύπτει τα βασικά χαρακτηριστικά της κοινότητας και παρέχει μια αρχική εικόνα για τις ανάγκες της. Μια υποομάδα ερωτήσεων αναφέρεται στο βαθμό πρόσβασης σε υπηρεσίες ή δραστηριότητες, σε βελτιώσεις ή μη των τελευταίων ετών, στην συνολική αποτίμηση της ποιότητας, και στα κύρια προβλήματα. Σχετικά με τις θεματικές ενότητες του ερωτηματολογίου αφορούν τα γενικά χαρακτηριστικά της κοινότητας, τις κύριες υπηρεσίες (οδικό δίκτυο, ηλεκτροδότηση, τηλέφωνο, μέσα μαζικής μεταφοράς), την οικονομία, την εκπαίδευση, την υγεία (προβλήματα υγείας, ποιότητα, δραστηριότητες), το περιβάλλον (εστίες μόλυνσης, ποιότητα), την γεωργία (αγορά, προβλήματα, παραγωγή, συνεργασίες) την κοινοτική υποστήριξη (φορείς φροντίδας, τύπος φροντίδας, προβλήματα, προγράμματα βοήθειας).

Στόχο του ερωτηματολογίου της κοινότητας αποτελεί η εμβάθυνση στις ανάγκες της κοινότητας - ανάλογα με τις εξειδικευμένες ανάγκες επιλέγεται και ο ανάλογος τομέας - και η ανάπτυξη προγραμμάτων σχετικών με το κοινωνικό κεφάλαιο.

2.1.4 Ερωτηματολόγιο νοικοκυριού

Μετά την ολοκλήρωση των δυο πρώτων μερών του SOCAT, ακολουθεί το ερωτηματολόγιο του νοικοκυριού. Η μέτρηση του Κοινωνικού κεφαλαίου περιλαμβάνει τον προσδιορισμό τριών δεικτών οι οποίοι είναι : α) η ιδιότητα μέλους σε τοπικές οργανώσεις και δίκτυα, β) οι δείκτες εμπιστοσύνης και αφοσίωσης στους κανόνες και γ) οι δείκτες συλλογικής δράσης. Στόχο του ερωτηματολογίου αποτελεί η δημιουργία ποσοτικοποιημένων δεικτών με πέντε βασικούς άξονες οι οποίοι είναι:

- **Ταυτότητα του νοικοκυριού:**

Στο τμήμα αυτό συγκεντρώνονται στοιχεία που αφορούν την ταυτότητα του ερωτώμενου νοικοκυριού.

- **Χαρακτηριστικά του νοικοκυριού:**

Χαρακτηριστικά του νοικοκυριού όπως τύπος κατοικίας (υλικά κατασκευής) και διαθέσιμες παροχές (ύδρευση, υγιεινή) αποτελούν δείκτες ποιότητας της οικίας και αποτελούν μεταβλητές για την ευημερία του νοικοκυριού.

- **Γενεόγραμμα:**

Αποτελεί την αποτύπωση του νοικοκυριού και των σχέσεων που αναπτύσσονται μέσα σε αυτό καθώς και των σχέσεων που αναπτύσσουν τα μέλη μέσα στην κοινότητα μέσα από την καταγραφή της ιδιότητας μέλους σε οργανώσεις.

- **Δομική διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου:**

Το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο μετρά τις οργανώσεις και τα δίκτυα και ειδικότερα την οργανωτική πυκνότητα και τα χαρακτηριστικά, τα δίκτυα και την αμοιβαία υποστήριξη, τις διαστάσεις της κοινότητας και την εμπειρία από την συλλογική δράση σε μια κοινότητα. Ειδικότερα διερευνώνται τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των οργανώσεων και οι ευκαιρίες που παρέχονται για τη διευκόλυνση της συμμετοχής ενός μέλους του νοικοκυριού σε μια οργάνωση. Η θεματική ενότητα αμοιβαία υποστήριξη διερευνά το βαθμό που η κοινότητα θα έχει σύμπνοια προκειμένου να αντιμετωπίσει μια κατάσταση κρίσης. Ο αποκλεισμός από τις υπηρεσίες και τα κοινωνικά ζητήματα που απασχολούν μια κοινότητα συντελούν στον προσδιορισμό από τον ερευνητή των παραγόντων και των αιτιών που συντελούν στον αποκλεισμό. Ο παράγοντας αυτός αποτελεί και ταυτόχρονα μέτρο απόδοσης του κοινωνικού κεφαλαίου. Η συλλογική δράση είναι δυνατή σε μια κοινότητα όταν το κοινωνικό κεφάλαιο είναι σημαντικό. Η συλλογική δράση αποτελεί μια σημαντική όψη της κοινωνικής ζωής καθώς μπορεί να αφορά οργανωμένες κοινοτικές δράσεις ή παροχή υπηρεσιών σε δημόσιους φορείς. Είναι συχνό το φαινόμενο, η συλλογική δράση να χρησιμοποιείται ως παράγοντας πίεσης προς τους τοπικούς φορείς.

- **Γνωστική διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου:**

Η γνωστική διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου αξιολογεί τους κανόνες και τις αξίες και ειδικότερα την αλληλεγγύη, την εμπιστοσύνη και την επίλυση συγκρούσεων. Η αλληλεγγύη ως μια διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου σχετίζεται με την διάσταση της αμοιβαίας υποστήριξης και της συλλογικής δράσης που αναπτύχθηκε στο προηγούμενο τμήμα του ερωτηματολογίου. Η εμπιστοσύνη

είναι μια έννοια αφηρημένη και για το λόγο αυτό, το ερωτηματολόγιο προσπαθεί με ερωτήσεις – δηλώσεις που επαναλαμβάνονται να διασταυρώσει τις απαντήσεις διαμορφώνοντας αντίληψη για τους δείκτες εμπιστοσύνης της κοινότητας. Το τελευταίο τμήμα του ερωτηματολογίου του νοικοκυριού μελετά το ζήτημα της επίλυσης συγκρούσεων. Η σύγκρουση σε μια κοινότητα αποτελεί και δείκτη έλλειψης εμπιστοσύνης. Η συσχέτιση λοιπόν της σύγκρουσης και της εμπιστοσύνης υποδηλώνει την συσχέτιση του δομικού και του γνωστικού κεφαλαίου, μορφές του κεφαλαίου που αναλύονται εκτενώς στο ερωτηματολόγιο του νοικοκυριού.

Οι δυο πρώτοι άξονες παρέχουν πληροφορίες για τον υπολογισμό των τριών βασικών δεικτών του κοινωνικού κεφαλαίου που προαναφέρθηκαν και θα αναλυθούν σε επόμενο τμήμα του κεφαλαίου για το ερωτηματολόγιο.

2.1.5 Προφίλ οργανώσεων

Το προφίλ των οργανώσεων αποτυπώνει τα χαρακτηριστικά των επίσημων και ανεπίσημων οργανώσεων μιας κοινότητας. Αρχικά πραγματοποιείται μια καταγραφή του ιστορικού της οργάνωσης ενώ στην συνέχεια διερευνώνται οι τυπικές δομές αρμοδιότητες μέσα από συνεντεύξεις με άτομα – ηγέτες της οργάνωσης. Στην συνέχεια αποτυπώνονται οι ίδιες πληροφορίες μέσα από συνεντεύξεις ή focus group από τα μέλη της οργάνωσης. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται ολοκληρωμένη αποτύπωση της ταυτότητας της οργάνωσης καθώς υπάρχει άποψη και «από πάνω προς τα κάτω» αλλά και το αντίθετο.

2.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Το ερωτηματολόγιο του νοικοκυριού περιλαμβάνει τις παρακάτω θεματικές ενότητες για τις οποίες σε κάθε μια ξεχωριστά και ανά ερώτηση πραγματοποιήθηκε η μετάφραση και πολιτισμική προσαρμογή.

1. *Ταυτότητα νοικοκυριού* (ερωτήσεις 1.1 έως 1.7)
2. *Χαρακτηριστικά κατοικίας και σύνθεση νοικοκυριού* (ερωτήσεις 2.1 έως 2.19)
3. *Γενεόγραμμα*
4. *Δομικό κοινωνικό κεφάλαιο*. Περιλαμβάνει τις υποενότητες:
 - Οργανωτική συνοχή και χαρακτηριστικά (ερωτήσεις 4A1 έως 4A14)
 - Δίκτυα και οργανώσεις αμοιβαίας υποστήριξης (ερωτήσεις 4B1 έως 4B4)
 - Αποκλεισμός (ερωτήσεις 4Γ1 έως 4Γ8)
 - Προηγούμενη συλλογική δράση (ερωτήσεις 4Δ1 έως 4Δ8)
5. *Γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο*. Περιλαμβάνει τις υποενότητες:
 - Αλληλεγγύη (ερωτήσεις 5A1 έως 5A2)
 - Εμπιστοσύνη και συνεργασία (ερωτήσεις 5B1 έως 5B10)
 - Επίλυση συγκρούσεων (ερωτήσεις 5Γ1 έως 5Γ7)

2.3 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΤΟΥ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ

Αυτοί οι τρεις τύποι δεικτών που αναφέρθηκαν παραπάνω μετρούν το κοινωνικό κεφάλαιο από διαφορετικό σημείο. Η ιδιότητα μέλους σε τοπικές οργανώσεις και δίκτυα είναι ξεκάθαρα ένας από μέσα δείκτης, από τη στιγμή που οι οργανώσεις και τα δίκτυα είναι «μέσο» μέσω των οποίων το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να συσσωρευτεί. Αυτός ο δείκτης φαντάζει ίσως πιο κοντινός ως βασικός παράγοντας του ανθρώπινου κεφαλαίου. Η εμπιστοσύνη μπορεί να θεωρηθεί από μέσα ή από έξω δείκτης ή ακόμη και ως άμεση μέτρηση του κοινωνικού κεφαλαίου, σύμφωνα με την θεωρήσεις κάποιων.

Η συλλογική δράση είναι ένας από έξω δείκτης. Εξαιτίας διαφορών οπτικών, προτείνετε αυτοί οι τρεις τύποι δεικτών να διασταυρώνονται και να αναλύονται μαζί, για να διασφαλιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα του κοινωνικού κεφαλαίου και των επιδράσεων του (Grootaert et al,2002).

I. Ιδιότητα μέλους σε τοπικές οργανώσεις και δίκτυα

Αυτός ο δείκτης δομικού κοινωνικού κεφαλαίου είναι βασισμένος στην αλληλεγγύη των οργανώσεων και το ρυθμό ιδιότητας μέλους των νοικοκυριών. Διάφορες απόψεις για την ιδιότητα μέλους (όπως είναι η εσωτερική ποικιλομορφία) και οι λειτουργίες των θεσμών (όπως είναι ο βαθμός δημοκρατικής λήψης αποφάσεων) είναι επίσης σχετικοί δείκτες. Οι οργανώσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στους δείκτες εξαρτώνται από το πολιτισμικό περιβάλλον: τα αγροτικά συνδικάτα μπορούν να είναι σχετικά σε μια χώρα, ενώ σε άλλες η εναλλακτική πίστωση ή οι οργανισμοί αποταμίευσης ή οι σύλλογοι γονέων-δασκάλων. Στην περίπτωση των δικτύων τα οποία είναι λιγότερο επίσημα, η πληροφορία - κλειδί είναι ο σκοπός του δικτύου και η εσωτερική ποικιλομορφία της ιδιότητας μέλους.

Με στόχο το κοινωνικό κεφάλαιο να είναι προνομιούχο για όλα τα μέλη της κοινότητας λαμβάνεται υπόψη η διαφοροποίηση της ιδιότητας του μέλους μέσα από επτά κριτήρια, συγκεκριμένα:

- το φύλο,
- την ηλικία,
- την συγγένεια,
- την θρησκεία,
- τους πολιτικούς δεσμούς,
- το επάγγελμα και
- την εκπαίδευση.

Επιπροσθέτως, ανάλογα με το περιβάλλον που ερευνάται υπάρχει η δυνατότητα να προστεθεί η εθνικότητα και η φυλή. Εμπειρική ανάλυση έχει δείξει ότι η ιδιότητα μέλους σε διαφορετικές οργανώσεις συχνά παρέχει υψηλότερα επίπεδα οφελών από την ιδιότητα μέλους σε κλειστές οργανώσεις. Αυτό σχετίζεται με την μεγάλη δύναμη που έχει η ανταλλαγή πληροφοριών και η ανάληψη ρίσκου.

II. Δείκτες εμπιστοσύνης και αφοσίωσης στους κανόνες

Μετρώντας την εμπιστοσύνη και την αφοσίωση στους κανόνες (γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο) απαιτείται οι ερωτώμενοι να αναφερθούν στις προσδοκίες και στις εμπειρίες τους σε συμπεριφορές που απαιτούν εμπιστοσύνη. Ερώτηση-κλειδί σχετίζεται με το βαθμό που τα νοικοκυριά λαμβάνουν ή θα λάβουν βοήθεια από μέλη της κοινότητας τους ή δικτύων σε περίπτωση διάφορων δύσκολων καταστάσεων (απώλεια εισοδήματος, ασθένεια).

Η εμπιστοσύνη και η αλληλεγγύη είναι έννοιες δύσκολες στην εκτίμηση και για αυτό το λόγο συνίσταται η επανάληψη των ερωτήσεων οι οποίες ωφελούν τις έγκυρες απαντήσεις. Αρχικά πραγματοποιείται μία ταξινόμηση των απαντήσεων της κάθε ερώτησης όμως λόγω της δυσκολίας της μελέτης της εμπιστοσύνης προτείνεται η χρησιμοποίηση αντιπροσωπευτικής ανάλυσης ή ο εντοπισμός των κοινών στοιχείων των απαντήσεων. Η αλληλεγγύη αποτελεί μία επιπλέον πλευρά του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου που εκτιμά την ένωση της κοινότητας και των κατοίκων για τη βοήθεια ενός ατόμου σε κατάσταση ανάγκης (Grootaert et al., 2002).

III. Δείκτες συλλογικής δράσης

Η ύπαρξη πολλών υπηρεσιών απαιτεί συλλογική δράση από μια ομάδα ατόμων. Η έκταση στην οποία αυτή η συλλογική δράση λαμβάνει χώρα μπορεί να μετρηθεί και είναι ένας δείκτης θεμελιώδους κοινωνικού κεφαλαίου (τουλάχιστον στο βαθμό που η συνεργασία δεν επιβάλλεται από μια εξωτερική δύναμη, όπως είναι το κράτος).

Όταν στην κοινότητα υπάρχει θετικό κοινωνικό κεφάλαιο, η συλλογική δράση είναι αυξημένη. Μέσα από τη χρήση του συγκεκριμένου δείκτη μελετάτε η συχνότητα που οι άνθρωποι δρουν συλλογικά προκειμένου να καλύψουν ανάγκες. Ακόμη και εάν δεν μετράει άμεσα το κοινωνικό κεφάλαιο, η συλλογική δράση έχει θετικές αναπτυξιακές επιπτώσεις. Χρειάζεται προσοχή στη χρήση αυτού του δείκτη καθώς η συλλογική δράση ενδέχεται να είναι υποχρεωτική στις απολυταρχικές κοινωνίες, δηλαδή η εξουσία αναγκάζει τα άτομα να εργαστούν ομαδικά σε σχέδια υποδομής ή σε περιπτώσεις που απαιτείται ομαδική δραστηριότητα.

Επιπροσθέτως, η εγκυρότητα της συλλογικής δράσης ως δείκτης μέτρησης του κοινωνικού κεφαλαίου θα πρέπει να αποτιμηθεί σε αντίθεση με το πολιτικό περιβάλλον της κοινωνίας. Οι δείκτες των δομικών και των γνωστικών διαστάσεων

του κοινωνικού κεφαλαίου θεωρούνται βοηθητικοί σε αυτό το σημείο (Grootaert et al., 2002).

Οι δύο πρώτοι άξονες κοινωνικού κεφαλαίου, παρέχουν τις απαιτούμενες πληροφορίες για τον υπολογισμό των τριών τύπων των κύριων δεικτών του κοινωνικού κεφαλαίου.

Αυτά τα δεδομένα μπορούν να αναλυθούν από μόνα τους για να παρέχουν μια αποτύπωση του μεγέθους και του τύπου του κοινωνικού κεφαλαίου που υπάρχει σε μια κοινότητα και την προσφορά του ανάμεσα στους διαφόρους τύπους νοικοκυριών. Τα δεδομένα μπορούν επίσης να είναι συνδεδεμένα με δεδομένα εισοδήματος/κατανάλωσης και χρήσης υπηρεσιών (εκπαίδευσης, υγείας, πίστωσης) για να αναλυθεί πως το κοινωνικό κεφάλαιο επηρεάζει την ευημερία του νοικοκυριού, τη φτώχεια και την πρόσβαση στις υπηρεσίες. Για να είναι αυτό δυνατό, το SOCAT χρειάζεται να είναι συνδυασμένο και με άλλο αντικείμενο αξιολόγησης (εισοδήματος ή εξόδων, μέτρησης του βιοτικού επιπέδου) το οποίο συλλέγει πληροφορίες για τα έσοδα, έξοδα και την χρήση υπηρεσιών του νοικοκυριού.

2.4 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ.

Το ερευνητικό εργαλείο SOCAT έχει εφαρμοστεί στο παρελθόν σε αρκετές χώρες με στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα που εμφανίζουν θετική συσχέτιση με τους δείκτες οικονομικής ανάπτυξης και με σημαντικά οφέλη σε ανάπτυξη δεικτών κοινωνικής συνοχής και συμμετοχής των πολιτών σε δίκτυα και οργανώσεις. Οι τρεις δείκτες του κοινωνικού κεφαλαίου έχουν εξετασθεί αναλυτικά μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί.

Για την ιδιότητα του ατόμου σε οργανώσεις και δίκτυα ενδεικτικά αναφέρονται οι έρευνες σε Ινδονησία και Τανζανία που αναφέρονται από τους Grootaert et al (2002).

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Τανζανία φαίνεται να συσχετίζει την επίδραση του αριθμού των οργανώσεων στις οποίες ανήκει κάποιος, ότι δεν μπορεί

να είναι ανεξάρτητη από το είδος της λειτουργίας του οργανισμού. Στην Ινδονησία σε παρόμοια έρευνα φαίνεται να αποδεικνύεται ότι η απόκλιση από τα δίκτυα και τις οργανώσεις είναι ανάλογη με το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και το φύλο καθώς οι άνδρες φαίνεται να συμμετέχουν περισσότερο σε οργανώσεις.

Για τον δείκτη της εμπιστοσύνης - γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο - οι Grootaert et al. (2002) αναφέρουν:

Στην Μπουρκίνα Φάσο μελετώντας το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο και ειδικότερα το δείκτη της εμπιστοσύνης, φαίνεται να είναι ισχυρό το κοινωνικό κεφάλαιο καθώς τα μέλη της κοινότητας θα επέλεγαν να ζητήσουν βοήθεια από κάποιο μη μέλος της οικογένειάς τους ή του συγγενικού περιβάλλοντος τους, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι δείκτες κοινωνικής συνοχής και εμπιστοσύνης κινούνται σε υψηλά επίπεδα.

Σε χωριά του Μαλί, το 1996 τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι διαπροσωπική εμπιστοσύνη και κοινωνική συνοχή αποτελούν σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη της περιοχής (Reid et al, 2000). Οι θετικές σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ των αγροτών, εργοδοτών και εργατών επηρεάζουν οποιαδήποτε δράση που στοχεύει στην τοπική ανάπτυξη.

Ο δείκτης της συλλογικής δράσης εμφανίζεται ιδιαίτερα υψηλός σε χώρες όπως το Μπαγκλαντές, η Ντάκα και το Νεπάλ. Δραστηριότητες όπως ο καθαρισμός μιας περιοχής από σκουπίδια ή η συλλογική δράση για την ολοκλήρωση ενός δημοσίου έργου με την συνεργασία εθελοντών και κράτους αποτελούν συχνά φαινόμενα. Η αμοιβαιότητα και η συλλογική δράση σχετίζεται με τον δείκτη εμπιστοσύνης (Pargal, Huq, Gilligan, 1999).

Εκτός από τις έρευνες για τις οποίες παρουσιάστηκαν συνοπτικά ορισμένα βασικά συμπεράσματα, σημαντικές μελέτες του κοινωνικού κεφαλαίου έχουν πραγματοποιηθεί στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη και στην Αργεντινή. Οι χώρες αυτές παρουσιάζουν μεγάλες ανισότητες μεταξύ των πολιτών σε οικονομικό επίπεδο και κατά συνέπεια και σε άλλους τομείς της ζωής. Κοινά σημεία σε αυτές τις δυο κοινωνίες είναι η αυξημένη εγκληματικότητα (World Bank Argentina, 2002; World Bank Bosnia and Herzegovina, 2002).

Ειδικότερα η Αργεντινή είναι μια χώρα με τεράστιες προκλήσεις καθώς πρόσφατες εργασίες της World Bank αποδεικνύουν την αύξηση τόσο της εγκληματικότητας όσο και της ανεργίας (World Bank Argentina,2002). Το οικονομικό κραχ της Αργεντινής και οι τριάντα μήνες ύφεσης έχουν οδηγήσει στην έξαρση των κοινωνικών προβλημάτων και στην αύξηση των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων.

Παρατηρήθηκε ότι οι πολίτες δε συμμετέχουν παρά μόνο το 20% σε κοινωνικά δίκτυα και σε ανεπίσημες οργανώσεις (World Bank Argentina,2002). Το μικρό ποσοστό αυτών που συμμετέχουν, συμμετέχει κυρίως σε θρησκευτικές οργανώσεις με ποσοστό 47% ενώ το 28% συμμετέχει σε ομάδες αυτοβοήθειας. Μέσα από τη συμμετοχή σε ομάδες οι πολίτες προσπαθούν να αναπτύξουν ξανά δίκτυα αυτοβοήθειας και να καλλιεργήσουν την εμπιστοσύνη στο κράτος αλλά και μεταξύ τους. Τα άτομα που συμμετέχουν είναι άτομα που εμφανίζουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο, καλύτερη οικονομική και κοινωνική θέση. Παράγοντες όπως το φύλο, η ιδιότητα του αρχηγού του νοικοκυριού ή η ηλικία, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή. Σε περιόδους κρίσης η οικογένεια και το φιλικό περιβάλλον αποτελούν ένα ισχυρό δίκτυο.

Τέλος όσον αφορά τη συμμετοχή στις οργανώσεις παρουσιάστηκαν διαφορές που σχετίζονται με την οικονομική επιφάνεια των μελών. Αναλυτικότερα έχει παρατηρηθεί πως οι οργανώσεις που υπάρχουν σε περιοχές που είναι κάτω από το όριο της φτώχειας είναι αυστηρά ιεραρχικές. Αυτό συμβαίνει γιατί τα οικονομικά ασθενέστερα άτομα επιθυμούν μέσα από τη συμμετοχή τους την επίλυση βασικών βιοτικών προβλημάτων τους ενώ οι υπόλοιποι διεκδικούν την διατήρηση και ανάπτυξη της οικονομικής ευμάρειας τους.

Με βάση τα παραπάνω τέθηκε στην Αργεντινή ως βασικός στόχος η διαδικασία αύξησης του κοινωνικού κεφαλαίου ως απάντηση στα αυξημένα ποσοστά κοινωνικού αποκλεισμού και στα αυξημένα κοινωνικά προβλήματα.

Οι στόχοι της παρέμβασης ήταν:

Η δημιουργία πρόσφορου εδάφους για την ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου μέσω της ανάπτυξης προγραμμάτων με στόχο την αύξηση της εμπιστοσύνης στους δημόσιους οργανισμούς και της αποκέντρωσης των υπηρεσιών. Παράλληλα η ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης των πολιτών στην συλλογική δράση μέσα από την ένταξη τους στο εκπαιδευτικό σύστημα θα συντελέσει στην ενθάρρυνση της

κοινωνικής συμμετοχής διαμορφώνοντας στο πέρασμα του χρόνου ενεργούς πολίτες. Η γνώση και η χρήση του κοινωνικού κεφαλαίου στο σχεδιασμό προγραμμάτων για την κοινωνική προστασία αποτελεί ένα επιπλέον μέτρο της παρέμβασης.

Η προώθηση των αρχών του κοινωνικού κεφαλαίου μέσω της δημιουργίας κατάλληλου περιβάλλοντος που θα διευκολύνεται η ελεύθερη ροή πληροφοριών με την αξιοποίηση των τοπικών οργανώσεων και των μέσων επικοινωνίας. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η εμπιστοσύνη στις οργανώσεις καθώς και η προσβασιμότητα των πολιτών σε αυτές. Παράλληλα η διερεύνηση της οργανωτικής ικανότητας των κατώτερα οικονομικά στρωμάτων αποτελεί ένα δεύτερο μέτρο καθώς φάνηκε από την έρευνα ότι υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ των κατώτερα οικονομικά στρωμάτων και της «ελίτ» της κοινωνίας (World Bank,2002).

Όπως προαναφέρθηκε, μια δεύτερη ολοκληρωμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε στην Βοσνία - Ερζεγοβίνη έξι χρόνια μετά το τέλος του πολέμου σε δείγμα 200.000 ατόμων. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε ποσοστό του 50% του πληθυσμού (World Bank Bosnia and Herzegovina, 2002).

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να αναλυθεί το κοινωνικό κεφάλαιο σε επίπεδο θεσμικών οργάνων, πεδίο κρίσιμο για την επίλυση των συγκρούσεων, την αποτελεσματική παροχή δημόσιων υπηρεσιών, και την αειφόρο ανάπτυξη.

Γενικότερες παρατηρήσεις όσον αφορά την έρευνα στην Βοσνία - Ερζεγοβίνη έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ των κατοίκων της ίδιας κοινότητας αλλά δεν ισχύει το ίδιο σε άτομα ή οργανώσεις εκτός κοινότητας. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από τον κατακερματισμό των υπηρεσιών και των οργανώσεων. Στο συμπέρασμα αυτό, ένα μέτρο που προτείνεται από την έρευνα για την επίλυση του είναι η ολοκληρωμένη και ορθή ενημέρωση των πολιτών για τις οργανώσεις που είναι διαθέσιμες. Η ορθή ενημέρωση θα συντελέσει στο να απευθύνονται οι πολίτες χωρίς ταλαιπωρία στην υπηρεσία που μπορεί να επιλύσει το αίτημα τους.

Τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας αυτής σχετίζονται με την επαρκή ύπαρξη των οργανώσεων και των υπηρεσιών αλλά και την αδυναμία τους να ανταποκριθούν στις ανάγκες, την άσχημη γνώμη για το δημόσιο τομέα, τα κίνητρα των αιρετών τα οποία δεν είναι τις περισσότερες φορές για το κοινό καλό αλλά προσωπικού συμφέροντος. Σημαντική κρίνεται και η μη ύπαρξη πεδίου που να ενθαρρύνει την

συμμετοχή των πολιτών σε συλλογικές δράσεις. Παράγοντες όπως το φύλο, η εκπαίδευση, η ηλικία, το εισόδημα και ο τόπος διαμονής διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον αποκλεισμό των πολιτών. Παράλληλα η αποδυνάμωση των τοπικών επιτροπών σε επίπεδο γειτονιάς συντελούν στην οργάνωση των πολιτών.

Για όλα τα παραπάνω ζητήματα μέτρα – παρεμβάσεις που προτείνονται από την έρευνα αφορούν:

- Την ανάπτυξη κοινωνικών υπηρεσιών που θα συντελέσουν στην ενδυνάμωση των συνεκτικών δεσμών της κοινωνίας.
- Στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων δημόσιας διοίκησης.
- Στην ανάπτυξη νομοθετικού πλαισίου που να ενθαρρύνει τη δημιουργία τοπικών επιτροπών που θα ενθαρρύνει και την ενεργή και ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών.
- Στην ανάπτυξη προγραμμάτων με συμμετοχή των πολιτών σε τομείς όπως το περιβάλλον, η υγεία και η εκπαίδευση.

Μέσα από τα συμπεράσματα της έρευνας διαμορφώθηκε μια ολοκληρωμένη εικόνα που συνίσταται στην καταπολέμηση της διαφθοράς των υπηρεσιών η οποία αποτελεί το σοβαρότερο πλήγμα για την κοινωνία. Μέσα από τη διαδικασία της χαρτογράφησης του κοινωνικού κεφαλαίου δόθηκε και η λύση μέσω της ανάπτυξης ενός προγράμματος παρέμβασης σε τομείς υγείας και εκπαίδευσης.

Συμπεραίνετε λοιπόν μέσα από τις δυο έρευνες που αναλύθηκαν παραπάνω η χρησιμότητα τόσο του κοινωνικού κεφαλαίου όσο και τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει μια κοινωνία από την γνώση του. Ειδικότερα σύμφωνα με το Social Development Department της World Bank το κοινωνικό κεφάλαιο παρέχει οφέλη που αφορούν:

- την συλλογική δράση καθώς οι κοινότητες ανακαλύπτουν ότι διαθέτουν παραγωγικό κοινωνικό κεφάλαιο,
- ελαχιστοποιείται το κόστος συνδιαλλαγής καθώς σε μια κοινότητα με υψηλό κοινωνικό κεφάλαιο ενθαρρύνεται η ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών και
- ενθαρρύνεται το θετικό δυναμικό μιας κοινότητας
- υπάρχει ορθολογικότερη αξιοποίηση των πηγών (Grootaert et al, 2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας αποτελεί η μετάφραση, και πολιτισμική προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα καθώς και η πιλοτική εφαρμογή του ερευνητικού εργαλείου του κοινωνικού κεφαλαίου σε επίπεδο νοικοκυριών. Ειδικότερα η αναφορά γίνεται στο SOCAT και στο τμήμα του ερευνητικού εργαλείου που μετρά το δομικό και το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο των νοικοκυριών μιας κοινότητας, δηλαδή την συμμετοχή των πολιτών σε δίκτυα και οργανώσεις.

Οι επιμέρους διακριτοί στόχοι της μελέτης είναι:

- Η μετάφραση και πολιτισμική προσαρμογή του ερωτηματολογίου σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.
- Η πιλοτική εφαρμογή του σε επλεγμένο δείγμα του πληθυσμού.

Η αναγκαιότητα μελέτης προκύπτει από το γεγονός ότι το εργαλείο έχει εφαρμοστεί σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, συνεπώς η πολιτισμική προσαρμογή του κρίθηκε απαραίτητη κατά το πρώτο στάδιο της μελέτης του εργαλείου.

3.2 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στη γεωγραφική περιφέρεια της Κρήτης, σε Δήμο όμορο του Δήμου Ηρακλείου και ειδικότερα στο Δήμο Γαζίου. Ο Δήμος Γαζίου έχει πληθυσμό 13.761 (ΕΣΥΕ, 2001) και αποτελείται από 4 Δημοτικά διαμερίσματα. Για τις ανάγκες της πολιτισμικής προσαρμογής και της πιλοτικής εφαρμογής του

εργαλείου χρειάστηκε η μελέτη να πραγματοποιηθεί σε αστική και αγροτική κοινότητα.

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ του 2001, αστικό χαρακτηρίζεται κάθε Δημοτικό ή Κοινοτικό διαμέρισμα του οποίου ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει 2000 κατοίκους και άνω. Για την συγκεκριμένη μελέτη επιλέχθηκε η γεωγραφική κοινότητα του Γαζίου η οποία χαρακτηρίζεται αστική κοινότητα καθώς παρουσιάζει πληθυσμό 9.935 και καλύπτει τα κριτήρια της ΕΣΥΕ ως αστική περιοχή.

Ως ορεινή κοινότητα χαρακτηρίζεται κάθε κοινότητα η οποία βρίσκεται σε ύψος άνω των 400μ. και αγροτική όταν ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει πληθυσμό κάτω των 2000 κατοίκων. Ως αγροτική περιοχή για τις ανάγκες της μελέτης επιλέχθηκε η κοινότητα της Ροδιάς καθώς είναι περιοχή ορεινή - αγροτική με πληθυσμό 1278 (ΕΣΥΕ,2001).

Τα κριτήρια αυτά τηρήθηκαν και κατά την διάρκεια της έρευνας για την πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου αλλά και για την πιλοτική εφαρμογή του.

3.3 ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

3.3.1 Επιλογή ερωτηματολογίου- Άδεια χρήσης

Το SOCAT αποτελεί ένα ερευνητικό εργαλείο που τηρεί τα κριτήρια και τους στόχους της μελέτης καθώς αναγνωρίζει την πολιτισμική διαφοροποίηση της κοινότητας και διασφαλίζει την αρχή της ισορροπίας της δομής του συστήματος. Διερευνά και αξιολογεί τις διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου γνωστικό, δομικό κοινωνικό κεφάλαιο, τα ήθη και τα έθιμα, τα δίκτυα προκειμένου να αποκτήσουν ισχυρή αξία στο δυναμικό της κοινότητας. Επιπλέον, λαμβάνει υπόψη τη συμμετοχή των κατοίκων σε ενέργειες που οι ίδιοι θεωρούν ότι περιέχουν την έννοια της συλλογικής δράσης (Grootaert et al., 2002).

Όλα τα ανωτέρω περιλαμβάνονται στην έρευνα για την μέτρηση του κοινωνικού κεφαλαίου σε μία περιοχή και συνάδουν με τους στόχους της συγκεκριμένης μελέτης. Παράλληλα το ερωτηματολόγιο έχει χρησιμοποιηθεί σε 15 χώρες με αγροτικές και αστικές κοινότητες και ενδείκνυται για τους στόχους της μελέτης μας και για την προσαρμογή και εφαρμογή του στην Ελλάδα.

Για την μετάφραση του εργαλείου και την πολιτισμική του προσαρμογή ζητήθηκε η άδεια από τον κατασκευαστή του ερωτηματολογίου η οποία έχει δοθεί εγγράφως στον Επιβλέποντα Καθηγητή κ. Φιλαλήθη Αναστάσιο, στην κα Κούτρα ως μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής και στην ερευνήτρια (παρ. III).

3.3.2 Διαδικασία Μετάφρασης και Πολιτισμικής προσαρμογής στα Ελληνικά

Η διαδικασία πραγματοποιήθηκε με βάση το «Principles of Good Practice for the Translation and Cultural Adaptation Process for Patient-Reported Outcomes (PRO) Measures: Report of the ISPOR Task Force for Translation and Cultural Adaptation» (Wild, Grove et al, 2005).

Βήμα 1^ο Προετοιμασία του πρωτοτύπου εργαλείου

Κατά την φάση αυτή πραγματοποιείται η μελέτη του αρχικού εργαλείου και η προετοιμασία για την μετάφραση του μέσω της έκδοσης άδειας από τον κατασκευαστή του εργαλείου.

Βήμα 2^ο Forward Translation

Μετάφραση του πρωτοτύπου εργαλείου από δύο ανεξάρτητους μεταφραστές με μητρική γλώσσα την ελληνική και άριστη γνώση της αγγλικής.

Βήμα 3^ο Συμφιλίωση-σύγκριση (Reconciliation)

Συνένωση των δυο forward translation σε μια μετάφραση.

Βήμα 4^ο Back Translation

Στο βήμα αυτό πραγματοποιείται μετάφραση από δίγλωσσο μεταφραστή με μητρική τα αγγλικά και καλή γνώση της ελληνικής.

Βήμα 5^ο Back Translation review

Πραγματοποιείται σύγκριση μεταξύ της back μετάφρασης με την αρχική για να εντοπιστούν διαφορές με το πρωτότυπο.

Βήμα 6^ο Εναρμόνιση - σύγκριση

Ο ερευνητής δεν ακολουθεί ένα συγκεκριμένο τύπο εναρμόνισης αλλά ενσωματώνει στοιχεία εναρμόνισης κατά την διάρκεια των σημαντικών βημάτων της μετάφρασης.

Βήμα 7^ο Πολιτισμική προσαρμογή (Cognitive debriefing)

Σύμφωνα με τη διαδικασία επιλέγεται ένα δείγμα 5-8 ατόμων επιλεγμένο κατά φύλο, ηλικία και εκπαίδευση ώστε να είναι αντιπροσωπευτικό για την πολιτισμική

προσαρμογή του ερωτηματολογίου. Στην συγκεκριμένη διαδικασία λήφθηκε υπόψη και ένας τέταρτος παράγοντας, το είδος της κοινότητας αστικό και αγροτικό. Κατά την διαδικασία πραγματοποιούνται ημι-δομημένες συνεντεύξεις με βάση το ερωτηματολόγιο οι οποίες καταγράφονται σε κασετόφωνο με άδεια του ερωτώμενου μετά από ενημέρωση για το σκοπό της έρευνας.

Βήμα 8ο Επανεξέταση και οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου.

Στη φάση αυτή και μετά την ολοκλήρωση της πολιτισμικής προσαρμογής πραγματοποιείται η επανεξέταση των αλλαγών και η οριστικοποίηση της τελικής μορφής του ερωτηματολογίου.

Βήμα 9ο Επιμέλεια κειμένων

Διορθώνονται τυχόν τυπογραφικά ή συντακτικά λάθη.

Βήμα 10ο Τελικό γραπτό ερωτηματολόγιο

Η τελική μορφή του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει τις μεταφραστικές αλλαγές αλλά και τις πολιτισμικές προσαρμογές.

3.3.3 Πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου - Δείγμα μελέτης

Η έρευνα για την πολιτισμική προσαρμογή πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2010 σε δείγμα 8 ατόμων επιλεγμένο κατά φύλο, μορφωτικό επίπεδο και τόπο κατοικίας. Παράλληλα λήφθηκε υπόψη και ο παράγοντας ηλικία.

Συγκεκριμένα το δείγμα αποτελούνταν από:

1. Άνδρας, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, κάτοικος αστικής περιοχής (Συν. 2^η)
2. Άνδρας, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, κάτοικος αστικής περιοχής (Συν. 1^η)
3. Άνδρας, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, κάτοικος αγροτικής περιοχής (Συν. 4^η)
4. Άνδρας, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο κάτοικος αγροτικής περιοχής (Συν. 3^η)
5. Γυναίκα, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο κάτοικος αστικής περιοχής(Συν. 6^η)
6. Γυναίκα, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο κάτοικος αστικής περιοχής (Συν. 5^η)
7. Γυναίκα, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, κάτοικος αγροτικής περιοχής (Συν. 8^η)
8. Γυναίκα, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο κάτοικος αγροτικής περιοχής(Συν. 7^η)

Παράλληλα λήφθηκε υπόψη και ο παράγοντας ηλικία καθώς το δείγμα ήταν άτομα όλων των ηλικιών καθώς η ηλικία των μελών ήταν 4 άτομα ηλικίας από 25 - 40 και 4 άτομα ηλικίας από 50 - 70 (παρ. I, γράφημα 1,2).

Στην ημι-δομημένη συνέντευξη, ο ερευνητής μέσα από ένα θεματικό οδηγό ερευνά σε βάθος και εστιάζει σε ζητήματα που χρειάζονται εμβάθυνση. Στην συνέχεια σύμφωνα με τους Karabenick & Wooley (2006) αξιολογούνται με βάση ένα τυπικό πρωτόκολλο που περιλαμβάνει τέσσερις ερωτήσεις οι οποίες είναι:

- A) Σας παρακαλώ διαβάστε την ερώτηση δυνατά
- B) Τι προσπαθεί να μάθει η ερώτηση από εσάς;
- Γ) Ποια απάντηση ταιριάζει περισσότερο για εσάς; Μπορείτε να μου δώσετε ένα παράδειγμα;
- Δ) Μπορείτε να μου εξηγήσετε γιατί διαλέξατε αυτήν την απάντηση;

3.3.4 Πιλοτική εφαρμογή εργαλείου - Δείγμα μελέτης

Η έρευνα για την πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2010 σε δείγμα 32 ατόμων. Λόγω του μεγάλου πληθυσμού του Δήμου Γαζίου δεν κατέστη δυνατό η λήψη ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος για τη μελέτη. Η έρευνα περιορίστηκε σε δείγμα ανάλογο με τον πληθυσμό τηρουμένων των παρακάτω κριτηρίων:

- Αστική -αγροτική κοινότητα
- Φύλο
- Ηλικία 25 - 50 και 50 - 70: ο διαχωρισμός αυτός επιλέχθηκε με βάση την ομαδοποίηση της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.
- Υψηλό - Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο: Για τις ανάγκες κατανόησης του εργαλείου θεωρήθηκε ως χαμηλό μορφωτικό επίπεδο άτομα που έχουν ολοκληρώσει την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Κατώτερη και Ανώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Υψηλό μορφωτικό επίπεδο θεωρήθηκαν άτομα με Μεταδευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Πίνακας 1 : Δείγμα πιλοτικής έρευνας

	Μορφωτικό Επίπεδο	ΑΣΤΙΚΟ		ΑΓΡΟΤΙΚΟ		
		ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
ΗΛΙΚΙΑ 25-50	ΧΑΜΗΛΟ	4	4	1	1	
	ΥΨΗΛΟ	4	4	1	1	
ΗΛΙΚΙΑ 50-70	ΧΑΜΗΛΟ	2	2	1	1	
	ΥΨΗΛΟ	2	2	1	1	
ΣΥΝΟΛΟ		12	12	4	4	
ΑΡ. ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ		24		8		32

3.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Κατά τη διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής του ερωτηματολογίου, πραγματοποιήθηκε ημι-δομημένη συνέντευξη σε δείγμα 8 ατόμων με βάση το ερωτηματολόγιο επιλεγμένο κατά:

- φύλο,
- μορφωτικό επίπεδο,
- ηλικία και
- τόπο κατοικίας

Πραγματοποιήθηκε ποιοτική ανάλυση περιεχομένου με στόχο τον προσδιορισμό της ερμηνευτικής εγκυρότητας του εργαλείου (interpretative validity).

Η αποκωδικοποίηση και η βαθμολόγηση των συνεντεύξεων κατά τη διάρκεια της πολιτισμικής προσαρμογής του εργαλείου πραγματοποιήθηκε σε πρόγραμμα Office Excel 2007 και η βαθμολόγηση έγινε με βάση το πρωτόκολλο όπως αυτό ορίζεται από τους Karabenick & Wooley (2006).

Για την αξιοπιστία του εργαλείου χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής ενδοταξικής συσχέτισης ICC (Intraclass Correlation Coefficient) που υπολογίζεται από τον λόγο της διακύμανσης μεταξύ των βαθμολογητών προς τη συνολική διακύμανση.

Όσον αφορά στη διαδικασία της αξιοπιστίας των βαθμολογητών ακολουθήθηκε ο δείκτης ICC με βάση το «The Development and Evaluation of Procedures to Assess Child Self-Report Item Validity» των M. Woolley, G. Bowen. Οι δυο βαθμολογητές με ίδιο θεωρητικό υπόβαθρο βαθμολογούν τρεις τομείς του εργαλείου που συνίστανται στην α) την κατανόηση της ερώτησης, β) την δυνατότητα του να δώσει παράδειγμα και γ) το αν έδωσε την σωστή απάντηση για αυτόν (Woolley, M. Bowen, G. Bowen, N.2006).

Με βάση την στατιστική ανάλυση που έγινε φάνηκε ότι όσον αφορά το πρώτο ερώτημα ο δείκτης ICC είναι 0,824 (p-value <0,001), τεκμήριο που χαρακτηρίζει την βαθμολόγηση των βαθμολογητών ως επαρκή (Substantial) και στατιστικά σημαντική αποδεικνύοντας ότι το εργαλείο έχει μεταφραστεί σωστά για την μέτρηση.

Στο δεύτερο ερώτημα που αφορά την συνοχή του εργαλείου και την επεξεργασία των αποτελεσμάτων που αποτελεί κριτήριο αξιοπιστίας, ο δείκτης ICC

είναι 0,742 (p-value <0,001), τεκμήριο που χαρακτηρίζει τη βαθμολόγηση των βαθμολογητών ως μέτρια (Moderate) αλλά στατιστικά σημαντική.

Στο τρίτο ερώτημα που αφορά την αξιολόγηση της σχέσης μεταξύ των απαντήσεων που έδωσε ο ερωτώμενος και των όλων όσων σχετικών ανέφερε στην συνέντευξη, ο δείκτης ICC είναι 0,463 (p-value 0,059), μη στατιστικά σημαντικό καθώς υπήρχε υποκειμενικότητα στην βαθμολόγηση του ενός βαθμολογητή ο οποίος συμμετείχε στην διαδικασία της έρευνας για την πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου.

Κατά την πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου πραγματοποιήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση με το πρόγραμμα SPSS 17 και χρησιμοποιήθηκαν οι μεταβλητές συχνότητα, μέσος όρος και τυπική απόκλιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

4.1.1. Αποτελέσματα Forward μεταφράσεων

Οι forward μεταφράσεις πραγματοποιήθηκαν από δυο ανεξάρτητους μεταφραστές. Ο πρώτος μεταφραστής είναι Καθηγητής Αγγλικής Γλώσσας και ο δεύτερος επαγγελματίας μεταφραστής. Κατά την διαδικασία αυτή δεν σημειώθηκαν σημαντικές διαφορές στην μετάφραση παρά μόνο στην ταυτότητα του ερωτώμενου νοικοκυριού και στην ερμηνεία κάποιων υλικών στον τύπο κατοικίας. Συγκεκριμένα οι διαφοροποιήσεις που εντοπίστηκαν στην σύγκριση των δυο μεταφράσεων αναφέρονται αναλυτικά παρακάτω:

1.1 έως 1.4

Συγκεκριμένα οι όροι «*Province/state – District – Subdistrict – Town/village*» μεταφράστηκαν ως «*Επαρχία – Περιφέρεια – Υποπεριφέρεια – Πόλη/χωριό*» και ως «*Κράτος – Περιφέρεια – Νομός – Δήμος*».

2.1 Τύπος κατοικίας

Στην 1^η μετάφραση ο όρος «*Open roof and patio*» μεταφράστηκε «*Ρετιρέ*» ενώ στην 2^η «*ανοικτή οροφή με αίθριο*».

Παράλληλα ο όρος «*Room within a larger house*» μεταφράστηκε ως «*Γκαρσονιέρα*» και ως «*Δωμάτιο σε μεγαλύτερο σπίτι*»

2.2. Υλικό κατασκευής εξωτερικών τοίχων

Στην 2η μετάφραση ο όρος «*Fiberglass*» μεταφράστηκε ως «*υαλοβάμβακας*» ενώ στην 1η «*υαλότουβλο*».

Στην ίδια ερώτηση το «*No walls*» στην 1η μεταφράστηκε «*Προκατ*» ενώ στην 2η «*Χωρίς τοίχους*».

2.4 Υλικό κατασκευής δαπέδου

Στην 1η μετάφραση ο όρος «*Vinyl*» μεταφράστηκε ως «*βινύλιο*» ενώ στην 2η ως «*πλαστικό*».

2.7 Πηγή υδροδότησης νοικοκυριού

Η φράση «*Open tap or faucet*» μεταφράστηκε ως «*Ανοικτή πηγή ή ρυάκι*» ενώ στην 2η «*ντεπόζιτο, δεξαμενή*».

4A2 Πίνακας: τύπος οργάνωσης

Στην μετάφραση του όρου «*civic group*» δόθηκαν οι μεταφράσεις «*Αστική ομάδα*» και «*Πολιτιστική ομάδα*».

Παράλληλα υπήρχαν ορισμένες συντακτικές διαφορές ή διαφορές στην χρήση των λέξεων οι οποίες όμως δεν αλλοιώνουν ή διαφοροποιούν τον στόχο του εργαλείου. Για παράδειγμα, διαφορές στην χρήση ενικού και πληθυντικού αριθμού, όπως στην ερώτηση 4A13 που το πρωτότυπο ερωτηματολόγιο ρωτά “*Do you think.....*” Στην μετάφραση από τους δυο ανεξάρτητους μεταφραστές, ερμηνεύτηκε ως «*Πιστεύεις...*» και «*Πιστεύετε.....*» αντίστοιχα.

4.1.2 Αποτελέσματα συμφιλίωσης - σύγκρισης

Στην συνέχεια μετά από σύσκεψη προέκυψε η πρώτη εκδοχή του ερωτηματολογίου στα ελληνικά (1st reconciliation version). Στην πρώτη εκδοχή του ερωτηματολογίου έγιναν αποδεκτές οι μεταφράσεις που αναφέρονται αναλυτικά παρακάτω:

Ερωτήσεις 1.1-1.4

«Κράτος – Περιφέρεια – Νομός – Δήμος». Για την ερώτηση αυτή επιλέχθηκε η δεύτερη μετάφραση με βάση και την ΕΣΥΕ που αναφέρει την διοικητική διαίρεση της χώρας .

Ερώτηση 2.1

«Ανοικτή οροφή με αίθριο» και «Γκαρσονιέρα»

Ερώτηση 2.2

«υαλοβάμβακας» και «Χωρίς τοίχους». Το «υαλότουβλο» δεν θεωρήθηκε ότι μπορεί να καλύπτει την ερώτηση για το υλικό των εξωτερικών τοίχων ενώ το «προκατ» θεωρήθηκε ότι διαφοροποιεί την απάντηση του πρωτοτύπου ερωτηματολογίου.

Ερώτηση 2.4 : «πλαστικό». Το «βινύλιο» δεν θεωρήθηκε ότι είναι κατανοητό.

Ερώτηση 2.7 «Ανοικτή πηγή ή ρυάκι»

Ερώτηση 4A2 «Αστική ομάδα»

Οι μεταφράσεις αυτές κρίθηκαν ότι ήταν πιο κοντά στην ελληνική πραγματικότητα και θα είναι πιο κατανοητές χωρίς να αλλοιώνουν τον στόχο του ερωτηματολογίου.

4.1.3 Αποτελέσματα Back translation review

Στην συνέχεια το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε άτομο με ειδικότητα σχετική με το αντικείμενο και Μεταπτυχιακές και Διδακτορικές σπουδές σε χώρες αγγλόφωνες.

Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις που να αλλοιώνουν το στόχο του εργαλείου μεταξύ του πρωτοτύπου και της backward μετάφρασης.

Η μόνη διαφοροποίηση στην μετάφραση που κρίθηκε σημαντική είναι στον τύπο οργάνωσης (ερωτ. 4A2) “*civic group*” ο οποίος μεταφράστηκε “*social club*”.

Παράλληλα και στον τύπο κατοικίας (ερωτ. 2.1) η φράση «Ανοικτή οροφή με αίθριο» μεταφράστηκε ως “*Penthouse*” αντί “*Open roof and patio*” του πρωτοτύπου.

4.1.4 Αποτελέσματα εναρμόνισης - σύγκρισης

Μετά από προσεκτική παρατήρηση του εργαλείου παρατηρήθηκε ότι η λέξη «*tile*» στην ερώτηση 2.3 μεταφράζεται ως κεραμίδι όπως και στην ερώτηση 2.4 στο πρωτότυπο εργαλείο αλλά και στην backward μετάφραση. Ύστερα από διευκρίνιση που ζητήθηκε από τον δίγλωσσο μεταφραστή, δόθηκε η διευκρίνιση ότι η λέξη «*tile*» μεταφράζεται και ως «πλακάκι». Συνεπώς η λέξη «κεραμίδι» αντικαθίσταται από την λέξη «πλακάκι» στην ερώτηση 2.4 καθώς η ερώτηση ζητά από τον ερωτώμενο το υλικό κατασκευής του δαπέδου και η μετάφραση «κεραμίδι» δεν ευσταθεί.

Για τις παρατηρήσεις που έγιναν στις ερωτήσεις 2.1 και 4A2 στο προηγούμενο βήμα της διαδικασίας δεν πραγματοποιήθηκε αλλαγή.

Παράλληλα όσον αφορά την χρήση ενικού ή πληθυντικού αριθμού προτιμήθηκε η χρήση πληθυντικού αριθμού σε όλο το ερωτηματολόγιο για λόγους ευγένειας.

Το ερωτηματολόγιο με όλες τις αλλαγές που αναφέρθηκαν στην τελική του μορφή του πριν την εφαρμογή της πολιτισμικής προσαρμογής βρίσκεται στο παράρτημα III της εργασίας (2st reconciliation version).

4.1.5 Αποτελέσματα πολιτισμικής προσαρμογής

Όπως αναφέρθηκε στην μεθοδολογία της έρευνας, το εργαλείο βαθμολογείται σε τρεις τομείς και ειδικότερα α) στην κατανόηση της ερώτησης- επιλογή απάντησης (concrete answer choice), β) στην ανάπτυξη - επεξεργασία των απαντήσεων (elaboration) γ) στην ερμηνεία των απαντήσεων, δηλαδή αν ο ερωτώμενος έδωσε την κατάλληλη απάντηση για αυτόν (interpretation). Για την βαθμολόγηση χρησιμοποιήθηκε κλίμακα Likert τετραβάθμια από 0 - 4,

- 0 Καθόλου κατανοητή
- 1 Λίγο κατανοητή
- 2 Αρκετά κατανοητή
- 3 Πολύ κατανοητή

Χρησιμοποιήθηκαν δυο στατιστικοί παράμετροι, ο μέσος όρος (m) και η τυπική απόκλιση StD . Για κάθε ερώτηση προέκυψε ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση για κάθε ένα βαθμολογητή ξεχωριστά με βάση τα οκτώ ερωτηματολόγια. Ως αποδεκτή τιμή ορίστηκε ο μέσος όρος $m=3,6$. Στις ερωτήσεις με μέσο όρο ίσο ή κάτω του 3,6 πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις με βάση την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αναφέρονται αναλυτικά στον Πίνακα 1 στο Παράρτημα 1.

Ειδικότερα ανά θεματική ενότητα οι αλλαγές που προκύπτουν από την διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής είναι:

Στην θεματική ενότητα που αφορά την *ταυτότητα του ερωτώμενου νοικοκυριού* (ερωτ. 1.1 έως 1.7) δεν συντρέχει λόγος για καμία αλλαγή καθώς αφορούν την ταυτότητα του νοικοκυριού και μετά την διαδικασία της μετάφρασης και με βάση την ΕΣΥΕ (2001) υπάρχει προσαρμογή στα ελληνικά δεδομένα. ($m=4,0$ $StD=0,0$)(παρ. I, πιν.1)

Στην θεματική ενότητα που αφορά τα *χαρακτηριστικά κατοικίας και την σύνθεση του νοικοκυριού* (ερωτ. 2.1 έως 2.20), το εργαλείο φαίνεται να είναι κατανοητό και να καλύπτει και τα τρία κριτήρια (answer, elaboration, interpretation) με μέσο όρο 4,0 (StD 0,0) στις περισσότερες ερωτήσεις ενώ το μικρότερο σκορ παρατηρήθηκε στην ερώτηση 2,17 ($m=2,6$ StD 0,7) και 2.19 ($m=2,8$ StD 0,9). Ειδικότερα αναφέρονται αναλυτικά οι αλλαγές που προκύπτουν από την διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής:

2.1 «Τύπος κατοικίας» (μόνο παρατήρηση)

Φαίνεται να υπάρχει μια δυσκολία στην ερμηνεία των απαντήσεων του ερωτηματολογίου χωρίς να είναι δυνατή η χρήση παραδείγματος με μέσο όρο $m=3,3$ (StD 0,9). Στις συνεντεύξεις, 3 από τους 8 απάντησαν ότι δεν είναι καθόλου κατανοητή η απάντηση «*Ανοικτή οροφή με αίθριο*» χωρίς να μπορούν να δώσουν παράδειγμα και 5 από τους 8 πρότειναν την απάντηση «*Μπορεί να είναι σπίτι με εσωτερική αυλή*» (Συν. 2,4,5) δίνοντας παράδειγμα για σπίτια που υπάρχουν σε αγροτικές κυρίως περιοχές της Ελλάδας. Προτείνεται η απάντηση «*Σπίτι με εσωτερική αυλή*» για την τελική μορφή του ερωτηματολογίου.

2.2 «Ποιό είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε για την πλειοψηφία των εξωτερικών τοίχων του σπιτιού ή του κτιρίου»

Φαίνεται να υπάρχει μια δυσκολία στην ερμηνεία των απαντήσεων του ερωτηματολογίου με μέσο όρο $m=3,0$ ($StD=0,9$). Στην ερώτηση αυτή υπήρχε δυσκολία στο υλικό «υαλοβάμβακας» καθώς 6 από τους 8 απάντησαν ότι δεν χρησιμοποιείται σαν υλικό κατασκευής στους εξωτερικούς τοίχους. Προτείνεται η κατάργηση της απάντησης αυτής και οι απαντήσεις από 7 να περιοριστούν στις 6.

Δυσκολία κατανόησης υπήρχε και με την απάντηση «χωρίς τοίχους» όπου 2 από τους 8 απάντησαν ότι: «δεν υπάρχει σπίτι που να μην έχει τοίχους» (Συν. 1,4) ενώ 4 από τους 8 απάντησαν: «Είναι οικοδομή που δεν έχει ολοκληρωθεί» (Συν. 2,3,7,8). Μόνο 2 από τους 8 το αντιλήφθηκαν ως σκηνή. Προτείνεται να μην διαγραφεί καθώς σε έρευνες άλλων χωρών έχει ερμηνευτεί ως σκηνή και στην Ελλάδα υπάρχουν περιοχές όπου διαμένουν ομάδες πληθυσμού σε αντίσκηνα.

2.6 Ποιόν τύπο υπηρεσιών υγιεινής χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο νοικοκυριό;

Στην ερώτηση αυτή προτείνεται η διαγραφή της απάντησης «δημόσια τουαλέτα» καθώς 6 από τους 8 απάντησαν ότι στην Ελλάδα κανένα νοικοκυριό δεν χρησιμοποιεί τη δημόσια τουαλέτα ως τύπο υγιεινής (Συν. 1,3,5,7,8). Συνεπώς οι απαντήσεις από 6 περιορίζονται σε 5 ($m=3,8$ $StD =0,5$).

2.17 Επάγγελμα

Η ερώτηση αυτή πήρε χαμηλά σκορ όσον αφορά την επεξεργασία (elaboration) $m=2,6$ ($StD 0,7$) και $m=3,8$ ($StD 0,5$) όσον αφορά την απάντηση. Στην ερώτηση αυτή υπήρχε δυσκολία στην επιλογή του επαγγέλματος και ειδικότερα στο τμήμα των κατασκευών. Αναλυτικότερα, η διαφοροποίηση εντοπίζεται στην ποσότητα των κατασκευών ανάμεσα στον τεχνίτη και τον βιοτέχνη (Συν. 1,2,3,5,7). Ειδικότερα δόθηκε ως διευκρίνιση από ερωτώμενο ότι «Τεχνίτης είναι ο μαραγκός, ο ξυλουργός ο οποίος χρησιμοποιεί τα χέρια του για να κάνει κατασκευές, ενώ βιοτέχνης είναι αυτός που χρησιμοποιεί τα μηχανήματα για μεγαλύτερη ποσότητα» (Συν. 7).

2.19 Ολοκληρωμένο επίπεδο εκπαίδευσης

Η ερώτηση αυτή πήρε χαμηλά σκορ όσον αφορά την επεξεργασία (elaboration) $m=2,8(StD \pm 0,9)$. Στις απάντηση της ερώτησης 4 από τους 8 απάντησαν ότι η απάντηση «Μορφωμένος χωρίς σπουδές» δεν υπάρχει (Συν. 1,2,5,7) ενώ 3 από τους 8 απάντησαν ότι «Είναι αυτός που έχει την μόρφωση από μόνος του» (Συν. 3,6,8). Όσον αφορά την απάντηση «επαγγελματικό κολέγιο» απάντησαν 3 από τους 8 ότι πρόκειται μάλλον για ΙΕΚ ή σχολή μετά το Λύκειο ενώ γενικότερα υπήρχε μια δυσκολία για τους αποφοίτους ΤΕΙ και τις μεταδευτεροβάθμιες σχολές. Κρίθηκε σκόπιμο να υιοθετηθεί η καταγραφή του εκπαιδευτικού επιπέδου με βάση την ΕΣΥΕ που αποτελεί και τον επίσημο φορέα καταγραφής δημογραφικών δεδομένων της χώρας.

Στην 3^η θεματική ενότητα που αφορά το *Γενεόγραμμα* δεν πραγματοποιήθηκε πολιτισμική προσαρμογή καθώς έννοιες όπως άνδρας, γυναίκα, οικογενειακή κατάσταση ή δεσμοί δεν επίκεινται σε πολιτισμική προσαρμογή. Στην ενότητα αυτή πραγματοποιήθηκε μόνο μετάφραση.

Η 4^η θεματική ενότητα αφορά το *Δομικό κοινωνικό κεφάλαιο* (ερωτ. 4A1 έως 4Δ8) και αποτελεί το κυρίως μέρος του ερωτηματολογίου στο οποίο παρουσιάστηκαν οι περισσότερες δυσκολίες και πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες αλλαγές.

Ενότητα: 4A. Οργανωτική συνοχή και χαρακτηριστικά

Στις ερωτήσεις 4A1 έως 4A14 το ερωτηματολόγιο κινήθηκε σε χαμηλά σκορ με μικρότερο $m=2,5$ ($StD=1,1$) στις ερωτήσεις 4A1 έως 4A5 ενώ στις υπόλοιπες ερωτήσεις φαίνεται να ανταποκρίνεται ικανοποιητικά. Ειδικότερα:

Ερώτηση 4A1

4A.1 *Είστε εσείς ή κάποιος άλλος από το νοικοκυριό σας, μέλος σε κάποιες ομάδες, οργανισμούς ή οργανώσεις? (Ερευνήστε: Ποιος από το νοικοκυριό ανήκει σε ποια ομάδα? Υπάρχουν κάποιες άλλες ομάδες ή ανεπίσημες οργανώσεις στις οποίες εσείς ή κάποιος από νοικοκυριό σας ανήκει; Κωδικοποιήστε τα παρακάτω και καταγράψτε τ^η στο γενεόγραμμα. Αν το νοικοκυριό δεν είναι μέλος σε κάποια ομάδα προχωρήστε στη ερώτηση 4B.)*

Η ερώτηση 4A1 δεν ήταν κατανοητή στην επεξεργασία (elaboration) $m=3,3(StD=0,7)$ καθώς και στην ερμηνεία (interpretation) $m=3,1(StD=0,6)$ ενώ

παράλληλα υπήρχε δυσκολία στο να κατανοήσει ο ερωτώμενος τι σημαίνει ομάδα και να απαντήσει άμεσα. Συνεπώς, έγινε πιο διακριτή διευκρίνιση – οδηγία για την διαδικασία της απάντησης. Η πρόταση «*Αν το νοικοκυριό.....4B*» διαχωρίστηκε από το κείμενο και έγινε πιο διακριτή.

Ερώτηση 4A2

4A.2 Θεωρείτε ότι εσείς/μέλος του νοικοκυριού συμμετέχετε ενεργά στην ομάδα, π.χ. παρακολουθώντας συναντήσεις ή προσφέροντας εθελοντικά το χρόνο σας με διάφορους τρόπους, ή είστε σχετικά ανενεργός; Είστε εσείς/μέλος του νοικοκυριού σας, αρχηγός στην ομάδα?

Όσον αφορά τον πίνακα και τους τύπους οργάνωσης υπήρχε δυσκολία στην επεξεργασία των απαντήσεων $m=2,9(StD=1,0)$. Η απάντηση «*αστική ομάδα*» δεν έγινε κατανοητή σε 3 από τις 8 συνεντεύξεις (Συν. 1,3,7) ενώ 2 από τους 8 αντιλήφθηκαν την αστική ομάδα ως ομάδα περιβάλλοντος (Συν 2,5). Οι υπόλοιποι 3 από τους 8 (Συν. 4,6,8) πρότειναν την «*ομάδα πολιτών*» η οποία φαίνεται να ταιριάζει περισσότερο καθώς και η ομάδα περιβάλλοντος αποτελεί μια ομάδα ενδιαφερόντων που μπορεί να ενταχθεί στην ομάδα πολιτών. Συνεπώς προτείνεται η απάντηση «*Ομάδα πολιτών*» αντί «*Αστική ομάδα*».

Παράλληλα κρίθηκε σκόπιμο από του ερευνητές οι ερωτήσεις 4A.1 και 4A2 στην νέα τους μορφή να βρίσκονται στην ίδια σελίδα προκειμένου να γίνονται άμεσα αντιληπτές από τον ερωτώμενο στο σύνολο τους και να μπορούν να απαντηθούν συνολικά.

Ερώτηση 4A4

{ Τώρα θα σας κάνω μερικές ερωτήσεις σχετικά με τα μέλη αυτών των ομάδων.

4A.4 Συνολικά, είναι οι ίδιοι άνθρωποι μέλη σε αυτές τις τρεις διαφορετικές ομάδες ή υπάρχει μικρή επικάλυψη στην ιδιότητα μέλους?

Μικρή επικάλυψη	[]	1
Μερική επικάλυψη	[]	2
Πολύ επικάλυψη	[]	3

Στην ερώτηση φάνηκε να υπάρχει δυσκολία στην κατανόηση της ($m=2,5$ $StD=1,5$) καθώς σε 4 από τις 8 συνεντεύξεις ζητήθηκε διευκρίνιση αν η ερώτηση

ρωτά για τα μέλη του νοικοκυριού ή τα μέλη των ομάδων. Προτείνεται η αλλαγή της οδηγίας που δίνεται πριν την ερώτηση και η νέα της μορφή είναι:

«Τώρα θα σας κάνω μερικές ερωτήσεις σχετικά με τα μέλη αυτών των ομάδων στις οποίες συμμετέχετε εσείς ή κάποιο μέλος από το νοικοκυριό σας».

Διαβάζετε ξανά τις ομάδες που έχουν αναφερθεί προηγουμένως

Από την ερώτηση 4A.4 έως την 4A11, το ερωτηματολόγιο σταματά να ρωτά για το νοικοκυριό και αρχίζει να διερευνά τις ομάδες που έχουν απαντηθεί στην ερώτηση 4A3.

Ερωτήσεις 4A4 έως 4A11

4A.4	Συνολικά, είναι οι ίδιοι άνθρωποι μέλη σε αυτές τις τρεις διαφορετικές ομάδες ή υπάρχει μικρή επικάλυψη στην ιδιότητα μέλους? Μικρή επικάλυψη [] 1 Μερική επικάλυψη [] 2 Πολύ επικάλυψη [] 3			
		1	2	3
4A.5	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως από το ίδιο συγγενικό περιβάλλον? Ναι 1 Όχι 2			
4A.6	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας θρησκείας? Ναι 1 Όχι 2			
4A.7	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως του ίδιου φύλου? Ναι 1 Όχι 2			
4A.8	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως ίδια πολιτικής άποψης ή ανήκουν στο ίδιο Πολιτικό κόμμα? Ναι 1 Όχι 2			
4A.9	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επάγγελμα? Ναι 1 Όχι 2			
4A.10	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας ηλικιακής ομάδας? Ναι 1 Όχι 2			
4A.11	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης? Ναι 1 Όχι 2			

Συνεπώς προτείνεται να ενωθούν οι ερωτήσεις 4A5 έως 4A11 εφόσον αναφέρονται στο ίδιο θέμα και να καταγραφούν στην ίδια σελίδα για να είναι πιο

κατανοητή η ενιαία διάσταση τους και να μπορούν να απαντηθούν πιο άμεσα. Η νέα μορφή των ερωτήσεων παρουσιάζεται παρακάτω:

4A.4 Συνολικά, είναι οι ίδιοι άνθρωποι μέλη σε αυτές τις τρεις διαφορετικές ομάδες ή υπάρχει μικρή επικάλυψη στην ιδιότητα μέλους?

Μικρή επικάλυψη	☐	1
Μερική επικάλυψη	☐	2
Πολύ επικάλυψη	☐	3

		Ομάδα		
		1	2	3
A	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως από το ίδιο συγγενικό περιβάλλον? NAI 1 OXI 2			
B	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας θρησκείας? NAI 1 OXI 2			
Γ	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως του ίδιου φύλου? NAI 1 OXI 2			
Δ	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως ίδιας πολιτικής άποψης ή ανήκουν στο ίδιο πολιτικό κόμμα? NAI 1 OXI 2			
E	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επάγγελμα? NAI 1 OXI 2			
Z	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας ηλικιακής ομάδας? NAI 1 OXI 2			
H	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης? NAI 1 OXI 2			

Οι ερωτήσεις από 14 περιορίζονται σε 7 και η νέα αρίθμηση των ερωτήσεων είναι:

4A12 ⇔ 4A5 Πως συνήθως οι ομάδες παίρνουν αποφάσεις;

4A13 ⇔ 4A6 Συνολικά, πόσο αποτελεσματική είναι η ηγεσία της ομάδας?

4A14 ⇔ 4A7 Πιστεύετε πως με το να ανήκετε σε αυτήν την ομάδα έχετε αποκτήσει νέες δεξιότητες ή έχετε μάθει κάτι σημαντικό?

Ενότητα: 4B. Δίκτυα και Οργανώσεις Αμοιβαίας Υποστήριξης

Οι ερωτήσεις 4B1 - 4B4 είχαν χαμηλό σκορ $m=3,6(StD 1,1)$, σκορ που προκύπτει όχι τόσο από την επεξεργασία της πολιτισμικής προσαρμογής αλλά από την δομή και τις οδηγίες του εργαλείου. Ειδικότερα η ερώτηση 4B2 και 4B4 στην επεξεργασία (*elaboration*) αλλά και στην ερμηνεία (*interpretation*) είχαν μέσο όρο 3,6. Συγκεκριμένα σε 5 από τις 8 συνεντεύξεις ζητήθηκε η διευκρίνιση για το αν

αναφέρεται αποκλειστικά στους παραπάνω φορείς ή γενικότερα. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε « Από τους παραπάνω φορείς πρέπει να απαντήσω ή γενικότερα; Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων είναι το ίδιο με τους γονείς;»(Συν. 1,2,6,7,8).

Ενότητα 4Γ. Αποκλεισμός

Οι ερωτήσεις 4Γ1 έως 4Γ4 ήταν απόλυτα κατανοητές με τις περισσότερες ερωτήσεις να παρουσιάζουν μέσο όρο 4,0(StD 0,0). Στην ερώτηση 4Γ5 όμως παρουσιάστηκαν δυσκολίες τόσο στην κατανόηση(answer) όσο και στην ερμηνεία (elaboration).

Ερώτηση 4Γ5

4C.5 Υπάρχουν κάποιες υπηρεσίες που εσείς ή τα μέλη της οικογένειάς σας έχετε περιστασιακά αρνηθεί υπηρεσίες ή είχατε μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσετε;

Η συγκεκριμένη ερώτηση δεν ήταν καθόλου κατανοητή με μέσο όρο 3,0(StD=1,4). Από τις 8 συνεντεύξεις στις 4 έγινε αντιληπτή ως παροχή εθελοντικής προσφοράς ως προς το σκέλος της ερώτησης και στους υπολοίπους 2 ως άρνηση παροχής υπηρεσιών. Οι υπόλοιποι 2 δήλωσαν ότι δεν μπορούν να κατανοήσουν τι ακριβώς ρωτά η ερώτηση. Για το λόγο αυτό προτείνεται η ερώτηση να διαφοροποιηθεί ως εξής:

«Υπάρχουν κάποιες ομάδες/οργανώσεις που έχουν αρνηθεί σε εσάς ή σε μέλη της οικογένειάς σας περιστασιακά να σας προσφέρουν υπηρεσίες»

Επιπρόσθετα στο σκέλος της απάντησης που αναφέρει «Γεωργική επέκταση» και για το οποίο 4 από τους 8 απάντησαν ότι δεν είναι κατανοητό (Συν 2,4,5,8) μετά από αναζήτηση στο διαδίκτυο μεταφράστηκε ως «Προγράμματα εκπαίδευσης αγροτών» καθώς μετά από ανασκόπηση σε ιστοσελίδες βρέθηκε ότι στην Αμερική με τον όρο «*Agricultural extension*» νοείται η παραπάνω μετάφραση.

Ενότητα: 4Δ. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ερώτηση 4Δ5

4D.5 Έχεις ποτέ προσεγγισθεί από κάποιον προσωπικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών χρόνων ο οποίος σου ζήτησε να κάνεις κάτι από τ' ακόλουθα:

Στην ερώτηση αυτή χρειάζεται να αλλαχθεί από παθητική φωνή η ερώτηση σε ενεργητική καθώς δεν φαίνεται να είναι απόλυτα κατανοητό και θεωρήθηκε ίδια ερώτηση με την προηγούμενη σε 4 από τις 8 συνεντεύξεις (Συν. 1,2,3,7.). Στην ερμηνεία (*interpretation*) ο μέσος όρος ήταν 3,3 (StD = 0,5). Παρατηρήθηκε ότι από την απάντηση 4Δ5γ ο ερευνητής έπρεπε να επαναλάβει την ερώτηση καθώς ο ερωτώμενος απαντούσε όπως στην 4Δ4 ερώτηση. Μετά την διευκρίνιση, οι απαντήσεις των ερωτώμενων διαφοροποιούνταν. Συνεπώς προτείνεται η αλλαγή της ερώτησης όπως αναφέρεται παρακάτω:

«Σας έχει προσεγγίσει κάποιος προσωπικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών χρόνων ο οποίος σας ζήτησε να κάνετε κάτι από τ' ακόλουθα»

Η 5η θεματική ενότητα αφορά το *Γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο* (ερωτ. 5A1 έως 5Γ7) στην οποία δεν χρειάστηκε να γίνουν παρεμβάσεις παρά μόνο σε δυο ερωτήσεις καθώς τα σκορ ήταν ιδιαίτερα υψηλά σε μέσο όρο 4(StD 0,0) στις περισσότερες ερωτήσεις. Ειδικότερα οι διαφοροποιήσεις αναφέρονται στην ερώτηση 5A1 που αφορά την αλληλεγγύη και την ερώτηση 5B10 που αφορά την εμπιστοσύνη και την συνεργασία. Αναλυτικότερα:

Ενότητα: 5Α. Αλληλεγγύη

Ερώτηση 5Α1

5Α.1 Υποθέστε ότι σε κάποιον στην κοινότητα/γειτονιά συμβαίνει κάτι δυσάρεστο, όπως ο ξαφνικός θάνατος του πατέρα του. Σε ποιόν νομίζετε ότι θα στρέφονταν για βοήθεια σε αυτή την περίπτωση; (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

		α	β	γ
Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει	1			
Η οικογένεια	2			
Οι γείτονες	3			
Οι φίλοι	4			
Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα	5			
Ο κοινοτικός ηγέτης	6			
Ο επικεφαλής στην δουλειά	7			
Η αστυνομία	8			
Ο δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου	9			
Ο προστάτης/εργοδότης/ευεργέτης	10			
Ο πολιτικός ηγέτης	11			
Η ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης στην οποία ανήκει	12			
Η οργάνωση βοήθειας στην οποία δεν ανήκει	13			
Άλλο (προσδιορίστε)	14			

Η ερώτηση ήταν απόλυτα κατανοητή και πήρε υψηλά σκορ τόσο στο κομμάτι της κατανόησης όσο και της ερμηνείας. Όσον αφορά το τμήμα των απαντήσεων δεν ήταν καθόλου αποδεκτή η επιλογή «ο δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου» καθώς 4 από τους 8 απάντησαν ότι «Δεν υπάρχει στην Ελλάδα ο οικογενειακός δικαστής» (Συν. 2,5,8,4). Συνεπώς προτείνεται να καταργηθεί ως απάντηση .

Μη κατανοητές ήταν και οι απαντήσεις «η ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης στην οποία ανήκει» και «η οργάνωση βοήθειας στην οποία δεν ανήκει» καθώς δεν μπορούσε να δοθεί παράδειγμα. Η πρόταση που υιοθετήθηκε είναι «η οργάνωση στην οποία συμμετέχει» αντί «η ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης στην οποία ανήκει» και η φράση «η οργάνωση κοινωνικής υποστήριξης στην οποία δεν ανήκει» αντί της «η οργάνωση βοήθειας στην οποία δεν ανήκει».

Ενότητα: 5B. Εμπιστοσύνη και συνεργασία

Ερώτηση 5B10

5B.10 Παρακαλούμε πείτε μας αν σε γενικές γραμμές συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις:	<u>Συμφωνώ</u>	<u>Συμφωνώ απόλυτα</u>	<u>Διαφωνώ</u>	<u>Διαφωνώ απόλυτα</u>
α. Οι περισσότεροι άνθρωποι σε αυτό την κοινότητα/γειτονιά είναι βασικά τίμιοι και μπορεί κάποιος να τους εμπιστευθεί.	[]1	[]2	[]3	[]4
β. Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται πάντα μόνο για την δική τους ευημερία	[]1	[]2	[]3	[]4
γ. Τα μέλη αυτού της κοινότητας/ γειτονιάς είναι πιο αξιόπιστα από άλλους	[]1	[]2	[]3	[]4

Στην ερώτηση αυτή και ειδικότερα στην απάντηση γ προτείνεται μια συντακτική αλλαγή η οποία είναι:

«Τα μέλη αυτής της κοινότητας είναι πιο αξιόπιστα από τα άτομα άλλων κοινοτήτων»

Η αλλαγή αυτή προτάθηκε από 3 από τους 8 ερωτώμενους (Συν.2,5,8) με σκοπό την καλύτερη κατανόηση της δήλωσης.

4.1.6 Αποτελέσματα επανεξέτασης ερωτηματολογίου

Γενικότερες παρατηρήσεις σχετίζονται με την εμφάνιση του ερωτηματολογίου όπου προτάθηκε οι παρενθέσεις να αντικατασταθούν με κουτάκια καθώς φάνηκε από τους ερευνητές να είναι πιο λειτουργικό. Παράλληλα δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στο να είναι στην ίδια σελίδα οι ερωτήσεις με τις απαντήσεις τους καθώς φάνηκε ότι κουράζει και αποσυντονίζει τον ερευνητή αλλά και τον ερωτώμενο στα σημεία που πρέπει να απαντήσει με βάση τους πίνακες του ερωτηματολογίου.

Παράλληλα στις ερωτήσεις που έχουν την απάντηση «Άλλο(προσδιορίστε)» στο πρωτότυπο ερωτηματολόγιο δεν υπάρχει κενό προκειμένου να καταγραφεί η απάντηση του ερωτώμενου. Για το λόγο αυτό προτείνεται η προσθήκη γραμμής δίπλα στην απάντηση.

Ερωτήσεις 2.1,- 2.4,2.6 - 2.10, 4B1, 4B3, 5A1,5A2,5B4, 5B6

2.1 Τύπος κατοικίας (μόνο παρατήρηση)			
Μονοκατοικία	☐	1	
Σπίτι με εσωτερική αυλή	☐	2	
Διαμέρισμα	☐	3	
Γκαρσονιέρα	☐	4	
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	5	_____

Η προσθήκη αυτή γίνεται στις ερωτήσεις 2.1 - 2.4, 2.6- 2.10, 4B.1,4B.3, 4Γ1, 5A1, 5A2,5B4, 5B6.

Εκτός από τις δομικές αλλαγές του ερωτηματολογίου κρίθηκε σκόπιμο να γίνουν και ορισμένες συντακτικές αλλαγές ή αλλαγές σε λέξεις. Ειδικότερα:

Ερώτηση 2.3

2.3 Ποιο είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε περισσότερο στη στέγη αυτού του σπιτιού;

Στην ερώτηση αυτή προτείνεται η αλλαγή της λέξης «περισσότερο» με την λέξη «κυρίως» καθώς φαίνεται να δημιουργεί δυσκολία στην απάντηση ο ποσοτικός προσδιορισμός της λέξης. Η ερώτηση πήρε υψηλούς μέσους όρους σε όλα τα κριτήρια αλλά στην κατανόηση της ερώτησης ο μέσος όρος ήταν 3,5 (m=3,5 StD=0,5).

Ερώτηση 2.4

2.4 Ποιο είναι τα υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε περισσότερο στο δάπεδο αυτού του σπιτιού;

Στην ερώτηση αυτή προτείνεται η αλλαγή της λέξης «περισσότερο» με την λέξη «κυρίως» καθώς φαίνεται να δημιουργεί δυσκολία στην απάντηση ο ποσοτικός προσδιορισμός της λέξης (Answer: m=3,3 StD=0,5, Elaboration: 3,8 StD=0,5).

Ερώτηση 4A.14

4A.14 Πιστεύεις πως με το να ανήκεις σε αυτήν την ομάδα έχεις αποκτήσει νέες δεξιότητες ή έχεις μάθει κάτι σημαντικό?

Στην ερώτηση αυτή προτείνεται ο ενικός να μεταφραστεί σε πληθυντικό αριθμός και ειδικότερα: «Πιστεύετε με το να ανήκετε σε αυτήν την ομάδα εσείς ή κάποιος από το νοικοκυριό σας έχετε αποκτήσει δεξιότητες ή έχετε μάθει κάτι σημαντικό;»

Ερώτηση 4B.1 και 4B3

4B.1 Εάν το Δημοτικό Σχολείο της κοινότητας/γειτονιάς σας δεν είχε δάσκαλο για μεγάλο χρονικό διάστημα, ας υποθέσουμε έξι μήνες ή και περισσότερο, ποιοί άνθρωποι από αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πιστεύετε ότι θα αποφάσιζαν να δράσουν για αυτό?

4B.3 Εάν υπήρχε ένα πρόβλημα που θα επηρέαζε ολόκληρο την κοινότητα/γειτονιά, για παράδειγμα (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: "ασθένεια σοδιάς"; ΑΣΤΙΚΟΣ: "βιαιότητα"), ποιοι νομίζεις ότι θα συνεργάζονταν για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση?

Και οι δυο ερωτήσεις θέλουν διευκρίνιση στο ότι κάθε απάντηση απαντιέται με ένα ΝΑΙ ή με ένα ΟΧΙ ενώ στην απάντηση «Άλλο(προσδιορίστε)» χρειάζεται η προσθήκη γραμμής για να καταγραφεί η απάντηση. Η διευκρίνιση δίδεται στην αρχή της ενότητας 4B. Η διευκρίνιση μπορεί να είναι ως εξής:

«Τώρα θα σας κάνω κάποιες ερωτήσεις σχετικά με το πώς λειτουργεί η κοινότητα και με ποιο τρόπο αντιμετωπίζει τα προβλήματα.

Παρακαλώ σε κάθε απάντηση να απαντάτε με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ».

Ερώτηση 4Γ.5

4C.5 Υπάρχουν κάποιες υπηρεσίες που εσείς ή τα μέλη της οικογένειάς σας έχετε περιστασιακά αρνηθεί υπηρεσίες ή είχατε μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσετε;

Μετά την αλλαγή της ερώτησης από τα αποτελέσματα της πολιτισμικής προσαρμογής κρίθηκε σκόπιμο για λόγους συντόμευσης και λειτουργικότητας του ερωτηματολογίου να προστεθεί η απάντηση ΝΑΙ ή ΟΧΙ. Αν ΝΑΙ να προχωρήσει ο ερωτώμενος στις απαντήσεις. Συνεπώς η νέα μορφή του ερωτηματολογίου έχει ως εξής:

4Γ.5 Υπάρχουν κάποιες ομάδες/οργανώσεις που έχουν αρνηθεί σε εσάς ή σε μέλη της οικογένειάς σας περιστασιακά να σας προσφέρουν υπηρεσίες;

ΝΑΙ	☐	1
ΟΧΙ	☐	2

Αν ΝΑΙ ποιες;

		ΝΑΙ	ΟΧΙ
A	Εκπαίδευση/Σχολεία	☐ 1	☐ 2
B	Υπηρεσίες υγείας/κλινικές	☐ 1	☐ 2
Γ	Βοήθεια στο σπίτι	☐ 1	☐ 2
Δ	Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση	☐ 1	☐ 2
E	Πίστωση/ χρηματοδότηση	☐ 1	☐ 2
ΣΤ	Μαζική μεταφορά	☐ 1	☐ 2

Ερώτηση 4Γ.6 - 4Γ.7

4C.6 Πιστεύετε πως υπάρχουν άλλες οικογένειες στην κοινότητα που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα πρόσβασης;

4C.7 Εάν ΝΑΙ, σε τι ποσοστό είναι αποκλεισμένες οι οικογένειες?

Η ερώτηση 4Γ.6 στο αρχικό ερωτηματολόγιο δίνει την δυνατότητα για ανοικτή απάντηση και σχετίζεται με την ερώτηση 4Γ.7 η οποία αποτελεί τμήμα της καθώς αν απαντήσει ΝΑΙ απαντά στην 4Γ7. Συνεπώς δεν συνιστάται η ανοικτή απάντηση αφού η επόμενη ερώτηση προκαταβάλλει κλειστή απάντηση. Συνεπώς προτείνεται να ενωθούν σε μια με την παρακάτω μορφή:

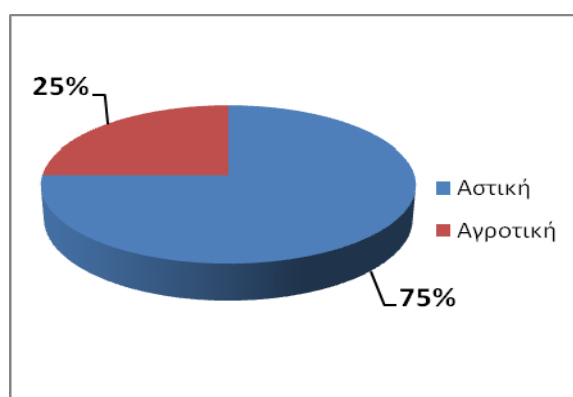
«Πιστεύετε πως υπάρχουν άλλες οικογένειες στην κοινότητα που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα πρόσβασης;

Εάν ΝΑΙ, σε τι ποσοστό είναι αποκλεισμένες οι οικογένειες»

4.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

4.2.1 Αποτελέσματα ταυτότητας του νοικοκυριού

Στο πρώτο τμήμα του ερωτηματολογίου συγκεντρώνονται στοιχεία που αφορούν την ταυτότητα του νοικοκυριού και της έρευνας γενικότερα. Ειδικότερα η συγκεκριμένη μελέτη πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 32 ατόμων που διαμένουν το 75% σε αστική περιοχή και το 25% σε αγροτική περιοχή (παρ. II, πιν. 1).

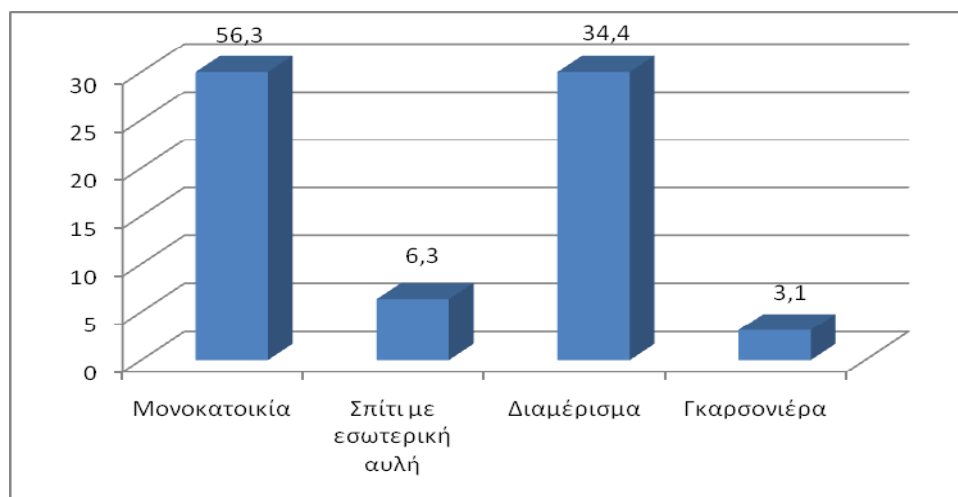

Γράφημα 1: Τύπος περιοχής

4.2.2 Χαρακτηριστικά κατοικίας και σύνθεση νοικοκυριού

Τα χαρακτηριστικά της κατοικίας όπως ο τύπος κατοικίας, οι διαθέσιμες παροχές, συγκεντρώνονται από αυτήν την ομάδα ερωτήσεων, στοιχεία που αποτελούν δείκτες ποιότητας της κατοικίας και αποτελούν μεταβλητές για τη ευημερία του νοικοκυριού. Παράλληλα συγκεντρώνονται δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία για την σύνθεση του νοικοκυριού.

Σύμφωνα με την παρατήρηση αλλά και με βάση τις απαντήσεις των ερωτώμενων φαίνεται ότι το 56,3% κατοικεί σε μονοκατοικίες, το 34,4% σε διαμέρισμα ενώ ακολουθούν οι απαντήσεις σπίτι με εσωτερική αυλή (6,3%) και γκαρσονιέρα (3,1%) (παρ. II, πιν. 2).

Γράφημα 2: Τύπος κατοικίας

Όσον αφορά το υλικό κατασκευής των εξωτερικών τοίχων των κατοικιών το 96,9% είναι κατασκευασμένα από τούβλο, μπετόν κτλ. ενώ το 3,1% είναι από πλίνθο. (παρ. II, πιν. 3). Οι στέγες των σπιτιών είναι κατασκευασμένες σε ποσοστό 87,5% από μπετόν ενώ μόλις το 12,5% των σπιτιών έχουν χρησιμοποιηθεί κεραμίδια (παρ. II, πιν. 4). Στα δάπεδα των σπιτιών χρησιμοποιήθηκε σε ποσοστό 71,9% πλακάκι ενώ μόλις το 28,1% είναι από μπετό, τσιμέντο (παρ. II, πιν. 5).

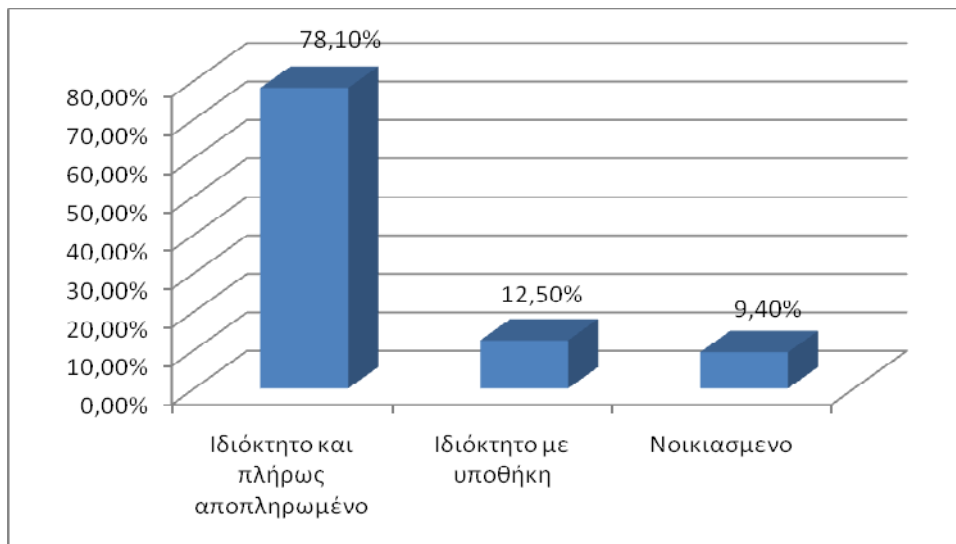
Τα δωμάτια που χρησιμοποιούνται για ύπνο είναι τρία σε ποσοστό 46,9%, δύο σε ποσοστό 28,1%, ένα σε ποσοστό 21,9% και τέσσερα σε ποσοστό 3,1% (παρ. II, πιν. 6).

Ο τύπος υγιεινής που χρησιμοποιούν τα νοικοκυριά στον Δήμο Γαζίου είναι σε ποσοστό 78,1% συνδεδεμένα με κεντρική αποχέτευση ενώ το 21,9% είναι συνδεδεμένο με σηπτικό βόθρο (παρ. II, πιν. 7).

Η κύρια και αποκλειστική πηγή υδροδότησης των νοικοκυριών είναι το δίκτυο κεντρικής ύδρευσης σε ποσοστό 100,00% ενώ το ίδιο ισχύει και για την υπηρεσία καθαριότητας που είναι δημόσια (παρ. II, πιν. 8,9).

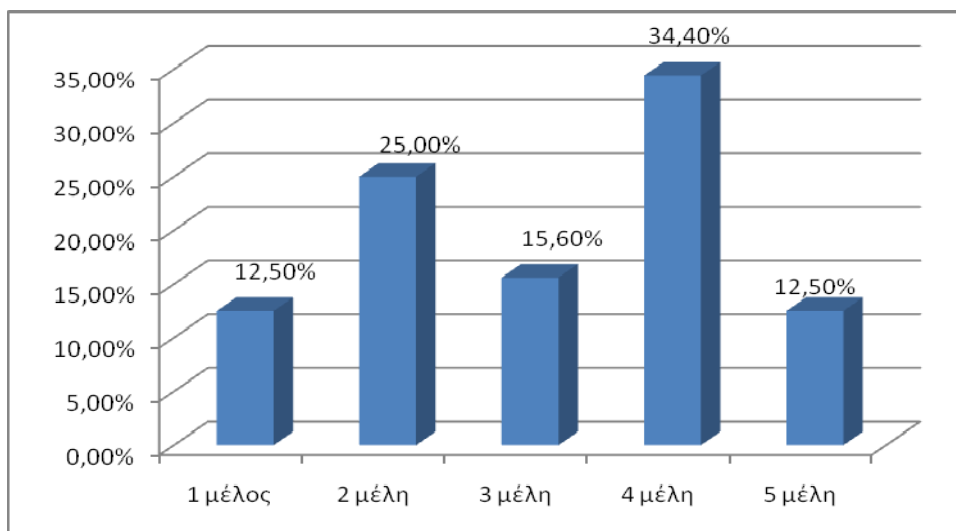
Όσον αφορά την ηλεκτροδότηση σε ποσοστό 96,9% χρησιμοποιείται η δημόσια πηγή ενώ μόνο το 3,1% συνδυάζει δημόσια και ιδιωτική πηγή. Η αναφορά γίνεται σε σύστημα παραγωγής ρεύματος αποκλειστικά για το νοικοκυριό του (παρ. II, πιν. 10).

Όσον αφορά την ιδιοκτησιακή κατάσταση των κατοικιών σε ποσοστό 78,10% είναι πλήρως αποπληρωμένα ενώ υπάρχουν και σπίτια με υποθήκη (12,50%) ή νοικιασμένα (9,40%) όπως φαίνεται και στο παρακάτω (παρ. II, πιν. 11).

Γράφημα 3: Ιδιοκτησιακή κατάσταση κατοικιών

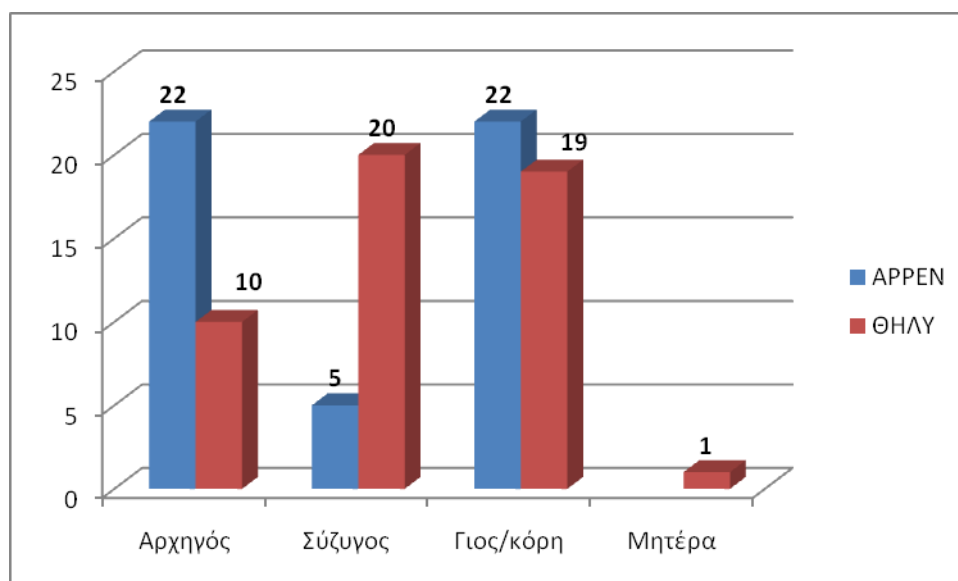
Στη συνέχεια του ερωτηματολογίου ακολουθούν τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος. Ειδικότερα όσον αφορά τη σύνθεση των νοικοκυριών φάνηκε από την έρευνα ότι το 34,4% των νοικοκυριών αποτελείται από 4 μέλη, το 25% από 2 μέλη ενώ από 1 μέλος και 5 μέλη το ποσοστό είναι 12,50% (παρ. II, πιν. 13).

Γράφημα 4: Σύνθεση μελών νοικοκυριού

Στα 32 νοικοκυριά που πήραν μέρος στην έρευνα κατοικούν συνολικά 99 άτομα. Από αυτά τα 50 άτομα είναι γυναίκες και τα 49 άτομα είναι άνδρες. Οι

σχέσεις τους με την ηγεσία του νοικοκυριού καθώς και το φύλο φαίνονται αναλυτικά στο παρακάτω γράφημα.

Γράφημα 5: Σχέσεις με την ηγεσία του νοικοκυριού

Παρατηρείται ότι 22 από τους 32 αρχηγούς των νοικοκυριών είναι άνδρες ενώ στο σύνολο τους τα νοικοκυριά αποτελούνται από οικογένειες με 1 έως 4 παιδιά ενώ μόνο σε ένα νοικοκυριό η γιαγιά του νοικοκυριού κατοικεί στην κατοικία (παρ. III, πιν. 12). Όσον αφορά τις ηλικίες των μελών ο μέσος όρος των αρχηγών των νοικοκυριών είναι $m=46$ (SD 11,43), των συζύγων $m=43,4$ (SD 11,04) και των παιδιών $m= 14,5$ (SD 10,07).

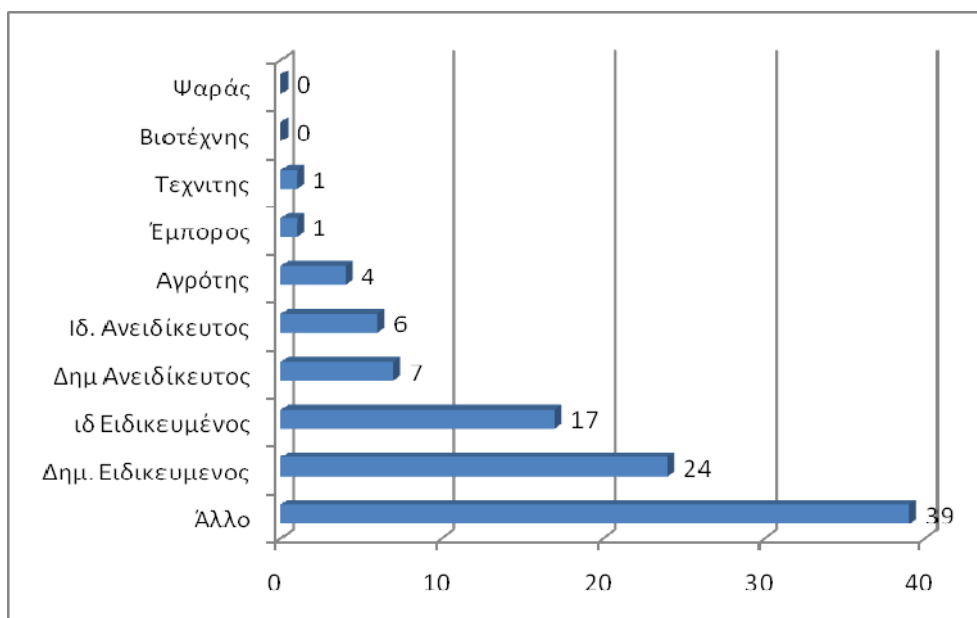
	ΗΛΙΚΙΕΣ ΜΕΛΩΝ		ΕΤΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	
	m	SD	m	SD
Αρχηγός	46	11,43	23,1	16,1
Σύζυγος	43,4	11,04	11,04	6,66
Γιος/κόρη	14,5	10,07	10,07	8,54
Μητέρα	88	88	88	88

Πίνακας 2: Ηλικίες μελών και έτη διαμονής στην κοινότητα

Όσον αφορά τα έτη διαμονής στην κοινότητα για τους αρχηγούς είναι $m=23,1$ (SD 16,1) ενώ για την σύζυγο είναι $m=11,04$ (SD 6,66). Η πλειοψηφία των αρχηγών των νοικοκυριών είναι έγγαμοι 75%, 12,5% είναι άγαμοι, και 6,3% είναι σε κατάσταση χηρείας ενώ 3,1% είναι σε συγκατοίκηση και διαζευγμένοι (παρ. II, πιν. 13).

Όσον αφορά το επάγγελμα (γράφημα 6) τα περισσότερα μέλη του νοικοκυριού εργάζονται στο Δημόσιο τομέα ως ειδικευμένοι (24) (γυμναστές,

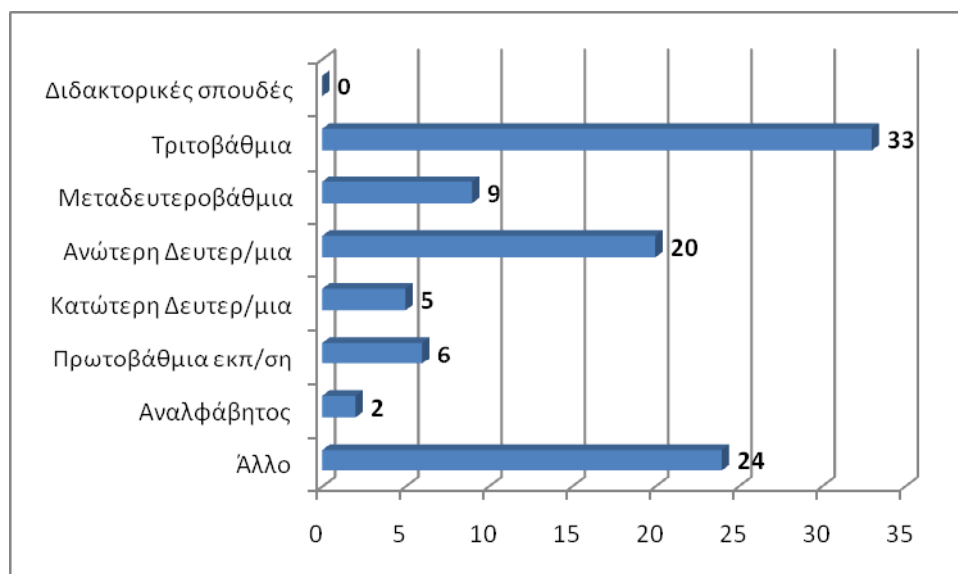
φυσιοθεραπευτές κτλ) ενώ υψηλός είναι και ο αριθμός στον ιδιωτικό τομέα των ειδικευμένων (17). Όσον αφορά την απάντηση «άλλο» και το υψηλό αριθμό που έχει, αφορά τα παιδιά –μέλη του νοικοκυριού που δεν απάντησαν.

Γράφημα 6: Επάγγελμα μελών νοικοκυριού

Επιπρόσθετα πρέπει να σημειωθεί ότι από τα 99 άτομα εργάζονται συνολικά τα 56 άτομα ενώ τα 43 δεν εργάζονται εκ των οποίων τα 33 είναι παιδιά που δεν μπορούν να εργαστούν και ο ένας ηλικιωμένος.

Τέλος, όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο (γράφημα 7) φαίνεται ότι οι περισσότεροι 33 από τους 99 να είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευση ενώ μόνο 2 δηλώνουν αναλφάβητοι. Ο αριθμός των 29 ατόμων που έχουν ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την μεταδευτεροβάθμια θεωρείται υψηλός καθώς μόνο 11 άτομα από τους 99 έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο όπως αυτό ορίζεται από την ΕΣΥΕ (2001).

Γράφημα 7: Εκπαιδευτικό επίπεδο μελών

4.2.3 Δομικό κοινωνικό κεφάλαιο

Το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο διευκολύνει τη συλλογική δράση και διερευνά τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των οργανώσεων μελετώντας τις ευκαιρίες που δίδονται στα άτομα για συμμετοχή. Αποτυπώνει και μετρά το επίπεδο της συλλογικής δράσης που εμφανίζει μια κοινότητα καθώς και τη συνεργατικότητα που μπορεί να αναπτύξει αυτή σε ένα κοινό πρόβλημα της κοινότητας. Η αποτελεσματικότητα του μετράται με τέσσερις ενότητες και ειδικότερα την οργανωτική συνοχή και τα χαρακτηριστικά, τα δίκτυα και τις οργανώσεις αμοιβαίας υποστήριξης, τον αποκλεισμό και την προηγούμενη συλλογική δράση.

4Α: Οργανωτική συνοχή και χαρακτηριστικά

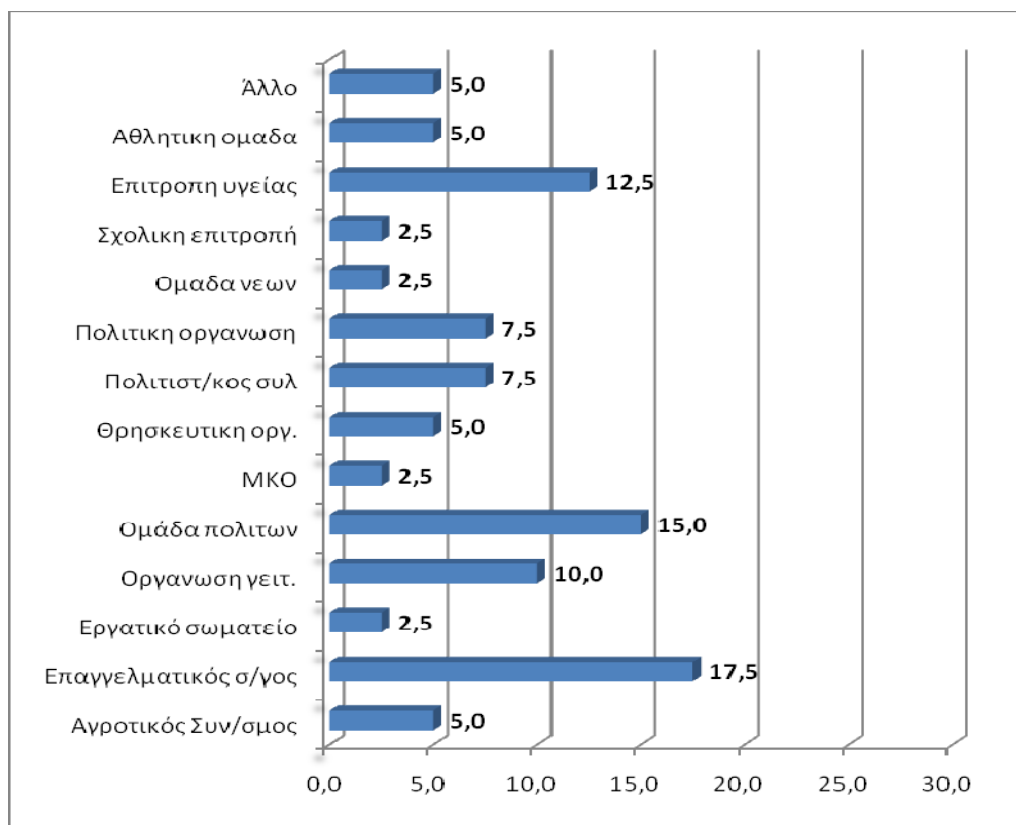
Στην ομάδα ερωτήσεων 4Α, το ερωτηματολόγιο μετρά την ιδιότητα μέλους του ερωτώμενου αλλά και των μελών του νοικοκυριού του σε οργανώσεις και δίκτυα.

Όσον αφορά τη συμμετοχή των νοικοκυριών σε οργανώσεις από τα 32 νοικοκυριά τα 25 συμμετέχουν σε οργανώσεις (78,13%) ενώ τα 7 δεν συμμετέχουν σε καμία ομάδα (21,88%). Σημαντικό κρίνεται να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων από τα 25 νοικοκυριά που συμμετέχουν σε οργανώσεις και ομάδες φαίνεται να συμμετέχουν πρωταρχικά οι αρχηγοί των οικογενειών, σε

ποσοστό 58,33% ενώ οι σύζυγοι συμμετέχουν σε ποσοστό 31,94% ενώ τα παιδιά του νοικοκυριού ακολουθούν σε ποσοστό 9,72%.

Όσον αφορά την συμμετοχή των παιδιών πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι δυνατότητες συμμετοχής τους με βάση την ηλικία τους καθώς ο μέσος όρος των παιδιών όπως αναφέρθηκε στην παρουσίαση των δημογραφικών στοιχείων είναι $m=14,5$ (SD 10,07). Συνεπώς το εύρος των ηλικιών παρουσιάζει την πραγματική εικόνα και περιορίζει τις δυνατότητες συμμετοχής των παιδιών. Δεύτερη αιτία για την μη συμμετοχή των παιδιών μπορεί να αποτελεί και το ότι το ερωτηματολόγιο δε φαίνεται να δίνει πολλές δυνατότητες για την καταγραφή των συμμετοχών των παιδιών σε δίκτυα και οργανώσεις.

Οι οργανώσεις που συμμετέχουν τα νοικοκυριά όπως αναφέρει το γράφημα 8 φαίνεται να είναι κυρίως επαγγελματικοί σύλλογοι (17,5%), ομάδες πολιτών (15%), επιτροπές υγείας (12,5%) και οργανώσεις γειτονιάς (10%). Με τον όρο ομάδα πολιτών εντάσσονται σύλλογοι πολυτέκνων, σύλλογοι προστασίας περιβάλλοντος κτλ. ενώ με τον όρο οργάνωση γειτονιάς νοούνται φορείς όπως το ΚΑΠΗ, και ο Δημοτικός Οργανισμός Νεολαίας και Αθλητισμού (ΔΟΝΑΓ). Ως επιτροπή υγείας αναφέρεται ο Σύλλογος Εθελοντών Αιμοδοτών του Δήμου Γαζίου (παρ. II, πιν. 14).

Γράφημα 8: Οργανώσεις που συμμετέχουν τα νοικοκυριά

Ο βαθμός συμμετοχής των μελών φαίνεται να είναι «μερικές φορές ενεργός» 50,0% ή «Πολύ ενεργός» 40,9% ενώ μόνο 4,5% δηλώνουν «ηγέτες» ή «καθόλου ενεργός» (παρ II, πιν.14).

Η σημαντικότερη ομάδα για τα νοικοκυριά φαίνεται να είναι οι επαγγελματικοί σύλλογοι (18,8%) ενώ και ο Σύλλογος Αιμοδοτών χαρακτηρίζεται σημαντικός σε ποσοστό 12,5% όπως και οι οργανώσεις κοινότητας όπως το ΚΑΠΗ, ΔΟΝΑΓ (παρ II, πιν.15).

Όσον αφορά το αν υπάρχει επικάλυψη στη συμμετοχή σε αυτές τις ομάδες από τα 25 νοικοκυριά που απάντησαν το 50% θεωρεί ότι υπάρχει μικρή επικάλυψη, το 9,4% μερική, ενώ το 6,3% πολύ επικάλυψη (παρ II, πιν.16). Για τα χαρακτηριστικά των ομάδων αυτών που αναφέρονται στην ερώτηση 4A4, το μοναδικό που φαίνεται να απαντούν θετικά, είναι η θρησκεία καθώς θεωρούν ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι της ίδιας θρησκείας (παρ II, πιν.16). Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στην έρευνα δεν συμμετείχαν μετανάστες παρά μόνο ένα άτομο - μέλος νοικοκυριού ο οποίος είναι έγγαμος με άτομο Ελληνικής καταγωγής.

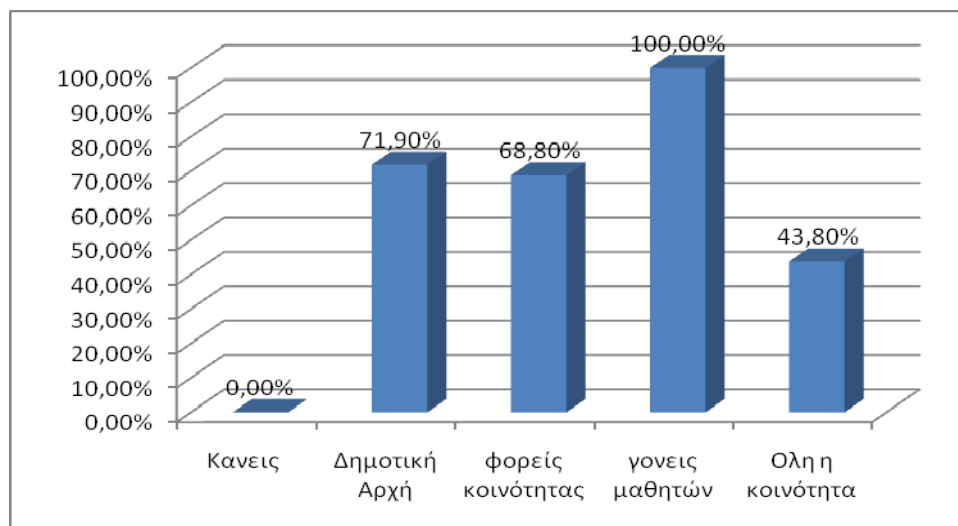
Οι ομάδες αυτές φαίνεται στο σύνολο τους να αποφασίζουν ομόφωνα (68%) ενώ στην ερώτηση αν η ηγεσία της ομάδας κρίνεται αποτελεσματική τα ποσοστά κυμαίνονται ανάμεσα στο 44% πολύ αποτελεσματική και 40% μέτρια αποτελεσματική (παρ II, πιν.17,18). Πολύ μεγάλο είναι το ποσοστό στο αν έχουν μάθει κάτι από την συμμετοχή τους σε αυτές (85,7%) (παρ II, πιν.19).

4B: Δίκτυα και οργανώσεις αμοιβαίας υποστήριξης

Στο τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου παρουσιάζονται δυο υποθετικές καταστάσεις κρίσης στην κοινότητα και ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει στο πώς θα διαχειριζόταν η κοινότητα τη συγκεκριμένη κατάσταση. Οι απαντήσεις που δίδονται από το ερωτηματολόγιο έχουν διαβάθμιση από την πλήρη απουσία συλλογικής δράσης έως την πλήρη συλλογική δράση με συμμετοχή όλων των φορέων της κοινότητας.

Στην πρώτη υποθετική κατάσταση κρίσης (γράφημα 9) η οποία αναφέρεται στο αν το Δημοτικό σχολείο δεν είχε δάσκαλο για μεγάλο χρονικό διάστημα, ποιος θα αποφάσιζε να δράσει για αυτό, οι ερωτώμενοι σε ποσοστό 100% απάντησαν οι

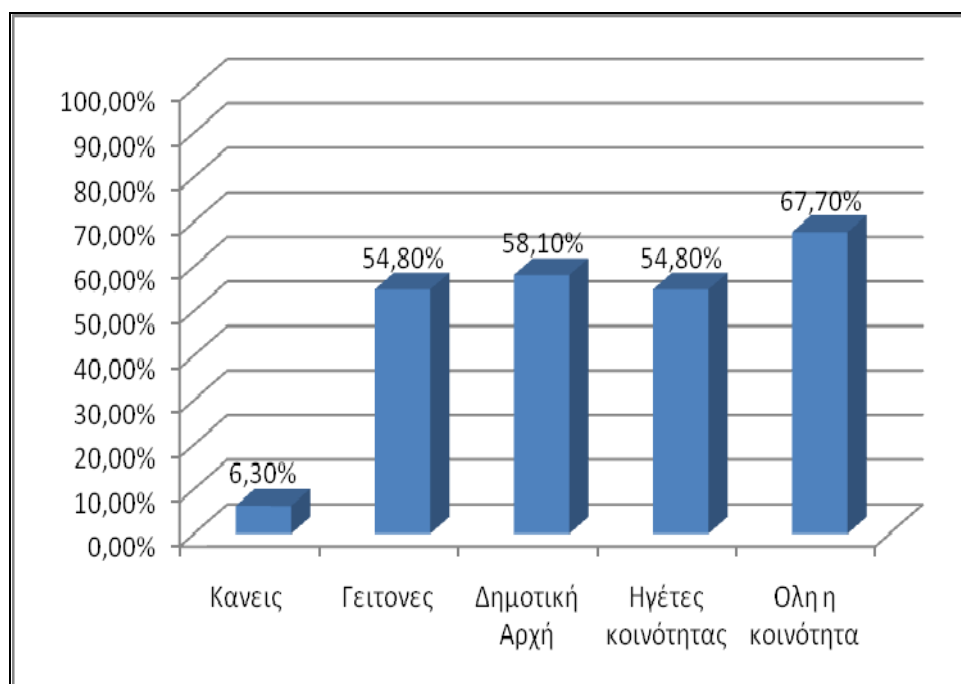
γονείς των μαθητών, ενώ κανείς δεν απάντησε ότι δεν θα έπαιρνε την πρωτοβουλία κανένας. Δεύτερος φορέας που θα κινητοποιούνταν για το θέμα είναι η Δημοτική Αρχή (71,9%) ενώ «όλοι οι φορείς της κοινότητας» απάντησαν 68,8%. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι 4 ερωτώμενοι απάντησαν «άλλο» προσδιορίζοντας ότι ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων θα δρούσε σε αυτήν την περίπτωση (παρ II, πιν.20).

Γράφημα 9: «Εάν το Δημοτικό Σχολείο της κοινότητας/γειτονιάς σας δεν είχε δάσκαλο για μεγάλο χρονικό διάστημα, ας υποθέσουμε έξι μήνες ή και περισσότερο, ποιοί άνθρωποι από αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πιστεύετε ότι θα αποφάσιζαν να δράσουν για αυτό»

Στην ερώτηση ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία, η απάντηση ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων απαντήθηκε με ποσοστό 37,5% όσον και η απάντηση οι «Γονείς των μαθητών» ενώ η πρωτοβουλία από την τοπική αρχή δεν κρίθηκε ως ιδιαίτερα σημαντική 21,9% (παρ II, πιν.21).

Η δεύτερη υποθετική κατάσταση κρίσης αφορά ένα περιστατικό βίας σε μια αστική κοινότητα ή την ασθένεια σοδειάς σε μια αγροτική κοινότητα όπου εκεί το 67,7% πιστεύει ότι όλη η κοινότητα θα έκανε κάτι για αυτό, ενώ το 58,1% πιστεύει ότι η Δημοτική Αρχή θα δρούσε (παρ II, πιν.22). Οι γείτονες καθώς και όλοι οι φορείς της κοινότητας θεωρήθηκε ότι θα δράσουν σε ποσοστό 54,8% ενώ μόνο το 6,3% θεωρεί ότι κανένας δεν θα έκανε τίποτα. Επιπρόσθετα 12,5% ανέφεραν την αστυνομία και τον αγροτικό συνεταιρισμό σαν δυο φορείς που θα μπορούσαν να αναπτύξουν παρέμβαση για το θέμα (Γράφημα 10).

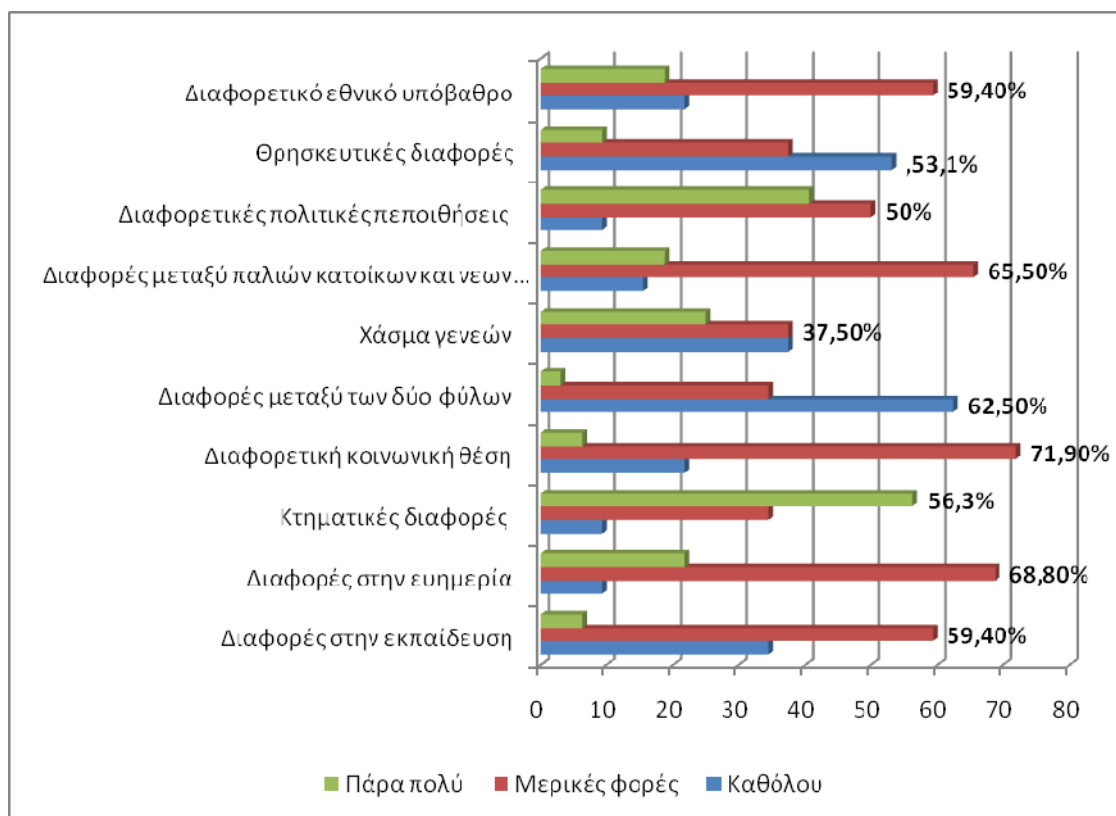
Γράφημα 10: Εάν υπήρχε ένα πρόβλημα που θα επηρέαζε ολόκληρο την κοινότητα/γειτονιά, για παράδειγμα (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: "ασθένεια σοδιάς"; ΑΣΤΙΚΟΣ: "βιαιότητα"), ποιοι νομίζεις ότι θα συνεργάζονταν για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση;

Την πρωτοβουλία να ενεργήσει ως ηγέτης θα έπαιρνε η Δημοτική Αρχή (41,4%) ενώ θεωρήθηκε ότι και οι φορείς της κοινότητας θα έπαιρναν πρωτοβουλία σε ποσοστό 24,1%. Λιγότερο σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι γείτονες (17,2%) καθώς και όλη η κοινότητα 13,8% (παρ II, πιν.23).

4Γ: Αποκλεισμός

Το τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου εξετάζει τις διαστάσεις του αποκλεισμού σε μια κοινότητα καθώς και τις αιτίες που μπορεί να οδηγήσουν σε αποκλεισμό. Διερευνώντας την έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού και τις διαστάσεις που παίρνει σε μια κοινότητα, μπορεί να προσδιοριστούν και οι ομάδες που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό με απώτερο στόχο την ανάπτυξη παρεμβάσεων.

Στην ερώτηση 4Γ1 ζητήθηκε να απαντήσουν οι ερωτώμενοι κατά πόσο οι διαφορές που υπάρχουν σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής της κοινότητας διχάζουν τα μέλη της.

Γράφημα 11: Συνήθως υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ανθρώπων που συμβιώνουν στην ίδια κοινότητα/γειτονιά. Μέχρι πιο σημείο τείνουν οι διαφορές αυτές να διχάζουν την κοινότητα/γειτονιά;

Όπως φαίνεται από το παραπάνω γράφημα οι κτηματικές διαφορές φαίνεται να διχάζουν πάρα πολύ (56,3%) ενώ σε συνδυασμό με την απάντηση μερικές φορές που απάντησαν 34,4% προκύπτει ένα μεγάλο ποσοστό που φαίνεται να αποδεικνύεται σε κρίσιμο ζήτημα για την περιοχή. «Μερικές φορές» φαίνεται να διχάζουν η διαφορετική κοινωνική θέση, οι διαφορές στην ευημερία και τον πλουτισμό καθώς και οι διαφορές στην εκπαίδευση. Υψηλό είναι και το ποσοστό των ερωτώμενων που πιστεύουν ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των παλαιών κατοίκων και των κατοίκων που κατοίκησαν πρόσφατα στην περιοχή (65,50%). Ιδιαίτερα σημαντική κρίνονται και οι διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις όπου οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι διχάζουν την κοινότητα σε ποσοστό 90,6% συνολικά. (50,00% μερικές φορές, 40,6% πάρα πολύ). Επιπρόσθετα μεγάλο ρόλο φαίνεται να διαδραματίζει και το διαφορετικό εθνικό υπόβαθρο καθώς 59,4% θεωρούν ότι οι διαφορές διχάζουν μερικές φορές ενώ το 18,8% πάρα πολύ (παρ II, πιν.24).

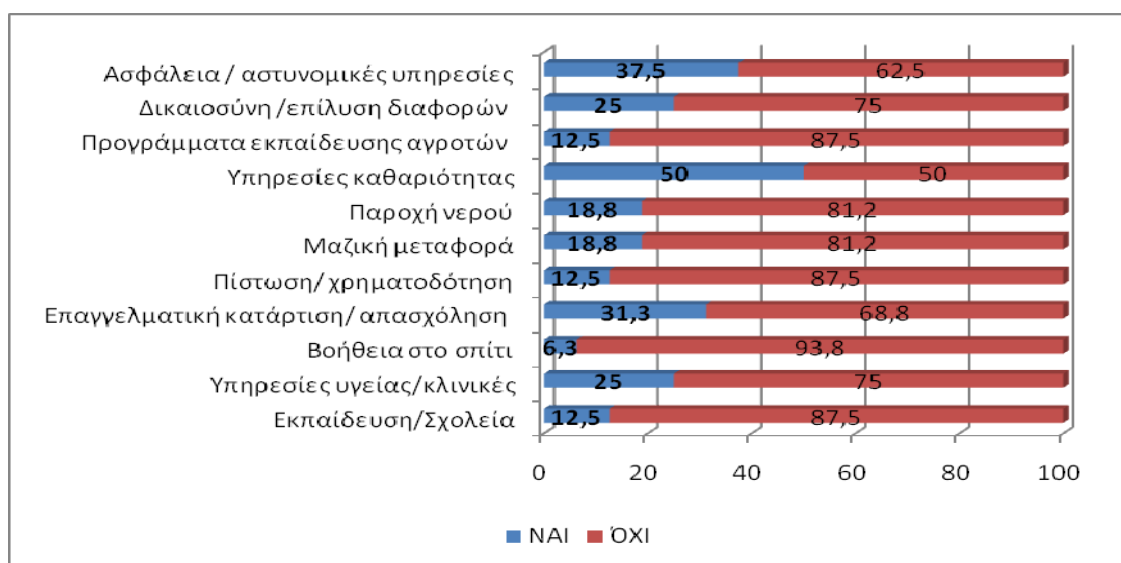
Στην ερώτηση αν αυτές οι διαφορές προκαλούν προβλήματα το 87,5% απάντησαν θετικά ενώ μόλις το 12,5% απάντησαν αρνητικά (παρ II, πιν.25).

Τα περισσότερα από αυτά τα προβλήματα που δημιουργούνται σε μια κοινότητα, θεωρούν ότι οι άνθρωποι τα επιλύουν μεταξύ τους σε ποσοστό 78,6% ή με την μεσολάβηση της οικογένειας τους με το ίδιο ποσοστό. Οι γείτονες θεωρήθηκε ότι μπορεί να μεσολαβήσουν σε ποσοστό 75% ενώ οι ηγέτες (39,3%) δεν φαίνεται από τα αποτελέσματα της έρευνας να μπορούν να συμβάλουν στην επίλυση αυτών των προβλημάτων (παρ II, πιν.26). Ωστόσο το μεγαλύτερο ποσοστό (57,1%) πιστεύει ότι αυτά τα προβλήματα έχουν οδηγήσει σε βία (παρ II, πιν.27).

Όσον αφορά τις υπηρεσίες που σε αίτημα των πολιτών - ερωτώμενων έχουν αρνηθεί να τους προσφέρουν υπηρεσίες, οι ερωτώμενοι απαντούν στην πλειοψηφία τους ότι οι οργανώσεις δεν τους έχουν αρνηθεί υπηρεσίες (53,13%). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην έρευνα δεν συμμετείχαν μετανάστες. Το ποσοστό θεωρείται υψηλό αν ληφθεί υπόψη ότι συνήθη θύματα αποκλεισμού είναι οι μετανάστες.

Το 46,88% που απάντησε ότι του έχουν αρνηθεί υπηρεσίες στη συνέχεια απάντησε για το ποιες οργανώσεις του έχουν αρνηθεί υπηρεσίες και παρατηρήθηκε ότι σχετικά με τις υπηρεσίες καθαριότητας είναι μοιρασμένοι οι ερωτώμενοι καθώς το ποσοστό είναι 50%. Με μικρότερα ποσοστά οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι έχουν βιώσει άρνηση από τις αστυνομικές υπηρεσίες (37,5%), φορείς που σχετίζονται με επαγγελματική κατάρτιση (31,3%) καθώς και υπηρεσίες υγείας 25% (παρ II, πιν.28).

Στο γράφημα 12 παρουσιάζονται αναλυτικά οι απαντήσεις που δόθηκαν ενώ αναφέρονται τα ποσοστά που δηλώνουν ότι υπάρχει άρνηση από τις υπηρεσίες να προσφέρουν υπηρεσίες.

Γράφημα 12:Υπάρχουν κάποιες ομάδες/οργανώσεις που έχουν αρνηθεί σε εσάς ή σε μέλη της οικογένειας σας περιστασιακά να σας προσφέρουν υπηρεσίες;

Στην επόμενη ερώτηση, οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν αν υπάρχουν και άλλες οικογένειες στην κοινότητα που είναι αποκλεισμένες από τις υπηρεσίες που αναφέρθηκαν παραπάνω και να προσδιορίσουν και το πιθανό ποσοστό αποκλεισμού αυτών.

Ενώ στην προηγούμενη ερώτηση όταν ζητήθηκε να απαντήσουν προσωπικά αν τους αρνήθηκε υπηρεσία απάντησαν τις υπηρεσίες καθαριότητας, όταν ρωτήθηκαν για την υπόλοιπη κοινότητα, απαντήθηκε ότι υπάρχει αποκλεισμός από φορείς που ασχολούνται με επαγγελματική κατάρτιση (50%) και με εκτιμώμενο ποσοστό αποκλεισμού 25 - 50% (37,5%) και 51-70% (25%), ποσοστό που κρίνεται ιδιαίτερα υψηλό.

Δεύτερη στη λίστα του αποκλεισμού είναι οι φορείς πίστωσης και χρηματοδότησης καθώς θεωρείται από τους ερωτώμενους ότι το 46,9% των μελών της κοινότητας εκτιμά ότι είναι αποκλεισμένοι με ποσοστό αποκλεισμού 25-50% το 37,5%. Ακολουθούν οι υπηρεσίες καθαριότητας που φαίνεται και σε επίπεδο κοινότητας να κινούνται σε υψηλά επίπεδα (43,8%).

Οι υπηρεσίες υγείας και οι αστυνομικές υπηρεσίες εκτιμώνται σε ποσοστά 40,6% με ποσοστά αποκλεισμού έως 50% το 69,3% για τις μεν πρώτες και 84,7% για την αστυνομία.

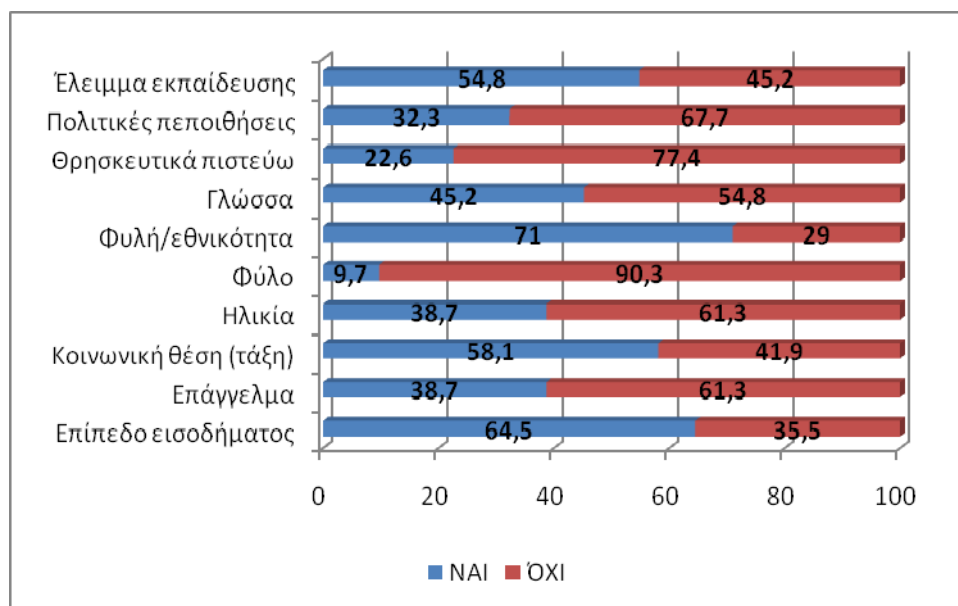
Θετικά χαρακτηρίζεται το γεγονός ότι σε καμία απάντηση δεν απαντήθηκε το 100% ποσοστό αποκλεισμού. Όσον αφορά τα ποσοστά αποκλεισμού 76 - 99% που θεωρούνται ιδιαίτερα υψηλά, οι υπηρεσίες που θεωρήθηκε ότι υπάρχει αποκλεισμός στην κοινότητα είναι η επαγγελματική κατάρτιση (25%), η μαζική μεταφορά (14,3%), οι αστυνομικές υπηρεσίες (7,7%) και οι υπηρεσίες καθαριότητας με ποσοστό 7,1% (παρ II, πιν.29).

Παρακάτω στο γράφημα 13 αναφέρονται αναλυτικά τα ποσοστά.

	Είναι και άλλοι αποκλεισμένοι		Ποσοστό αποκλεισμένων οικογενειών	
			<25%	
Εκπαίδευση/Σχολεία	ΝΑΙ	21,9	<25%	71,4
			25-50%	
	ΌΧΙ	78,1	51-75%	28,6
			76-99%	
Υπηρεσίες υγείας/κλινικές	ΝΑΙ	40,6	<25%	30,8
			25-50%	38,5
	ΌΧΙ	59,4	51-75%	15,4
			76-99%	15,4
Βοήθεια στο σπίτι	ΝΑΙ	21,9	<25%	62,5
			25-50%	37,5
	ΌΧΙ	78,1	51-75%	
			76-99%	
Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση	ΝΑΙ	50	<25%	31,3
			25-50%	37,5
	ΌΧΙ	50	51-75%	25
			76-99%	6,3
Πίστωση/ χρηματοδότηση	ΝΑΙ	46,9	<25%	31,3
			25-50%	37,5
	ΌΧΙ	53,1	51-75%	25
			76-99%	6,3
Μαζική μεταφορά	ΝΑΙ	43,8	<25%	42,9
			25-50%	42,9
	ΌΧΙ	56,2	51-75%	
			76-99%	14,3
Παροχή νερού	ΝΑΙ	15,6	<25%	60
			25-50%	40
	ΌΧΙ	84,4	51-75%	
			76-99%	
Υπηρεσίες καθαριότητας	ΝΑΙ	43,8	<25%	64,3
			25-50%	7,1
	ΌΧΙ	56,2	51-75%	21,4
			76-99%	7,1
Προγράμματα εκπαίδευσης αγροτών	ΝΑΙ	25	<25%	75
			25-50%	25
	ΌΧΙ	75	51-75%	
			76-99%	
Δικαιοσύνη /επίλυση διαφορών	ΝΑΙ	28,1	<25%	66,7
			25-50%	22,2
	ΌΧΙ	71,9	51-75%	11,1
			76-99%	
Ασφάλεια / αστυνομικές υπηρεσίες	ΝΑΙ	40,6	<25%	38,5
			25-50%	46,2
	ΌΧΙ	59,4	51-75%	7,7
			76-99%	7,7

Γράφημα 13:Ποτεδήποτε πως υπάρχουν άλλες οικογένειες στην κοινότητα που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα πρόσβασης;

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων στο γράφημα 14 οι κυριότερες αιτίες που οδηγούν σε αποκλεισμό είναι η φυλή/εθνικότητα με ποσοστό 71% ενώ ακολουθούν το επίπεδο εισοδήματος (64,5%), η κοινωνική θέση/τάξη (58,1%) και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο 54,8% (παρ II, πιν.30).

Γράφημα 14: Ποιες είναι οι αιτίες ή τα κριτήρια που κάποιος άνθρωπος είναι αποκλεισμένος από αυτές τις υπηρεσίες?

4Δ: Προηγούμενη συλλογική δράση

Στο τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου διερευνάται το κατά πόσο ο ερωτώμενος και τα μέλη της κοινότητας συμμετείχαν σε συλλογικές δράσεις για την ευημερία της κοινότητας. Συγκεκριμένα διερευνάται η έκταση της συλλογικής δράσης, οι μορφές της συλλογικής δράσης καθώς και η συνολική διάθεση της κοινότητας για συλλογική δράση.

Το 43,8% των ερωτώμενων απάντησαν ότι τον προηγούμενο χρόνο τα μέλη των δυο κοινοτήτων του Δήμου Γαζιού έχουν διατυπώσει αίτημα στους κρατικούς άρχοντες για κάποιο πρόβλημα της περιοχής. Εντύπωση προκαλεί ότι μόνο το 18,8% δεν έχει διατυπώσει αίτημα ενώ το 21,9% επισκέπτεται συχνά με κάποιο αίτημα τους κρατικούς άρχοντες (παρ II, πιν.31).

Στην ερώτηση αν αυτές οι δράσεις ήταν επιτυχημένες, το 84,6% απάντησε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις το αίτημα τους ικανοποιήθηκε. Στην επόμενη ερώτηση το 43,8% των ερωτώμενων απάντησε ότι δεν συμμετείχε ποτέ μαζί με άλλα μέλη της κοινότητας σε αυτές τις πρωτοβουλίες (παρ II, πιν.32, 33).

Οι επόμενες δυο ερωτήσεις ζητούν από τον ερωτώμενο να απαντήσει για την μορφή της συλλογική δράσης στην οποία έχει συμμετάσχει τα τελευταία τρία χρόνια και στο αν αυτή η πρωτοβουλία ήταν προσωπική ή ύστερα από παρότρυνση τρίτου προσώπου.

Όλοι οι ερωτώμενοι έχουν ψηφίσει στις εκλογές ενώ το 81,3% έχει κάνει μια οικονομική ή σε είδος δωρεά. Το 78,1% έχει μιλήσει με άλλους ανθρώπους της περιοχής του για ένα πρόβλημα ενώ 62,5% έχει συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο. Η προσφορά σε φιλανθρωπικές οργανώσεις καθώς η συμμετοχή σε διαμαρτυρία ήταν αυξημένη (46,9%) ενώ μόνο το 9,4% φαίνεται να συμμετέχει σε εκλογική εκστρατεία (παρ II, πιν.34).

	Προσωπική επιλογή	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Ψηφίσει σε εκλογές	100	0
Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	62,5	37,5
Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	50	50
Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	12,5	87,5
Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	37,5	62,5
Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	9,4	90,6
Έλαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	46,9	53,1
Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπό σου	37,5	62,5
Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	12,5	87,5
Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	78,1	21,9
Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	31,3	68,8
Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	81,3	18,7
Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	46,9	53,1

Γράφημα 15: Τα τελευταία τρία χρόνια έχεις προσωπικά κάνει κάποιο από τα παρακάτω πράγματα

Μεγάλη εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι τα υψηλά ποσοστά της προηγούμενης ερώτησης, όσον αφορά τη συμμετοχή στις εκλογές (68,8%) και σε συλλόγους (56,3%), προέρχονται ύστερα από παρότρυνση κάποιου τρίτου προσώπου και δεν είναι αυτόβουλη επιλογή των ερωτώμενων.

	Μετά από προσέγγιση	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Ψηφίσει σε εκλογές	68,8	31,3
Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	56,3	43,8
Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	18,7	81,3
Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	18,7	81,3
Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	28,1	71,9
Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	9,4	90,6
Ελαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	12,5	87,5
Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπό σου	6,3	93,8
Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	6,3	93,8
Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	43,8	56,3
Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	9,4	90,6
Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	40,6	59,4
Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	37,5	62,5

Γράφημα 16: Σας έχει προσεγγίσει κάποιος προσωπικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών χρόνων ο οποίος σου ζήτησε να κάνεις κάτι από τ' ακόλουθα:

Επιπρόσθετα, η δωρεά (40,6%) αλλά και η ανταλλαγή απόψεων για ένα ζήτημα της περιοχής του Δήμου Γαζίου προέκυψε ύστερα από παρότρυνση κάποιου τρίτου προσώπου (43,8%). Εντύπωση προκαλεί ότι το 9,4% που απάντησε στην προηγούμενη ερώτηση ότι συμμετείχε σε εκλογική εκστρατεία το ίδιο ποσοστό απάντησε ότι συμμετείχε μετά από παρότρυνση κάποιου (παρ II, πιν.35).

Αν μια απόφαση σχετικά με κάποιο αναπτυξιακό σχέδιο έπρεπε να παρθεί στην κοινότητα το 68,7% των ερωτώμενων θεωρεί ότι έπρεπε όλη η κοινότητα να αποφασίσει και όχι αποκλειστικά οι ηγέτες της περιοχής (παρ II, πιν.36).

Ενδιαφέρον χαρακτηρίζεται η κριτική για το πνεύμα συμμετοχής στον Δήμο Γαζίου για το οποίο το 53,1% των ερωτώμενων το χαρακτηρίζει «μεσαίο» ενώ το 21,9% «χαμηλό». Μόνο το 6,3% των ερωτώμενων χαρακτηρίζει το πνεύμα συμμετοχής «υψηλό» (παρ II, πιν.37).

Η επιρροή στους άλλους συμπολίτες που μπορεί να έχει κάποιος ερωτώμενος στο να βελτιώσει την κοινότητα του είναι «αρκετή» σε ποσοστό 59,4% των ερωτώμενων ενώ το 25% υποστηρίζει ότι δεν έχει μεγάλη επιρροή. Μόνο το 9,4% θεωρεί ότι έχει μεγάλη επιρροή και μπορεί να επηρεάσει καταστάσεις στην κοινότητα του (παρ II, πιν.38).

4.2.4 Γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο

Η γνωστική διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου εξετάζει αξίες, κανόνες και αντιλήψεις σχετικά με την αλληλεγγύη και την εμπιστοσύνη. Οι έννοιες αυτές δεν είναι δυνατό να ερωτηθούν άμεσα, συνεπώς επιχειρεί το ερωτηματολόγιο μέσα από υποθετικές καταστάσεις κρίσης να μετρήσει το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο. Στο τρίτο τμήμα του ερωτηματολογίου διερευνάται το πώς σε μια κοινότητα επιλύονται οι συγκρούσεις καθώς και η διάσταση που μπορεί να πάρει αυτή σε μια κοινότητα.

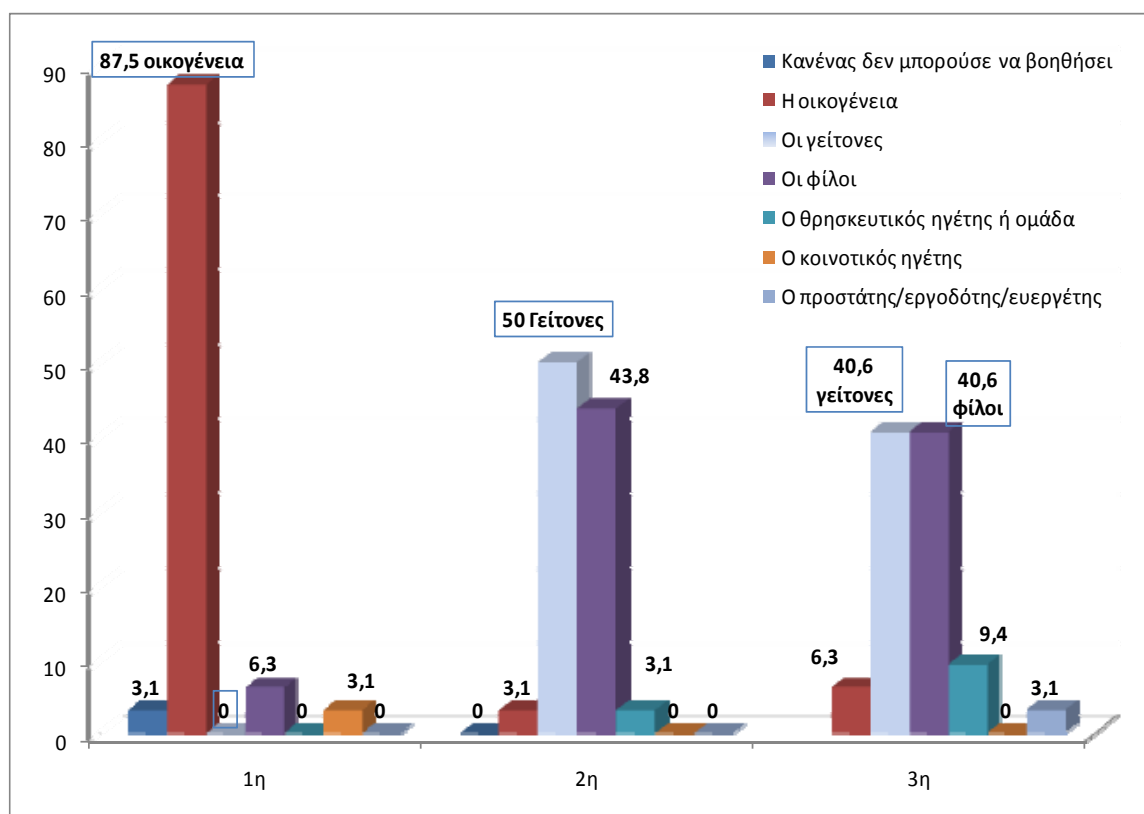
5Α: Αλληλεγγύη

Η αλληλεγγύη ως διάσταση του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου σχετίζεται με την αμοιβαία υποστήριξη που αποτελεί διάσταση του δομικού κοινωνικού κεφαλαίου. Οι ερωτήσεις για την αλληλεγγύη παρουσιάζουν δυο υποθετικές καταστάσεις ατυχούς περιστατικού (θάνατος του πατέρα κάποιου, απώλεια σοδειάς ή εργασίας) στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει για το ποιος θα βοηθούσε το άτομο.

Στην διαδικασία ανάλυσης των αποτελεσμάτων, ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει με βάση μια λίστα από 12 απαντήσεις, τις τρεις πρώτες με σειρά σημαντικότητας. Στην ανάλυση των αποτελεσμάτων παρουσιάζονται με βάση την σειρά που απάντησε ο ερωτώμενος από την πιο σημαντική έως την λιγότερο σημαντική.

Σε περίπτωση που σε κάποιον στην κοινότητα συμβεί ο θάνατος ενός αγαπημένου του προσώπου το 87,5% θεωρεί πρωταρχικά ότι θα στρεφόταν για βοήθεια στην οικογένεια του, ενώ σαν δεύτερη επιλογή είναι οι γείτονες (50%) και τρίτη επιλογή με ποσοστό 40,6% το φιλικό περιβάλλον (παρ II, πιν.39).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι αναφέρονται μόνο τα άτοπα δίκτυα ενώ καμία οργάνωση της περιοχής δεν αναφέρεται από τους ερωτώμενους ότι θα μπορούσε παρέχει υποστήριξη.

Γράφημα 17: Υποθέστε ότι σε κάποιον στην κοινότητα/γειτονιά συμβαίνει κάτι δυσάρεστο, όπως ο ξαφνικός θάνατος του πατέρα του. Σε ποιόν νομίζετε ότι θα στρέφονταν για βοήθεια σε αυτή την περίπτωση;

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι σε ένα τέτοιο περιστατικό, ο θρησκευτικός ηγέτης απαντήθηκε σε ποσοστό 3,1% σαν δεύτερη επιλογή και 9,4% σαν τρίτη επιλογή (παρ II, πιν.39).

Στην δεύτερη υποθετική κατάσταση όπου ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει στο ποιος θα βοηθούσε τον συμπολίτη του σε περίπτωση που έχανε το εισόδημα από την σοδειά του (αγροτική κοινότητα - Ροδιά) ή την εργασία του (αστική κοινότητα - Γάζι) οι απαντήσεις ποικίλουν ανάμεσα σε οργανώσεις και δίκτυα που δίδονται ως επιλογές.

Στο γράφημα 18 αναφέρονται με κόκκινο χρώμα η 1^η και η 2^η επιλογή ενώ με πορτοκαλί οι απαντήσεις που είναι τρίτες σαν επιλογές αλλά και σαν σημαντικότητα.

Επιλογή	1η	2η	3η
Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει	12,5		
Η οικογένεια	81,3	3,4	
Οι γείτονες		17,2	21,4
Οι φίλοι	3,1	65,5	21,4
Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα	3,1	3,4	21,4
Ο κοινοτικός ηγέτης		3,4	3,6
Ο επικεφαλής στην δουλειά			7,1
Η αστυνομία			
Ο προστάτης, ευεργέτης, εργοδότης		3,4	7,1
Ο πολιτικός ηγέτης			3,6
Η οργάνωση στην οποία συμμετέχει			3,6
Η οργάνωση κοινωνικής υποστήριξης στην οποία δεν ανήκει		3,4	9,4
Άλλο (προσδιορίστε)			

Γράφημα 18: Υποθέστε ότι ο γείτονας σας υπέφερε από μια οικονομική απώλεια, Σε αυτήν την περίπτωση, ποιος νομίζεις ότι θα τον/την βοηθούσε οικονομικά?

Η οικογένεια αποτελεί την πρώτη επιλογή με το πιο υψηλό ποσοστό 81,3% ενώ το φιλικό περιβάλλον ως δεύτερη επιλογή (65,5%) φαίνεται να είναι τα δυο δίκτυα που δεν μπορούν να αμφισβητηθούν ότι αναδεικνύονται ως οι πυλώνες της αλληλεγγύης στην κοινότητα για τις δυο αυτές υποθετικές καταστάσεις. Για την τρίτη επιλογή τόσο το γειτονικό όσο και το φιλικό δίκτυο αλλά και ο θρησκευτικός ηγέτης θεωρήθηκαν με το ίδιο ποσοστό ως πιθανές πηγές βοήθειας για το άτομο. Αξιοσημείωτο είναι όμως ότι και το γεγονός ότι η απάντηση «κανένας δεν μπορεί να βοηθήσει» απαντήθηκε σε ποσοστό 12,5% σε αντίθεση με την προηγούμενη ερώτηση που κινήθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα 3,1% (παρ II, πιν.40).

5B: Εμπιστοσύνη και συνεργασία

Η εμπιστοσύνη είναι μια έννοια γενική που δεν είναι δυνατό να μετρηθεί σε απόλυτους αριθμούς μέσα από το ερωτηματολόγιο αλλά επιχειρείται η αποτίμηση της μέσα από συγκεκριμένες καθημερινές ανθρώπινες συναλλαγές.

Σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, οι κάτοικοι του Δήμου Γαζίου δεν εμπιστεύονται σε ποσοστό 53,1% ενώ το 46,9% δηλώνει ότι

εμπιστεύεται (παρ II, πιν.41) ενώ θεωρεί ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης είναι χειρότερο τα τελευταία χρόνια σε ποσοστό 68,8%. Μόλις το 9,4% θεωρεί ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης έχει βελτιωθεί ενώ το 21,9% θεωρεί ότι έχει παραμείνει σταθερό (παρ II, πιν.42).

Όταν η σύγκριση αυτή ξεφεύγει από τα όρια της κοινότητας αλλά επεκτείνεται στις άλλες κοινότητες θεωρείται από το 56,3% των ερωτώμενων ότι τα μέλη της κοινότητας του εμπιστεύονται το ίδιο με άλλες κοινότητες (παρ II, πιν.43).

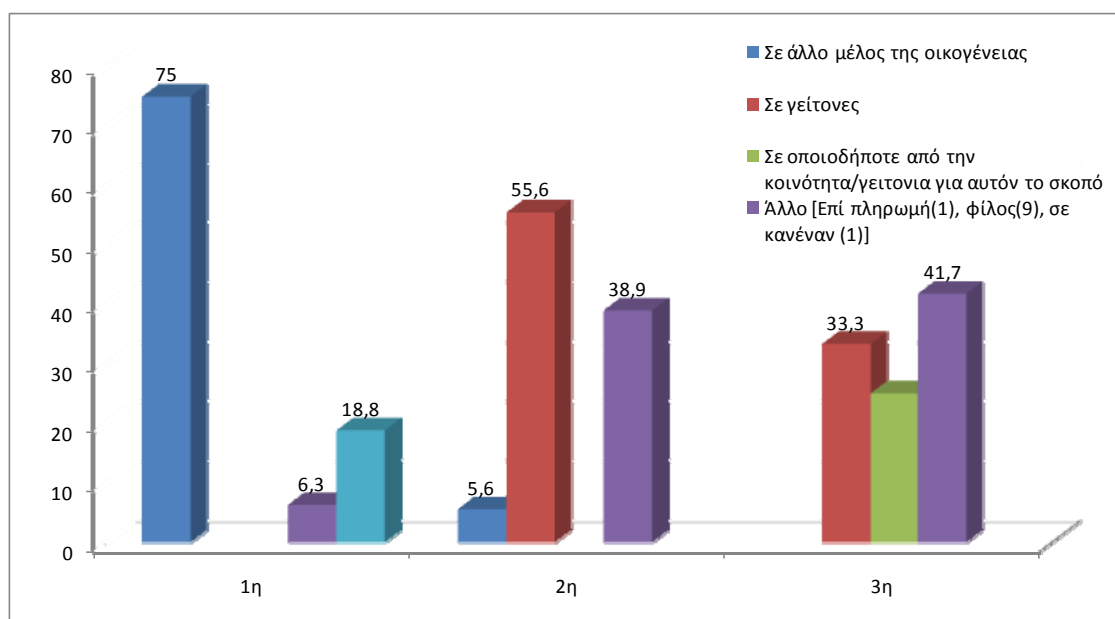
Στην επόμενη ερώτηση ζητείται από τον ερωτώμενο να απαντήσει σε ποιον θα άφηνε την φροντίδα του σπιτιού του ή των χωραφιών του αν έπρεπε να φύγει από την κοινότητα και όλοι οι ερωτώμενοι ως πρώτη επιλογή απάντησαν σε μέλος της οικογένειάς τους. Σαν δεύτερη επιλογή θεωρήθηκε από το 74,1% ότι οι γείτονες θα μπορούσαν να αναλάβουν αυτήν την ευθύνη ενώ σαν τρίτη επιλογή δόθηκε μια απάντηση που από το ερωτηματολόγιο δεν είχε δοθεί και αφορά το φιλικό περιβάλλον που απαντήθηκε από το 31,8% των ερωτώμενων(παρ II, πιν.44).

Με ποσοστό 31,8% οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι θα μπορούσε κάποιος να εμπιστευτεί σε κάποιον άλλο από την κοινότητα το σπίτι ή τα χωράφια του. Επιπρόσθετα παρατηρήθηκε ότι και οι 32 απάντησαν στην πρώτη επιλογή (α), 27 έδωσαν απάντηση για δεύτερη επιλογή (β) και 22 για τρίτη επιλογή (γ) (παρ II, πιν.44).

Το 93,8% των ερωτώμενων προτιμούν να έχουν αποκλειστικά δικό τους χώρο 10τμ παρά να μοιράζονται 25τμ μαζί με κάποιον άλλο (παρ II, πιν.45).

Όταν η φροντίδα δεν αφορά υλικά αγαθά αλλά την φροντίδα παιδιών αν πρέπει να φύγουν για δυο μέρες οι γονείς, οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι θα τα άφηναν στην οικογένειά τους σε ποσοστό 75% σαν πρώτη επιλογή, ενώ το 5,6% θα τα άφηνε σε γείτονες σαν δεύτερη επιλογή. Και σε αυτήν την ερώτηση όπως και στην 5B4 παρατηρήθηκε ότι το φιλικό δίκτυο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο καθώς απαντήθηκε από 9 άτομα ενώ 1 απάντησε ότι δεν θα τα άφηνε σε κανέναν και 1 σε άτομο επί πληρωμή. Επιπρόσθετα το 18,8% των ερωτώμενων δεν έχουν παιδιά, συνεπώς δεν απάντησαν στην ερώτηση (παρ II, πιν.46).

Στο γράφημα 19 παρουσιάζονται αναλυτικά οι απαντήσεις των ερωτώμενων.

Γράφημα 19: Αν ξαφνικά έπρεπε να φύγετε μακριά για μια ή δύο μέρες, σε ποιόν θα μπορούσατε να βασιστείτε για τη φροντίδα των παιδιών σας?

Στην ερώτηση για το αν οι άνθρωποι σε αυτήν την κοινότητα φροντίζουν περισσότερο για την ευημερία των οικογενειών τους, το 68,8% των ερωτώμενων απάντησε ότι συμφωνεί, ενώ το 28,8% ότι συμφωνεί απόλυτα. Εντύπωση προκαλεί ότι μόνο το 3,1% διαφωνεί ενώ κανένας δεν πιστεύει ότι υπάρχει ενδιαφέρον για την ευημερία των άλλων οικογενειών (παρ II, πιν.47). Η δήλωση αυτή ενδυναμώνεται και από τις δηλώσεις που αναφέρουν ότι ο γείτονας δεν θα αφιέρωνε ούτε χρόνο σε ποσοστό 71,9% αλλά ούτε χρήματα (81,3%) για ένα κοινοτικό πρόγραμμα που θα ωφελούσε άλλους στην κοινότητα (παρ II, πιν.48,49).

Στη συνέχεια του ερωτηματολογίου αναφέρονται ορισμένες δηλώσεις και ο ερωτώμενος πρέπει να απαντήσει αν συμφωνεί ή διαφωνεί με βάση την τετραβάθμια κλίμακα. Στην δήλωση αν οι περισσότεροι άνθρωποι είναι τίμιοι σε αυτήν την κοινότητα το 78,1% συμφωνεί με αυτήν την δήλωση ενώ το 12,5% διαφωνεί.

Στην δήλωση αν οι άνθρωποι ενδιαφέρονται μόνο για την δική τους ευημερία το 62,5% διαφωνεί ενώ το 28,1% συμφωνεί. Το 59,4% διαφωνεί ότι τα μέλη αυτής της κοινότητας είναι πιο αξιόπιστα από τα μέλη άλλων κοινοτήτων. Με την πιθανότητα να πέσει θύμα εκμετάλλευσης ένα άτομο στην κοινότητα διαφωνεί το 46,9% ενώ το 43,8% συμφωνεί. Οι ερωτώμενοι φαίνονται διχασμένοι με αυτήν την δήλωση. Στο αν δίνουν σημασία στις γνώμες των άλλων το 53,1% διαφωνεί ενώ στο αν έχουν πρόβλημα υπάρχει κάποιος να τους βοηθήσει συμφωνούν το 65,5%. Το 78,1% των ερωτώμενων πιστεύει ότι υπάρχει κάποιος να τους βοηθήσει αν χρειαστεί.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η απάντηση στην δήλωση αν η κοινότητα έχει ευημερήσει τα τελευταία πέντε χρόνια όπου το 40,6% συμφωνεί ενώ το ίδιο ποσοστό διαφωνεί. Το 53,1% πιστεύει ότι είναι αποδεκτό μέλος στην κοινότητα του ενώ το 68,8% των ερωτώμενων θεωρεί ότι αν χάσει το πορτοφόλι του θα του το επιστρέψουν (παρ II, πιν.50).

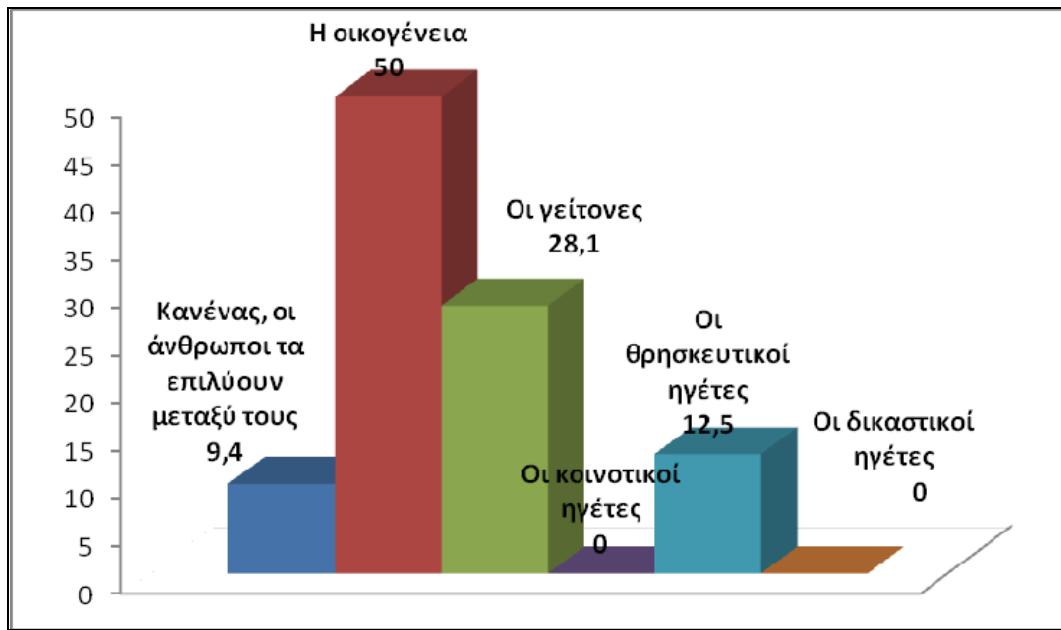
5Γ: Επίλυση συγκρούσεων

Στο τελευταίο τμήμα του ερωτηματολογίου εξετάζεται το κατά πόσο η κοινότητα είναι συγκρουσιακή ή όχι καθώς και το ποιοι είναι οι μηχανισμοί για την επίλυση των συγκρούσεων (παρ II, πιν.51).

Ειδικότερα το 93,8% θεωρεί ότι ο Δήμος Γαζίου είναι μια ειρηνική κοινότητα ενώ το 56,3% θεωρεί ότι είναι λιγότερο συγκρουσιακή σε σχέση με άλλες κοινότητες (παρ II, πιν.52). Στην ερώτηση αν οι άνθρωποι συνεισφέρουν με χρόνο και χρήματα προς τους κοινούς στόχους ανάπτυξης, το 56,3% θεωρεί ότι συνεισφέρουν λίγο ενώ συνεισφέρουν το ίδιο με άλλες κοινότητες θεωρεί το 65,6% (παρ II, πιν.53,54).

Ιδιαίτερα υψηλό είναι το ποσοστό των ερωτώμενων που πιστεύουν ότι οι σχέσεις των ατόμων είναι αρμονικές 96,9% ενώ σε σύγκριση με άλλες κοινότητες θεωρείται ότι κυμαίνονται στο ίδιο επίπεδο το 65,6% (παρ II, πιν.55,56).

Σε περίπτωση που μια σοβαρή διαφωνία προκύψει μεταξύ δυο ατόμων στην κοινότητα οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι τα μέλη της οικογένειας θα βοηθούσαν στην επίλυση σε ποσοστό 50% ενώ οι κοινοτικοί ηγέτες θα μεσολαβούσαν σε ποσοστό 28,1%. Το 9,4% των ερωτώμενων πιστεύει ότι κανένας δεν θα μπορούσε να μεσολαβήσει (παρ II, πιν.57).

Γράφημα 20: Υποθέστε ότι δυο άνθρωποι σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά είχαν μια αρκετά σοβαρή διαφωνία μεταξύ τους. Ποιος πιστεύετε ότι θα βοηθούσε πρωταρχικά να επιλύσουν αυτή τη διαφωνία;

Φαίνεται ότι τα άτυπα δίκτυα που είναι οικογένεια και γείτονες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο ακόμα και στην επίλυση των συγκρούσεων σε μια κοινότητα.

Σε όλες τις ερωτήσεις που σχετίζονται είτε με συγκρούσεις είτε με θέματα εμπιστοσύνης και συνεργασίας, τα άτυπα δίκτυα φαίνεται να αποτελούν ρυθμιστικούς παραμέτρους του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου.

4.3 ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Στη συνέχεια θα αναφερθούν αναλυτικά τα κύρια ευρήματα κατά την πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου και οι προτεινόμενες αλλαγές για την τελική μορφή του ερωτηματολογίου μετά και την πιλοτική του εφαρμογή.

Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα δίκτυα και οργανώσεις αμοιβαίας υποστήριξης προέκυψε από την ανάλυση των αποτελεσμάτων ότι θα πρέπει να προστεθεί μια απάντηση. Ειδικότερα στην ερώτηση που αναφέρεται στο ποιος θα δρούσε σε περίπτωση που δεν υπήρχε δάσκαλος στο σχολείο της κοινότητας τους, παρατηρήθηκε ότι υψηλά ποσοστά (37,5% στην ερωτ. 4B2) πήρε η απάντηση «οι γονείς των μαθητών» αλλά και η απάντηση «άλλο» η οποία προσδιορίστηκε ως «Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων».

Προτείνεται να ενταχθεί ως πιθανή απάντηση ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων καθώς φαίνεται να αποτελεί σημαντικό φορέα για την κοινότητα του σχολείου και φαίνεται να διαχωρίζεται από την απάντηση «οι γονείς των μαθητών» (παρ. 3, πιν. 4B1,4B2).

Στον τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό και ειδικότερα στην ερώτηση 4Γ5 παρατηρήθηκαν τα εξής:

Κατά την φάση της επανεξέτασης του ερωτηματολογίου προτάθηκε να ενταχθεί η δυαδική μεταβλητή ΝΑΙ/ΟΧΙ πριν την καταγραφή των υπηρεσιών για λόγους λειτουργικότητας και συντόμευσης του ερωτηματολογίου.

Από την διαδικασία της πιλοτικής εφαρμογής του εργαλείου φάνηκε ότι δεν λειτούργησε η δυαδική μεταβλητή καθώς οι ερωτώμενοι φαίνεται στην συνέχεια να αναθεωρούσαν την απάντηση τους. Συνεπώς προτείνεται να αφαιρεθεί η δυαδική μεταβλητή προκειμένου να μην χαθεί η πληροφορία για την κάθε μια από τις ομάδες - οργανώσεις που διερευνά το ερωτηματολόγιο.

Αντίθετα στην ερώτηση 4Γ6 φάνηκε να υπάρχει δυσκολία κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της πιλοτικής εφαρμογής του εργαλείου καθώς χάθηκε η πληροφορία για τη συνολική αντίληψη του ερωτώμενου για τις διαστάσεις του αποκλεισμού στην κοινότητα.

Στο αρχικό ερωτηματολόγιο υπήρχε χώρος για ανοικτή απάντηση που κατά τη διάρκεια της πολιτισμικής προσαρμογής του εργαλείου δυσκόλεψε τους ερωτώμενους και προτάθηκε να ενωθεί με την ερώτηση 4Γ7 καθώς στην επόμενη ερώτηση δίδονται ακριβείς απαντήσεις για όλες τις οργανώσεις (παρ.1). Κατά τη διάρκεια της ανάλυσης των αποτελεσμάτων φάνηκε να χάνεται η πληροφορία σχετικά με το γενικό ποσοστό αποκλεισμού στην κοινότητα καθώς δίδεται η απάντηση για κάθε υπηρεσία αναλυτικά.

Προτείνεται να ενταχθεί στο ερωτηματολόγιο η δυαδική μεταβλητή ΝΑΙ/ΟΧΙ προκειμένου να γίνει γνωστή η αντίληψη του ερωτώμενου για την κοινότητα.

Όσον αφορά το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο και ειδικότερα τις ερωτήσεις που αφορούν την εμπιστοσύνη και την συνεργασία (ερωτ. 5B4 και 5B6) παρατηρήθηκε ότι το φιλικό περιβάλλον διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο καθώς το 31,8% απάντησαν ότι θα άφηναν την φροντίδα του σπιτιού τους ως τρίτη επιλογή μετά την οικογένεια τους και τους γείτονες σε φιλικό πρόσωπο.

Επιπρόσθετα και στην ερώτηση 5B6 από τους 12 που έδωσαν απάντηση στην τρίτη επιλογή, οι 9 θεωρούν ότι θα άφηναν τα παιδιά τους σε φιλικό πρόσωπο.

Προτείνεται να ενταχθεί στο ερωτηματολόγιο η απάντηση «*Σε φίλη/ο*» καθώς φαίνεται ότι στην Ελλάδα τα άτυπα δίκτυα λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην δυναμική που αναπτύσσεται σε μια κοινότητα.

Οι αλλαγές που προτείνονται μετά την πιλοτική έρευνα, είναι αλλαγές που σχετίζονται με τομείς του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου που κατά τη διάρκεια της πολιτισμικής προσαρμογής του εργαλείου δεν ήταν εφικτό να πραγματοποιηθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια συγχρονική μελέτη (cross - sectional) και έτσι δεν επιτρέπεται η διαμόρφωση αιτιολογικών υποθέσεων και η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων που μπορεί να οδηγήσουν σε γενικεύσεις. Η μέθοδος συλλογής δεδομένων είναι η στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία με μεταβλητές τον τύπο της κοινότητας, το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και την ηλικία. Οι μεταβλητές αυτές επιλέχθηκαν με σκοπό την πολιτισμική προσαρμογή του ερωτηματολογίου και εφαρμόστηκαν και κατά την πιλοτική εφαρμογή του.

Το ερωτηματολόγιο κατά τη διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής ήταν γενικά κατανοητό αλλά φάνηκε κουραστικό στους ερωτώμενους καθώς διαρκούσε η κάθε συνέντευξη περίπου 2 ώρες. Τέθηκαν αρκετά ζητήματα και ζητήθηκαν διευκρινήσεις για τη διαδικασία που θα δοθούν οι απαντήσεις καθώς αρκετές απαιτούν υπενθύμιση των προηγούμενων απαντήσεων που έχουν δοθεί και χρόνο για να δοθεί η σωστή για τον ερωτώμενο απάντηση.

Με βάση τη στατιστική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε κατά την διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής του εργαλείου, φάνηκε ότι ο δείκτης ICC για το τρίτο ερώτημα που αφορά την αξιολόγηση της σχέσης των απαντήσεων και των όλων όσων σχετικών ανέφερε στην συνέντευξη ο ερωτώμενος είναι 0,463 (p-value 0,059). Το γεγονός αυτό αποτελεί μεθοδολογικό περιορισμό της μελέτης και οφείλεται στην υποκειμενικότητα του ενός βαθμολογητή ο οποίος συμμετείχε στην διαδικασία της έρευνας για την πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου.

Η πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου πραγματοποιήθηκε με βασικό στόχο την μέτρηση της αξιοπιστίας του εργαλείου και δε δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην εγκυρότητα του, γεγονός που αποτελεί σαφέστατα ένας περιορισμό της μελέτης. Στα πλαίσια της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας δόθηκε προτεραιότητα στην

υλοποίηση της πιλοτικής έρευνας προκειμένου να απαντηθεί το ερευνητικό ερώτημα της επιτυχούς ή μη πολιτισμικής προσαρμογής του εργαλείου και του προσδιορισμού των προσαρμογών με στόχο την χρήση του.

Κατά την διαδικασία της πιλοτικής εφαρμογής το δείγμα καθορίστηκε στον ελάχιστο αριθμό των 32 νοικοκυριών, συνολικά 99 ατόμων προκειμένου να τηρηθούν οι παραπάνω μεταβλητές και να εξασφαλιστεί η βασική εγκυρότητα για τις ανάγκες της συγκεκριμένης μελέτης.

5.2 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5.2.1 Συζήτηση αποτελεσμάτων διαδικασίας

Το ερωτηματολόγιο τόσο κατά τη διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής όσο και κατά την πιλοτική εφαρμογή του αλλά και κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων φαίνεται να λειτουργεί σωστά για αυτό που έχει σχεδιαστεί. Μετά από ανασκόπηση στη βιβλιογραφία και μελέτη πιλοτικών ερευνών που πραγματοποιήθηκαν σε άλλες χώρες, φαίνεται ότι οι αλλαγές που προτείνονται συνάδουν με την χώρα για την οποία γίνεται η πολιτισμική προσαρμογή. Οι αλλαγές που προτείνονται σχετίζονται με δυναμικές που αναπτύσσονται σε άλλες χώρες και έχουν σχέση τόσο με στοιχεία του δομικού κοινωνικού κεφαλαίου όσο και με αξίες και παραδόσεις που αποτελούν μεταβλητές του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου (Report of Social Capital Household Survey Pilot in Adamawa State, Nigeria,2002, Albania Field Test Final Report,2002).

Όπως αναφέρθηκε, δυο είναι τα κύρια ευρήματα που προτάθηκαν για την τελική μορφή του ερωτηματολογίου. Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα δίκτυα και οργανώσεις αμοιβαίας υποστήριξης παρατηρήθηκε από την ανάλυση των αποτελεσμάτων ότι ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων φαίνεται να αποτελεί σημαντικό φορέα για την σχολική κοινότητα.

Όπως αναφέρει ο Cox (2002) στην Αυστραλία, η συμμετοχή των γονέων στα προβλήματα της σχολικής κοινότητας συμβάλλει στην ενίσχυση δικτύων και στην ανάπτυξη της συμμετοχής και της αμοιβαιότητας. Οι ειδικές μορφές κοινοτικής

συμμετοχής που αναπτύσσονται σε ζητήματα όπως η διαχείριση των σχολείων, η ανάπτυξη του εθελοντισμού όπως και η ανάπτυξη προγραμμάτων παρέμβασης, μπορεί να πάρει μορφή μέσα από οργανώσεις όπως ο Σύλλογος γονέων. Κοινότητες με χαμηλό κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να το ενισχύσουν μέσα από την ανάπτυξη στρατηγικών παρεμβάσεων μέσα από τις σχολικές μονάδες (Australian Bureau of Statistics, 2002) .

Το δεύτερο σημαντικό στοιχείο που προέκυψε από την πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου αφορά το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο και ειδικότερα τον δείκτη της εμπιστοσύνης. Σε θέματα εμπιστοσύνης, συνεργασίας και συλλογικής δράσης στην κοινότητα, το δίκτυο των φίλων φαίνεται να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο μετά την οικογένεια και το συγγενικό περιβάλλον που έχουν τον πρωτεύοντα ρόλο.

Όπως αναφέρει και ο Woolcock βασική ιδέα του «κοινωνικού κεφαλαίου» είναι ότι η οικογένεια, οι συγγενείς και οι φίλοι αποτελούν σημαντικά περιουσιακά στοιχεία. Αποτελούν δίκτυα που όταν κληθούν σε μια κρίση, υποστηρίζουν το άτομο (Woolcock 2001). Επιπρόσθετα ο Woolcock αναφέρει ότι η λέξη “social” προέρχεται από την λατινική λέξη “socius” που σημαίνει «φίλος». Οι φίλοι, δίνουν μεγάλη σημασία στην αμοιβαία ευημερία και το άτομο θεωρεί ότι είναι καλά όταν οι φίλοι του είναι ασφαλείς και υγιείς (Woolcock 2001).

Αντίθετα, κατά την πολιτισμική προσαρμογή του εργαλείου στην Αλβανία φάνηκε ότι τα φιλικά δίκτυα δεν είναι πολύ ανεπτυγμένα ενώ σημαντικό ρόλο έχει η οικογένεια. Παρόμοια, από την έρευνα στην Τανζανία το φιλικό δίκτυο χαρακτηρίζεται από τους συμμετέχοντες ως «περιττό» (Albania Field Test Final Report,2002;Report of Social Capital Household Survey Pilot in Adamawa State, Nigeria,2002).

5.2.2 Συζήτηση αποτελεσμάτων μελέτης

Τα συμπεράσματα που θα προκύψουν από τη μελέτη των 32 νοικοκυριών των δυο κοινοτήτων του Δήμου Γαζίου αφορούν τους τρεις δείκτες του κοινωνικού κεφαλαίου. Ο πρώτος δείκτης αφορά το βαθμό της ιδιότητας μέλους των νοικοκυριών. Ο δεύτερος δείκτης αφορά το δείκτη εμπιστοσύνης και αφοσίωσης στους κανόνες ενώ ο τρίτος τη συλλογική δράση.

Οι κατοικίες των νοικοκυριών των δυο κοινοτήτων που συμμετείχαν στην έρευνα, από την παρατήρηση φαίνεται να είναι περισσότερο μονοκατοικίες παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία αυτών ανήκουν στην αστική κοινότητα. Αυτό φαίνεται να ισχύει εξαιτίας του ότι το Γάζι αποτελεί μια περιοχή που αναπτύσσεται οικιστικά τα τελευταία είκοσι χρόνια και οι κάτοικοι της προέρχονται από τα ορεινά χωριά από τα οποία μετακινούνταν με τις οικογένειες τους (Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Γαζίου, 2009). Το Γάζι είναι μια αστική περιοχή που φαίνεται όμως να παρουσιάζει μια εικόνα με κατοικίες που αποτελούνται από δύο ή τρία νοικοκυριά στα οποία κατοικούν μέλη της ίδιας οικογένειας διαφορετικών γενεών (γονείς - παιδιά).

Τα νοικοκυριά του Δήμου Γαζίου είναι ιδιόκτητα και πλήρως αποπληρωμένα ενώ διαθέτουν βασικές παροχές υδροδότησης, φωτισμού και συγκομιδής σκουπιδιών. Παρά τον μικρό αριθμό των νοικοκυριών της έρευνας, τα στοιχεία αυτά φαίνεται να συμφωνούν με τα αντίστοιχα της ΕΣΥΕ (παρ 5, πιν.1).

Η ποιότητα της κατοικίας καθώς και οι διαθέσιμες παροχές αποτελούν τεκμήρια οικονομικής ευρωστίας του νοικοκυριού και κατά συνέπεια και της κοινότητας. Έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην Τανζανία απέδειξαν ότι η καλή οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών αποτελεί βασικό στοιχείο του κοινωνικού κεφαλαίου. Ενώ φαίνεται ότι το επίπεδο του εισοδήματος επηρεάζει το επίπεδο του κοινωνικού κεφαλαίου, δεν έχει αποδειχθεί ότι το κοινωνικό κεφάλαιο επηρεάζει το επίπεδο του εισοδήματος (Narayan, Pritchett, 1997).

Όσον αφορά τα κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία της μελέτης, φαίνεται ότι σχεδόν σε όλα τα νοικοκυριά κατοικούν πυρηνικές οικογένειες. Παρά το μικρό δείγμα της έρευνας στο δείγμα συμμετέχει ένα νοικοκυριό με μικτό γάμο, κάτι που αποτελεί χαρακτηριστικό της περιοχής του Δήμου Γαζίου καθώς είναι μια τουριστική περιοχή που κρατά τον μεταναστευτικό πληθυσμό της (Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Γαζίου, 2009). Όπως αναφέρει η Καραμάνου η συγκέντρωση των μεταναστών σε συγκεκριμένες περιοχές και η ύπαρξη μιας «οικογένειας φίλων», έτοιμης να παράσχει ενημέρωση και πρακτική βοήθεια σίγουρα επιδρά στη λήψη απόφασης για μετανάστευση (Καραμάνου, 2006).

Μέσα από τις ερωτήσεις που μετρούν το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο, φαίνεται ότι στις δυο κοινότητες του Δήμου Γαζίου, τα μέλη των νοικοκυριών συμμετέχουν σε δίκτυα αλλά παρατηρήθηκε ότι κυρίως συμμετέχουν οι αρχηγοί των νοικοκυριών που είναι άνδρες. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ινδονησία και

που αναφέρουν οι Grootaert et al (2002) αναφέρει ότι το φύλο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην συμμετοχή των πολιτών καθώς οι άνδρες φαίνεται να συμμετέχουν πιο ενεργά. Παρά το μικρό αριθμό του δείγματος που δεν επιτρέπει γενικεύσεις, αξίζει να σημειωθεί ότι τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε αγροτική περιοχή φαίνεται να μην συμμετέχουν πολύ σε δίκτυα και οργανώσεις. Η συμμετοχή τους περιορίζεται στο ΚΑΠΗ, στην ενορία ή σε Πολιτιστικό Σύλλογο της περιοχής. Φορείς, δηλαδή, που είτε βρίσκονται στα στενά όρια της αγροτικής κοινότητας είτε υπερτοπικούς φορείς που αναπτύσσουν δράσεις στην περιοχή τους προσφέροντας στους πολίτες πεδίο συμμετοχής. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων στα νοικοκυριά της μελέτης στην αγροτική κοινότητα φαίνεται ότι δεν υπάρχουν γυναίκες με την ιδιότητα του αρχηγού των νοικοκυριών ενώ η συμμετοχή τους σε οργανώσεις είναι μικρή και περιορίζεται σε αγροτικούς συνεταιρισμούς ή στο ΚΑΠΗ.

Επιπρόσθετα παρατηρήθηκε ότι οι πολίτες συμμετέχουν σε οργανώσεις αλλά περισσότερο σε οργανώσεις που σχετίζονται με την υγεία αλλά και σε επαγγελματικά σωματεία. Φαίνεται λοιπόν ότι οι κάτοικοι συμμετέχουν σε οργανώσεις και δίκτυα όταν έχουν να αποκομίσουν υλικά οφέλη μέσα από την συμμετοχή τους σε ένα επαγγελματικό σωματείο ή συμβολικά μέσα από την συμμετοχή τους σε ένα σύλλογο αιμοδοτών ή σύλλογο πολυτέκνων. Όπως αναφέρει και ο Bourdieu το κοινωνικό κεφάλαιο διευκολύνει το άτομο να συμμετέχει σε δίκτυα και η αλληλεγγύη σε αυτά είναι δυνατή όταν το άτομο έχει να κερδίσει οφέλη υλικά ή συμβολικά (Bourdieu in Field,2003:15).

Τα κέρδη που αποκομίζει από τη συμμετοχή του σε μια ομάδα αποτελεί τη βάση της αλληλεγγύης. Αυτό δεν σημαίνει ότι επιδιώκεται συνειδητά, ακόμα και στην περίπτωση των ατόμων ή ομάδων, που επιλέγουν να συμμετέχουν σε σωματεία, τα οποία είναι οργανωμένα. Στόχος είναι η συγκέντρωση του κοινωνικού κεφαλαίου και το κέρδος περισσότερων οφελειών με απώτερο στόχο την εξασφάλιση κερδών υλικών, αλλά και συμβολικών (Bourdieu in Field,2003:15).

Όσον αφορά τη λειτουργία των δικτύων αμοιβαίας υποστήριξης αυτά φαίνεται να μη λειτουργούν πολύ ικανοποιητικά καθώς οι ίδιοι οι πολίτες θα έκαναν παρέμβαση σε περίπτωση που υπήρχε κάποιο θέμα στο σχολείο ενώ η παρέμβαση των φορέων λειτουργεί συμπληρωματικά με την δράση των πολιτών. Η ανάπτυξη ισχυρών δικτύων που αντέχουν στο βάθος του χρόνου με απώτερο στόχο την

επίτευξη της συμμετοχής των πολιτών σε αυτά, αποτελεί στόχο του κοινωνικού κεφαλαίου (Bourdieu, 1986 in Field, 2003).

Οι διαφορές που διχάζουν τα μέλη της κοινότητας του Γαζίου φαίνεται να είναι οι κτηματικές διαφορές που σχετίζονται με παραδόσεις της περιοχής, οι διαφορές στην κατοχή αγαθών και την ευημερία αλλά και διαφορές που προκύπτουν μεταξύ των παλιών κατοίκων και αυτών που κατοίκησαν πρόσφατα στην περιοχή. Οι διαφορές αυτές προκαλούν προβλήματα και μπορεί να οδηγήσουν σε συγκρούσεις. Επιπρόσθετα οι διαφορές αυτές επιλύονται μεταξύ των ατόμων με την παρέμβαση ανεπίσημων δικτύων (γειτονικό - φιλικό περιβάλλον) και όχι με παρεμβάσεις θεσμικών φορέων, μεταβλητών του δομικού κοινωνικού κεφαλαίου.

Οι συγκρούσεις σχετίζονται με την απουσία ενός κατάλληλου δομικού κοινωνικού κεφαλαίου που μπορεί να συντελέσει στην ανάπτυξη εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης. Η επίλυση των διαφορών που προκύπτουν σε μια κοινότητα με παρέμβαση των πολιτών οδηγεί στην ανάπτυξη αμοιβαιότητας και αλληλεγγύης και κατά συνέπεια στην ανάπτυξη άτυπων κοινωνικών δικτύων (Bourdieu, 1986, Coleman, 1988). Οι κοινωνικές σχέσεις αποκτούν αξία μέσω της αμοιβαιότητας η οποία συνδέεται στενά με την εμπιστοσύνη (Fukuyama, 1995, Uphoff, 2001). Η εμπιστοσύνη μπορεί να παραχθεί σε μια κοινότητα με την πάροδο του χρόνου και την εφαρμογή των κανόνων (Striglitz in Dasgupta, 1999)

Το αίσθημα αμοιβαιότητας και αλληλεγγύης σε μια κοινότητα συνδέεται με τους δείκτες κοινωνικής συνοχής. Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής συνοχής φαίνεται να σχετίζονται με ύπαρξη ανισοτήτων και αποσταθεροποίηση της κοινότητας (Wilkinson, in Field, 2003).

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας φαίνεται ότι τα ποσοστά αποκλεισμού στην κοινότητα σχετίζονται περισσότερο με απουσία σχετικών φορέων στα όρια της κοινότητας (φορείς επαγγελματικής κατάρτισης) ή χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών (υπηρεσίες καθαριότητας). Η μη ύπαρξη τοπικών υπηρεσιών σε συνδυασμό με την μη ύπαρξη δικτύων επικοινωνίας και αμοιβαιότητας φαίνεται να οδηγούν στο αποκλεισμό. Οι χαλαροί δεσμοί που φαίνεται να υπάρχουν μεταξύ των ατόμων στην κοινότητα αλλά και οι πολύ ισχυροί οριζόντιοι δεσμοί μεταξύ των μελών μιας οικογένειας ή μιας ομάδας συντελούν στον αποκλεισμό.

Όπως αναφέρει και ο Putnam (2006), το έμμεσο -γεφυροποιό(bridging) κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να μειώσει τον αποκλεισμό ενώ το ισχυρό -

αποκλειστικό (bonding) κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να τον αυξήσει καθώς οι ισχυροί δεσμοί που μπορεί να αναπτυχθούν όταν τίθεται θέμα επιβίωσης δεν αφήνουν ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας μεταξύ των μελών μιας κοινότητας. Η μορφή του «ισχυρού/αποκλειστικού» κοινωνικού κεφαλαίου (Bonding Social Capital) θεωρείται πολύ σημαντική για την επιβίωση στην κοινωνία καθώς αναπτύσσονται ανάμεσα στα μέλη μιας οικογένειας και ανάμεσα σε φίλους στενές, αμοιβαίες και αποκλειστικές σχέσεις και ισχυροί δεσμοί σεβασμού, εμπιστοσύνης και φιλίας. Σε αντιδιαστολή με το «αποκλειστικό» κοινωνικό κεφάλαιο, το «έμμεσο/γεφυροποιό» κοινωνικό κεφάλαιο (Bridging Social Capital) χαρακτηρίζεται από πιο χαλαρές σχέσεις εμπιστοσύνης που αναπτύσσονται μεταξύ συνεργατών στα πλαίσια κοινωνικών ομάδων. Το «έμμεσο και γεφυροποιό» κοινωνικό κεφάλαιο θεωρείται πως διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη κοινωνική και οικονομική ανέλιξη των ατόμων και στην μάχη του αποκλεισμού.

Σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων της πιλοτικής εφαρμογής η εθνικότητα αποτελεί την βασική αιτία του αποκλεισμού ενώ και το επίπεδο εισοδήματος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο.

Στην μέτρηση του επιπέδου της συλλογικής δράσης παρατηρήθηκε ότι τα μέλη αυτής της κοινότητας έχουν διατυπώσει μερικές φορές αίτημα σε κρατικούς άρχοντες, και η δράση αυτή κρίθηκε ως επιτυχής «μερικές φορές». Το πνεύμα συμμετοχής στην κοινότητα χαρακτηρίζεται ως μέτριο. Τα μέλη της κοινότητας φαίνεται να συμμετέχουν μετά όμως από παρότρυνση άλλου ατόμου όπως πχ. σε μια οργάνωση ή στο να συζητήσουν στην κοινότητα τους για ένα πρόβλημα. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποβεί και ιδιαίτερα θετικό αν αυτή η επιθυμία για συμμετοχή αξιοποιηθεί.

Όπως αναφέρει και ο Uphoff σχετικά με έρευνα που πραγματοποίησε στην Σρι Λάγκα, η συμμετοχή αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την επίτευξη της συλλογικής δράσης σε μια κοινότητα (Uphoff in Dasgupta 2000). Η επίτευξη συλλογικής δράσης σε μια κοινότητα διαφέρει από κοινότητα σε κοινότητα. Μια κοινότητα με υψηλό γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο ορίζεται συχνά ως εμπιστοσύνη, κανόνες, δίκτυα διευκολύνει τη συνεργασία και τη συλλογική δράση (Putnam, 1993). Ο Putnam υποστήριξε πως τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής ζωής - δίκτυα, κανόνες, και σχέσεις εμπιστοσύνης, επιτρέπουν στους πολίτες να

συνεργαστούν και να ενεργούν πιο αποτελεσματικά για την επίδωξη κοινών στόχων (Putnam, 1993:174).

Η επίτευξη της ουσιαστικής συμμετοχής σε μια κοινότητα αποτελεί στόχο για την επίτευξη της συνολικής ευημερίας της κοινότητας καθώς αυξάνει και το επίπεδο της συλλογικής δράσης (Australian Bureau of Statistics, 2004).

Όσον αφορά το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο φαίνεται ότι οι κάτοικοι του Δήμου Γαζίου στηρίζονται πολύ στην οικογένεια ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και τα άτυπα δίκτυα όπως το φιλικό και το γειτονικό περιβάλλον. Το επίπεδο εμπιστοσύνης δε φαίνεται να είναι υψηλό όταν τα θέματα ξεφεύγουν από τον οικογενειακό ιστό. Σε θέματα κοινωνικής εμπιστοσύνης που αφορούν κοινωνικές συμπεριφορές όπως το αν χάσεις το πορτοφόλι σου, φαίνεται να υπάρχει εμπιστοσύνη.

Όπως αναφέρει και ο Uphoff (2001) η ύπαρξη τυπικών ή άτυπων οργανώσεων και επίσημων ή ανεπίσημων δικτύων σε μια κοινότητα με την ταυτόχρονη εφαρμογή των κανόνων μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του κοινωνικού κεφαλαίου ή ακόμα και στην μείωση του ανάλογα με τον τρόπο που τα άτομα αξιολογούν τα αποτελέσματα.

Ο Δήμος Γαζίου φαίνεται να είναι μάλλον μια ειρηνική περιοχή όπου οι σχέσεις των κατοίκων είναι αρμονικές. Σε περίπτωση διαφωνίας- σύγκρουσης, η οικογένεια θα έχει σημαντικό ρόλο στην επίλυση της σύγκρουσης και θα δράσει υποστηρικτικά προς το άτομο.

Σε μια κοινότητα που υπάρχουν κοινές κοινωνικές νόρμες, αμοιβαιότητα και εμπιστοσύνη μπορούν τα μέλη της να επικοινωνούν και να επιλύουν τις τυχόν διαφωνίες και συγκρούσεις που προκύπτουν σε αυτήν. Αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι η εμπιστοσύνη και η συμμετοχή σε επίσημους φορείς αλλά και σε ανεπίσημα δίκτυα αποτελούν σημαντικά στοιχεία του κοινωνικού κεφαλαίου. Ενώ ο Putnam (1993) έδωσε μεγάλη αξία στα επίσημα δίκτυα, ο Cox θεωρεί ότι τα άτυπα δίκτυα διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου στην πορεία για μια κοινωνία πολιτών (Australian Bureau of Statistics, 2004).

Σύμφωνα με τον Cox (2002), η δύναμη του κοινωνικού κεφαλαίου εντοπίζεται όταν στην κοινότητα τίθενται ζητήματα διαχείρισης συγκρούσεων. Μια κοινότητα με υψηλή συσσώρευση κοινωνικού κεφαλαίου είναι σε θέση να διαχειριστεί συγκρούσεις, ενώ μια κοινότητα με χαμηλό κοινωνικό κεφάλαιο

δυσκολεύεται να διαχειριστεί την σύγκρουση και να κρατήσει ισορροπία στην κοινότητα.

5.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκε η μετάφραση, η πολιτισμική προσαρμογή και η πιλοτική έρευνα του ερευνητικού εργαλείου SOCAT και ειδικότερα του ερωτηματολογίου του νοικοκυριού. Η ελληνική έκδοση του ερωτηματολογίου φαίνεται να είναι αξιόπιστη μετά την διαδικασία της πολιτισμικής προσαρμογής.

Το ερωτηματολόγιο του νοικοκυριού αποτελεί εργαλείο μέτρησης του κοινωνικού κεφαλαίου περιλαμβάνοντας τον προσδιορισμό τριών δεικτών που είναι η ιδιότητα μέλους σε οργανώσεις και δίκτυα, ο δείκτης αφοσίωσης στους κανόνες και ο δείκτης συλλογικής δράσης.

Το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο, φαίνεται να είναι υψηλό, όσον αφορά στη συμμετοχή των κατοίκων στις τοπικές οργανώσεις στην αστική κοινότητα και χαμηλότερο στην αγροτική. Συνολικά όμως, φαίνεται να συμμετέχουν περισσότερο σε οργανώσεις και δίκτυα από τα οποία οι συμμετέχοντες έχουν να αποκομίσουν όφελος υλικό ή συμβολικό. Το κοινωνικό κεφάλαιο φαίνεται να είναι σύμφυτο με την κοινωνική δομή διευκολύνοντας έτσι την ατομική δράση και αντιμετωπίζεται περισσότερο ως δημόσιο αγαθό και όχι ως ατομικό.

Όσον αφορά το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο από την πιλοτική εφαρμογή του εργαλείου σε δείγμα αγροτικού αλλά και αστικού πληθυσμού στον Δήμο Γαζίου φαίνεται ότι τα άτυπα δίκτυα αποτελούν βασικούς παραμέτρους του κοινωνικού κεφαλαίου. Εκτός από τον υποστηρικτικό ρόλο που διαδραματίζει η οικογένεια σημαντική θέση κατέχουν και το ευρύτερο συγγενικό αλλά και φιλικό περιβάλλον.

Ο δείκτης συλλογικής δράσης δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα υψηλός αν ληφθεί υπόψη ότι οι κάτοικοι συμμετέχουν μετά από παρότρυνση τρίτου προσώπου αν και υπάρχει μεγάλη προθυμία για συμμετοχή αν κάποιος αναπτυξιακό σχέδιο αφορά την περιοχή τους. Δείκτης που μπορεί να αυξηθεί με την ορθολογική αξιοποίηση του ενδιαφέροντος των πολιτών μέσα από ένα ορθά σχεδιασμένο και οργανωμένο πλαίσιο δράσης.

Συμπερασματικά, στις κοινότητες που πραγματοποιήθηκε η μελέτη το κοινωνικό κεφάλαιο φαίνεται να υπάρχει αλλά όχι σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα καθώς οι κάτοικοι φαίνεται να συμμετέχουν σε φορείς αλλά με ατομικό όφελος, αναπτύσσοντας μονομερώς και αποκλειστικά τα άτυπα δίκτυα. Ο δείκτης συλλογικής δράσης παρουσιάζεται χαμηλός στις παραπάνω κοινότητες.

Συνεπώς, φαίνεται ότι στην κοινότητα επιβάλλεται η ανάπτυξη μιας στρατηγικής, ενός πλαισίου δράσης δίνοντας την κατευθυντήρια οδό ώστε να αναπτυχθεί η συνεργασία και η συλλογική δράση έχοντας ως στόχο την ανάπτυξη της κοινότητας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

5.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Τα άτυπα δίκτυα φαίνεται να αποτελούν κεντρικό στοιχείο της διάρθρωσης της κοινότητας στην οποία πραγματοποιήθηκε η μελέτη. Κατά τη διάρκεια της πολιτισμικής προσαρμογής του εργαλείου αλλά και της πιλοτικής εφαρμογής του, οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν στο εργαλείο σχετίζονται με δείκτες εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης αλλά και με δίκτυα αμοιβαίας υποστήριξης. Η οικογένεια αλλά και το φιλικό, γειτονικό περιβάλλον συμβάλλουν στη διαμόρφωση κοινωνικών αξιών και καθορίζουν τους δείκτες εμπιστοσύνης και συνεργασίας με στόχο την ανάπτυξη μιας κοινωνίας πολιτών.

Με τον όρο «κοινωνία πολιτών» νοείται η κοινότητα που οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου θα βρίσκονται σε ισόρροπη ανάπτυξη με πολίτες συνεργατικούς, ενεργούς, πολίτες που ενεργούν με γνώμονα το κοινό καλό με την προοπτική της ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

Τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει μια κοινωνία από τη γνώση του κοινωνικού κεφαλαίου σύμφωνα με το Social Development Department της World Bank αφορούν τη συλλογική δράση καθώς οι κοινότητες ανακαλύπτουν ότι διαθέτουν παραγωγικό κοινωνικό κεφάλαιο, την ελαχιστοποίηση του κόστους συνδιαλλαγής καθώς σε μια κοινότητα με υψηλό κοινωνικό κεφάλαιο ενθαρρύνεται η ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών καθώς και την ενθάρρυνση του θετικού δυναμικού μιας κοινότητας με στόχο την ορθολογικότερη αξιοποίηση των πηγών (Grootaert et al, 2002).

Με στόχο την πλήρη ανάπτυξη των ωφελειών του κοινωνικού κεφαλαίου, θεωρείται ότι η διερεύνηση του κοινωνικού κεφαλαίου στην Ελλάδα θα πρέπει να ενισχυθεί με την ανάπτυξη ερευνών. Πολιτικές, οικονομικές και διοικητικές αλλαγές στην Ελλάδα σήμερα, καθιστούν κάτι περισσότερο από επιβεβλημένη την διερεύνηση του κοινωνικού κεφαλαίου με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη. Χώρες όπως η Αργεντινή, η Βοσνία - Ερζεγοβίνη αποτελούν παραδείγματα που πέτυχαν να ξεπεράσουν καταστάσεις κρίσης όπως οικονομικό κραχ, γνωρίζοντας και αξιοποιώντας το κοινωνικό κεφάλαιο της χώρας τους.

Σήμερα, η αλλαγή στον Αυτοδιοικητικό χάρτη της χώρας με την εφαρμογή του Νομοσχεδίου «Καλλικράτης», έχει σαν στόχο την μεταφορά ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων αντίστοιχων προς το ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων που μεταφέρονται στην αυτοδιοίκηση, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος αλλά και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην προώθηση της διαφάνειας, αλλά και στην ενίσχυση της πολιτικής λογοδοσίας και την αναβάθμιση της πολιτικής εκπροσώπησης των κατοίκων όλων των οικισμών της χώρας, μέσω ενός ισχυρού συστήματος δημοτικής αποκέντρωσης και συμμετοχής.

Οι διαμορφώμενες νέες συνθήκες καθιστούν επιβεβλημένη την αναγκαιότητα ανάπτυξης μελετών μέτρησης του κοινωνικού κεφαλαίου σε επίπεδο «Καλλικρατικών» Δήμων μέσα από οργανωμένες κεντρικές κοινωνικές υπηρεσίες Δήμων αλλά και σε επίπεδο Περιφέρειας σε συνεργασία με υπερτοπικούς φορείς όπως Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. Η διασύνδεση των τριών επιπέδων Αυτοδιοικητικής οργάνωσης (Δήμος - Περιφέρεια - Κράτος) καθίσταται απαραίτητη για να αντιμετωπιστούν οι νέες κοινωνικές, οικονομικές και αυτοδιοικητικές συνθήκες.

Η ανάπτυξη της κριτικής συνειδητοποίησης θα συμβάλλει στη συνειδητοποίηση των τοπικών προβλημάτων, στην αναγνώριση των αιτιών τους καθώς και στην ενεργοποίηση των πολιτών για συλλογική δράση. Η ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών οργανώσεων μέσα από την ενεργοποίηση των συλλογικών οργάνων της κοινότητας με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής των κατοίκων και της συλλογικής δράσης θα οδηγήσει σε αναπτυξιακή τροχιά την κοινότητα.

Η γνώση του κοινωνικού κεφαλαίου με την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης στους δημόσιους οργανισμούς και της αποκέντρωσης των υπηρεσιών καθώς και η ελεύθερη ροή πληροφοριών με την αξιοποίηση των τοπικών οργανώσεων και των μέσων επικοινωνίας, θα αποτελέσει το εφαλτήριο για την ανάπτυξη μιας «κοινωνίας πολιτών».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Almedom A. M. (2005). Social capital and mental health: An interdisciplinary review of primary evidence. *Social Science & Medicine*, 61, 943-964.
- Australian Bureau of Statistics (2000). Measuring Social Capital: Current Collections and Future Directions. *Discussion Paper*.
- Australian Bureau of Statistics (2004). Measuring Social Capital: An Australian Framework and Indicators. *Information Paper*. Canberra: Australian Bureau of Statistics (ABS catalogue no.1378.0)
- Bantchevska, D. Bartle-Haring, E. Dashora P. Glebova T. & Slesnick, N. (2008). Problem Behaviors of Homeless Youth: A Social Capital Perspectiv. *J Hum Ecol*, 23, 285-293.
- Bebbington, A. Carrol, T. (2000). Induced social capital and federations of the rural poor. *The World Bank*, Social Capital Initiative Working Paper No. 19.
- Bourdieu, P. (1986) "The Forms of Capital" In: Richardson, J. G. (ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press, 241-258
- Bourdieu, P. (2001) "Forms of Capital". In M. Granovetter & R. Swedberg. *The Sociology of Economic Life*. Β' έκδοση, Boulder, Westview.
- Bridger, J, Luloff. (2001). A Building the Sustainable Community: Is Social Capital the Answer. *Sociological Inquiry*, 71, 458-72.
- Buckland, J. (1998). Social capital and sustainability of NGO intermediated development projects in Bangladesh. *Community Development Journal*. 33, July, 236-248
- Castiglione, D. Deth, J. Wolleb, G. (2008). *The handbook of social capital*. Oxford University Press.
- Chaskin, Robert, M. Goerge, Skyles A. & Guiltinan S.(2006). Measuring Social capital: an exploration in community research partnership. *Journal of community psychology*, 34, 489-514

Coleman, J. S. (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Coleman, J. (1999). *Social capital in the creation of human capital*, In Dasgupta, P. Serageldin, I. *Social Capital, a Multifaceted Perspective*. The World Bank - Washington D.C.

Collier, P. Gunning, J.(1999). Explaining African Economic Performance, *Journal of Economic Literature*, XXXVII, 64-111.

Cox, E.(2002). Social capital and social well-being. *Australian Bureau of Statistics*, Research Paper.

Cullen, M. & Whiteford, H. (2001), The interrelations of Social Capital with health and mental health. Discussion paper, World Bank, Commonwealth of Australia.

Dale, A. Sparkes, J. (2008). Protecting ecosystems: network structure and social capital mobilization. *Community Development Journal*, 43, 143-156.

Dale, A. & Newman, L. (2008). Social capital: a necessary and sufficient condition for sustainable community development. *Community Development Journal Advance Access*. 1-17.

Dasgupta, P. Serageldin, I. (2000). *Social Capital, a Multifaceted Perspective*, The World Bank -Washington D.C.

Dawkins, C. (2006). *Are Social Networks the Ties that Bind Families to Neighborhoods?*. *Housing Studies* November, 21,867-881

De Silva, M. Harpham, T. Huttly, S. Bartolini, R. & Penny, M. (2005). *Understanding sources and types of social capital in Peru*. Oxford University Press and *Community Development Journal*, 42, 19-33

Dhesi, A. (2000). Social capital and community development. *Community Development Journal*, 35,199-214.

Durlauf, S. (2000). *Bowling alone: A review essay*, Department of Economics, University of Wisconsin at Madison.

Edwards, R. (2004). Social capital in the field: introduction to researchers' tales, Families and Social Capital. *ESRC Research Group, Working Paper*, 10, London South Bank.

Evergeti, V.(2004). Building trust through social capital in FieldQ reflections from an ethnography in minority communities in Greece. In Edwards, R. *Social capital in the field: introduction to researchers' tales, Families & Social Capital*, ESRC Research Group Working, 10, London South Bank.

Feuer, H. (2004). Social capital, Market interaction and income - generation capacity. An Analysis of 2 Villages in Semi-rural Siem Reap Province, Cambodia.

Field, J. (2003). *Social capital*. Routledge, New York: Taylor & Francis Group.

Friedman, S. Mateu-Gelabert, P. Curtis, R. Maslow, C. Bolyard, M. Sandoval, M. & Flom,P.(2007). Social Capital or Networks, Negotiations and Norms? A Neighborhood Case Study. *Am J Prev Med*, 32,S160-S170.

Fukuyama F. (1997) *Social Capital*, Brasenose College, Oxford University

Gillies, V. (2004). Researching through working class personal networks: issues and dilemmas in bridging different worlds In Edwards R. *Social capital in the field: introduction to researchers' tales, Families & Social Capital*, ESRC Research Group Working, 10, London South Bank.

Grootaert, C. & Baestaler, T. (2002). *Understanding and Measuring Social Capital. A multidisciplinary tool for practitioners*, The World Bank -Washington D.C.

Henderson, S. Grellis, Mc. Sharpe, S. (2004) Capitalising on both sides: experiences in longitudinal research project, In Edwards R. *Social capital in the field: introduction to researchers' tales, Families & Social Capital*, ESRC Research Group Working, 10, London South Bank.

Hooghe, M. Reeskens, T. Stolle, D. Trappers, A. (2008). Ethnic Diversity and Generalized Trust in Europe. A Cross-National Multi-level Study, *Comparative Political Studies*, 41.

Hyypa M., Maki J., (2003) Social participation and health in a community rich in stock of social capita. *Health Education Research*, 18 (6),770 - 779.

Karabenic, St. Wooley, M. (2006). *The role of Cognitive Validity in the Construct Validation of Motivation -Related Assessment*, University of Michigan.

Kawachi, I. and Kennedy, B.P.(1997). Health and Social Cohesion: Why care About Income Inequality? *British Medical Journal*, 314, 1037-1040.

Kay, A. (2006). Social capital, the social economy and community development. *Community Development Journal* 41,160-173.

Kim, D. Kawachi, I. (2006). A Multilevel Analysis of Key Forms of Community- and Individual-Level Social Capital as Predictors of Self-Rated Health in the United States. *Journal of Urban Health, Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 83.

King, N.(2004). *Social Capital and Nonprofit Leaders*, NONPROFIT MANAGEMENT & LEADERSHIP, 14, 471 - 485.

Knotts, G. (2006). Sticks, bricks, and social capital: the challenge of community development corporations in the American Deep South. *Community Development Journal*, 41, 37-49.

Lindstrom, M. (2008). Social capital, anticipated ethnic discrimination and self-reported psychological health: A population-based study. *Social Science & Medicine*, 66, 1-13.

Long, D. Perkins, D. (2007). Community social and place predictors of sense of community; a multilevel and longitudinal analysis. *Journal of community psychology*, 35, 563-581.

Mathie, A. Cunningham, G. (2003). From clients to citizens: Asset-based Community Development as a strategy for community-driven development. *Development in Practice*, 13.

Middleton, A. Murie, A. Groves, R. (2005). Social Capital and Neighbourhoods that Work. *Urban Studies*, 42, 1711-1738.

Mohseni, M. Lindstrom, M. (2009). Social capital, political trust and self-reported psychological health: A population-based study. *Social Science & Medicine*, 68, 436-443.

Mohseni, M. Lindstrom, M. (2007). Social Capital, trust in the health-care system and self-rated health: the role of access to health care in a population-based study. *Social science & medicine*, 64, 1373 - 1383.

Mubangizi, B. (2003). Drawing on social capital for community economic development: Insights from a South African rural community. *Community Development Journal*, 38, 140-150.

Murray, M. (2000). Social capital formation and healthy communities: insights from the Colorado Healthy Communities Initiative. *Community Development Journal*, 35, 99-108.

Narayan & Pritchett (1997). Cents and Sociability Household Income and Social Capital in Rural Tanzania. *Policy Research*, World Bank, Working Paper, 1796 Washington, DC.

Pargal, S. Huq, M. Gilligan, D. (1999). Social capital in solid waste management Evidence from Dhaca and Bagladesh. *The World Bank*, Social Capital Initiative, Working Paper, 16.

Portes, A. (1998). Social capital: Its origins and applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24, 1-24.

Putnam, R. D. (1993). The Prosperous Community: Social capital and public life. *The American Prospect*, 4, 13.

Putnam, R. D. (2002). Social Capital: Measurement and Consequences. *OECD-ONS International Conference on the Measurement of Social Capital*. London, Research Paper, 24, Australian Institute.

Scull, S. (2001). *Social Capital. A briefing paper for module Development*, West Moreton Public Health Unit, Queensland Health.

Squazzoni, F. (2008). Local economic development initiatives from the bottom-up: the role of community development corporations. *Community Development Journal*, 1-15.

Stafford, M. Bartley, M. Marmot, M. Boreham, R. Thomas, R. and Wilkinson, R. (2004). Neighbourhood social cohesion and health: investigating associations and possible mechanisms (ch. 7) In Morgan, A. and Swann, C. 2004 (edu). Social capital for health: issues of definition, measurement and links to health, Health Development Agency [online] Available www.hda.nhs.uk.

Stone, W. (2001). Measuring social capital Towards a theoretically informed measurement framework for researching social capital in family and community life, *Research Paper*, 24.

Sundquist, K., Yang, M. (2007). Linking social capital and self-rated health: A multilevel analysis of 11.175 men and women in Sweden. *Health & Place*, 13, 324-334.

Taylor, A, Williams, A, Grande, E. & Herriot, M. (2006). Measuring social capital in a known disadvantaged urban community - health policy implications, *Australia and New Zealand Health Policy*, 3,2.

Tilly, C., (1997). James Coleman as a guide to Social Research. *The American Sociology*.

Uslaner, E.M. (2008). Trust as a moral value. In Castiglione, D. Deth, J. Wolleb, G. *The handbook of social capital*. Oxford University Press.

Uphoff, N. (2000). Understanding Social Capital: Learning from the Analysis and Experience of Participation In: *Social Capital: A Multifaceted Perspectives*. G. Parthadas and S. Serageldin, eds. Washington DC, World Bank.

Stone, W. (2001). Measuring social capital Towards a theoretically informed measurement framework for researching social capital in family and community life. *Australian Institute of Family Studies, Research Paper, 24*.

White, L. (2002). Connection Matters: Exploring the Implications of Social Capital and Social Networks for Social Policy. *Systems Research and Behavioral Science, 19*, 255-269.

Wild, D. Grove, A. Martin, M. Eremenco, S. Mc Elroy, S. Verjee-Lorenz, A. & Erikson, P. (2005) Principles of Good Practice for the Translation and Cultural Adaptation Process for Patient-Reported Outcomes (PRO) Measures: Report of the ISPOR Task Force for Translation and Cultural Adaptation. *Value in Health, 8*, 94 - 104.

Woolcock, M. (2001). Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework. *Theory and Society, 27*,151-208.

Woolcock, M.(2001). The place of social capital in understanding social and economic outcomes. *Canadian Journal of Policy Research, 2*(1), 1-27.

Woolley, M. Bowen, G. Bowen, N.(2006). The Development and Evaluation of Procedures to Assess Child Self-Report Item Validity. *Educational and Psychological Measurement, 66*, 4 , 687-700.

Zunzunegui, M.V., Kone, A. Johri, M. Bleland, F. Wolfson, C. Bergman, H. (2004). Social networks and self-rated health in two French-speaking Canadian community dwelling populations over 6., *Social Science & Medicine, 58*,2069-2081.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Jones, N.(2006). The role of social capital in the implementation of local environmental policy. Εισηγήση στο συνέδριο «Κοινωνία Πολιτών, Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη: από την ενημέρωση στην ενεργή συμμετοχή», 23-24 Νοεμβρίου 2007, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

ΕΤΑΜ. (2009). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Γαζίου, 2007-2010.

Ζαϊμάκης, Γ.(2002). *Κοινοτική εργασία και τοπικές κοινωνίες-Ανάπτυξη*, Συλλογική δράση, Πολυπολιτισμικότητα, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Καραμάνου, Α. (2006). *Κοινωνικό κεφάλαιο και μετανάστευση*, Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΠΜΣ: «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές».

Κονιόρδος, Σ. (2006). *Κοινωνικό Κεφάλαιο: μεταξύ θεωρητικής σαφήνειας και σύγχυσης*, Επιστήμη και Θεωρία. Επιθεώρηση πολιτικής και ηθικής θεωρίας, τεύχος 16.

Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). *Μεθοδολογία Επιστημονικής έρευνας*, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.

Σταθόπουλος, Π. (2000). *Κοινοτική Εργασία, Διαδικασία, Μέθοδοι και τεχνικές παρέμβασης*, Αθήνα, Παπαζήση.

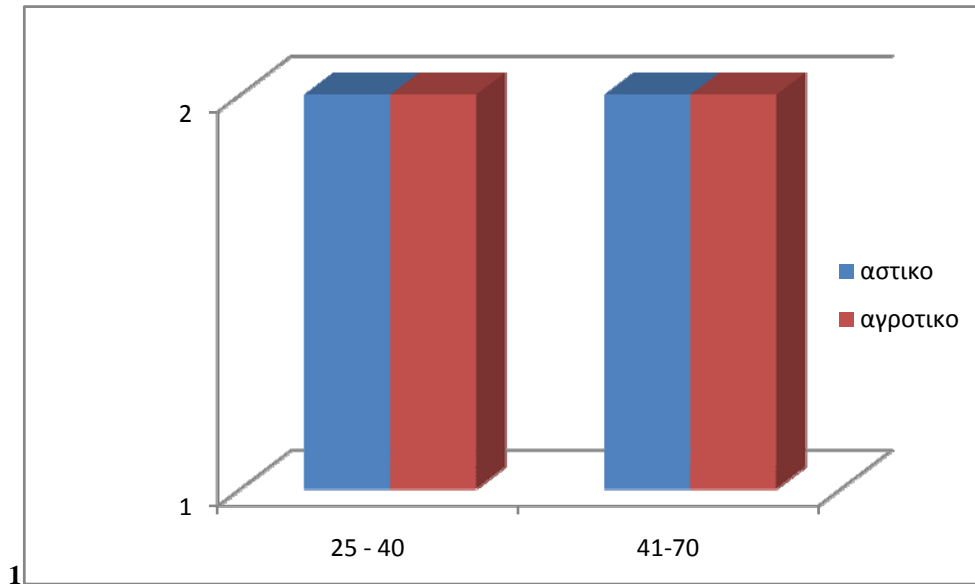
Σταθόπουλος, Π. (2001). *Κοινοτική εργασία. Θεωρία και πράξη*, Έλλην, Αθήνα.

Τούντας Γ. (2006). *Κοινωνία και Υγεία*, Οδυσσέας, Αθήνα.

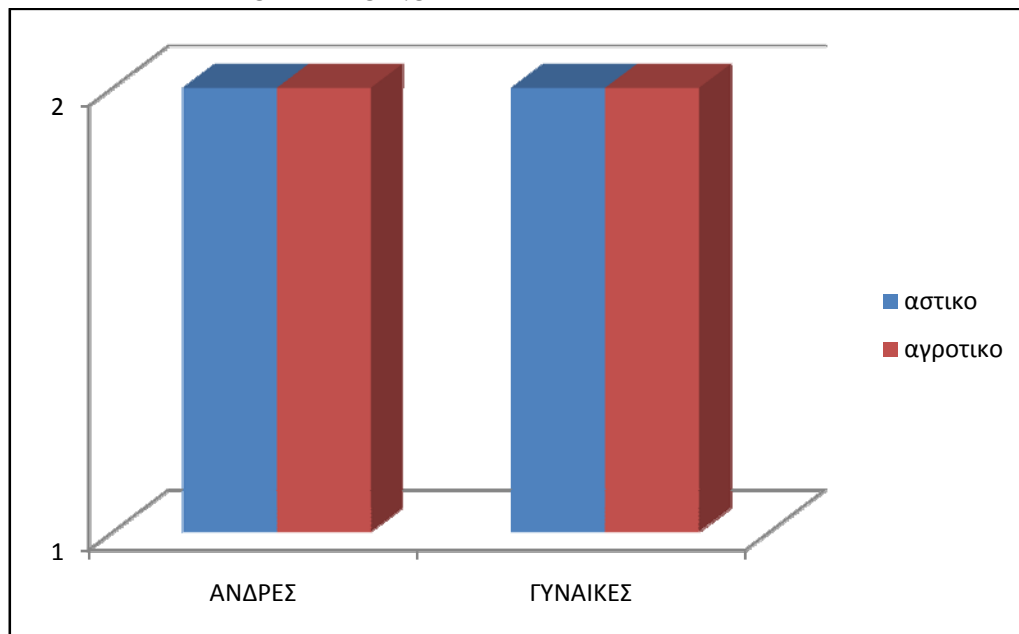
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

➤ Αποτελέσματα πολιτισμικής προσαρμογής

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: ΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: ΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ COGNITIVE

Question	answer				elaboration				interpretation			
	raters				raters				raters			
	rater1		rater2		rater1		rater2		rater1		rater2	
	m	(StD)	m	(StD)	m	(StD)	m	(StD)	m	(StD)	m	(StD)
1.1	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
1.2	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
1.3	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
1.4	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
1.5	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
1.6	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
1.7	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.1	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,3	(0,9)	3,6	(0,5)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.2	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,0	(0,9)	3,4	(0,7)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)
2.3	3,5	(0,5)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.4	3,3	(0,5)	3,9	(0,4)	3,8	(0,5)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.5	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
2.6	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.7	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.8	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)
2.9	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.10	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.11	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)
2.12	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.13	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.14	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.15	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.16	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.17	3,8	(0,5)	3,8	(0,7)	2,6	(0,7)	3,5	(0,8)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)
2.18	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.19	3,8	(0,5)	3,6	(0,5)	2,8	(0,9)	2,9	(1,1)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
2.20	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4A.1	3,6	(0,5)	3,8	(0,7)	3,3	(0,7)	3,6	(0,7)	3,1	(0,6)	3,6	(0,5)
4A.2	3,8	(0,5)	3,8	(0,7)	2,9	(1,0)	3,1	(1,0)	3,8	(0,5)	3,8	(0,7)
4A.3	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)
4A.4	2,9	(1,5)	3,8	(0,7)	3,0	(0,8)	3,8	(0,7)	2,5	(1,1)	3,4	(0,7)
4A.5	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,6	(0,7)	4,0	(0,0)
4A.6	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4A.7	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4A.8	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4A.9	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4A.10	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4A.11	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4A.12	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4A.13	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4A.14	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)
4B.1	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,6	(0,7)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)

4B.2	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4B.3	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,6	(0,5)	3,6	(0,7)	3,8	(0,5)
4B.4	3,6	(0,5)	3,6	(1,1)	3,8	(0,7)	3,6	(1,1)	3,8	(0,5)	3,6	(1,1)
4C	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)
4C.1α	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.1b	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.1c	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.1d	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.1e	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,5	(1,4)	3,5	(1,4)	3,5	(1,4)	3,5	(1,4)
4C.1f	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.1g	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.1h	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.1i	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,4	(1,4)	4,0	(0,0)	3,4	(1,4)
4C.1J	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,4	(1,4)	3,5	(1,4)
4C.1k	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.2	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.3a	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.3b	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.3c	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.3d	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.3e	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.3f	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.4	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.5	3,6	(0,5)	3,5	(0,9)	3,4	(0,7)	3,4	(0,9)	3,0	(1,4)	3,3	(1,4)
4C5.A	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,8	(0,7)	3,8	(0,7)	3,9	(0,4)
4C5.B	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.C	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.D	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.E	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.F	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.G	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.H	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.I	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,5	(0,8)	3,8	(0,7)	3,3	(1,0)	3,9	(0,4)
4C5.J	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C5.K	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
4C6	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4C.7	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4C.7a	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7b	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7c	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7d	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7e	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7f	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7g	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7h	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7i	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7j	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.7k	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.8a	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)
4C.8b	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.8c	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)

4C.8d	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.8e	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4C.8f	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.8g	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.8h	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4C.8i	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4C.8j	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4D.1	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,8	(0,5)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4D.2	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.3	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4D.4A	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4B	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4C	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)
4D.4D	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4E	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4F	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4G	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4H	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4D.4I	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)
4D.4J	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4K	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4L	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.4M	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4D.5	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	3,8	(0,5)	3,5	(0,5)	3,3	(0,5)
4D.5A	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5B	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
4D.5C	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,6	(0,7)	4,0	(0,0)
4D.5D	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5E	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5F	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5G	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5H	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5I	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5J	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5K	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5L	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.5M	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.6	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.7	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
4D.8	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
5A.1	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,3	(0,7)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)
5A.2	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	3,8	(0,7)
5B.1	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.2	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.3	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.4	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.5	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.6	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.7	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.8	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
5B.9	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)

5B.10a	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)
5B.10b	3,8	(0,7)	3,9	(0,4)	3,8	(0,7)	3,9	(0,4)	3,8	(0,7)	4,0	(0,0)
5B.10c	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)
5B.10d	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
5B.10e	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.10f	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.10g	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.10h	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5B.10i	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5C.1	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5C.2	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5C.3	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5C.4	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5C.5	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)
5C.6	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)
5C.7	3,9	(0,4)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	4,0	(0,0)	3,8	(0,5)	4,0	(0,0)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

➤ Αποτελέσματα πιλοτικής έρευνας

Πίνακας 1: Τύπος περιοχής

Αστική	24	75,0
Αγροτική	8	25,0

Πίνακας 2: Τύπος κατοικίας (μόνο παρατήρηση)

Μονοκατοικία	18	56,3
Σπίτι με εσωτερική αυλή	2	6,3
Διαμέρισμα	11	34,4
Γκαρσονιέρα	1	3,1

Πίνακας 3: Ποιό είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε για την πλειοψηφία των εξωτερικών τοίχων του σπιτιού ή του κτιρίου;

Τσιμεντόλιθος/Τούβλο/Πέτρα/μπετόν/τσιμέντο	31	96,9
Πλίνθος/καλαμωτή με λάσπη	1	3,1

Πίνακας 4: Ποιό είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε κυρίως στη στέγη αυτού του σπιτιού;

Μπετόν/τσιμέντο	28	87,5
Κεραμίδια	4	12,5

Πίνακας 5: Ποιο είναι τα υλικά κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε κυρίως στο δάπεδο αυτού του σπιτιού;

Μπετόν/τσιμέντο	9	28,1
Πλακάκι, τούβλο, γρανίτης	23	71,9

Πίνακας 6 Πόσα δωμάτια χρησιμοποιούνται από αυτό το νοικοκυριό μόνο για ύπνο;

1	7	21,9
2	9	28,1
3	15	46,9
4	1	3,1

Πίνακας 7 Ποιόν τύπο υπηρεσιών υγιεινής χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο νοικοκυριό?

Συνδεδεμένο με κεντρική αποχέτευση	25	78,1
Συνδεδεμένο με σηπτικό βόθρο	7	21,9

Πίνακας 8 Ποια είναι η κύρια πηγή υδροδότησης για αυτό το νοικοκυριό;

Δίκτυο κεντρικής ύδρευσης	32	100,0
---------------------------	----	-------

Πίνακας 9 Πως διαθέτει αυτό το νοικοκυριό τα περισσότερα από τα σκουπίδια του;

Δημόσια υπηρεσία καθαριότητας	32	100,0
-------------------------------	----	-------

Πίνακας 10 Ποιο τύπο φωτισμού χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο νοικοκυριό;

Ηλεκτρισμός (Δημόσια πηγή)	31	96,9
Ηλεκτρισμός (συνδυασμός δημόσιας και ιδιωτικής)	1	3,1

Πίνακας 11 Αυτό το σπίτι είναι

Ιδιόκτητο και πλήρως αποπληρωμένο	25	78,1%
Ιδιόκτητο με υποθήκη	4	12,5%
Νοικιασμενο	3	9,4%

Πίνακας 12 Ποια είναι η σχέση με την ηγεσία του νοικοκυριού?

Μέλη νοικοκυριού		
1	4	12,5%
2	8	25,0%
3	5	15,6%
4	11	34,4%
5	4	12,5%

Πίνακας 13 Στοιχεία νοικοκυριού

	Ηλικία (2.14)		Έτη στην κοινότητα (2.20)		Φύλο		Συζυγική κατάσταση			Επάγγελμα			Εργασία		Εκπαίδευση						
	m	SD	m	SD	2.13		2.15			2.17			2.18		2.19						
Αρχηγός	32	46,0	11,43	23,1	16,10	Α	22	68,8%	1	24	75,0%	1	1	N	29	2	3				
									2	1	3,1%	2	0			3	2				
												3	1			4	11				
												4	1								
												5	1								
									Θ	10	31,3%	3	1	3,1%	5	0	O	3	5	1	
											6	3	6	15							
											4	2	6,3%	7	8						
											8	4									
											5	4	12,5%	9	13						
								10	1												
Σύζυγος	25	43,4	11,04	6,7	6,66	Α	5	20,0%	1	24	96,0%	1	3	N	19	2	3				
												6	2			3	3				
												7	4			4	6				
									Θ	20	80,0%	2	1	4,0%	8	3	O	6	5	5	
											9	9	6	8							
											10	4									
Γιος/Κόρη	41	14,5	10,07	12,1	8,54	Α	22	53,7%				6	1	N	8	1	1				
												7	5			4	3				
									Θ	19	46,3%				9	2	O	33	6	10	
											10	33	8	24							
Πατέρας/ Μητέρα	1	88		88		A	0	0,0%	4	1		10	1	N	0	1	1				
						Θ	1	100,0%						O	1						

Πίνακας 14 Δομικό κοινωνικό κεφάλαιο

Μέλος νοικοκυριού (χρησιμοποιήστε κώδικα καταλόγων)	Όνομα οργάνωσης	Τύπος οργάνωσης (χρησιμοποιήστε τους παρακάτω κωδικούς)	Βαθμός συμμετοχής (χρησιμοποιήστε τους παρακάτω κωδικούς)
1	Greenpeace (1), Αγροτικός συνεταιρισμός (1), Αθλητική ομάδα ποδοσφαίρου (1), ΚΑΠΗ (3), Μελισσοκομικός συνεταιρισμός (1), Ομάδα χορού (1), Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών (1), ΠΑΟ ΡΟΔΙΑΣ (1), Πνευματικό Κέντρο Καλεσών (1), Πολιτιστικός σύλλογος Αγίας Μαρinas (1), Πολιτιστικός Σύλλογος Γαζίου (2), Σύλλογος Ηλεκτρολόγων (1), Σύλλογος καθαριστριών (1), Σύλλογος Ξενοδ/λων (1), Σύλλογος πολυτέκνων (1), Σύλλογος φυσιοθεραπευτών (2), Σύλλογος φαρμακοποιών (1), Σύνδεσμος υδραυλικών (1)	1 2 9,1% 3 7 31,8% 4 1 4,5% 7 4 18,2% 9 1 4,5% 11 3 13,6% 18 2 9,1% 19 2 9,1%	1 1 4,5% 2 9 40,9% 3 11 50,0% 4 1 4,5%
2	Σύλλογος πολυτέκνων (1), Σύλλογος αιμοδοτών (1), Σύλλογος φυσιοθεραπευτών (1)	4 1 8 1 17 1	3 2 4 1
Τύπος Οργάνωσης			
Αγροτικοί συνεταιρισμοί	1	Πολιτιστικοί Σύλλογοι	11
Εμπορικοί Σύλλογοι/Επιχειρηματική ομάδα	2	Πολιτικές οργανώσεις	12
Επαγγελματικοί Σύλλογοι	3	Ομάδες νέων	13
Εργατικό Σωματείο	4	Ομάδες γυναικών	14
Πιστωτική/οικονομική ομάδα	5	Ομάδες γονέων	15
Υπηρεσία Υδρευσης/καθαριότητας	6	Σχολικές επιτροπές	16
Οργάνωση γειτονιάς/κοινότητας	7	Επιτροπές υγείας	17
Ομάδα πολιτών	8	Αθλητικές ομάδες	18
Μη κυβερνητικές οργανώσεις	9	Άλλο	19
Θρησκευτικές οργανώσεις	10		

Πίνακας 15 Ποια από αυτές τις ομάδες είναι η σημαντικότερη στο νοικοκυριό σας (καταγράψτε σε λίστα μέχρι και τρεις ομάδες αναφέρατε όνομα και κωδικοποιήστε τύπο οργάνωσης.)

	Ομάδα 1		Ομάδα 2		Ομάδα 3	
1	2	6,3			1	3,1
3	6	18,8	4	12,5	1	3,1
4	2	6,3	4	12,5	1	3,1
6					1	3,1
7	4	12,5	4	12,5		
8			2	6,3	2	6,3
9			1	3,1		
10	1	3,1	1	3,1		
11	3	9,4	1	3,1		
12	1	3,1	3	9,4		
16	1	3,1				
17	4	12,5			1	3,1
18	1	3,1				
19			1	3,1	2	6,3

Πίνακας 16 Συνολικά, είναι οι ίδιοι άνθρωποι μέλη σε αυτές τις τρεις διαφορετικές ομάδες ή υπάρχει μικρή επικάλυψη στην ιδιότητα μέλους?

Μικρή επικάλυψη	16	50,0
Μερική επικάλυψη	3	9,4
Πολύ επικάλυψη	2	6,3

		Ομάδα					
		1		2		3	
Α	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως από το ίδιο συγγενικό περιβάλλον? ΝΑΙ 1 ΟΧΙ 2	3	12,0	1	4,5	0	0,0
		22	88,0	21	95,5	9	100,0
Β	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας θρησκείας? ΝΑΙ 1 ΟΧΙ 2	17	68,0	15	71,4	5	55,6
		8	32,0	6	28,6	4	44,4
Γ	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως του ίδιου φύλου? ΝΑΙ 1 ΟΧΙ 2	5	20,0	4	19,0	1	11,1
		20	80,0	17	81,0	8	88,9
Δ	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως ίδιας πολιτικής άποψης ή ανήκουν στο ίδιο πολιτικό κόμμα? ΝΑΙ 1 ΟΧΙ 2	3	12,0	2	9,5	0	0,0
		22	88,0	19	90,5	9	100,0
Ε	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επάγγελμα? ΝΑΙ 1 ΟΧΙ 2	10	40,0	7	33,3	2	22,2
		15	60,0	14	66,7	7	77,8
Ζ	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας ηλικιακής ομάδας? ΝΑΙ 1 ΟΧΙ 2	4	16,0	5	23,8	2	22,2
		21	84,0	16	76,2	7	77,8
Η	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης? ΝΑΙ 1 ΟΧΙ 2	5	20,0	5	23,8	2	22,2
		20	80,0	16	76,2	7	77,8

Πίνακας 17 Πως συνήθως οι ομάδες παίρνουν αποφάσεις;

		Ομάδες					
		1		2		3	
Ο αρχηγός της ομάδας αποφασίζει και ενημερώνει τα άλλα μέλη	1	6	24,0	2	9,5		
Ο αρχηγός της ομάδας ρωτά την γνώμη των μελών και μετά αποφασίζει	2	2	8,0	6	28,6	2	22,2
Όλα τα μέλη συνεδριάζουν και αποφασίζουν ομόφωνα.	3	17	68,0	12	57,1	5	55,6
Άλλο	4			1	4,8	2	22,2

Πίνακας 18 Συνολικά, πόσο αποτελεσματική είναι η ηγεσία της ομάδας?

		Ομάδες					
		1		2		3	
Πολύ αποτελεσματική	1	11	44,0	11	52,4	4	44,4
Μέτρια αποτελεσματική	2	10	40,0	8	38,1	3	33,3
Λίγο αποτελεσματική	3	4	16,0	2	9,5	2	22,2

Πίνακας 19 Πιστεύετε πως με το να ανήκετε σε αυτήν την ομάδα έχετε αποκτήσει νέες δεξιότητες ή έχετε μάθει κάτι σημαντικό?

		Ομάδες						
		1		2		3		
19	76,0	18	85,7	6	66,7			NAI 1
6	24,0	3	14,3	3	33,3			OXI 2

4B. Δίκτυα και Οργανώσεις Αμοιβαίας Υποστήριξης

Πίνακας 20 Εάν το Δημοτικό Σχολείο της κοινότητας/γειτονιάς σας δεν είχε δάσκαλο για μεγάλο χρονικό διάστημα, ας υποθέσουμε έξι μήνες ή και περισσότερο, ποιοί άνθρωποι από αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πιστεύετε ότι θα αποφάσιζαν να δράσουν για αυτό?

	ΝΑΙ	ΟΧΙ			
Κανείς δεν θα έπαιρνε την πρωτοβουλία	0	0,0	32	100,0	
Τοπική/δημοτική αρχή	23	71,9	9	28,1	
Φορείς κοινότητας/ γειτονιάς	22	68,8	10	31,3	
Οι γονείς των μαθητών	32	100,0	0	0,0	
Ολόκληρο το χωριό/ γειτονιά	14	43,8	18	56,3	
Άλλο (προσδιορίστε)	6	18,8	26	81,3	[διευθυντής σχολείου (1), Σύλλογος γονέων (4), Υπουργείο Παιδείας (1)]

Πίνακας 21 Ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία (να ενεργήσει ως ηγέτης)?

Γονείς μαθητών	12	37,5
Σύλλογος Γονέων	12	37,5
Τοπική αρχή	7	21,9
Φορείς κοινότητας	1	3,1

Πίνακας 22 Εάν υπήρχε ένα πρόβλημα που θα επηρέαζε ολόκληρο την κοινότητα/γειτονιά, για παράδειγμα (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: "ασθένεια σοδιάς"; ΑΣΤΙΚΟΣ: "βιαιότητα"), ποιοι νομίζεις ότι θα συνεργάζονταν για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση?

	ΝΑΙ		ΟΧΙ		
Κάθε άτομο/οικογένεια θα αντιμετώπιζε το πρόβλημα μεμονωμένα	2	6,3	30	93,8	
Οι γείτονες μεταξύ τους	17	54,8	14	45,2	
Τοπική αρχή/ Δημοτικοί Σύμβουλοι	18	58,1	13	41,9	
Όλοι οι ηγέτες της κοινότητας ενεργώντας μαζί	17	54,8	14	45,2	
Ολόκληρη η κοινότητα/ γειτονιά	21	67,7	10	32,3	
Άλλο (προσδιορίστε)	4	12,5	28	87,5	(Αγρ. συνεταιρισμός (1), Αστυνομία (3))

Πίνακας 23 Ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία (να ενεργήσει ως ηγέτης)?

Αστυνομία	1	3,4
Γείτονες	5	17,2
Ηγέτες κοινότητας	7	24,1
Όλη η κοινότητα/γειτονιά	4	13,8
Τοπική αρχή	12	41,4

Πίνακας 24 Συνήθως υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ανθρώπων που συμβιώνουν στην ίδια κοινότητα/γειτονιά. Μέχρι πιο σημείο τείνουν οι διαφορές αυτές να διχάζουν την κοινότητα/γειτονιά;

		Καθόλου		Μερικές φορές		Πάρα πολύ	
A	Διαφορές στην εκπαίδευση	11	34,4	19	59,4	2	6,3
B	Διαφορές στην ευημερία/ κατοχή υλικών αγαθών	3	9,4	22	68,8	7	21,9
Γ	Κτηματικές διαφορές	3	9,4	11	34,4	18	56,3
Δ	Διαφορετική κοινωνική θέση	7	21,9	23	71,9	2	6,3
E	Διαφορές μεταξύ των δύο φύλων	20	62,5	11	34,4	1	3,1
ΣΤ	Χάσμα γενεών	12	37,5	12	37,5	8	25,0
Z	Διαφορές μεταξύ των παλιών κατοίκων και αυτών που κατοίκησαν πρόσφατα την περιοχή	5	15,6	21	65,5	6	18,8
H	Διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις	3	9,4	16	50,0	13	40,6
Θ	Θρησκευτικές διαφορές	17	53,1	12	37,5	3	9,4
I	Διαφορετικό εθνικό υπόβαθρο	7	21,9	19	59,4	6	18,8

Πίνακας 25 Αυτές οι διαφορές προκαλούν προβλήματα;

ΝΑΙ	2	87,50
ΟΧΙ	4	12,50

Πίνακας 26 Πως αντιμετωπίζονται συνήθως αυτά τα προβλήματα?

		ΝΑΙ		ΟΧΙ	
A	Οι άνθρωποι τα επιλύουν μεταξύ τους	22	78,6	6	21,4
B	Μεσολαβούν τα μέλη των οικογενειών/νοικοκυριών	22	78,6	6	21,4
Γ	Με την μεσολάβηση των γειτόνων	21	75,0	7	25,0
Δ	Με τη μεσολάβηση ηγετών της κοινότητας	11	39,3	1	60,7
E	Με τη μεσολάβηση θρησκευτικών ηγετών	15	53,6	1	46,4
ΣΤ	Με τη μεσολάβηση δικαστηρίων	19	67,9	9	32,1

Πίνακας 27 Έχουν τέτοια προβλήματα συχνά οδηγεί σε βία?

ΝΑΙ	16	57,1
ΟΧΙ	12	42,9

Πίνακας 28 Υπάρχουν κάποιες ομάδες/οργανώσεις που έχουν αρνηθεί σε εσάς ή σε μέλη της οικογένειάς σας περιστασιακά να σας προσφέρουν υπηρεσίες;

ΝΑΙ	15	46,88
ΟΧΙ	17	53,13

Αν ΝΑΙ ποιες;

		ΝΑΙ		ΟΧΙ	
A	Εκπαίδευση/Σχολεία	2	12,5	14	87,5
B	Υπηρεσίες υγείας/κλινικές	4	25,0	12	75,0
Γ	Βοήθεια στο σπίτι	1	6,3	15	93,8
Δ	Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση	5	31,3	11	68,8
E	Πίστωση/ χρηματοδότηση	2	12,5	14	87,5
ΣΤ	Μαζική μεταφορά	3	18,8	13	81,2
Z	Παροχή νερού	3	18,8	13	81,2
H	Υπηρεσίες καθαριότητας	8	50,0	8	50,0

Θ	Προγράμματα εκπαίδευσης αγροτών	2	12,5	14	87,5
Ι	Δικαιοσύνη / επίλυση διαφορών	4	25,0	12	75,0
Κ	Ασφάλεια / αστυνομικές υπηρεσίες	6	37,5	10	62,5

Πίνακας 29 Πιστεύετε πως υπάρχουν άλλες οικογένειες στην κοινότητα που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα πρόσβασης; Εάν ΝΑΙ, σε τι ποσοστό είναι αποκλεισμένες οι οικογένειες?		Είναι και άλλοι αποκλεισμένοι;			Ποσοστό αποκλεισμένων οικογενειών		
		ΝΑΙ =1	ΟΧΙ =2		<25%=1	76-99%=4	100%=5
Α	Εκπαίδευση/Σχολεία	N	7	21,9	1	5	71,4
		O	25	78,1	2	2	28,6
B	Υπηρεσίες υγείας/κλινικές	N	13	40,6	3	4	30,8
		O	19	59,4	4	5	38,5
Γ	Βοήθεια στο σπίτι	N	7	21,9	5	2	15,4
		O	25	78,1	3	2	15,4
Δ	Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση	N	16	50,0	1	5	31,3
		O	16	5,0	2	6	37,5
E	Πίστωση/ χρηματοδότηση	N	15	46,9	3	4	25,0
		O	17	53,1	4	1	6,3
ΣΤ	Μαζική μεταφορά	N	14	43,8	1	6	42,9
		O	18	56,2	2	6	42,9
Z	Παροχή νερού	N	5	15,6	3	2	40,0
		O	27	84,4	3	2	40,0
H	Υπηρεσίες καθαριότητας	N	14	43,8	1	9	64,3
		O	18	56,2	2	1	7,1
					3	3	21,4
					4	1	7,1

					5		
Θ	Προγράμματα εκπαίδευσης αγροτών	N	8	25,0	1	6	75,0
		O	24	75,0	2	2	25,0
					3		
					4		
					5		
I	Δικαιοσύνη / επίλυση διαφορών	N	9	28,1	1	6	66,7
		O	23	71,9	2	2	22,2
					3	1	11,1
					4		
					5		
K	Ασφάλεια / αστυνομικές υπηρεσίες	N	13	40,6	1	5	38,5
		O	19	59,4	2	6	46,2
					3	1	7,7
					4	1	7,7
					5		

Πίνακας 30 Ποιες είναι οι αιτίες ή τα κριτήρια που κάποιοι άνθρωποι είναι αποκλεισμένοι από αυτές τις υπηρεσίες?

		<u>ΝΑΙ</u>		<u>ΟΧΙ</u>	
A	Επίπεδο εισοδήματος	20	64,5	11	35,5
B	Επάγγελμα	12	38,7	19	61,3
Γ	Κοινωνική θέση (τάξη)	18	58,1	13	41,9
Δ	Ηλικία	12	38,7	19	61,3
E	Φύλο	3	9,7	28	90,3
ΣΤ	Φυλή/εθνικότητα	22	71,0	9	29,0
Z	Γλώσσα	14	45,2	17	54,8
H	Θρησκευτικά πιστεύω	7	22,6	24	77,4
Θ	Πολιτικές πεποιθήσεις	10	32,3	21	67,7
I	Ελειμμα εκπαίδευσης	17	54,8	14	45,2

Πίνακας 31 Τον περασμένο χρόνο, πόσο συχνά τα μέλη αυτής της κοινότητας/γειτονιάς έχουν συγκεντρωθεί και από κοινού έχουν διατυπώσει αίτημα στους κρατικούς άρχοντες ή στους πολιτικούς ηγέτες με στόχο την ανάπτυξη του χωριού τους;

Ποτέ	6	18,8
Μια φορά	5	15,6
Μερικές φορές	14	43,8
Συχνά	7	21,9

Πίνακας 32 Ήταν αυτή η δράση/ή οποιαδήποτε από αυτές τις δράσεις επιτυχημένες?

Ναι, ήταν όλες επιτυχημένες	2	7,7
Κάποιες ήταν επιτυχημένες και κάποιες όχι	22	84,6
Όχι, καμιά δεν ήταν επιτυχής	2	7,7

Πίνακας 33 Πόσο συχνά το περασμένο έτος συμμετείχατε μαζί με άλλους στην κοινότητα/γειτονιά στο να απευθύνετε ένα ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος?

Ποτέ	14	43,8
Μια φορά	9	28,1
Μερικές φορές	6	18,8
Συχνά	3	9,4

Πίνακας 34 Τα τελευταία τρία χρόνια έχεις προσωπικά κάνει κάποιο από τα παρακάτω πράγματα:

		ΝΑΙ		ΟΧΙ	
A	Ψηφίσει σε εκλογές	32	100,0	0	0,0
B	Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	20	62,5	12	37,5
Γ	Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	16	50,0	16	50,0
Δ	Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	4	12,5	28	87,5
E	Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	12	37,5	20	62,5
ΣΤ	Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	3	9,4	29	90,6
Z	Έλαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	15	46,9	17	53,1
H	Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπό σου	12	37,5	20	62,5
Θ	Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	4	12,5	28	87,5
I	Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	25	78,1	7	21,9
K	Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	10	31,3	22	68,8
Λ	Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	26	81,3	6	18,7
M	Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	15	46,9	17	53,1

Πίνακας 35 Σας έχει προσεγγίσει κάποιος προσωπικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών χρόνων ο οποίος σου ζήτησε να κάνεις κάτι από τ' ακόλουθα:

		ΝΑΙ		ΟΧΙ	
A	Ψηφίσει σε εκλογές	22	68,8	10	31,3
B	Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	18	56,3	14	43,8
Γ	Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	6	18,7	26	81,3
Δ	Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	6	18,7	26	81,3
E	Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	9	28,1	23	71,9
ΣΤ	Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	3	9,4	29	90,6
Z	Έλαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	4	12,5	28	87,5
H	Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπό σου	2	6,3	30	93,8
Θ	Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	2	6,3	30	93,8
I	Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	14	43,8	18	56,3
K	Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	3	9,4	29	90,6
Λ	Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	13	40,6	19	59,4
M	Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	12	37,5	20	62,5

Πίνακας 36 Εάν κάποια απόφαση σχετική με κάποιο αναπτυξιακό σχέδιο χρειαζόταν σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά, πιστεύεις ότι όλη η κοινότητα/γειτονιά θα έπρεπε να κληθεί να αποφασίσει ή θα έπρεπε οι ηγέτες της κοινότητας να πάρουν την απόφαση μόνοι τους?

Οι ηγέτες της κοινότητας πρέπει ν' αποφασίσουν	10	31,3
Όλο το χωριό/γειτονιά θα πρέπει να κληθεί	22	68,7

Πίνακας 37 Γενικά, πώς θα βαθμολογούσες το πνεύμα συμμετοχής σε αυτό το χωριό/γειτονιά?

Πολύ χαμηλό	6	18,8
Χαμηλό	7	21,9
Μεσαίο	17	53,1
Υψηλό	2	6,3
Πολύ υψηλό	6	18,8

Πίνακας 38 Πόση επιρροή θεωρείς πως άτομα όπως εσύ μπορούν να έχουν στο να κάνουν αυτό το χωριό/γειτονιά ένα καλύτερο μέρος για να ζει κάποιος?

Πολύ	3	9,4
Αρκετά	19	59,4
Όχι πολύ	8	25,0
Καθόλου	2	6,3

Πίνακας 39 Υποθέστε ότι σε κάποιον στην κοινότητα/γειτονιά συμβαίνει κάτι δυσάρεστο, όπως ο ξαφνικός θάνατος του πατέρα του. Σε ποιόν νομίζετε ότι θα στρέφονταν για βοήθεια σε αυτή την περίπτωση; (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

		α		β		γ	
Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει	1	1	3,1				
Η οικογένεια	2	28	87,5	1	3,1	2	6,3
Οι γείτονες	3			16	50,0	13	40,6
Οι φίλοι	4	2	6,3	14	43,8	13	40,6
Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα	5			1	3,1	3	9,4
Ο κοινοτικός ηγέτης	6	1	3,1				
Ο επικεφαλής στην δουλειά	7						
Η αστυνομία	8						
Ο προστάτης/εργοδότης/ευεργέτης	9					1	3,1
Ο πολιτικός ηγέτης	10						
Η οργάνωση στην οποία συμμετέχει	11						
Η οργάνωση κοινωνικής υποστήριξης στην οποία δεν ανήκει	12						
Άλλο (προσδιορίστε)	13						

Πίνακας 40 Υποθέστε ότι ο γείτονας σας υπέφερε από μια οικονομική απώλεια, ας πούμε (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: “Απώλεια σοδειάς”; ΑΣΤΙΚΟΣ “απώλεια εργασίας”). Σε αυτήν την περίπτωση, ποιος νομίζεις ότι θα τον/την βοηθούσε οικονομικά? (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

		α		β		γ	
Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει	1	4	12,5				
Η οικογένεια	2	26	81,3	1	3,4		
Οι γείτονες	3			5	17,2	6	21,4
Οι φίλοι	4	1	3,1	19	65,5	6	21,4
Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα	5	1	3,1	1	3,4	6	21,4
Ο κοινοτικός ηγέτης	6			1	3,4	1	3,6
Ο επικεφαλής στην δουλειά	7					2	7,1
Η αστυνομία	8						
Ο προστάτης/εργοδότης/ευεργέτης	9			1	3,4	2	7,1
Ο πολιτικός ηγέτης	10					1	3,6
Η οργάνωση στην οποία συμμετέχει	11					1	3,6
Η οργάνωση κοινωνικής υποστήριξης στην οποία δεν ανήκει	12			1	3,4	3	9,4
Άλλο (προσδιορίστε)	13						

Πίνακας 41 Πιστεύετε ότι σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά οι άνθρωποι γενικά εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο σε θέματα προσφοράς και δανεισμού?

Εμπιστεύονται	17	53,1
Δεν εμπιστεύονται	15	46,9

Πίνακας 42 Πιστεύετε ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί, έχει πάει χειρότερα, ή έχει μείνει το ίδιο?

Καλύτερα	3	9,4
Το ίδιο	7	21,9
Χειρότερα	22	68,8

Πίνακας 43 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονίες, πόσο πιστεύεται ότι οι άνθρωποι αυτού του χωριού/η γειτονιάς εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο σε θέματα προσφοράς και δανεισμού?

Λιγότερο από άλλες κοινότητες/γειτονίες	8	25,0
Το ίδιο με άλλες κοινότητες/γειτονίες	18	56,3
Περισσότερο από άλλες κοινότητες/γειτονίες	6	18,8

Πίνακας 44 Υποθέστε ότι κάποιος από το χωριό/γειτονιά έπρεπε να φύγει μακριά για λίγο, μαζί με την οικογένειά του. Σε ποιού την ευθύνη θα μπορούσαν ν' αφήσουν (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: «τα χωράφια τους» ΑΣΤΙΚΟΣ: «Το σπίτι τους»); (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

		α	β	γ
Σε άλλο μέλος της οικογένειας	1	32 (100,0)		
Σε γείτονες	2		20 (74,1)	3 (13,6)
Σε οποιοδήποτε από την κοινότητα/γειτονία για αυτόν το σκοπό	3		2 (7,4)	7 (31,8)
Άλλο [Επί πληρωμή(1), φίλος(9)]	4		4 (14,8)	7 (31,8)
Σε κανέναν	5		1 (3,7)	5 (22,7)

Πίνακας 45 Υποθέστε ότι ένας φίλος σας σε αυτό το χωριό/γειτονιά είχε τις ακόλουθες εναλλακτικές, ποια θα προτιμούσε εκείνος/η περισσότερο?

1	30	93,8
2	2	6,3

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ:

Να του/της ανήκει να καλλιεργεί 10 στρέμματα γης εξ' ολοκλήρου από μόνος/η του/της 1

Να του/της ανήκει να καλλιεργεί 25 στρέμματα γης από κοινού με κάποιο άλλο άτομο 2

ΑΣΤΙΚΟΣ:

Να του/της ανήκει εξωτερικός χώρος 10 τμ αποκλειστικά δικός του/της 1

Να του/της ανήκει εξωτερικός χώρος 25 τμ μαζί με άλλη οικογένεια 2

Πίνακας 46 Αν ξαφνικά έπρεπε να φύγετε μακριά για μια ή δύο μέρες, σε ποιόν θα μπορούσατε να βασιστείτε για τη φροντίδα των παιδιών σας? (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

		α	β	γ
Σε άλλο μέλος της οικογένειας	1	24 (75,0)	1 (5,6)	
Σε γείτονες	2		10 (55,6)	4 (33,3)
Σε οποιοδήποτε από την κοινότητα/γειτονία για αυτόν το σκοπό	3			3 (25,0)
Άλλο [Κανέναν(1), Επί πληρωμή(1), φίλος(9)]	4	2 (6,3)	7 (38,9)	5 (41,7)
Δεν έχω παιδιά	5	6 (18,8)		

Πίνακας 47 Συμφωνείται η διαφωνείται ότι οι άνθρωποι εδώ φροντίζουν περισσότερο για την ευημερία κυρίως των δικών τους οικογενειών και δεν ενδιαφέρονται περισσότερο για την ευημερία της κοινότητας/γειτονιάς;

Συμφωνώ απόλυτα	9	28,1
Συμφωνώ	22	68,8
Διαφωνώ	1	3,1
Διαφωνώ απόλυτα		

Πίνακας 48 Εάν ένα κοινοτικό πρόγραμμα δεν ωφελούσε άμεσα τον γείτονα σας αλλά είχε οφέλη στους άλλους στην κοινότητα/γειτονιά, τότε πιστεύετε ότι ο γείτονας σας θα αφιέρωνε χρόνο σε αυτό το πρόγραμμα?

Δεν θα αφιέρωνε χρόνο	23	71,9
Θα αφιέρωνε χρόνο	9	28,1

Πίνακας 49 Εάν ένα κοινοτικό πρόγραμμα δεν ωφελούσε άμεσα τον γείτονα σας αλλά είχε οφέλη για άλλους στο χωριό/γειτονιά, τότε θεωρείτε ότι ο γείτονας σας θα αφιέρωνε χρήματα σε αυτό το πρόγραμμα?

Δεν θα αφιέρωνε χρήματα	26	81,3
Θα αφιέρωνε χρήματα	6	18,8

Πίνακας 50 Παρακαλούμε πείτε μας αν σε γενικές γραμμές συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις:

Συμφωνώ **Συμφωνώ απόλυτα** **Διαφωνώ** **Διαφωνώ απόλυτα**

a. Οι περισσότεροι άνθρωποι σε αυτό την κοινότητα/γειτονιά είναι βασικά τίμιοι και μπορεί κάποιος να τους εμπιστευθεί.

1	25	78,1
2	3	9,4
3	4	12,5

β. Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται πάντα μόνο για την δική τους ευημερία

1	9	28,1
2	3	9,4
3	20	62,5

γ. Τα μέλη αυτού της κοινότητας/γειτονιάς είναι πιο αξιόπιστα από τα άτομα άλλων κοινοτήτων

1	10	31,3
2	1	3,1
3	19	59,4
4	2	6,3

δ. Σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πρέπει κάποιος να είναι άγρυπνος ή κάποιος είναι πιθανό να τον εκμεταλλευτεί.

1	14	43,8
2	2	6,3
3	15	46,9
4	1	3,1

ε. Αν έχω ένα πρόβλημα, υπάρχει πάντα κάποιος να με βοηθήσει

1	21	65,6
2	6	18,8
3	5	15,6

στ. Δεν δίνω σημασία στις γνώμες των άλλων στο χωριό/γειτονιά.

1	8	25,0
2	5	15,6
3	17	53,1
4	2	6,3

ζ. Οι περισσότεροι άνθρωποι στην κοινότητα/γειτονιά είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν αν κάποιος χρειαστεί

1	25	78,1
2	3	9,4
3	4	12,5

η. Αυτή η κοινότητα/γειτονιά έχει ενημερώσει τα τελευταία πέντε χρόνια.

1	13	40,6
2	3	9,4
3	13	40,6
4	3	9,4

θ. Αισθάνομαι ότι με έχουν αποδεχτεί ως μέλος αυτής της κοινότητας/γειτονιάς.

1	17	53,1
2	12	37,5
3	3	9,4

ι. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: Αν χάσεις ένα γουρούνι ή μια κατσίκα, κάποιος από το χωριό θα σε βοηθήσει να φάξεις γι' αυτό ή θα στο γυρίσει.

κ. ΑΣΤΙΚΟΣ: Αν σου πέσει η τσάντα ή το πορτοφόλι σου στη γειτονιά, κάποιος θα το δει και θα στο επιστρέψει

1,00	22	68,8
2,00	4	12,5
3,00	5	15,6
4,00	1	3,1

Πίνακας 51 Κατά την άποψη σας, είναι αυτή η κοινότητα/γειτονιά γενικά ειρηνική ή συγκρουσιακή?

Ειρηνική	30	93,8
Συγκρουσιακή	2	6,2

Πίνακας 52 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές, είναι περισσότερο ή λιγότερο συγκρουσιακή αυτή η κοινότητα/γειτονιά?

Περισσότερο	2	6,3
Το ίδιο	12	37,5
Λιγότερο	18	56,3

Πίνακας 53 Οι άνθρωποι σε αυτό την κοινότητα/γειτονιά συνεισφέρουν με χρόνο και χρήματα προς τους κοινούς στόχους ανάπτυξης;

Συνεισφέρουν μερικά ή λίγο	18	56,3
Συνεισφέρουν ελάχιστα ή καθόλου	14	43,8

Πίνακας 54 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές μέχρι ποιο σημείο οι άνθρωποι αυτού του χωριού/γειτονιάς συνεισφέρουν με χρόνο και χρήματα προς τους κοινούς στόχους ανάπτυξης;

Συνεισφέρουν λιγότερο από άλλες κοινότητες/ γειτονιές	6	18,8
Συνεισφέρουν περίπου το ίδιο με άλλες κοινότητες/ γειτονιές	21	65,6
Συνεισφέρουν περισσότερο από άλλες κοινότητες/ γειτονιές	5	15,6

Πίνακας 55 Είναι οι σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους αυτού του χωριού/γειτονιάς γενικά αρμονικές ή δυσάρεστες?

Αρμονικές	31	96,9
Δυσάρεστες	1	3,1

Πίνακας 56 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονίες, είναι οι σχέσεις μεταξύ των ατόμων σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά περισσότερο αρμονικές, το ίδιο, ή λιγότερο αρμονικές σε σχέση με άλλες κοινότητες/γειτονίες?

Πιο Αρμονικές	8	25,0
Το ίδιο	21	65,6
Λιγότερο αρμονικές	3	9,4

Πίνακας 57 Υποθέστε ότι δυο άνθρωποι σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά είχαν μια αρκετά σοβαρή διαφωνία μεταξύ τους. Ποιος πιστεύετε ότι θα βοηθούσε πρωταρχικά να επιλύσουν αυτή τη διαφωνία;

Κανένας, οι άνθρωποι τα επιλύουν μεταξύ τους	3	9,4
Η οικογένεια/ μέλη της οικογένειας	16	50,0
Οι γείτονες	9	28,1
Οι κοινοτικοί ηγέτες		
Οι θρησκευτικοί ηγέτες	4	12,5
Οι δικαστικοί ηγέτες		
Άλλοι (προσδιορίστε)		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

➤ Ερωτηματολόγιο εναρμόνισης - σύγκρισης με στόχο την πολιτισμική προσαρμογή

Ερωτηματολόγιο Νοικοκυριού

Διάρκεια της Συνέντευξης

Ωρα έναρξης: _____

Ωρα Λήξης: _____

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ:

1.1. Κράτος _____

1.2. Περιφέρεια _____

1.3. Νομαρχία _____

1.4. Πόλη /Χωριό _____

1.5 Τύπος περιοχής: Αστική []
Ημιαστική []
Αγροτική []
Δύσκολη πρόσβαση []

1.6 Τοποθεσία: Μονάδα _____
Αριθμός _____

1.7 Διεύθυνση ερωτώμενου νοικοκυριού:

Κοινότητα _____

Οδός _____

Αριθμός _____

Άλλες λεπτ _____

Συνεντευκτής: _____ Επιβλέπων: _____

2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ

2.1 Τύπος κατοικίας (μόνο παρατήρηση)

Μονοκατοικία	[]	1
Ανοικτή οροφή με αιθριο	[]	2
Διαμέρισμα	[]	3
Γκαρσονιέρα	[]	4
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	5

2.2 Ποιό είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε για την πλειοψηφία των εξωτερικών τοίχων του σπιτιού ή του κτιρίου;

Τσιμεντόλιθος/Τούβλο/Πέτρα/μπετόν/τσιμέντο	[]	1
Υαλοβάμβακας	[]	2
Ξύλο	[]	3
Πλίνθος/καλαμωτή με λάσπη	[]	4
Καλάμι/Αχυρο/Κλαδιά	[]	5
Χωρίς τοίχους	[]	6
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	7

2.3 Ποιό είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε περισσότερο στη στέγη αυτού του σπιτιού;

Μπετόν/τσιμέντο	[]	1
Κεραμίδια	[]	2
Μέταλλο (τσίγκος, αλουμίνιο)	[]	3
Ξύλο	[]	4
Αχυρα ή καλάμια	[]	5
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	6

2.4 Ποιο είναι τα υλικά κατασκευής που χρησιμοποιήθηκαν περισσότερο στο δάπεδο αυτού του σπιτιού;

Μπετόν/τσιμέντο	[]	1
Κεραμίδια, τούβλο, γρανίτης	[]	2
Ξύλο	[]	3
Πλαστικό	[]	4
Χώμα, άμμος	[]	5
Καλάμια	[]	6
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	7

2.5 Πόσα δωμάτια χρησιμοποιούνται από αυτό το νοικοκυριό μόνο για ύπνο;

2.6 Ποιόν τύπο υπηρεσιών υγιεινής χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο νοικοκυριό?

Συνδεδεμένο με κεντρική αποχέτευση	[]	1
Συνδεδεμένο με σηπτικό βόθρο	[]	2
Δημόσια Τουαλέτα	[]	3
Τίποτα	[]	4
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	5

2.7 Ποια είναι η κύρια πηγή υδροδότησης για αυτό το νοικοκυριό;

Δίκτυο κεντρικής ύδρευσης	[]	1
Ιδιωτικό πηγάδι	[]	2
Δημόσιο πηγάδι	[]	3
Δημόσια πηγή ή ρυακι	[]	4
Ποτάμι ή ρυάκι	[]	5
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	6

2.8 Πως διαθέτει αυτό το νοικοκυριό τα περισσότερα από τα σκουπίδια του;

Δημόσια υπηρεσία καθαριότητας	[]	1
Ιδιωτική υπηρεσία καθαριότητας	[]	2
Απόρριψη σε εγκαταλεμένες περιοχές	[]	3
Απόρριψη σε ποτάμι, ρέμα, θάλασσα	[]	4
Κάψιμο και/ή θάψιμο	[]	5
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	6

2.9 Ποιο τύπο φωτισμού χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο νοικοκυριό;

Ηλεκτρισμός (Δημόσια πηγή)	[]	1
Ηλεκτρισμός (Ιδιωτική πηγή)	[]	2
Ηλεκτρισμός (συνδυασμός δημόσιας και ιδιωτικής)	[]	3
Μόνο κυροζίνη, φυσικό αέριο, κεριά	[]	4
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	5

2.10 Αυτό το σπίτι είναι

Ιδιόκτητο και πλήρως αποπληρωμένο	[]	1
Ιδιόκτητο με υποθήκη	[]	2
Νοικιασμένο	[]	3
Παραχωρημένο ως ανταλλαγή υπηρεσιών	[]	4
Καταπατημένο	[]	5
Άλλο (προσδιορίστε)	[]	6

- ΣΗΜΕΙΩΣΗ: • Καταγράψτε σε λίστα όλα τα άτομα του νοικοκυριού πρώτα και μετά κάντε τις ερωτήσεις 2.12 μέχρι 2.20.
 • το νοικοκυριό είναι ορισμένο όπως όλοι οι άνθρωποι συνήθως ζουν μαζί στο σπίτι και μοιράζονται τα έξοδα.

ΑΡΙΘΜΟΣ	2.11 Καταγράψτε όλα τα ονόματα των ατόμων του νοικοκυριού	2.12 Ποια είναι η σχέση με την ηγεσία του νοικοκυριού?	2.13 Φύλο	2.14 Πόσο ετών είναι?	2.15 Ποια είναι η συζυγική κατάσταση?	2.16 Είναι ο σύζυγος μέλος του νοικοκυριού?	2.17 Επάγγελμα	2.18 Εργάζεστε αυτήν την στιγμή?	2.19 Ολοκληρωμένο επίπεδο εκπαίδευσης?	2.20 πόσα χρόνια μένει σε αυτήν την κοινότητα?
	(γράψτε πρώτα την ηγεσία του νοικοκυριού, χρήση μόνο πρώτων ονομάτων) Όνομα	(Χρήση κωδικών) Κωδικός	Αρσεν...1 Θήλυ.....2	Έτη	Έγγαμος..... 1 Συγκατοίκηση 2 Διαζευγμένη... 3→2.17 Χήρος/α 4→2.17 Άγαμος/η 5→2.17	Εάν ναι, χρησιμοποιήστε αριθμό συζύγων Εάν όχι γράψτε 99	(Χρήση κωδικών) Κωδικός	Ναι.....1 Όχι.....2	Χρήση κωδικών	Έτη
01										
02										
03										
04										
05										
06										
07										
08										
09										
10										

Κωδικοί για την ερώτηση 2.12

Αρχηγός.....01	Εγγονός/η.....08	Ξάδελφος/η.....15
Σύζυγος.....02	Παππούς/γιαγιά.....09	Άλλη συγγένεια.....16
Γιος/Κόρη.....03	Πεθερός/α.....10	Παιδιά από άλλη οικογένεια...17
Πατέρας/Μητέρα.....04	Γαμπρός/νύφη.....11	Άλλη συγγένεια.....18
Αδελφή/Αδελφός.....05	Κουνιάδα/κουνιάδος.....12	Ενοικιαστές.....19
Προγονός/προγονή.....06	Ανιψιός/α.....13	Άλλοι μη συγγενείς.....20
Πατριός/μητριά.....07	Θείος/α.....14	

Κωδικοί για την ερώτηση 2.17

Αγρότης.....1	Ιδιωτικός τομέας:
Ψαράς.....2	Ανειδίκευτος..6
Έμπορος.....3	Ειδικευμένος..7
Κατασκευές:	Δημόσιος Τομέας:
τεχνίτης.....4	Ανειδίκευτος..8
Βιοτέχνης.....5	Ειδικευμένος..9
	Άλλο.....10

Κωδικοί για την ερώτηση 2.19

Αναλόγως, χωρίς σπουδές...1
Μορφωμένος, χωρίς σπουδές...2
Πρωτοβάθμια, ανολοκλήρωτη...3
Πρωτοβάθμια, ολοκληρωμένη...4
Δευτεροβάθμια, ανολοκλήρωτη...5
Δευτεροβάθμια, ολοκληρωμένη...6
Επαγγελματικό κολέγιο.....7
Πανεπιστήμιο.....8
Άλλο.....9

3. ΓΕΝΕΟΓΡΑΜΜΑ

(Χρησιμοποιώντας τα παρακάτω σύμβολα, καταγράψτε εδώ τη σύνθεση της οικογένειας, τη σύνθεση του νοικοκυριού, το θεσμικό δεσμό και το επίπεδο εμπλοκής. Ένα παράδειγμα είναι στην επόμενη σελίδα.)

Σύμβολα γενεογράμματος

 = άνδρας = άνδρας πληροφορ = αποθανών άνδρας

 = γυναίκα = γυναίκα πληροφορ = αποθανών γυναίκα

= νόμιμος γάμος
συγκατοίκηση

b.19__ ημερομηνία γέννησης

= διαζύγιο
Διάλυση σχέσης

d.19__ ημερομηνία θανάτου

Σύνθεση νοικοκυριού που ζει στην ίδια κοινότητα με το νοικοκυριό του ερωτώμενου

Σύνθεση νοικοκυριού που ζει σε άλλη κοινότητα από αυτή του ερωτώμενου

4. ΔΟΜΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Τώρα θα ήθελα να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις σχετικά με το πώς αισθάνεστε για αυτό το χωριό/ γειτονιά και πώς λαμβάνεται μέρος στις δραστηριότητες της κοινότητας.

Με τον όρο κοινότητα, εννοώ _____

(εισάγετε τον κατά γενική ομολογία ορισμό από το προφίλ της κοινότητας).

4Α. Οργανωτική συνοχή και χαρακτηριστικά

4Α.1 *Είστε εσείς ή κάποιος άλλος από το νοικοκυριό σας, μέλος σε κάποιες ομάδες, οργανισμούς ή οργανώσεις? (Ερευνήστε: Ποιος από το νοικοκυριό ανήκει σε ποια ομάδα? Υπάρχουν κάποιες άλλες ομάδες ή ανεπίσημες οργανώσεις στις οποίες εσείς ή κάποιος από νοικοκυριό σας ανήκει; Κωδικοποιήστε τα παρακάτω και καταγράψτε τα στο γενεόγραμμα. Αν το νοικοκυριό δεν είναι μέλος σε κάποια ομάδα προχωρήστε στη ερώτηση 4Β.)*

4Α.2 *Θεωρείτε ότι εσείς/μέλος του νοικοκυριού συμμετέχετε ενεργά στην ομάδα, π.χ. παρακολουθώντας συναντήσεις ή προσφέροντας εθελοντικά το χρόνο σας με διάφορους τρόπους, ή είστε σχετικά ανενεργός; Είστε εσείς/μέλος του νοικοκυριού σας, αρχηγός στην ομάδα?*

Μέλος νοικοκυριού (χρησιμοποιήστε κώδικα καταλόγων)	Όνομα οργάνωσης	Τύπος οργάνωσης (χρησιμοποιήστε τους παρακάτω κωδικούς)	Βαθμός συμμετοχής (χρησιμοποιήστε τους παρακάτω κωδικούς)

Τύπος Οργάνωσης			
Αγροτικοί συνεταιρισμοί	1	Θρησκευτικές οργανώσεις	10
Εμπορικοί Σύλλογοι/ Επιχειρηματική ομάδα	2	Πολιτιστικοί Σύλλογοι	11
Επαγγελματικοί Σύλλογοι	3	Πολιτικές οργανώσεις	12
Εργατικό Σωματείο	4	Ομάδες νέων	13
Πιστωτική/οικονομική ομάδα	5	Ομάδες γυναικών	14
Υπηρεσία Υδρευσης/καθαριότητας	6	Ομάδες γονέων	15
Οργάνωση γειτονιάς/κοινότητας	7	Σχολικές επιτροπές	16
Αστική ομάδα	8	Επιτροπές υγείας	17
Μη κυβερνητικές οργανώσεις	9	Αθλητικές ομάδες	18
		Άλλο	19

Βαθμός Συμμετοχής	
Ηγέτης	1
Πολύ ενεργός	2
Μερικές φορές ενεργός	3
Καθόλου ενεργός	4

4A.3 Ποια από αυτές τις ομάδες είναι η σημαντικότερη στο νοικοκυριό σας (καταγράψτε σε λίστα μέχρι και τρεις ομάδες αναφέρατε όνομα και κωδικοποιήστε τύπο οργάνωσης.)

Ομάδα 1: _____ []

Ομάδα 2: _____ []

Ομάδα 3: _____ []

Τώρα θα σας κάνω μερικές ερωτήσεις σχετικά με τα μέλη αυτών των ομάδων.

4A.4 Συνολικά, είναι οι ίδιοι άνθρωποι μέλη σε αυτές τις τρεις διαφορετικές ομάδες ή υπάρχει μικρή επικάλυψη στην ιδιότητα μέλους?

Μικρή επικάλυψη [] 1

Μερική επικάλυψη [] 2

Πολύ επικάλυψη [] 3

	1	2	3
4A.5 Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως από το ίδιο συγγενικό περιβάλλον? Ναι 1 Όχι 2			
4A.6 Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας θρησκείας? Ναι 1 Όχι 2			
4A.7 Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως του ίδιου φύλου? Ναι 1 Όχι 2			
4A.8 Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως ίδια πολιτικής άποψης ή ανήκουν στο ίδιο Πολιτικό κόμμα? Ναι 1 Όχι 2			
4A.9 Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επάγγελμα? Ναι 1 Όχι 2			
4A.10 Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας ηλικιακής ομάδας? Ναι 1 Όχι 2			
4A.11 Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης? Ναι 1 Όχι 2			

4A.12 Πως συνήθως οι ομάδες παίρνουν αποφάσεις;

		Ομάδες		
		1	2	3
Ο αρχηγός της ομάδας αποφασίζει και ενημερώνει τα άλλα μέλη	1			
Ο αρχηγός της ομάδας ρωτά την γνώμη των μελών και μετά αποφασίζει	2			
Όλα τα μέλη συνεδριάζουν και αποφασίζουν ομόφωνα.	3			
Άλλο	4			

4A.13 Συνολικά, πόσο αποτελεσματική είναι η ηγεσία της ομάδας?

		Ομάδες		
		1	2	3
Πολύ αποτελεσματική	1			
Μέτρια αποτελεσματική	2			
Λίγο αποτελεσματική	3			

4A.14 Πιστεύεις πως με το να ανήκεις σε αυτήν την ομάδα έχεις αποκτήσει νέες δεξιότητες ή έχεις μάθει κάτι σημαντικό?

	Ομάδες			
	1	2	3	
				ΝΑΙ 1
				ΟΧΙ 2

4B. Δίκτυα και Οργανώσεις Αμοιβαίας Υποστήριξης

Τώρα θα σας κάνω κάποιες ερωτήσεις σχετικά με το πως λειτουργεί η κοινότητα και με ποιο τρόπο αντιμετωπίζει τα προβλήματα.

4B.1 Εάν το Δημοτικό Σχολείο της κοινότητας/γειτονιάς σας δεν είχε δάσκαλο για μεγάλο χρονικό διάστημα, ας υποθέσουμε έξι μήνες ή και περισσότερο, ποιοί άνθρωποι από αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πιστεύετε ότι θα αποφάσιζαν να δράσουν για αυτό?

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Κανείς δεν θα έπαιρνε την πρωτοβουλία	() 1	() 2
(αν η απάντηση είναι ναι πήγαινε στην ερ.4B.3)		
Τοπική/δημοτική αρχή	() 1	() 2
Φορείς κοινότητας/γειτονιάς	() 1	() 2
Οι γονείς των μαθητών	() 1	() 2
Ολόκληρο το χωριό/γειτονιά	() 1	() 2
Άλλο (προσδιορίστε)	() 1	() 2

4B.2 Ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία (να ενεργήσει ως ηγέτης)?

4B.3 Εάν υπήρχε ένα πρόβλημα που θα επηρέαζε ολόκληρο την κοινότητα/γειτονιά, για παράδειγμα (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: "ασθένεια σοδιάς"; ΑΣΤΙΚΟΣ: "βιαιότητα"), ποιοι νομίζεις ότι θα συνεργάζονταν για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση?

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Κάθε άτομο/οικογένεια θα αντιμετώπιζε το πρόβλημα μεμονωμένα (αν ναι, πήγαινε στο κεφ. 4Γ)	() 1	() 2
Οι γείτονες μεταξύ τους	() 1	() 2
Τοπική αρχή/ Δημοτικοί Σύμβουλοι	() 1	() 2
Όλοι οι ηγέτες της κοινότητας ενεργώντας μαζί	() 1	() 2
Ολόκληρη η κοινότητα/γειτονιά	() 1	() 2
Άλλο (προσδιορίστε)	() 1	() 2

4B.4 Ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία (να ενεργήσει ως ηγέτης)?

4Γ. Αποκλεισμός

4Γ.1 Συνήθως υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ανθρώπων που συμβιώνουν στην ίδια κοινότητα/γειτονιά. Μέχρι πιο σημείο τείνουν οι διαφορές αυτές να διχάζουν την κοινότητα/γειτονιά;

	Καθόλου	Μερικές φορές	Πάρα πολύ
A. A: Διαφορές στην εκπαίδευση	() 1	() 2	() 3
B. B: Διαφορές στην ευημερία/ κατοχή υλικών αγαθών	() 1	() 2	() 3
C. Γ: Κτηματικές διαφορές	() 1	() 2	() 3
D. Δ: Διαφορετική κοινωνική θέση	() 1	() 2	() 3
E. E: Διαφορές μεταξύ των δύο φύλων	() 1	() 2	() 3
F. Στ: Χάσμα γενεών	() 1	() 2	() 3
G. Ζ: Διαφορές μεταξύ των παλιών κατοίκων και αυτών που κατοίκησαν πρόσφατα την περιοχή	() 1	() 2	() 3
H. Η: Διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις	() 1	() 2	() 3
I. Θ: Θρησκευτικές διαφορές	() 1	() 2	() 3
J. Ι: Διαφορετικό εθνικό υπόβαθρο	() 1	() 2	() 3
K. Κ: Άλλο (προσδιορίστε)	() 1	() 2	() 3

4Γ.2 Αυτές οι διαφορές προκαλούν προβλήματα;

ΝΑΙ () 1

ΟΧΙ () 2 (πήγαινε στη ερώτηση Γ.5)

4Γ.3 Πως αντιμετωπίζονται συνήθως αυτά τα προβλήματα?

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
a) A: Οι άνθρωποι τα επιλύουν μεταξύ τους	() 1	() 2
b) B: Μεσολαβούν τα μέλη των οικογενειών/νοικοκυριών	() 1	() 2
c) Γ: Με την μεσολάβηση των γειτόνων	() 1	() 2
d) Δ: Με τη μεσολάβηση ηγετών της κοινότητας	() 1	() 2
e) E: Με τη μεσολάβηση θρησκευτικών ηγετών	() 1	() 2
f) Στ: Με τη μεσολάβηση δικαστηρίων	() 1	() 2

4Γ.4 Έχουν τέτοια προβλήματα συχνά οδηγήσει σε βια?

ΝΑΙ [] 1
ΟΧΙ [] 2

4Γ.5 Υπάρχουν κάποιες υπηρεσίες που εσείς ή τα μέλη της οικογένειάς σας έχετε περιστασιακά αρνηθεί υπηρεσίες ή είχατε μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσετε;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
A: Εκπαίδευση/Σχολεία	() 1	() 2
B: Υπηρεσίες υγείας/κλινικές	() 1	() 2
Γ: Βοήθεια στο σπίτι/ΚΑΠΗ/ΚΗΦΗ	() 1	() 2
Δ: Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση	() 1	() 2
E: Πίστωση/ χρηματοδότηση	() 1	() 2
Στ: Μαζική μεταφορά	() 1	() 2
Z: Παροχή νερού	() 1	() 2
H: Υπηρεσίες καθαριότητας	() 1	() 2
Θ: Γεωργική επέκταση	() 1	() 2
I: Δικαιοσύνη /επίλυση διαφορών	() 1	() 2
K: Ασφάλεια / αστυνομικές υπηρεσίες	() 1	() 2

4Γ.6 Πιστεύετε πως υπάρχουν άλλες οικογένειες στην κοινότητα που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα πρόσβασης;

4C.7 Εάν ΝΑΙ, σε τι ποσοστό είναι αποκλεισμένες οι οικογένειες?

	είναι και άλλοι αποκλεισμένοι?	Ποσοστό αποκλεισμένων οικογενειών?
	ΝΑΙ =1 ΟΧΙ =2	<25%=1 25-50%=2 51-75%=3 76-99%=4 100%=5
a. Εκπαίδευση/Σχολεία	[]	[]
b. Υπηρεσίες υγείας/κλινικές	[]	[]
c. Βοήθεια στο σπίτι.....	[]	[]
d. Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση []	[]	[]
e. Πίστωση/ χρηματοδότηση.....	[]	[]
f. Μαζική μεταφορά.....	[]	[]
g. Παροχή νερού	[]	[]
h. Υπηρεσίες καθαριότητας	[]	[]
i. Γεωργική επέκταση	[]	[]
j. Δικαιοσύνη /επίλυση διαφορών.....	[]	[]
k. Ασφάλεια / αστυνομικές υπηρεσίες.....	[]	[]

4C.8 Ποιες είναι οι αιτίες ή τα κριτήρια που κάποιοι άνθρωποι είναι αποκλεισμένοι από αυτές τις υπηρεσίες?

	<u>Ναι</u>	<u>Όχι</u>
a. Επίπεδο εισοδήματος	[] 1	[] 2
b. Επάγγελμα	[] 1	[] 2
c. Κοινωνική θέση (τάξη)	[] 1	[] 2
d. Ηλικία	[] 1	[] 2
e. Φύλο	[] 1	[] 2
f. Φυλή/εθνικότητα	[] 1	[] 2
g. Γλώσσα	[] 1	[] 2
h. Θρησκευτικά πιστεύω	[] 1	[] 2
i. Πολιτικές πεποιθήσεις	[] 1	[] 2
j. Έλλειμμα εκπαίδευσης	[] 1	[] 2

4Δ. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

4Δ.1 Τον περασμένο χρόνο, πόσο συχνά τα μέλη αυτής της κοινότητας/γειτονιάς έχουν συγκεντρωθεί και από κοινού έχουν διατυπώσει αίτημα στους κρατικούς άρχοντες ή στους πολιτικούς ηγέτες με στόχο την ανάπτυξη του χωριού τους;

- Ποτέ [] 1 (πήγαινε στην ερώτηση 4D.3)
 Μια φορά [] 2
 Μερικές φορές [] 3
 Συχνά [] 4

4Δ.2 Ήταν αυτή η δράση/ ή οποιαδήποτε από αυτές τις δράσεις επιτυχημένες?

- Ναι, ήταν όλες επιτυχημένες [] 1
 Κάποιες ήταν επιτυχημένες Και κάποιες όχι [] 2
 Όχι, καμιά δεν ήταν επιτυχής [] 3

4Δ.3 Πόσο συχνά το περασμένο έτος συμμετείχατε μαζί με άλλους στην κοινότητα/γειτονιά στο να απευθύνετε ένα ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος?

- Ποτέ [] 1
 Μια φορά [] 2
 Μερικές φορές [] 3
 Συχνά [] 4

4Δ.4 Τα τελευταία τρία χρόνια έχεις προσωπικά κάνει κάποιο από τα παρακάτω πράγματα:

	Ναι	Όχι
A. Ψηφίσει σε εκλογές	[] 1	[] 2
B. Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	[] 1	[] 2
C. Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	[] 1	[] 2
D. Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	[] 1	[] 2
E. Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	[] 1	[] 2
F. Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	[] 1	[] 2
G. Έλαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	[] 1	[] 2
H. Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπο σου	[] 1	[] 2
I. Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	[] 1	[] 2
J. Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	[] 1	[] 2
K. Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	[] 1	[] 2
L. Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	[] 1	[] 2
M. Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	[] 1	[] 2

4Δ.5 Έχεις ποτέ προσεγγισθεί από κάποιον προσωπικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών χρόνων ο οποίος σου ζήτησε να κάνεις κάτι από τ' ακόλουθα:

	Ναι	Όχι
N. Ψηφίσει σε εκλογές	[] 1	[] 2
O. Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	[] 1	[] 2
P. Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	[] 1	[] 2
Q. Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	[] 1	[] 2
R. Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	[] 1	[] 2
S. Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	[] 1	[] 2
T. Έλαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	[] 1	[] 2
U. Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπο σου	[] 1	[] 2
V. Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	[] 1	[] 2
W. Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	[] 1	[] 2
X. Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	[] 1	[] 2
Y. Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	[] 1	[] 2
Z. Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	[] 1	[] 2

4Δ.6 Εάν κάποια απόφαση σχετική με κάποιο αναπτυξιακό σχέδιο χρειαζόταν σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά, πιστεύεις ότι όλη η κοινότητα/γειτονιά θα έπρεπε να κληθεί να αποφασίσει ή θα έπρεπε οι ηγέτες της κοινότητας να πάρουν την απόφαση μόνοι τους?

Οι ηγέτες της κοινότητας πρέπει ν' αποφασίσουν [] 1

Όλο το χωριό/γειτονιά θα πρέπει να κληθεί [] 2

4Δ.7 Γενικά, πώς θα βαθμολογούσες το πνεύμα συμμετοχής σε αυτό το χωριό/γειτονιά?

Πολύ χαμηλό [] 1

Χαμηλό [] 2

Μεσαίο [] 3

Υψηλό [] 4

Πολύ υψηλό [] 5

4Δ.8 Πόση επιρροή θεωρείς πως άτομα όπως εσύ μπορούν να έχουν στο να κάνουν αυτό το χωριό/γειτονιά ένα καλύτερο μέρος για να ζει κάποιος?

Πολύ [] 1

Αρκετά [] 2

Όχι πολύ [] 3

Καθόλου [] 4

5. ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

5Α. Αλληλεγγύη

5Α.1 Υποθέστε ότι σε κάποιον στην κοινότητα/γειτονιά συμβαίνει κάτι δυσάρεστο, όπως ο ξαφνικός θάνατος του πατέρα του. Σε ποιόν νομίζετε ότι θα στρέφονταν για βοήθεια σε αυτή την περίπτωση; (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

- Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει 1
- Η οικογένεια 2
- Οι γείτονες 3
- Οι φίλοι 4
- Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα 5
- Ο κοινοτικός ηγέτης 6
- Ο επικεφαλής στην δουλειά 7
- Η αστυνομία 8
- Ο δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου 9
- Ο προστάτης/εργοδότης/ευεργέτης 10
- Ο πολιτικός ηγέτης 11
- Η ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης στην οποία ανήκει 12
- Η οργάνωση βοήθειας στην οποία δεν ανήκει 13
- Άλλο (προσδιορίστε) 14

5A.2 Υποθέστε ότι ο γείτονας σας υπέφερε από μια οικονομική απώλεια, ας πούμε (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: "Απώλεια σοδειάς"; ΑΣΤΙΚΟΣ "απώλεια εργασίας"). Σε αυτήν την περίπτωση, ποιος νομίζεις ότι θα τον/την βοηθούσε οικονομικά? (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει	1
Η οικογένεια	2
Οι γείτονες	3
Οι φίλοι	4
Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα	5
Ο κοινοτικός ηγέτης	6
Ο επικεφαλής στην δουλειά	7
Η αστυνομία	8
Ο δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου	9
Ο προστάτης/εργοδότης/ευεργέτης	10
Ο πολιτικός ηγέτης	11
Η ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης στην οποία ανήκει	12
Η οργάνωση βοήθειας στην οποία δεν ανήκει	13
Άλλο (προσδιορίστε)	14

5B. *Εμπιστοσύνη και συνεργασία*

5B.1 Πιστεύετε ότι σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά οι άνθρωποι γενικά εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο σε θέματα προσφοράς και δανεισμού?

Εμπιστεύονται	[]	1
Δεν εμπιστεύονται	[]	2

5B.2 Πιστεύετε ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί, έχει πάει χειρότερα, ή έχει μείνει το ίδιο?

Καλύτερα	[]	1
Το ίδιο	[]	2
Χειρότερα	[]	3

5B.3 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές, πόσο πιστεύετε ότι οι άνθρωποι αυτού του χωριού/η γειτονιάς εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο σε θέματα προσφοράς και δανεισμού?

Λιγότερο από άλλες κοινότητες/γειτονιές	[]	1
Το ίδιο με άλλες κοινότητες/γειτονιές	[]	2
Περισσότερο από άλλες κοινότητες/γειτονιές	[]	3

5B.4 Υποθέστε ότι κάποιος από το χωριό/γειτονιά έπρεπε να φύγει μακριά για λίγο, μαζί με την οικογένειά του. Σε ποιού την ευθύνη θα μπορούσαν ν' αφήσουν (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: «τα χωράφια τους» ΑΣΤΙΚΟΣ: «Το σπίτι τους»); (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

Σε άλλο μέλος της οικογένειας	1
Σε γείτονες	2
Σε οποιοδήποτε από την κοινότητα/γειτονία για αυτόν το σκοπό	3
Άλλο (προσδιορίστε)	4
Σε κανέναν	5

5B.5 Υποθέστε ότι ένας φίλος σας σε αυτό το χωριό/γειτονιά είχε τις ακόλουθες εναλλακτικές, ποια θα προτιμούσε εκείνος/η περισσότερο?

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ:

- Να του/της ανήκει να καλλιεργεί 10 στρέμματα γης εξ'ολοκλήρου από μόνος/η του/της [] 1
- Να του/της ανήκει να καλλιεργεί 25 στρέμματα γης από κοινού με κάποιο άλλο άτομο [] 2

ΑΣΤΙΚΟΣ:

- Να του/της ανήκει εξωτερικός χώρος 10 τμ αποκλειστικά δικός του/της [] 1
- Να του/της ανήκει εξωτερικός χώρος 25 τμ μαζί με άλλη οικογένεια [] 2

5B.6 Αν ξαφνικά έπρεπε να φύγετε μακριά για μια ή δύο μέρες, σε ποιόν θα μπορούσατε να βασιστείτε για τη φροντίδα των παιδιών σας? (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

Σε άλλο μέλος της οικογένειας	1
Σε γείτονες	2
Σε οποιοδήποτε από την κοινότητα/γειτονιά για αυτόν το σκοπό	3
Άλλο (προσδιορίστε)	4
Δεν έχω παιδιά	5

5B.7 Συμφωνείται η διαφωνείται ότι οι άνθρωποι εδώ φροντίζουν περισσότερο για την ευημερία κυρίως των δικών τους οικογενειών και δεν ενδιαφέρονται περισσότερο για την ευημερία της κοινότητας/γειτονιάς;

Συμφωνώ απόλυτα [] 1

Συμφωνώ [] 2

Διαφωνώ [] 3

Διαφωνώ απόλυτα [] 4

5B.8 Εάν ένα κοινοτικό πρόγραμμα δεν ωφελούσε άμεσα τον γείτονα σας αλλά είχε οφέλη στους άλλους στην κοινότητα/γειτονιά, τότε πιστεύετε ότι ο γείτονας σας θα αφιέρωνε χρόνο σε αυτό το πρόγραμμα?

Δεν θα αφιέρωνε χρόνο [] 1

Θα αφιέρωνε χρόνο [] 2

5B.9 Εάν ένα κοινοτικό πρόγραμμα δεν ωφελούσε άμεσα τον γείτονα σας αλλά είχε οφέλη για άλλους στο χωριό/γειτονιά, τότε θεωρείται ότι ο γείτονας σας θα αφιέρωνε χρήματα σε αυτό το πρόγραμμα?

Δεν θα αφιέρωνε χρήματα [] 1

Θα αφιέρωνε χρήματα [] 2

5B.10 Παρακαλούμε πείτε μας αν σε γενικές γραμμές συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις:

Συμφωνώ Συμφωνώ απόλυτα Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

α. Οι περισσότεροι άνθρωποι σε αυτό την κοινότητα/γειτονιά είναι βασικά τίμιοι και μπορεί κάποιος να τους εμπιστευθεί.

[] 1 [] 2 [] 3 [] 4

β. Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται πάντα μόνο για την δική τους ευημερία

[] 1 [] 2 [] 3 [] 4

γ. Τα μέλη αυτού της κοινότητας/ γειτονιάς είναι πιο αξιόπιστα από άλλους

[] 1 [] 2 [] 3 [] 4

δ. Σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πρέπει κάποιος να είναι άγρυπνος ή κάποιος είναι πιθανό να τον εκμεταλλευτεί.

[] 1 [] 2 [] 3 [] 4

ε. Αν έχω ένα πρόβλημα, υπάρχει πάντα κάποιος να με βοηθήσει

[] 1 [] 2 [] 3 [] 4

στ. Δεν δίνω σημασία στις γνώμες των άλλων στο χωριό/γειτονιά.

[] 1 [] 2 [] 3 [] 4

ζ. Οι περισσότεροι άνθρωποι στην κοινότητα/γειτονιά είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν αν κάποιος χρειαστεί

1 2 3 4

η. Αυτό η κοινότητα/γειτονιά έχει ευημερήσει τα τελευταία πέντε χρόνια.

1 2 3 4

θ. Αισθάνομαι ότι με έχουν αποδεχτεί ως μέλος αυτής της κοινότητας/γειτονιάς.

1 2 3 4

ι. **ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ:** Αν χάσεις ένα γουρούνι ή μια κατσικά, κάποιος από το χωριό θα σε βοηθήσει να ψάξεις γι' αυτό ή θα στο γυρίσει.

1 2 3 4

ΑΣΤΙΚΟΣ: Αν σου πέσει η τσάντα ή το πορτοφόλι σου στη γειτονιά, κάποιος θα το δει και θα στο επιστρέψει

1 2 3 4

5C. Επίλυση συγκρούσεων

5C.1 Κατά την άποψη σας, είναι αυτή η κοινότητα/γειτονιά γενικά ειρηνική ή συγκρουσιακή?

Ειρηνική 1
 Συγκρουσιακή 2

5C.2 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές, είναι περισσότερο ή λιγότερο συγκρουσιακή αυτή η κοινότητα/γειτονιά?

Περισσότερο 1
 Το ίδιο 2
 Λιγότερο 3

5C.3 Οι άνθρωποι σε αυτό την κοινότητα/γειτονιά συνεισφέρουν με χρόνο και χρήματα προς τους κοινούς στόχους ανάπτυξης;

Συνεισφέρουν μερικά ή λίγο 1
 Συνεισφέρουν ελάχιστα ή καθόλου 2

5C.4 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές μέχρι ποιο σημείο οι άνθρωποι αυτού του χωριού/ γειτονιάς συνεισφέρουν με χρόνο και χρήματα προς τους κοινούς στόχους ανάπτυξης;

Συνεισφέρουν λιγότερο από άλλες κοινότητες/γειτονιές 1
 Συνεισφέρουν περίπου το ίδιο με άλλες κοινότητες/γειτονιές 2
 Συνεισφέρουν περισσότερο από άλλες κοινότητες/γειτονιές 3

5C.5 Είναι οι σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους αυτού του χωριού/γειτονιάς γενικά αρμονικές ή δυσάρεστες?

Αρμονικές	[]	1
Δυσάρεστες	[]	2

5C.6 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονίες, είναι οι σχέσεις μεταξύ των ατόμων σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά περισσότερο αρμονικές, το ίδιο, ή λιγότερο αρμονικές σε σχέση με άλλες κοινότητες/γειτονίες?

Πιο αρμονικές	[]	1
Το ίδιο	[]	2
Λιγότερο αρμονικές	[]	3

5C.7 Υποθέστε ότι δυο άνθρωποι σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά είχαν μια αρκετά σοβαρή διαφωνία μεταξύ τους. Ποιος πιστεύετε ότι θα βοηθούσε πρώτιστα να επιλύσουν αυτή τη διαφωνία;

Κανένας, οι άνθρωποι τα επιλύουν μεταξύ τους	[]	1
Η οικογένεια/ μέλη της οικογένειας	[]	2
Οι γείτονες	[]	3
Οι κοινοτικοί ηγέτες	[]	4
Οι θρησκευτικοί ηγέτες	[]	5
Οι δικαστικοί ηγέτες	[]	6
Άλλοι (προσδιορίστε)	[]	7

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

➤ Ερωτηματολόγιο: Τελική μορφή ερωτηματολογίου

Ερωτηματολόγιο Νοικοκυριού

Διάρκεια της Συνέντευξης

Ώρα έναρξης: _____

Ώρα Λήξης: _____

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ:

1.1. Κράτος _____

1.2. Περιφέρεια _____

1.3. Νομαρχία _____

1.4. Πόλη / Χωριό _____

1.5 Τύπος περιοχής: Αστική
Ημιαστική
Αγροτική
Δύσκολη πρόσβαση

1.6 Τοποθεσία: Μονάδα _____
Αριθμός _____

1.7 Διεύθυνση ερωτώμενου νοικοκυριού:

Κοινότητα _____

Οδός _____

Αριθμός _____

Άλλες λεπτ _____

Συνεντευκτής: _____ Επιβλέπων: _____

2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ

2.1 Τύπος κατοικίας (μόνο παρατήρηση)

Μονοκατοικία	☐	1
Σπίτι με εσωτερική αυλή	☐	2
Διαμέρισμα	☐	3
Γκαρσονιέρα	☐	4
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	5

2.2 Ποιό είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε για την πλειοψηφία των εξωτερικών τοίχων του σπιτιού ή του κτιρίου;

Τσιμεντόλιθος/Τούβλο/Πέτρα/μπετόν/τσιμέντο	☐	1
Εύλο	☐	2
Πλίνθος/καλαμωτή με λάσπη	☐	3
Καλάμι/Άχυρο/Κλαδιά	☐	4
Χωρίς τοίχους	☐	5
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	6

2.3 Ποιό είναι το υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε κυρίως στη στέγη αυτού του σπιτιού;

Μπετόν/τσιμέντο	☐	1
Κεραμίδια	☐	2
Μέταλλο (τσιγκος, αλουμίνιο)	☐	3
Εύλο	☐	4
Άχυρα ή καλάμια	☐	5
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	6

2.4 Ποιο είναι τα υλικό κατασκευής που χρησιμοποιήθηκε κυρίως στο δάπεδο αυτού του σπιτιού;

Μπετόν/τσιμέντο	☐	1
Πλακάκι, τούβλο, γρανίτης	☐	2
Εύλο	☐	3
Πλαστικό	☐	4
Χώμα, άμμος	☐	5
Καλάμια	☐	6
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	7

2.5 Πόσα δωμάτια χρησιμοποιούνται από αυτό το νοικοκυριό μόνο για ύπνο;

2.6 Ποιόν τύπο υπηρεσιών υγιεινής χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο νοικοκυριό?

Συνδεδεμένο με κεντρική αποχέτευση	☐	1
Συνδεδεμένο με σηπτικό βόθρο	☐	2
Τίποτα	☐	3
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	4

2.7 Ποια είναι η κύρια πηγή υδροδότησης για αυτό το νοικοκυριό;

Δίκτυο κεντρικής ύδρευσης	☐	1
Ιδιωτικό πηγάδι	☐	2
Δημόσιο πηγάδι	☐	3
Δημόσια πηγή	☐	4
Ποτάμι ή ρυάκι	☐	5
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	6

2.8 Πως διαθέτει αυτό το νοικοκυριό τα περισσότερα από τα σκουπίδια του;

Δημόσια υπηρεσία καθαριότητας	☐	1
Ιδιωτική υπηρεσία καθαριότητας	☐	2
Απόρριψη σε εγκαταλειμμένες περιοχές	☐	3
Απόρριψη σε ποτάμι, ρέμα, θάλασσα	☐	4
Κάψιμο και/ή θάψιμο	☐	5
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	6

2.9 Ποιο τύπο φωτισμού χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο νοικοκυριό;

Ηλεκτρισμός (Δημόσια πηγή)	☐	1
Ηλεκτρισμός (Ιδιωτική πηγή)	☐	2
Ηλεκτρισμός (συνδυασμός δημόσιας και ιδιωτικής)	☐	3
Μόνο κυροζίνη, φυσικό αέριο, κεριά	☐	4
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	5

2.10 Αυτό το σπίτι είναι

Ιδιόκτητο και πλήρως αποπληρωμένο	☐	1
Ιδιόκτητο με υποθήκη	☐	2
Νοικιασμένο	☐	3
Παραχωρημένο ως ανταλλαγή υπηρεσιών	☐	4
Καταπατημένο	☐	5
Άλλο (προσδιορίστε)	☐	6

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: • Καταγράψτε σε λίστα όλα τα άτομα του νοικοκυριού πρώτα και μετά κάντε τις ερωτήσεις 2.12 μέχρι 2.20.
 • το νοικοκυριό είναι ορισμένο όπως όλοι οι άνθρωποι συνήθως ζουν μαζί στο σπίτι και μοιράζονται τα έξοδα.

ΑΡΙΘΜΟΣ	2.11 Καταγράψτε όλα τα ονόματα των ατόμων του νοικοκυριού (γράψτε πρώτα την ηγεσία του νοικοκυριού, χρήση μόνο πρώτων ονομάτων) Όνομα	2.12 Ποια είναι η σχέση με την ηγεσία του νοικοκυριού? (Χρήση κωδικών) Κωδικός	2.13 Φύλο Άρρεν..1 Θήλυ....2	2.14 Πόσο ετών είναι? Ετη	2.15 Ποια είναι η συζυγική κατάσταση? Έγγαμος..... 1 Συγκατοίκηση 2 Διαζευγμένη3→2.17 Χήρος/α 4→2.17 Άγαμος/η5→2.17	2.16 Είναι ο σύζυγος μέλος του νοικοκυριού? Εάν ναι, χρησιμοποιήστε αριθμό συζύγων Εάν όχι γράψτε 99	2.17 Επάγγελμα (Χρήση κωδικών) Κωδικός	2.18 Εργάζεστε αυτήν την στιγμή? Ναι.....1 Όχι.....2	2.19 Ολοκληρωμένο επίπεδο εκπαίδευσης? Χρήση κωδικών	2.20 Πόσα χρόνια μένει σε αυτήν την κοινότητα? Ετη
01										
02										
03										
04										
05										
06										
07										
08										
09										

Κωδικοί για την ερώτηση 2.12

Αρχηγός.....01	Εγγονός/η.....08
Σύζυγος.....02	Παππούς/γιαγιά.....09
Γιος/Κόρη.....03	Πεθερός/α.....10
Πατέρας/Μητέρα.....04	Γαμπρός/νύφη.....11
Αδελφή/Αδελφός.....05	Κουνιάδα/κουνιάδος.....12
Προγονός/προγονή.06	Ανιψιός/α.....13
Πατριός/μητριά.....07	Θειος/α.....14

Κωδικοί για την ερώτηση 2.17

Αγρότης..... 1	Ιδιωτικός τομέας:
Ψαράς..... 2	Ανειδίκευτος 6
Έμπορος..... 3	Ειδικευμένος 7
Κατασκευές:	Δημόσιος Τομέας:
τεχνίτης..... 4	Ανειδίκευτος.8
Βιοτέχνης..... 5	Ειδικευμένος..9
Οικονομικά ενεργός (μη ταξιν.)..... 10	
Οικονομικά μη ενεργός(μαθητ, οικ.)11	

Κωδικοί για την ερώτηση 2.19

Αναλφάβητος.....1
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση...2
Κατώτερη Δευτεροβάθμια.....3
Ανώτερη Δευτεροβάθμια.....4
Μεταδευτεροβάθμια.....5
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.....6
Μεταπ/Διδ. Σπουδές.....7
Άλλο(σε εξέλιξη).....8

3. ΓΕΝΕΟΓΡΑΜΜΑ

(Χρησιμοποιώντας τα παρακάτω σύμβολα, καταγράψτε εδώ τη σύνθεση της οικογένειας, τη σύνθεση του νοικοκυριού, το θεσμικό δεσμό και το επίπεδο εμπλοκής. Ένα παράδειγμα είναι στην επόμενη σελίδα.)

Σύμβολα γενεογράμματος

□ = άνδρας □ = άνδρας πληροφο ⊗ = αποθανών άνδρας

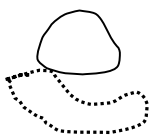
○ = γυναίκα ⊙ = γυναίκα πληροφο ⊗ = αποθανών γυναίκα

= νόμιμος γάμος
συγκατοίκηση

b.19__ ημερομηνία γέννησης

= διαζύγιο
Διάλυση σχέσης

d.19__ ημερομηνία θανάτου

Σύνθεση νοικοκυριού που ζει στην ίδια κοινότητα με το νοικοκυριό του ερωτώμενου

Σύνθεση νοικοκυριού που ζει σε άλλη κοινότητα από αυτή του ερωτώμενου

4A.3 Ποια από αυτές τις ομάδες είναι η σημαντικότερη στο νοικοκυριό σας (καταγράψτε σε λίστα μέχρι και τρεις ομάδες αναφέρατε όνομα και κωδικοποιήστε τύπο οργάνωσης.)

Ομάδα 1: _____
 Ομάδα 2: _____
 Ομάδα 3: _____

Τώρα θα σας κάνω μερικές ερωτήσεις σχετικά με τα μέλη αυτών των ομάδων στις οποίες συμμετέχετε εσείς ή κάποιο μέλος από το νοικοκυριό σας.

Διαβάζετε ξανά τις ομάδες που έχουν αναφερθεί προηγουμένως

4A.4 Συνολικά, είναι οι ίδιοι άνθρωποι μέλη σε αυτές τις τρεις διαφορετικές ομάδες ή υπάρχει μικρή επικάλυψη στην ιδιότητα μέλους?

Μικρή επικάλυψη 1
 Μερική επικάλυψη 2
 Πολύ επικάλυψη 3

		Ομάδα		
		1	2	3
A	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως από το ίδιο συγγενικό περιβάλλον? NAI 1 OXI 2			
B	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας θρησκείας? NAI 1 OXI 2			
Γ	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως του ίδιου φύλου? NAI 1 OXI 2			
Δ	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως ίδιας πολιτικής άποψης ή ανήκουν στο ίδιο πολιτικό κόμμα? NAI 1 OXI 2			
E	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επάγγελμα? NAI 1 OXI 2			
Z	Τα μέλη των ομάδων είναι κυρίως της ίδιας ηλικιακής ομάδας? NAI 1 OXI 2			
H	Τα μέλη των ομάδων έχουν κυρίως το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης? NAI 1 OXI 2			

4A.5 Πως συνήθως οι ομάδες παίρνουν αποφάσεις;

		Ομάδες		
		1	2	3
Ο αρχηγός της ομάδας αποφασίζει και ενημερώνει τα άλλα μέλη	1			
Ο αρχηγός της ομάδας ρωτά την γνώμη των μελών και μετά αποφασίζει	2			
Όλα τα μέλη συνεδριάζουν και αποφασίζουν ομόφωνα.	3			
Άλλο	4			

4A.6 Συνολικά, πόσο αποτελεσματική είναι η ηγεσία της ομάδας?

		Ομάδες		
		1	2	3
Πολύ αποτελεσματική	1			
Μέτρια αποτελεσματική	2			
Λίγο αποτελεσματική	3			

4A.7 Πιστεύετε πως με το να ανήκετε σε αυτήν την ομάδα έχετε αποκτήσει νέες δεξιότητες ή έχετε μάθει κάτι σημαντικό?

Ομάδες			
1	2	3	
			ΝΑΙ 1
			ΟΧΙ 2

4B. Δίκτυα και Οργανώσεις Αμοιβαίας Υποστήριξης

Τώρα θα σας κάνω κάποιες ερωτήσεις σχετικά με το πως λειτουργεί η κοινότητα και με ποιο τρόπο αντιμετωπίζει τα προβλήματα.

Παρακαλώ σε κάθε απάντηση να απαντάτε με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ».

4B.1 Εάν το Δημοτικό Σχολείο της κοινότητας/γειτονιάς σας δεν είχε δάσκαλο για μεγάλο χρονικό διάστημα, ας υποθέσουμε έξι μήνες ή και περισσότερο, ποιοι άνθρωποι από αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πιστεύετε ότι θα αποφάσιζαν να δράσουν για αυτό?

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Κανείς δεν θα έπαιρνε την πρωτοβουλία (αν η απάντηση είναι ναι πήγαινε στην ερ.4B.3)	☐ 1	☐ 2
Τοπική/δημοτική αρχή	☐ 1	☐ 2
Φορείς κοινότητας/γειτονιάς	☐ 1	☐ 2
Οι γονείς των μαθητών	☐ 1	☐ 2
Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων	☐ 1	☐ 2
Ολόκληρο το χωριό/γειτονιά	☐ 1	☐ 2
Άλλο (προσδιορίστε)	☐ 1	☐ 2

4B.2 Ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία (να ενεργήσει ως ηγέτης)?

4B.3 Εάν υπήρχε ένα πρόβλημα που θα επηρέαζε ολόκληρο την κοινότητα/γειτονιά, για παράδειγμα (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: “ασθένεια σοδιάς”; ΑΣΤΙΚΟΣ: “βιαιότητα”), ποιοι νομίζεις ότι θα συνεργάζονταν για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση?

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Κάθε άτομο/οικογένεια θα αντιμετώπιζε το πρόβλημα μεμονωμένα (αν ναι, πήγαινε στο κεφ. 4Γ)	☐ 1	☐ 2
Οι γείτονες μεταξύ τους	☐ 1	☐ 2
Τοπική αρχή/ Δημοτικοί Σύμβουλοι	☐ 1	☐ 2
Όλοι οι ηγέτες της κοινότητας ενεργώντας μαζί	☐ 1	☐ 2
Ολόκληρη η κοινότητα/γειτονιά	☐ 1	☐ 2
Άλλο (προσδιορίστε)	☐ 1	☐ 2

4B.4 Ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία (να ενεργήσει ως ηγέτης)?

4Γ. Αποκλεισμός

4Γ.1 Συνήθως υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ανθρώπων που συμβιώνουν στην ίδια κοινότητα/γειτονιά. Μέχρι ποιο σημείο τείνουν οι διαφορές αυτές να διχάζουν την κοινότητα/γειτονιά;

		Καθόλου	Μερικές φορές	Πάρα πολύ
A	Διαφορές στην εκπαίδευση	☐ 1	☐ 2	☐ 3
B	Διαφορές στην ευημερία/ κατοχή υλικών αγαθών	☐ 1	☐ 2	☐ 3
Γ	Κτηματικές διαφορές	☐ 1	☐ 2	☐ 3
Δ	Διαφορετική κοινωνική θέση	☐ 1	☐ 2	☐ 3
E	Διαφορές μεταξύ των δύο φύλων	☐ 1	☐ 2	☐ 3
ΣΤ	Χάσμα γενεών	☐ 1	☐ 2	☐ 3
Z	Διαφορές μεταξύ των παλιών κατοίκων και αυτών που κατοίκησαν πρόσφατα την περιοχή	☐ 1	☐ 2	☐ 3
H	Διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις	☐ 1	☐ 2	☐ 3
Θ	Θρησκευτικές διαφορές	☐ 1	☐ 2	☐ 3
I	Διαφορετικό εθνικό υπόβαθρο	☐ 1	☐ 2	☐ 3
K	Άλλο (προσδιορίστε)	☐ 1	☐ 2	☐ 3

4Γ.2 Αυτές οι διαφορές προκαλούν προβλήματα;

ΝΑΙ 1

ΟΧΙ 2 (πήγαινε στη ερώτηση 4Γ.5)

4Γ.3 Πως αντιμετωπίζονται συνήθως αυτά τα προβλήματα?

		ΝΑΙ	ΟΧΙ
A	Οι άνθρωποι τα επιλύουν μεταξύ τους	☐ 1	☐ 2
B	Μεσολαβούν τα μέλη των οικογενειών/νοικοκυριών	☐ 1	☐ 2
Γ	Με την μεσολάβηση των γειτόνων	☐ 1	☐ 2
Δ	Με τη μεσολάβηση ηγετών της κοινότητας	☐ 1	☐ 2
E	Με τη μεσολάβηση θρησκευτικών ηγετών	☐ 1	☐ 2
ΣΤ	Με τη μεσολάβηση δικαστηρίων	☐ 1	☐ 2

4Γ.4 Έχουν τέτοια προβλήματα συχνά οδηγήσει σε βία?

ΝΑΙ 1

ΟΧΙ 2

4Γ.5 Υπάρχουν κάποιες ομάδες/οργανώσεις που έχουν αρνηθεί σε εσάς ή σε μέλη της οικογένειάς σας περιστασιακά να σας προσφέρουν υπηρεσίες;

		ΝΑΙ	ΟΧΙ
A	Εκπαίδευση/Σχολεία	☐ 1	☐ 2
B	Υπηρεσίες υγείας/κλινικές	☐ 1	☐ 2
Γ	Βοήθεια στο σπίτι	☐ 1	☐ 2
Δ	Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση	☐ 1	☐ 2
E	Πίστωση/ χρηματοδότηση	☐ 1	☐ 2
ΣΤ	Μαζική μεταφορά	☐ 1	☐ 2
Z	Παροχή νερού	☐ 1	☐ 2
H	Υπηρεσίες καθαριότητας	☐ 1	☐ 2
Θ	Προγράμματα εκπαίδευσης αγροτών	☐ 1	☐ 2
I	Δικαιοσύνη /επίλυση διαφορών	☐ 1	☐ 2
K	Ασφάλεια / αστυνομικές υπηρεσίες	☐ 1	☐ 2

4Γ.6 Πιστεύετε πως υπάρχουν άλλες οικογένειες στην κοινότητα που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα πρόσβασης;

ΝΑΙ 1

ΟΧΙ 2

Εάν ΝΑΙ, σε τι ποσοστό είναι αποκλεισμένες οι οικογένειες?

		Είναι και άλλοι αποκλεισμένοι;	Ποσοστό αποκλεισμένων οικογενειών
		ΝΑΙ =1 ΟΧΙ =2	0<25%=1 25-50%=2 51-75%=3 76-99%=4 100%=5
A	Εκπαίδευση/Σχολεία		
B	Υπηρεσίες υγείας/κλινικές		
Γ	Βοήθεια στο σπίτι		
Δ	Επαγγελματική κατάρτιση/ απασχόληση		
E	Πίστωση/ χρηματοδότηση		
ΣΤ	Μαζική μεταφορά		
Z	Παροχή νερού		
H	Υπηρεσίες καθαριότητας		
Θ	Προγράμματα εκπαίδευσης αγροτών		
I	Δικαιοσύνη /επίλυση διαφορών		
K	Ασφάλεια / αστυνομικές υπηρεσίες		

4Γ.7 Ποιες είναι οι αιτίες ή τα κριτήρια που κάποιοι άνθρωποι είναι αποκλεισμένοι από αυτές τις υπηρεσίες?

	<u>ΝΑΙ</u>	<u>ΟΧΙ</u>
A Επίπεδο εισοδήματος	☐ 1	☐ 2
B Επάγγελμα	☐ 1	☐ 2
Γ Κοινωνική θέση (τάξη)	☐ 1	☐ 2
Δ Ηλικία	☐ 1	☐ 2
E Φύλο	☐ 1	☐ 2
ΣΤ Φυλή/εθνικότητα	☐ 1	☐ 2
Z Γλώσσα	☐ 1	☐ 2
H Θρησκευτικά πιστεύω	☐ 1	☐ 2
Θ Πολιτικές πεποιθήσεις	☐ 1	☐ 2
I Έλλειμμα εκπαίδευσης	☐ 1	☐ 2

4Δ. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

4Δ.1 Τον περασμένο χρόνο, πόσο συχνά τα μέλη αυτής της κοινότητας/γειτονιάς έχουν συγκεντρωθεί και από κοινού έχουν διατυπώσει αίτημα στους κρατικούς άρχοντες ή στους πολιτικούς ηγέτες με στόχο την ανάπτυξη του χωριού τους;

- Ποτέ 1 (πήγαινε στην ερώτηση 4Δ3)
- Μια φορά 2
- Μερικές φορές 3
- Συχνά 4 1 (πήγαινε στην ερώτηση 4D.3)

4Δ.2 Ήταν αυτή η δράση/ ή οποιαδήποτε από αυτές τις δράσεις επιτυχημένες?

- Ναι, ήταν όλες επιτυχημένες 1
- Κάποιες ήταν επιτυχημένες και κάποιες όχι 2
- Όχι, καμιά δεν ήταν επιτυχής 3

4Δ.3 Πόσο συχνά το περασμένο έτος συμμετείχατε μαζί με άλλους στην κοινότητα/γειτονιά στο να απευθύνετε ένα ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος?

- Ποτέ 1
- Μια φορά 2
- Μερικές φορές 3
- Συχνά 4

4Δ.4 Τα τελευταία τρία χρόνια έχεις προσωπικά κάνει κάποιο από τα παρακάτω πράγματα:

		ΝΑΙ		ΟΧΙ	
A	Ψηφίσει σε εκλογές	☐	1	☐	2
B	Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	☐	1	☐	2
Γ	Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	☐	1	☐	2
Δ	Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	☐	1	☐	2
E	Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	☐	1	☐	2
ΣΤ	Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	☐	1	☐	2
Z	Έλαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	☐	1	☐	2
H	Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπο σου	☐	1	☐	2
Θ	Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	☐	1	☐	2
I	Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	☐	1	☐	2
K	Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	☐	1	☐	2
Λ	Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	☐	1	☐	2
M	Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	☐	1	☐	2

4Δ.5 Σας έχει προσεγγίσει κάποιος προσωπικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών χρόνων ο οποίος σου ζήτησε να κάνεις κάτι από τ' ακόλουθα:

		ΝΑΙ		ΟΧΙ	
A	Ψηφίσει σε εκλογές	☐	1	☐	2
B	Συμμετάσχει ενεργά σε ένα σύλλογο	☐	1	☐	2
Γ	Είχες προσωπική επαφή με ένα ισχυρό πρόσωπο	☐	1	☐	2
Δ	Έκανες τα Μ.Μ.Ε να ενδιαφερθούν για ένα πρόβλημα	☐	1	☐	2
E	Συμμετείχες ενεργά σε μια ενημερωτική εκστρατεία	☐	1	☐	2
ΣΤ	Συμμετείχες ενεργά σε μια εκλογική εκστρατεία	☐	1	☐	2
Z	Έλαβες μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας ή διαδήλωση	☐	1	☐	2
H	Επικοινωνήσες με τον εκλεγμένο αντιπρόσωπο σου	☐	1	☐	2
Θ	Πήρες μέρος σε μια διαμαρτυρία ή διακοπή κυβερνητικών Συσκέψεων	☐	1	☐	2
I	Μίλησες με άλλους ανθρώπους στην περιοχή σου για ένα Πρόβλημα	☐	1	☐	2
K	Ενημέρωσες το δικαστήριο ή την αστυνομία για ένα πρόβλημα	☐	1	☐	2
Λ	Έκανες μια οικονομική ή σε είδος δωρεά	☐	1	☐	2
M	Προσφέρθηκες εθελοντικά σε μια φιλανθρωπική οργάνωση	☐	1	☐	2

4Δ.6 Εάν κάποια απόφαση σχετική με κάποιο αναπτυξιακό σχέδιο χρειαζόταν σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά, πιστεύεις ότι όλη η κοινότητα/γειτονιά θα έπρεπε να κληθεί να αποφασίσει ή θα έπρεπε οι ηγέτες της κοινότητας να πάρουν την απόφαση μόνοι τους?

- Οι ηγέτες της κοινότητας πρέπει ν' αποφασίσουν 1
 Όλο το χωριό/γειτονιά θα πρέπει να κληθεί 2

4Δ.7 Γενικά, πώς θα βαθμολογούσες το πνεύμα συμμετοχής σε αυτό το χωριό/γειτονιά?

- Πολύ χαμηλό 1
 Χαμηλό 2
 Μεσαίο 3
 Υψηλό 4
 Πολύ υψηλό 5

4Δ.8 Πόση επιρροή θεωρείς πως άτομα όπως εσύ μπορούν να έχουν στο να κάνουν αυτό το χωριό/γειτονιά ένα καλύτερο μέρος για να ζει κάποιος?

- Πολύ 1
 Αρκετά 2
 Όχι πολύ 3
 Καθόλου 4

5. ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

5Α. Αλληλεγγύη

5Α.1 Υποθέστε ότι σε κάποιον στην κοινότητα/γειτονιά συμβαίνει κάτι δυσάρεστο, όπως ο ξαφνικός θάνατος του πατέρα του. Σε ποιόν νομίζετε ότι θα στρέφονταν για βοήθεια σε αυτή την περίπτωση; (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

- Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει 1
 Η οικογένεια 2
 Οι γείτονες 3
 Οι φίλοι 4
 Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα 5
 Ο κοινοτικός ηγέτης 6
 Ο επικεφαλής στην δουλειά 7
 Η αστυνομία 8
 Ο προστάτης/εργοδότης/ευεργέτης 9
 Ο πολιτικός ηγέτης 10
 Η οργάνωση στην οποία συμμετέχει 11
 Η οργάνωση κοινωνικής υποστήριξης στην οποία δεν ανήκει 12
 Άλλο (προσδιορίστε) 13

5A.2 Υποθέστε ότι ο γείτονας σας υπέφερε από μια οικονομική απώλεια, ας πούμε (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: "Απώλεια σοδειάς"; ΑΣΤΙΚΟΣ "απώλεια εργασίας"). Σε αυτήν την περίπτωση, ποιος νομίζεις ότι θα τον/την βοηθούσε οικονομικά? (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

- Κανένας δεν μπορούσε να βοηθήσει 1
- Η οικογένεια 2
- Οι γείτονες 3
- Οι φίλοι 4
- Ο θρησκευτικός ηγέτης ή ομάδα 5
- Ο κοινοτικός ηγέτης 6
- Ο επικεφαλής στην δουλειά 7
- Η αστυνομία 8
- Ο προστάτης/εργοδότης/ευεργέτης 9
- Ο πολιτικός ηγέτης 10
- Η οργάνωση στην οποία συμμετέχει 11
- Η οργάνωση κοινωνικής υποστήριξης στην οποία δεν ανήκει 12
- Άλλο (προσδιορίστε) 13

5B. *Εμπιστοσύνη και συνεργασία*

5B.1 Πιστεύετε ότι σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά οι άνθρωποι γενικά εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο σε θέματα προσφοράς και δανεισμού?

- Εμπιστεύονται 1
- Δεν εμπιστεύονται 2

5B.2 Πιστεύετε ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί, έχει πάει χειρότερα, ή έχει μείνει το ίδιο?

- Καλύτερα 1
- Το ίδιο 2
- Χειρότερα 3

5B.3 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονίες, πόσο πιστεύεται ότι οι άνθρωποι αυτού του χωριού/η γειτονιάς εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο σε θέματα προσφοράς και δανεισμού?

- Λιγότερο από άλλες κοινότητες/γειτονίες 1
 Το ίδιο με άλλες κοινότητες/γειτονίες 2
 Περισσότερο από άλλες κοινότητες/γειτονίες 3

5B.4 Υποθέστε ότι κάποιος από το χωριό/γειτονιά έπρεπε να φύγει μακριά για λίγο, μαζί με την οικογένειά του. Σε ποιού την ευθύνη θα μπορούσαν ν' αφήσουν (ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: «τα χωράφια τους» ΑΣΤΙΚΟΣ: «Το σπίτι τους»); (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

- Σε άλλο μέλος της οικογένειας 1
 Σε γείτονες 2
 Σε οποιοδήποτε από την κοινότητα/γειτονία για αυτόν το σκοπό 3
 Σε φίλο 4
 Άλλο (προσδιορίστε) 5
 Σε κανέναν 6

5B.5 Υποθέστε ότι ένας φίλος σας σε αυτό το χωριό/γειτονιά είχε τις ακόλουθες εναλλακτικές, ποια θα προτιμούσε εκείνος/η περισσότερο?

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ:

Να του/της ανήκει να καλλιεργεί 10 στρέμματα γης εξ'ολοκλήρου από μόνος/η του/της 1

Να του/της ανήκει να καλλιεργεί 25 στρέμματα γης από κοινού με κάποιο άλλο άτομο 2

ΑΣΤΙΚΟΣ:

Να του/της ανήκει εξωτερικός χώρος 10 τμ αποκλειστικά δικός του/της 1

Να του/της ανήκει εξωτερικός χώρος 25 τμ μαζί με άλλη οικογένεια 2

5B.6 Αν ξαφνικά έπρεπε να φύγετε μακριά για μια ή δύο μέρες, σε ποιόν θα μπορούσατε να βασιστείτε για τη φροντίδα των παιδιών σας? (Καταγράψτε τα τρία πρώτα που αναφέρθηκαν.)

α	β	γ

Σε άλλο μέλος της οικογένειας	1
Σε γείτονες	2
Σε οποιοδήποτε από την κοινότητα/γειτονία για αυτόν το σκοπό	3
Σε φίλο	4
Άλλο (προσδιορίστε)	5
Δεν έχω παιδιά	6

5B.7 Συμφωνείται ή διαφωνείται ότι οι άνθρωποι εδώ φροντίζουν περισσότερο για την ευημερία κυρίως των δικών τους οικογενειών και δεν ενδιαφέρονται περισσότερο για την ευημερία της κοινότητας/γειτονιάς;

Συμφωνώ απόλυτα	☐	1
Συμφωνώ	☐	2
Διαφωνώ	☐	3
Διαφωνώ απόλυτα	☐	4

5B.8 Εάν ένα κοινοτικό πρόγραμμα δεν ωφελούσε άμεσα τον γείτονα σας αλλά είχε οφέλη στους άλλους στην κοινότητα/γειτονιά, τότε πιστεύετε ότι ο γείτονας σας θα αφιέρωνε χρόνο σε αυτό το πρόγραμμα?

Δεν θα αφιέρωνε χρόνο	☐	1
Θα αφιέρωνε χρόνο	☐	2

5B.9 Εάν ένα κοινοτικό πρόγραμμα δεν ωφελούσε άμεσα τον γείτονα σας αλλά είχε οφέλη για άλλους στο χωριό/γειτονιά, τότε θεωρείτε ότι ο γείτονας σας θα αφιέρωνε χρήματα σε αυτό το πρόγραμμα?

Δεν θα αφιέρωνε χρήματα	☐	1
Θα αφιέρωνε χρήματα	☐	2

5B.10 Παρακαλούμε πείτε μας αν σε γενικές γραμμές συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις:

<u>Συμφωνώ</u>	<u>Συμφωνώ απόλυτα</u>	<u>Διαφωνώ</u>	<u>Διαφωνώ απόλυτα</u>
α. Οι περισσότεροι άνθρωποι σε αυτό την κοινότητα/γειτονιά είναι βασικά τίμιοι και μπορεί κάποιος να τους εμπιστευθεί.			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
β. Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται πάντα μόνο για την δική τους ευημερία			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
γ. Τα μέλη αυτού της κοινότητας/ γειτονιάς είναι πιο αξιόπιστα από τα άτομα άλλων κοινοτήτων			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
δ. Σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά πρέπει κάποιος να είναι άγρυπνος ή κάποιος είναι πιθανό να τον εκμεταλλευτεί.			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
ε. Αν έχω ένα πρόβλημα, υπάρχει πάντα κάποιος να με βοηθήσει			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
στ. Δεν δίνω σημασία στις γνώμες των άλλων στο χωριό/γειτονιά.			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
ζ. Οι περισσότεροι άνθρωποι στην κοινότητα/γειτονιά είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν αν κάποιος χρειαστεί			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
η. Αυτό η κοινότητα/γειτονιά έχει ευημερήσει τα τελευταία πέντε χρόνια.			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
θ. Αισθάνομαι ότι με έχουν αποδεχτεί ως μέλος αυτής της κοινότητας/γειτονιάς.			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
ι. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ: Αν χάσεις ένα γουρούνι ή μια κατσίκα, κάποιος από το χωριό θα σε βοηθήσει να ψάξεις γι' αυτό ή θα στο γυρίσει.			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
κ. ΑΣΤΙΚΟΣ: Αν σου πέσει η τσάντα ή το πορτοφόλι σου στη γειτονιά, κάποιος θα το δει και θα στο επιστρέψει			
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

5.Γ Επίλυση συγκρούσεων

- 5Γ.1 Κατά την άποψη σας, είναι αυτή η κοινότητα/γειτονιά γενικά ειρηνική ή συγκρουσιακή?
Ειρηνική	☐	1
Συγκρουσιακή	☐	2
- 5Γ.2 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές, είναι περισσότερο ή λιγότερο συγκρουσιακή αυτή η κοινότητα/γειτονιά?
Περισσότερο	☐	1
Το ίδιο	☐	2
Λιγότερο	☐	3
- 5Γ.3 Οι άνθρωποι σε αυτό την κοινότητα/γειτονιά συνεισφέρουν με χρόνο και χρήματα προς τους κοινούς στόχους ανάπτυξης;
Συνεισφέρουν μερικά ή λίγο	☐	1
Συνεισφέρουν ελάχιστα ή καθόλου	☐	2
- 5Γ.4 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές μέχρι ποιο σημείο οι άνθρωποι αυτού του χωριού/ γειτονιάς συνεισφέρουν με χρόνο και χρήματα προς τους κοινούς στόχους ανάπτυξης;
Συνεισφέρουν λιγότερο από άλλες κοινότητες/ γειτονιές	☐	1
Συνεισφέρουν περίπου το ίδιο με άλλες κοινότητες/ γειτονιές	☐	2
Συνεισφέρουν περισσότερο από άλλες κοινότητες/ γειτονιές	☐	3
- 5 Γ.5 Είναι οι σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους αυτού του χωριού/γειτονιάς γενικά αρμονικές ή δυσάρεστες?
Αρμονικές	☐	1
Δυσάρεστες	☐	2
- 5Γ.6 Σε σύγκριση με άλλες κοινότητες/γειτονιές, είναι οι σχέσεις μεταξύ των ατόμων σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά περισσότερο αρμονικές, το ίδιο, ή λιγότερο αρμονικές σε σχέση με άλλες κοινότητες/γειτονιές?
Πιο Αρμονικές	☐	1
Το ίδιο	☐	2
Λιγότερο αρμονικές	☐	3

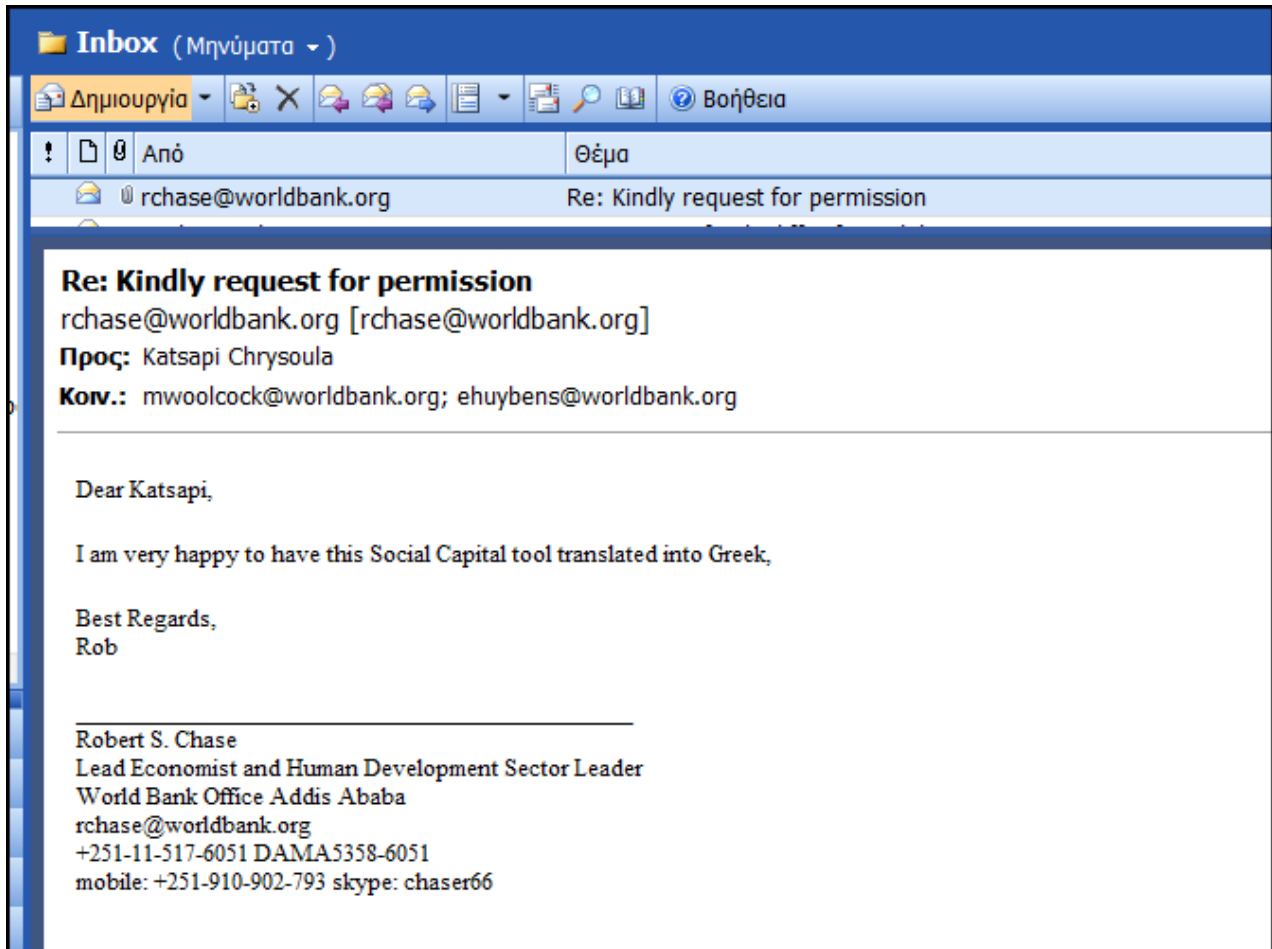
5.7 Υποθέστε ότι δυο άνθρωποι σε αυτήν την κοινότητα/γειτονιά είχαν μια αρκετά σοβαρή διαφωνία μεταξύ τους. Ποιος πιστεύετε ότι θα βοηθούσε πρωταρχικά να επιλύσουν αυτή τη διαφωνία;

Κανένας, οι άνθρωποι τα επιλύουν μεταξύ τους	☐	1
Η οικογένεια/ μέλη της οικογένειας	☐	2
Οι γείτονες	☐	3
Οι κοινοτικοί ηγέτες	☐	4
Οι θρησκευτικοί ηγέτες	☐	5
Οι δικαστικοί ηγέτες	☐	6
Άλλοι (προσδιορίστε)	☐	7

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΕΓΓΡΑΦΑ

- ΆΔΕΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ SOCAT

➤ ΈΓΓΡΑΦΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Heraklion, October.10, 2009

To: Pr. Chase
Announcement to: Pr. Grootaert, Pr. Bastelaer

Subject: Kindly request for permission

Dear, Pr. Chase,

I'm writing to you in order to request your permission for the use of The Social Capital Assessment Tool (SOCAT) that I would like to translate and culturally adapt it into Greek.

The Greek version of the tool will be used as part of my Master Thesis into the context of the Master's Degree Programme in Public Health & Health Care Management in the Faculty of Medicine at the University of Crete.

The Master Thesis research will be guided by Professor Anastasios E. Philalithis as principal advisor and Field Assistant K. Koutra.

The purpose of this survey will be the measurement of social capital in one community at Heraklion Country of Crete.

I have informed by Mrs Koutra about SOCAT and gave me information in order to contact with you.

We would like to ensure you for the maintenance of the copyright of the SOCAT in each presentation of data that will result from the project. We assure you that there is no intended monetary or commercial profit from the use of instrument or any part of it.

Finally, if permission is granted for the use of the SOCAT, this will only concern the present study and any further studies will require additional permission.

Should you need any additional clarifications, please do not hesitate to e-mail me at the following address (xkatsapi@seyp.teiher.gr).

Your prompt reply would be much appreciated.

With Kind Regards

X. Katsapi
Social Worker,
Graduate Student
Public Health & Health Care Management
Faculty of Medicine
University of Crete

Πίνακας 10. Νοικοκυριά και μέλη αυτών που διαμένουν σε κύριες κανονικές κατοικίες, ανάλογα με την πυκνότητα κατοικήσεως και τις ανέσεις που διαθέτουν
Γεωγραφικά διαμερίσματα, νομοί, δήμοι και κοινότητες, δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα (αστικά, αγροτικά, πεδινά, ημιορεινά και ορεινά)
Απογραφή πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001

	Γεωγραφικά διαμερίσματα, νομοί, δήμοι / κοινότητες, δημοτικά / κοινοτικά διαμερίσματα, αριθμός ατόμων (μελών) ανά δωμάτιο	Αστικά (ΑΣ) και αγροτικά (ΑΓ) Δ.Δ. ή Κ.Δ.	Πεδινά (Π), ημιορεινά (Η) και ορεινά (Ο) Δ.Δ. ή Κ.Δ.	Νοικοκυριά κύριων κανονικών κατοικιών ⁽¹⁾				ΑΝΕΣΕΙΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑΩΝ													
				Σύνολο		Από αυτά, μοιράζονται την κατοικία		Κουζίνα		Ηλεκτρικό φως		Λουτρό ή ντους		Υθροίση με βρύση μέσα στην κατοικία		Κεντρική θέρμανση		Αποχωρητήριο με υδραυλική εγκατάσταση μέσα στην κατοικία		Αποχέτευση (σύνδεση με δίκτυο)	
				Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη	Νοικοκυριά	Μέλη
A	0 Δ. ΑΤΤΙΚΗ			1.297.489	3.488.381	9.182	21.589	1.295.149	3.483.038	1.291.506	3.471.940	1.292.291	3.476.501	1.292.116	3.473.753	1.035.679	2.778.476	1.284.949	3.456.678	1.144.308	3.026.135
A	1 Κάτω του 1,0			891.685	1.952.548	2.676	3.690	891.142	1.951.768	888.480	1.946.324	889.030	1.948.815	888.567	1.946.234	731.330	1.627.714	885.122	1.941.797	788.906	1.698.158
A	2 1,0 - 1,4			332.693	1.214.685	3.141	6.178	331.680	1.213.017	330.828	1.208.647	331.297	1.211.586	331.200	1.209.866	258.497	952.234	329.352	1.205.372	293.781	1.062.387
A	3 1,5 - 1,9			39.767	174.939	1.090	3.446	39.623	174.439	39.387	173.332	39.453	173.765	39.495	173.766	26.303	116.147	38.828	171.157	33.717	145.965
A	4 2,0 - 2,9			27.043	116.241	1.511	5.215	26.683	115.149	26.695	114.748	26.528	114.204	26.757	115.036	16.351	68.384	25.919	111.521	22.893	96.561
A	5 3,0 - 3,9			4.156	18.828	426	1.508	3.995	18.216	4.057	18.338	3.983	17.984	4.048	18.351	2.188	9.217	3.832	17.233	3.373	14.863
A	6 4,0 και άνω			2.145	11.140	338	1.552	2.026	10.449	2.059	10.551	2.000	10.147	2.049	10.500	1.010	4.780	1.896	9.598	1.638	8.201
A1	0 0.1 ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ			956.656	2.503.023	5.824	12.839	955.388	2.500.451	954.375	2.497.086	954.560	2.498.653	954.067	2.496.333	812.767	2.115.889	952.762	2.493.752	941.790	2.460.646
91070000	0 ΔΗΜΟΣ ΓΑΖΙΟΥ			4.164	12.766	12	28	4.130	12.712	4.039	12.356	4.009	12.463	4.054	12.449	2.304	7.730	3.879	12.134	844	2.448
91070000	1 Κάτω του 1,0			2.638	6.743	6	12	2.627	6.727	2.561	6.539	2.537	6.593	2.577	6.614	1.541	4.411	2.452	6.424	533	1.244
91070000	2 1,0 - 1,4			1.259	4.833	3	5	1.244	4.813	1.221	4.679	1.219	4.740	1.222	4.703	673	2.872	1.186	4.622	260	958
91070000	3 1,5 - 1,9			142	685	1	3	142	685	136	650	138	665	135	650	60	297	128	627	28	145
91070000	4 2,0 - 2,9			99	391	1	5	93	379	97	385	90	357	95	374	25	129	87	347	18	72
91070000	5 3,0 - 3,9			16	68	1	3	14	62	15	62	15	62	15	62	3	12	16	68	3	20
91070000	6 4,0 και άνω			10	46	0	0	10	46	9	41	10	46	10	46	2	9	10	46	2	8
91070100	0 Δ.Δ. ΓΑΖΙΟΥ	ΑΣ	Π	2.873	9.104	4	10	2.849	9.062	2.787	8.816	2.850	9.052	2.840	8.987	1.871	6.368	2.805	8.947	202	619
91070100	1 Κάτω του 1,0	ΑΣ	Π	1.833	4.917	1	1	1.827	4.906	1.779	4.763	1.822	4.904	1.814	4.856	1.246	3.612	1.791	4.845	126	336
91070100	2 1,0 - 1,4	ΑΣ	Π	876	3.441	2	4	865	3.426	849	3.328	871	3.433	865	3.399	553	2.375	859	3.390	64	226
91070100	3 1,5 - 1,9	ΑΣ	Π	90	438	0	0	90	438	86	419	89	432	89	435	50	254	86	426	5	26
91070100	4 2,0 - 2,9	ΑΣ	Π	64	268	1	5	59	258	63	266	58	243	62	257	19	112	59	246	6	28
91070100	5 3,0 - 3,9	ΑΣ	Π	6	21	0	0	4	15	6	21	6	21	6	21	1	6	6	21	1	3
91070100	6 4,0 και άνω	ΑΣ	Π	4	19	0	0	4	19	4	19	4	19	4	19	2	9	4	19	0	0
91070200	0 Δ.Δ. Αχλαδόσας	ΑΓ	Ο	389	1.020	4	10	387	1.018	381	998	354	958	388	1.016	112	315	368	980	27	72
91070200	1 Κάτω του 1,0	ΑΓ	Ο	226	474	2	4	224	472	220	461	198	431	226	474	77	190	208	442	19	41
91070200	2 1,0 - 1,4	ΑΓ	Ο	110	348	0	0	110	348	109	343	103	329	110	348	24	92	109	345	6	24
91070200	3 1,5 - 1,9	ΑΓ	Ο	24	94	1	3	24	94	24	94	24	94	24	94	5	17	23	91	1	3
91070200	4 2,0 - 2,9	ΑΓ	Ο	20	69	0	0	20	69	19	65	20	69	19	65	4	10	19	67	1	4
91070200	5 3,0 - 3,9	ΑΓ	Ο	6	21	1	3	6	21	6	21	6	21	6	21	2	6	6	21	0	0
91070200	6 4,0 και άνω	ΑΓ	Ο	3	14	0	0	3	14	3	14	3	14	3	14	0	0	3	14	0	0
91070300	0 Δ.Δ. ΚΑΛΕΣΙΩΝ	ΑΓ	Π	291	858	0	0	288	854	290	855	271	817	236	710	91	310	225	708	237	679
91070300	1 Κάτω του 1,0	ΑΓ	Π	177	416	0	0	176	415	176	413	168	404	149	369	54	157	137	344	146	328
91070300	2 1,0 - 1,4	ΑΓ	Π	102	379	0	0	100	376	102	379	95	366	79	302	35	140	60	318	79	288
91070300	3 1,5 - 1,9	ΑΓ	Π	8	47	0	0	8	47	8	47	7	41	4	23	2	13	5	32	8	47
91070300	4 2,0 - 2,9	ΑΓ	Π	3	10	0	0	3	10	3	10	1	6	3	10	0	0	2	8	3	10
91070300	5 3,0 - 3,9	ΑΓ	Π	1	6	0	0	1	6	1	6	0	0	1	6	0	0	1	6	1	6
91070400	0 Δ.Δ. ΡΟΔΙΔΣ	ΑΓ	Ο	422	1.180	2	6	418	1.176	407	1.138	357	1.063	407	1.154	188	554	351	1.041	237	646
91070400	1 Κάτω του 1,0	ΑΓ	Ο	287	663	2	6	285	661	278	643	241	596	275	646	136	376	239	587	154	331
91070400	2 1,0 - 1,4	ΑΓ	Ο	120	444	0	0	118	442	114	422	103	404	118	437	49	206	100	395	72	252
91070400	3 1,5 - 1,9	ΑΓ	Ο	9	46	0	0	9	46	9	46	8	41	9	46	2	10	8	41	8	43
91070400	4 2,0 - 2,9	ΑΓ	Ο	4	13	0	0	4	13	4	13	3	8	3	11	1	2	2	4	2	9
91070400	5 3,0 - 3,9	ΑΓ	Ο	2	14	0	0	2	14	2	14	2	14	2	14	0	0	2	14	1	11
91070500	0 Δ.Δ. ΦΟΘΕΛΕ	ΑΓ	Ο	189	604	2	2	188	602	174	549	177	573	183	582	42	143	130	458	141	432
91070500	1 Κάτω του 1,0	ΑΓ	Ο	115	273	1	1	115	273	108	259	108	258	113	269	28	76	77	206	88	208
91070500	2 1,0 - 1,4	ΑΓ	Ο	51	221	1	1	51	221	47	207	47	207	50	217	12	59	38	174	39	168
91070500	3 1,5 - 1,9	ΑΓ	Ο	11	60	0	0	11	60	9	44	10	57	9	52	1	3	6	37	6	27
91070500	4 2,0 - 2,9	ΑΓ	Ο	8	31	0	0	7	29	8	31	8	31	8	31	1	5	5	22	6	21
91070500	5 3,0 - 3,9	ΑΓ	Ο	1	6	0	0	1	6	0	0	1	6	0	0	0	0	1	6	0	0
91070500	6 4,0 και άνω	ΑΓ	Ο	3	13	0	0	3	13	2	6	3	13	3	13	0	0	3	13	2	8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

➤ Συνέντευξη 1^η

ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ:	ΑΣΤΙΚΗ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Κατά την έναρξη της συνάντησης ο κ. Κώστας ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας τη μετάφραση στα ελληνικά και την προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στον κ. Κώστα δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις του και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι:

- διάβασμα δυνατά από τον κ. Κ της ερώτησης και των απαντήσεων
- θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση
- Στην συνέχεια θα δίνονται οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην αρχή καταγράφηκε η ταυτότητα του νοικοκυριού για την οποία δεν υπήρχε κάποιο πρόβλημα, ήταν απόλυτα κατανοητή.

Στη συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. Η ερώτηση ήταν κατανοητή διευκρινίζοντας ότι ως γκαρσονιέρα αντιλαμβάνεται ένα δωμάτιο 40τ.μ. με μια μικρή κουζίνα. Σε ερώτηση του ερευνητή για το τι σημαίνει η «ανοικτή οροφή με αίθριο» απάντησε ότι το μυαλό του τον παραπέμπει σε ένα χώρο με μια πισίνα με οροφή πάνω και ξυλοφουρνο. Μετά την διευκρίνιση ότι η ερώτηση αναφέρεται σε τύπο κατοικίας και όχι σε ανοικτό χώρο, υπήρξε σιωπή ενώ δεν ήταν δυνατό να δώσει παράδειγμα.. Σε ερώτηση αν υπάρχουν αλλού τέτοια σπίτια στο εξωτερικό και μετά την ενημέρωση από τον ερευνητή για το τι μπορεί να σημαίνει ότι δηλαδή ίσως να σημαίνει σπίτι με εσωτερική αυλή τότε απάντησε ότι δεν θα του άρεσε ένα τέτοιο σπίτι και ότι σε κάποια χωριά της Κρήτης υπήρχαν παλιά σπίτια τέτοιου είδους.

Στην ερώτηση 2.2. η ερώτηση ήταν κατανοητή απάντησε ότι το σπίτι είναι προκατασκευασμένο και ειδικότερα κατασκευασμένο από ξύλο και εξωτερικά έχει επένδυση από τοιμεντοσανίδα. Στην πρώτη ανάγνωση των απαντήσεων δεν μπορούσε να εντάξει την απάντηση του σε κάποια απάντηση από τις δοσμένες και χρειάστηκε υπενθύμιση από τον ερευνητή για το υλικό που ανέφερε και εν τέλει απάντησε το ξύλο. Σε ερώτηση για το τι καταλαβαίνει με το υλικό υαλοβάμβακας διευκρίνισε ότι ο υαλοβάμβακας χρησιμοποιείται στην δόμηση στους εξωτερικούς τοίχους για θερμομόνωση και εσωτερικά για ηχομόνωση αλλά δεν χρησιμοποιείται ως κύριο υλικό στους εξωτερικούς τοίχους. Όσον αφορά την απάντηση «χωρίς τοίχους» στην ερώτηση που του έγινε για το αν μπορεί να δώσει ένα παράδειγμα για το τι μπορεί να σημαίνει, απάντησε μετά από σιωπή ότι το μυαλό του πηγαίνει σε μια οικοδομή που δεν έχει χωρίσματα ή έχει αυτοσχέδια χωρίσματα. Η ερώτηση 2.3 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Στην ερώτηση 2.4 υπήρξε δυσκολία στην κατάταξη της μαρμαρίνης και τελικά κατατάχθηκε στο άλλο.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Δεν υπήρχε χώρος στο ερωτηματολόγιο για να καταγραφεί.

Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή. Υπήρχε ερώτηση για την τωρινή ή μη χρήση των δωματίων

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Δεν υπάρχει διευκρίνιση για το αν αναφέρεται στο τώρα ή γενικά στην χρήση των δωματίων

Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις, σε ερώτηση για την απάντηση «δημόσια τουαλέτα» απαντήθηκε ότι παραπέμπει σε οικισμό αθίγγανων όπου δεν έχουν τουαλέτες στα σπίτια τους.

Οι ερωτήσεις 2.7 έως 2.10 δεν χρειάστηκαν καμία διευκρίνιση, διαβάστηκαν δυνατά και δόθηκαν άμεσα και ξεκάθαρα οι απαντήσεις.

Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16. Στην ερώτηση 2.17 όπου αναφέρεται στο επάγγελμα ζητήθηκε να διαβαστεί δυνατά ο πίνακας και ζητήθηκαν διευκρινήσεις για το κάθε επάγγελμα. Εκεί υπήρχε μια δυσκολία στις κατασκευές και ειδικότερα στην διαφοροποίηση του τεχνίτη και του βιοτέχνη. Ο ίδιος ενώ αρχικά τον επάγγελμα του ξυλουργού το κατέταξε στο τεχνίτη στην συνέχεια άλλαξε την απάντηση του και το κατέταξε στο βιοτέχνης. Σε ερώτηση αν μπορεί να εξηγήσει τον λόγο της αλλαγής της απάντησης του απάντησε ότι ο βιοτέχνης πρέπει να είναι τεχνίτης και αφού ο ίδιος είχε μαγαζί με εργάτες αλλά και κατά

περιόδους μόνος του κατέταξε τον εαυτό του στους βιοτέχνες αλλά κατά καιρούς ήταν και τεχνίτης. Σε διευκρινιστική ερώτηση για το αν το συνδέει με την ύπαρξη εργαστηρίου με την ύπαρξη υπαλλήλων απάντησε κατηγορηματικά ότι όχι δεν συνδέεται.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό φάνηκε να δυσκολεύεται και φάνηκε ότι δεν μπορούσε να ερμηνεύσει περισσότερο τις απαντήσεις του.

Απάντησε για την σύζυγο του και απάντησε ότι οι άλλες απαντήσεις ήταν κατανοητές.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στην ερώτηση 2.17 ο συνταξιούχος δεν μπορεί να ενταχθεί παρά μόνο στο ΑΛΛΟ

Στην ερώτηση 2.19 αφού διαβάστηκαν οι απαντήσεις ήταν κατανοητές. Σε ερώτηση για τον τι αντιλαμβάνεται ότι σημαίνει ο «μορφωμένος χωρίς σπουδές» απάντησε ότι είναι ένας άνθρωπος «εγκυκλοπαιδικά μορφωμένος όπου διαβάζει εφημερίδα, βιβλία και που δεν έχει τελειώσει το σχολείο». Ζητήθηκε να προχωρήσουμε παρακάτω στην συνέντευξη γιατί επειδή δεν έχει τελειώσει το σχολείο είναι κάτι που τον ενοχλεί και δεν θέλει να το διευκρινίσει περισσότερο.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα

«Με τον όρο κοινότητα είναι μια ομάδα ανθρώπων που ζουν στον ίδιο χώρο , στο ίδιο φυσικό ή τεχνητό περιβάλλον ή σε μια γειτονιά.»

Οι ερωτήσεις 4Α.1 και 4Α 2 ήταν κατανοητές αφού διαβάστηκαν δυνατά. Χρειάστηκε παρέμβαση από τον ερευνητή προκειμένου να συμπληρωθεί ο πίνακας με τον βαθμό συμμετοχής ενώ σε ερώτηση για μεγαλύτερη διευκρίνιση και να δοθεί παράδειγμα του τι είναι «αστική ομάδα», αναφέρθηκε ότι «είναι μια ομάδα που ανήκει σε μια πόλη σε ένα άστυ όπως λέει η λέξη και όχι σε ένα χωριό ή γειτονιά». Δεν μπορούσε να δοθεί παράδειγμα μετά από παρότρυνση του ερευνητή.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στην ερώτηση 4^α3 υπήρχε μια ομάδα συμμετοχής και δεν μπορούσε να απαντηθεί η ερώτηση, συνεπώς δεν έπρεπε να απαντηθούν και οι επόμενες. Ο ερευνητής επέλεξε να διαβαστούν οι επόμενες ερωτήσεις προκειμένου να συνεχιστεί ομαλά η διαδικασία της συνέντευξης.

Οι ερωτήσεις 4^α4 έως 4^α 11 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις κρίνοντας ο ερωτώμενος τα μέλη της ίδιας ομάδας.

Οι ερωτήσεις 4^α12 έως 4^α14 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις άμεσα. Στην απάντηση της ερώτησης 4.α.14 ο ερωτώμενος δεν καλύπτονταν από τις απαντήσεις καθώς ως νέο

μέλος του ΚΑΠΗ δεν μπορούσε ακόμα να αξιολογήσει το αν έχει μάθει κάτι σημαντικό. Η απάντηση του ήταν «όχι ακόμα αλλά πιστεύω ότι ναι, δεν μπορώ ακόμα να αξιολογήσω»

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις, στην ερώτηση 4Β1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να επιλεγεί κάποια απάντηση και όχι να απαντηθούν αναλυτικά η κάθε μια με το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ.

Στην ερώτηση 4β2 απαντήθηκε αυθόρμητα «ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων» και χρειάστηκε να επανέλθει στην προηγούμενη ερώτηση προκειμένου να ενταχθεί σε μια απάντηση. Δεν ήταν κατανοητό το που ανήκει και κατατάχθηκε στο «άλλο» με την αιτιολογία ότι «μόνο ο ειδικός φορέας επί του θέματος θα αναλάμβανε δράση» συνεπώς οι φορείς της κοινότητας δεν ταίριαζαν ως απάντηση.

Στην ερώτηση 4β3 χρειάστηκε διευκρίνιση για το τι σημαίνουν αυτά που αναγράφονται στις παρενθέσεις και μετά την διευκρίνιση απάντησε μετά από διευκρίνιση για τον τρόπο που έπρεπε να δοθούν οι απαντήσεις.

Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό η ερώτηση 4 Γ 1 και 4 Γ 3 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις απλά υπήρχε μη κατανόηση ότι έπρεπε να δίνεται σε κάθε μια ξεχωριστά απάντηση. Οι ερωτήσεις 4Γ2 και 4Γ4 ήταν κατανοητές.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: «Υπάρχουν κάποιες υπηρεσίες όπου εγώ αρνήθηκα να βοηθήσω ή είχα μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσω;» Έγινε διευκρίνιση με διάβασμα της ερώτησης από τον ερευνητή. Στην συνέχεια ακολούθησε σιωπή και μετά ξαναδιαβάστηκε η ερώτηση από τον ερωτώμενο επιμένοντας στην αρχική του απάντηση, ακολούθησε σιωπή και στην συνέχεια ο ερωτώμενος αντιλήφθηκε ότι η ερώτηση σημαίνει «αν εγώ αρνήθηκα υπηρεσίες της υπηρεσίας ή είχα μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσω». Παραδέχθηκε ότι ήταν μια δύσκολη ερώτηση η οποία δεν ήταν καθόλου κατανοητή. Στην συνέχεια απάντησε με την διευκρίνιση ότι δεν βρίσκει διαφορά μεταξύ του ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ και του ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ.

Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 και 4Γ8 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις. Σε διευκρινιστική ερώτηση του ερευνητή για το τι αντιλαμβάνεται ο ερωτώμενος με την απάντηση «γεωργική

επέκταση», ο ερωτώμενος απάντησε ότι «γεωργική επέκταση σημαίνει να θες να επεκτείνεις τις καλλιέργειες σου». Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο.

Οι ερωτήσεις 4Δ1 έως 4Δ4 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και δόθηκαν άμεσα οι απαντήσεις. Η ερώτηση 4Δ5 ενώ αρχικά ήταν κατανοητή στην συνέχεια ο ερωτώμενος δεν κατάλαβε την διαφορά με την προηγούμενη ερώτηση και έδινε τις ίδιες απαντήσεις με την προηγούμενη. Μετά την διευκρίνιση του ερευνητή και τις οδηγίες δόθηκαν οι σωστές απαντήσεις.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5Α1 και 5Α2 ήταν κατανοητές απλά υπήρχε μια αναφορά στην απάντηση ο «δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου» ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα τέτοιου είδους οργάνωση.

Οι ερωτήσεις 5Β1 έως 5Β5 απαντήθηκαν άμεσα ενώ στην ερώτηση 5Β6 απαντήθηκε «σε κανέναν» γεγονός που εντάχθηκε στο «άλλο». Θεωρήθηκε από τον ερωτώμενο ότι θα ήταν καλό να υπήρχε αυτή η απάντηση.

Η ερώτηση 5Β7 ήταν κατανοητή ενώ στην ερώτηση 5Β8 και 5Β9 χρειάστηκε διευκρίνιση για το τι είναι κοινοτικό πρόγραμμα και ζητήθηκε παράδειγμα.

Στην ερώτηση 5Β10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε ενώ εκφράστηκε η απορία ότι οι δηλώσεις συμπίπτουν ή αναιρούν η μια την άλλη. Δόθηκε η διευκρίνιση ότι πρόκειται για ανεξάρτητες δηλώσεις και η διαδικασία προχώρησε κανονικά.

Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

➤ **Συνέντευξη 2^η**

ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ:	ΑΣΤΙΚΟ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΑΕΙ

Κατά την έναρξη της συνάντησης ο κ. Κ. ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας την μετάφραση στα ελληνικά και προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται

την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στον κ. Κ. δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις του και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι

1. διάβασμα δυνατά από τον κ. Κ της ερώτησης και των απαντήσεων και στην συνέχεια θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση και οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. η ερώτηση ήταν κατανοητή, αλλά δεν ήταν κατανοητή η απάντηση «ανοικτή οροφή με αίθριο». Αρχικά ερμηνεύτηκε από τον ερωτώμενο ως γκαρσονιέρα αλλά στην συνέχεια μετά την διευκρίνιση ότι καταγράφεται πιο πάνω ως απάντηση, ο ερωτώμενος απάντησε ότι τον παραπέμπει σε σπίτια της δεκαετίας του 1960 τα οποία είχαν μια κεντρική αυλή και γύρω γύρω δωμάτια. Τέτοια σπίτια δεν έχει δει σήμερα παρά μόνο στις ελληνικές ταινίες.

Στην ερώτηση 2.2. η ερώτηση ήταν κατανοητή απάντησε ότι το σπίτι είναι κατασκευασμένο από τούβλο. Σε ερώτηση για το τι καταλαβαίνει με το υλικό υαλοβάμβακας διευκρίνισε ότι ο υαλοβάμβακας χρησιμοποιείται στην δόμηση στους εσωτερικούς τοίχους για μόνωση και όχι ως υλικό κατασκευής. Μάλλον θα μπορούσε να καταγραφεί σαν απάντηση το υαλότουβλο το οποίο αποτελεί υλικό όπως το τούβλο και χρησιμοποιείται ως υλικό κατασκευής εξωτερικού τοίχου.

Όσον αφορά την απάντηση «χωρίς τοίχους» στην ερώτηση που του έγινε για το αν μπορεί να δώσει ένα παράδειγμα για το τι μπορεί να σημαίνει, απάντησε ότι το μπορεί να είναι ένα σπίτι που δεν έχει ολοκληρωθεί και η οικογένεια διαμένει ή που δεν έχει χωρίσματα ή έχει αυτοσχέδια χωρίσματα. Η ερώτηση 2.3 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Στην ερώτηση 2.4 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή. Υπήρχε ερώτηση για την τωρινή ή την αρχική χρήση των δωματίων.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Δεν υπάρχει διευκρίνιση για το αν αναφέρεται στο τώρα ή γενικά στην χρήση των δωματίων

Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις. Οι ερωτήσεις 2.7 και 2.8 προστέθηκε συμπληρωματικά η μεταφορά νερού που πολλές φορές το καλοκαίρι καταντά βασική

πηγή υδροδότησης του νοικοκυριού ενώ στην 2.8 προστέθηκε η ανακύκλωση ως επιπλέον διάθεση των σκουπιδιών για την οποία δεν μπορεί να την αξιολογήσει ως λιγότερο σημαντική.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Η δημόσια υπηρεσία πάλι και σε αυτήν την περίπτωση αναλαμβάνει τα σκουπίδια, αλλά αποτελεί άλλο τρόπο διάθεσης.

Οι ερωτήσεις 2.9 έως 2.10 δεν χρειάστηκαν καμία διευκρίνιση, διαβάστηκαν δυνατά και δόθηκαν άμεσα και ξεκάθαρα οι απαντήσεις.

Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16.

Στην ερώτηση 2.17 όπου αναφέρεται στο επάγγελμα ζητήθηκε να διαβαστεί δυνατά ο πίνακας και ζητήθηκαν διευκρινήσεις για το κάθε επάγγελμα. Εκεί υπήρχε μια δυσκολία στις κατασκευές και ειδικότερα στην διαφοροποίηση του τεχνίτη και του βιοτέχνη. Αρχικά αναφέρθηκε ότι δεν καταγράφεται το ελεύθερος επαγγελματίας αλλά στην συνέχεια μετά το παράδειγμα που του ζητήθηκε (καθηγητής που δουλεύει με ιδιαίτερα) απάντησε ότι εντάσσεται στον ιδιωτικό ειδικευμένο. Στην συνέχεια στο τμήμα των κατασκευών ως τεχνίτη είπε ως παράδειγμα τον ξυλουργό ενώ ως βιοτέχνης αναφέρθηκε ο αλουμινάς που έχει μια μικρή επιχείρηση με προσωπικό. Παράλληλα αναφέρθηκε και στο γεγονός ότι υπάρχουν άνθρωποι που ασχολούνται με τις κατασκευές και εκμεταλλεύονται τις κατασκευές άλλων τεχνιτών που είναι οι εργολάβοι-βιοτέχνες. Συνεπώς αυτό που προτάθηκε είναι στην θέση του βιοτέχνη να ενταχθεί ο εργολάβος ενώ τα άλλα να μείνουν ως έχουν.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό φάνηκε να δυσκολεύεται και η συνέντευξη σταμάτησε στην συγκεκριμένη ερώτηση 4'-5 λεπτά.

Στην ερώτηση 2.19 αφού διαβάστηκαν οι απαντήσεις ήταν κατανοητές. Σε ερώτηση για τον τι αντιλαμβάνεται ότι σημαίνει ο «μορφωμένος χωρίς σπουδές» απάντησε ότι δεν υπάρχει κάτι τέτοιο αλλά θα μπορούσε να είναι ένας άνθρωπος που έχει περάσει σε ΑΕΙ/ΤΕΙ αλλά δεν έχει πάρει το πτυχίο του. Όταν του ζητήθηκε να προτείνει νέα απάντηση είπε « Μη ολοκληρωμένη Τριτοβάθμια εκπαίδευση». Σε ερώτηση για το τι είναι το «επαγγελματικό κολέγιο» απάντησε ότι το αντιλαμβάνεται ως ιδιωτική σχολή, ενώ στο Πανεπιστήμιο πρέπει να προστεθεί και το ΤΕΙ- η σύζυγος του είναι απόφοιτος ΤΕΙ.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Δεν υπάρχει το Οικιακά που αποτελεί ένα σημαντικό ποσοστό το οποίο θα πρέπει να καταγραφεί με διευκρίνιση και όχι στη γενική κατηγορία ΑΛΛΟ.

Στην ερώτηση 2.20 ζητήθηκε διευκρίνιση για το αν αναφέρετε η διαμονή στην κοινότητα στο ίδιο νοικοκυριό ή γενικότερα καθώς η σύζυγος του διαμένει συνολικά 39 χρόνια στην ίδια γειτονιά αλλά στο συγκεκριμένο νοικοκυριό 8 χρόνια.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα

«Με τον όρο κοινότητα είναι μια ομάδα ανθρώπων που ζουν στον ίδιο χώρο , στο ίδιο χωροταξικό περιβάλλον που ίσως έχουν τα ίδια κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά χαρακτηριστικά»

Οι ερωτήσεις 4Α.1 και 4Α 2 ήταν κατανοητές αφού διαβάστηκαν δυνατά. Στη ερώτηση 4.2 υπήρχε δυσκολία για το που θα ενταχθεί ο Σύλλογος Αιμοδοτών και εν τέλει εντάχθηκε στην «Οργάνωση Γειτονιάς» ενώ ο Σύλλογος Προπονητών εντάχθηκε στο «Εργατικό Σωματείο».

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: ο Σύλλογος ανήκει σε μια αστική ομάδα- ομάδα πολιτών ή μάλλον στο ΑΛΛΟ ενώ ο Σύλλογος Προπονητών ανήκει στο επαγγελματικό σωματείο. Ο φορέας που εργάζεται κάποιος μπορεί να ενταχθεί σαν ομάδα στην οποία συμμετέχει ενεργά;

Σε ερώτηση για μεγαλύτερη διευκρίνιση και να δοθεί παράδειγμα του τι είναι «αστική ομάδα», αναφέρθηκε ότι «είναι μια ομάδα που ανήκει σε μια πόλη σε ένα άστυ όπως είναι μια ομάδα περιβάλλοντος.

Οι ερωτήσεις 4^α4 έως 4^α 11 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις. Στην ερώτηση 4^α4 ζητήθηκε διευκρίνιση για το αν η ερώτηση ρωτάει για τα μέλη στις τρεις ομάδες.

Οι ερωτήσεις 4^α12 έως 4^α 14 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις άμεσα. Στην απάντηση της ερώτησης 4.α.13 ο ερωτώμενος δεν καλύπτονταν από τις απαντήσεις και ζητήθηκε να προστεθεί η απάντηση «ΚΑΘΟΛΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ»

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις , στην ερώτηση 4β1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να επιλεγεί κάποια απάντηση και όχι να απαντηθούν αναλυτικά η κάθε μια με το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ.

Στην ερώτηση 4β2 απαντήθηκε άμεσα. Στην ερώτηση 4β3 ζητήθηκε διευκρίνιση για το τι σημαίνει η λέξη βιαιότητα και απαντήθηκε ότι περιστατικά βίας - επεισόδια στην γειτονιά του. Στις απαντήσεις προστέθηκε η αστυνομία για την οποία πρότεινε ότι έπρεπε να προστεθεί ως «Αρμόδιοι -ειδικοί φορείς»

Στην ερώτηση 4β4 δόθηκε άσχετη απάντηση η οποία ήταν Οργανώσεις και δόθηκε διευκρίνιση για το ότι έπρεπε να απαντηθεί μια από τις δοσμένες απαντήσεις

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Θέλει διευκρίνιση για το αν απαντά αυθόρμητα ή πρέπει να επιλέξει μια από τις παραπάνω

Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό η ερώτηση 4 Γ 1 και 4 Γ 3 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις απλά υπήρχε μη κατανόηση επί της διαδικασίας. Ζητήθηκε διευκρίνιση για το τι σημαίνει διαφορά μεταξύ των δυο φύλων και διαφορετικό υπόβαθρο ενώ ζητήθηκε να προστεθεί και η διαφορά στην εξάρτηση.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: δόθηκαν οι διευκρινήσεις γιατί θεωρήθηκε ότι η απορία προέκυψε μάλλον βεβιασμένα και δεν ήταν αληθινή.

Οι ερωτήσεις 4Γ2 και 4Γ4 ήταν κατανοητές.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: « Έχω αρνηθεί υπηρεσίες ή είχα μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσω;» Στις απαντήσεις ζητήθηκε να προστεθεί Δεν έχει χρειαστεί καθώς απάντησε αυτό στο ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ. Όσον αφορά την γεωργική επέκταση για την οποία εκφράστηκε απορία ερμηνεύτηκε ως εκτάσεις που χρησιμοποιεί η εκκλησία και τις οποίες δεν τις παραχωρεί στους πολίτες. Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 και 4Γ8 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις. Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο.

Οι ερωτήσεις 4Δ1 έως 4Δ4 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και δόθηκαν άμεσα οι απαντήσεις. Η ερώτηση 4Δ5 ενώ αρχικά ήταν κατανοητή στην συνέχεια ο ερωτώμενος δεν κατάλαβε την διαφορά με την προηγούμενη ερώτηση και έδινε τις ίδιες απαντήσεις με την προηγούμενη. Μετά την διευκρίνιση του ερευνητή και τις οδηγίες δόθηκαν οι σωστές απαντήσεις.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Για να απαντηθεί η ερώτηση, ο ερευνητής χρειάστηκε να επαναλαμβάνει κάθε φορά το κίνητρο.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5Α1 και 5Α2 ήταν κατανοητές απλά υπήρχε μια αναφορά στην απάντηση ο «δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου» ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα τέτοιου είδους

οργάνωση. Στην ερώτηση 5^α2 απαντήθηκε ο Σύλλογος Εργαζομένων ο οποίος εντάχθηκε στην «οργάνωση αμοιβαίας υποστήριξης» και όχι στο ΑΛΛΟ.

Οι ερωτήσεις 5B2,5B3 έως 5β5 απαντήθηκαν άμεσα. Στην ερώτηση 5B1 απαντήθηκε «άλλοτε ΝΑΙ και άλλοτε ΟΧΙ» και ζητήθηκε να προστεθεί.. Θεωρήθηκε από τον ερωτώμενο ότι θα ήταν καλό να υπήρχε αυτή η απάντηση. Στην ερώτηση 5B4 απαντήθηκε σε φίλους το οποίο θεωρήθηκε από τον ερωτώμενο ιδιαίτερα σημαντικό και πρότεινε να εγγραφεί ως απάντηση.

Οι ερωτήσεις 5B6 έως 5B9 ήταν κατανοητές. Στην ερώτηση 5B10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε ενώ εκφράστηκε η απορία αν αναφέρετε στην ίδια κοινότητα ή σε σύγκριση με άλλες

Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

➤ **Συνέντευξη 3^η**

ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ
ΠΕΡΙΟΧΗ:	ΑΓΡΟΤΙΚΟ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Κατά την έναρξη της συνάντησης ο κ. Νίκος ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας την μετάφραση στα ελληνικά και προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στον κ. Νίκο δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις του και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι

1. διάβασμα δυνατά από τον κ. Νίκο της ερώτησης και των απαντήσεων και στην συνέχεια θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση και οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. η ερώτηση ήταν κατανοητή, αλλά δεν ήταν κατανοητή η απάντηση «ανοικτή οροφή με αίθριο». Αρχικά ερμηνεύτηκε από τον ερωτώμενο ως μπαλκόνι. Στην συνέχεια δόθηκε η διευκρίνηση ότι η λέξη αίθριος σημαίνει αυλή, ανοικτός χώρος οπότε η απάντηση ήταν το μπαλό του πηγαίνει σε μια

χαμηλό σπίτι ισόγειο το οποίο είναι έχει αυλή και γύρω είναι το σπίτι. Τέτοια σπίτια υπάρχουν σε χωριά της Κρήτης.

Στην ερώτηση 2.2. η ερώτηση ήταν κατανοητή απάντησε ότι το σπίτι είναι κατασκευασμένο από τούβλο. Σε ερώτηση για το τι καταλαβαίνει με το υλικό υαλοβάμβακας διευκρίνησε ότι ο υαλοβάμβακας χρησιμοποιείται στην δόμηση στους εσωτερικούς τοίχους για μόνωση και όχι ως υλικό κατασκευής. Δεν χρησιμοποιείται στους εξωτερικούς τοίχους.

Όσον αφορά την απάντηση «χωρίς τοίχους» στην ερώτηση που του έγινε για το αν μπορεί να δώσει ένα παράδειγμα για το τι μπορεί να σημαίνει, απάντησε ότι το μπορεί να είναι μια οικοδομή.

Η ερώτηση 2.3 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Στην ερώτηση 2.4 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Απλά διευκρίνησε ότι κάτω έχει τοιμέντο ενώ από πάνω έχει επίστρωση πλακάκι το οποίο όμως δεν καταγράφεται.

Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή. Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις. Απλά διευκρινίστηκε ότι δημόσιες τουαλέτες υπάρχουν μόνο σε δημόσιους χώρους και δεν χρησιμοποιούνται στα σπίτια. Οι ερωτήσεις 2.7 και 2.8 ήταν κατανοητές. Οι ερωτήσεις 2.9 έως 2.10 δεν χρειάστηκαν καμία διευκρίνιση, διαβάστηκαν δυνατά και δόθηκαν άμεσα και ξεκάθαρα οι απαντήσεις. Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16. Στην ερώτηση 2.17 όπου αναφέρεται στο επάγγελμα ζητήθηκε να διαβαστεί δυνατά ο πίνακας και ζητήθηκαν διευκρινήσεις για το κάθε επάγγελμα. Εκεί υπήρχε μια δυσκολία στις κατασκευές και ειδικότερα στην διαφοροποίηση του τεχνίτη και του βιοτέχνη. Ως τεχνίτης αναφέρεται «αυτός που κατασκευάζει κάτι» ενώ σαν βιοτέχνης «αυτός που έχει την πατέντα για μια κατασκευή και κατασκευάζει ποσότητες από αυτό το προϊόν».

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό φάνηκε να δυσκολεύεται και η συνέντευξη σταμάτησε στην συγκεκριμένη ερώτηση 4'-5 λεπτά.

Στην ερώτηση 2.19 αφού διαβάστηκαν οι απαντήσεις ήταν κατανοητές. Σε ερώτηση για το τι αντιλαμβάνεται ότι σημαίνει ο «μορφωμένος χωρίς σπουδές» απάντησε ότι «είναι αυτός που δεν έχει πάει σχολείο αλλά ξέρει πολλά, έχει μορφωθεί μόνος του». Στην ερώτηση για το τι αντιλαμβάνεται με την απάντηση επαγγελματικό κολλέγιο απάντησε ότι «είναι για τους

πλουσίους, για αυτούς που έχουν χρήματα για να στείλουν τα παιδιά τους να σπουδάσουν και τα παιδιά είναι εσώκλειστα».

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Δεν υπάρχει το Οικιακά που αποτελεί ένα σημαντικό ποσοστό το οποίο θα πρέπει να καταγραφεί με διευκρίνιση και όχι στη γενική κατηγορία ΑΛΛΟ.

Στην ερώτηση 2.20 απαντήθηκε ότι διαμένουν στην περιοχή από τότε που γεννήθηκαν.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα. Στην αρχή ο όρος κοινότητα μεταφράστηκε σαν τον θεσμό της παλιά κοινότητας και χρειάστηκε διευκρίνιση ότι δεν αναφέρεται στο θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αλλά στο χωριό, «κοινότητα είναι ο χώρος που μεγάλωσα»

Οι ερωτήσεις 4Α.1 και 4Α 2 ήταν κατανοητές αφού διαβάστηκαν δυνατά. Στην απάντηση της ερώτησης 4^α1, ο ερωτώμενος απάντησε ότι σαν «πιστωτική ομάδα» αντιλαμβάνεται τα ΕΛΤΑ χωρίς να μπορεί να το διευκρινίσει ενώ η αστική ομάδα δεν είναι καθόλου κατανοητή. Το σύλλογο συνταξιούχων τον αντιλαμβάνεται ως εργατικό σωματείο ενώ το ΚΑΠΗ δυσκολεύτηκε αρκετά για το που θα ενταχθεί.

Οι ερωτήσεις 4^α4 έως 4^α 11 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις.

Οι ερωτήσεις 4^α12 έως 4^α 14 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις άμεσα. Στην απάντηση της ερώτησης 4.α.12 ο ερωτώμενος ζήτησε να προστεθεί «το Δ.Σ. αποφασίζει γιατί το ΚΑΠΗ δεν έχει ένα αρχηγό αλλά αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο δυο φορές το μήνα συνεδριάζει», συνεπώς καμία από τις υπάρχουσες απαντήσεις δεν του ταιριάζει. Παρόμοια είναι και η κατάσταση και στον σύλλογο συνταξιούχων όπου και εκεί δεν έχουν ένα αρχηγό αλλά Δ.Σ.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις , στην ερώτηση 4Β1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να επιλεγεί κάποια απάντηση και όχι να απαντηθούν αναλυτικά η κάθε μια με το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ.

Στην ερώτηση 4β2 και 4β3 απαντήθηκαν άμεσα. Στην ερώτηση 4β4 δόθηκε αυθόρμητη απάντηση η οποία ήταν Αγροτικός συνεταιρισμός η οποία δεν καταγράφηκε παραπάνω ως απάντηση αλλά η οποία θεωρήθηκε σαν δεδομένη σε αυτό το σημείο του ερωτηματολογίου. Ο ερωτώμενος επέστρεψε στην προηγούμενη ερώτηση και ζήτησε να προστεθεί αφού δεν υπήρχε.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Θέλει διευκρίνιση για το αν απαντά αυθόρμητα ή πρέπει να επιλέξει μια από τις παραπάνω. Θέλει οδηγία

Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό οι ερωτήσεις 4 Γ 1 και 4 Γ 3 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις απλά υπήρχε μη κατανόηση επί της διαδικασίας. Ζητήθηκε διευκρίνιση για το τι σημαίνει διαφορετικό εθνικό υπόβαθρο.

Οι ερωτήσεις 4Γ2 και 4Γ4 ήταν κατανοητές.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: « Έχουμε πρόβλημα με τις υπηρεσίες η έχουμε μειωμένη πρόσβαση σε αυτές;» ως «γεωργική επέκταση» αντιλαμβάνεται τις διαφορές που μπορεί να έχουν οι γείτονες μεταξύ τους.

Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση στην 4γ6 με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 ήταν κατανοητή καθώς και η απάντηση. Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο. Στην ερώτηση 4Γ8 ζητήθηκε διευκρίνιση για το τι είναι το φύλο καθώς και το τι σημαίνει πολιτικές πεποιθήσεις. Όσον αφορά το φύλο δόθηκε η διευκρίνιση ότι αφορά άνδρες και γυναίκες ενώ όσον αφορά τις πολιτικές πεποιθήσεις έγινε αντιληπτό σαν αποκλεισμός μεταξύ τους και όχι από υπηρεσίες. Η ίδια απορία εκφράστηκε και όσον αφορά το έλλειμμα εκπαίδευσης. Στην ερώτηση αυτή συχνά συνδεόταν οι αιτίες με τα προβλήματα στην κοινότητα και όχι με τον αποκλεισμό.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό του ερωτηματολογίου ήταν δύσκολο για τον ερωτώμενο να σκεφτεί τις οικογένειες του χωριού του ειδικότερα και όχι την κοινότητα γενικά.

Οι ερωτήσεις 4Δ1 έως 4Δ4 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και δόθηκαν άμεσα οι απαντήσεις. Η ερώτηση 4Δ5 ενώ αρχικά ήταν κατανοητή στην συνέχεια ο ερωτώμενος δεν κατάλαβε την διαφορά με την προηγούμενη ερώτηση και έδινε τις ίδιες απαντήσεις με την προηγούμενη. Μετά την διευκρίνιση του ερευνητή και τις οδηγίες δόθηκαν οι σωστές απαντήσεις.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Για να απαντηθεί η ερώτηση, ο ερευνητής χρειάστηκε να επαναλαμβάνει κάθε φορά το κίνητρο.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5^{A1} και 5^{A2} ήταν κατανοητές απλά υπήρχε μια αναφορά στην απάντηση ο «δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου» ότι δεν τον γνωρίζει τι είναι.

Οι ερωτήσεις 5B2,5B3 έως 5β5 απαντήθηκαν άμεσα. Οι ερωτήσεις 5B6 έως 5B9 ήταν κατανοητές. Στην ερώτηση 5B10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε ενώ σε κάποιες δηλώσεις ο ερωτώμενος ξέφευγε και εξέφραζε προσωπικές απόψεις χωρίς να απαντά στην ερώτηση.

Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

➤ **Συνέντευξη 4^η**

ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ
ΠΕΡΙΟΧΗ:	ΑΓΡΟΤΙΚΟ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Κατά την έναρξη της συνάντησης ο κ. Θόδωρος ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας την μετάφραση στα ελληνικά και προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στην κα. Εύα δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις του και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι

1. διάβασμα δυνατά από τον ερωτώμενο της ερώτησης και των απαντήσεων και στην συνέχεια θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση και οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. η ερώτηση ήταν κατανοητή, και η απάντηση ήταν ότι διαμένει σε μονοκατοικία. Στην ερώτηση 2.2 όσον αφορά τον υαλοβάμβακα ανέφερε ότι δεν χρησιμοποιείται ενώ σπίτι «χωρίς τοίχους» δεν υπάρχει.

Οι ερωτήσεις 2.3 και 2.4 ήταν κατανοητές και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή. Υπήρχε ερώτηση για την τωρινή ή την αρχική χρήση των δωματίων.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Δεν υπάρχει διευκρίνιση για το αν αναφέρεται στο τώρα ή γενικά στην χρήση των δωματίων

Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις. Δόθηκε μια διευκρίνιση ότι το νερό παρέχεται από το δίκτυο κεντρικής ύδρευσης αλλά αποθηκεύεται σε ντεπόζιτα. Οι ερωτήσεις 2.8, 2.9 και 2.10 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα.

Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16.

Στην ερώτηση 2.17 όπου αναφέρεται στο επάγγελμα ζητήθηκε να διαβαστεί δυνατά ο πίνακας και ζητήθηκε να διευκρινιστεί αν είναι κατανοητές. Στην ερώτηση 2.19 αφού διαβάστηκαν οι απαντήσεις ήταν κατανοητές. Στο μορφωτικό επίπεδο υπήρχε δυσκολία στην κατηγορία κατάταξης ενός αποφοίτου ΙΕΚ. Η απάντηση «μορφωμένος χωρίς σπουδές» δεν φαίνεται να υπάρχει.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό έπρεπε να σταθεί ο ερευνητής περισσότερο σε κάθε μια απάντηση.

Η ερώτηση 2.20 ήταν απόλυτα κατανοητή.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό δεν υπάρχει στο ερωτηματολόγιο διευκρίνιση για το αν η διαμονή στην κοινότητα είναι συνεχής ή υπάρχει απουσία ή θα πρέπει να υπολογιστεί συνεχόμενη διαμονή από την ημέρα της συνέντευξης.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα

«Με τον όρο κοινότητα είναι μια οργανωμένη κοινωνία η οποία έχει κάποιους νόμους και κανόνες»

Σε ερώτηση που έγινε για το τι αντιλαμβάνεται με τον όρο Οργανωτική συνοχή και χαρακτηριστικά αντιλαμβάνεται αν είναι οργανωμένη η κοινότητα και η διερεύνηση των χαρακτηριστικών της.

Οι ερωτήσεις 4Α.1 και 4Α.2 ήταν κατανοητές αφού διαβάστηκαν δυνατά.

Οι ερωτήσεις 4^α4 έως 4^α 11 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις. Στο σημείο αυτό χρειάστηκε η διευκρίνιση ότι έχουμε διαφοροποιηθεί από το νοικοκυριό και το εργαλείο ρωτά για τα χαρακτηριστικά των μελών των ομάδων. Στο σημείο αυτό ζητήθηκε να προστεθεί και η απάντηση «Δεν γνωρίζω, δεν ξέρω» καθώς δεν είναι γνωστό για τις ομάδες όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που ζητήθηκαν.

Η ερώτηση 4^α12 ήταν κατανοητή και δόθηκε απάντηση άμεσα. Ζητήθηκε η διευκρίνιση όμως στις ομάδες όπου δεν υπάρχει αρχηγός τι νοείται ως αρχηγός.

Η ερώτηση 4.α.14 και 4^α13 απαντήθηκαν άμεσα.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις , στην ερώτηση 4β1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι η δημοτική αρχή και οι φορείς της κοινότητας ταυτίζονται.

Η ερώτηση 4β2 απαντήθηκε άμεσα αλλά απαντήθηκε ο Σύλλογος Γονέων.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στην ερώτηση αυτή δόθηκε γενική απάντηση και δεν υπήρχε διευκρίνιση αν πρέπει να απαντηθούν ένας από τους παραπάνω φορείς.

Στην ερώτηση 4β3 έγινε η ερώτηση τι θέλει να μάθει η ερώτηση και απαντήθηκε ότι «αν υπήρχε ένα πρόβλημα στην κοινότητα σε μια αγροτική κοινότητα αν ασθενήσει η σοδειά ή σε μια γειτονιά ένα περιστατικό βίας ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία να αντιμετωπίσει αυτήν την κατάσταση. Στην ερώτηση 4β4 δόθηκε απάντηση άμεσα. Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό η ερώτηση 4 Γ 1, 4Γ2, 4Γ3 και 4 Γ 4 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις απλά υπήρχε μη κατανόηση επί της διαδικασίας.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: «αν γινόταν κάποια πράγματα στην κοινότητα είτε από φορείς είτε από συλλόγους και έχω μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσω;» ο όρος γεωργική επέκταση έγινε κατανοητός σαν αναδασμός της γης. Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 και 4Γ8 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις. Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο.

Οι ερωτήσεις 4Δ1, 4δ2 και 4δ3 ήταν κατανοητές και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις.

Η ερώτηση 4δ4 ζητήθηκε διευκρίνιση αν αυτές οι δράσεις αφορούσαν μόνο αυτήν την κοινότητα ή την συνολικότερη δράση της.

Η ερώτηση 4Δ5 ενώ αρχικά ήταν κατανοητή στην συνέχεια ο ερωτώμενος δεν κατάλαβε την διαφορά με την προηγούμενη ερώτηση και έδινε τις ίδιες απαντήσεις με την προηγούμενη. Μετά την διευκρίνιση του ερευνητή και τις οδηγίες δόθηκαν οι σωστές απαντήσεις.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Για να απαντηθεί η ερώτηση, ο ερευνητής χρειάστηκε να επαναλαμβάνει κάθε φορά το κίνητρο.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο. Στην ερώτηση 4δ6 ειπώθηκε ότι από την στιγμή που αφορά όλη την κοινότητα οφείλει όλο το χωριό να κληθεί και να αποφασίσει.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5^Α1 και 5^Α2 ήταν κατανοητές απλά υπήρχε μια διευκρίνηση στην απάντηση «ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης» ότι είναι το ΚΑΠΗ ενώ σαν ομάδα βοήθειας αναφέρθηκε το Πρόγραμμα ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ. Όσον αφορά τον «δικαστή του οικογενειακού δικαστηρίου» θεωρείται ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα.

Οι ερωτήσεις 5B1, 5B2,5B3 έως 5β5 απαντήθηκαν άμεσα.. Στην ερώτηση 5B4 ρωτήθηκε αν αναφέρεται μόνο στην οικία ή και σε κάποια μέλη της οικογένειας. Οι ερωτήσεις 5B6 έως 5B9 ήταν κατανοητές. Στην ερώτηση 5B10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε χωρίς καμία παρατήρηση ή δυσκολία.

Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο. Στην ερώτηση 5Γ6 ζητήθηκε να προστεθεί άλλη μια απάντηση «Δεν ξέρω ή κάποιες ναι κάποιες όχι» με την αιτιολογία ότι κάποιες άλλες γειτονιές έχουν σημαντικές διαφωνίες και κάποιες άλλες ανάλογα με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

➤ **Συνέντευξη 5^η**

ΦΥΛΟ	ΘΗΛΥ
ΠΕΡΙΟΧΗ:	ΑΣΤΙΚΟ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΛΥΚΕΙΟ

Κατά την έναρξη της συνάντησης η κα Κατερίνα ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας την μετάφραση στα ελληνικά και προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στην κα. Εύα δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις του και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι

1. διάβασμα δυνατά από τον κα Κατερίνα της ερώτησης και των απαντήσεων και στην συνέχεια θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση και οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. η ερώτηση ήταν κατανοητή, και η απάντηση ήταν ότι διαμένει σε διαμέρισμα. Συγκεκριμένα διευκρίνισε ότι διαμένει σε μεζονέτα είδους σπίτια.

Στην ερώτηση 2.2 μετά την ανάγνωση της ερώτησης εκφράστηκε η απορία γιατί ο τοιμεντόλιθος, το τούβλο και η πέτρα ανήκουν στην ίδια κατηγορία καθώς αποτελούν διαφορετικά υλικά κι απευθύνονται σε διαφορετικού είδους σπίτια. Όσον αφορά τον υαλοβάμβακα αναφέρθηκε ότι δεν γνωρίζει σπίτια τα οποία να φτιάχνονται εξωτερικά οι τοίχοι τους από υαλοβάμβακα. Όσον αφορά τους πλίνθους θεωρεί ότι τέτοια σπίτια υπάρχουν σε χωριά της Ηπείρου.

Οι ερωτήσεις 2.3 και 2.4 ήταν κατανοητές και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Στην ερώτηση 2.4 απαντήθηκε ότι στο δάπεδο του σπιτιού είναι κατασκευασμένο περισσότερο από πλακάκι απλά θεωρεί ότι επειδή δεν αναφέρεται θα πρέπει να απαντήσει το τοιμέντο καθώς το πλακάκι τοποθετείται πάνω στο τοιμέντο. Τα υπόλοιπα υλικά χρησιμοποιούνται περισσότερο στα χωριά.

Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή και δόθηκε άμεσα απάντηση.

Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις, απλά αναφέρθηκε στο γεγονός ότι σαν δημόσια τουαλέτα αντιλαμβάνεται τις δημόσιες τουαλέτες που υπάρχουν σε κάθε πόλη. Στην ερώτηση 2.7 έγινε μια αναφορά ότι δημόσια πηγάδια υπάρχουν μόνο στα χωριά. Στην ερώτηση 2.8 διευκρινίστηκε μετά από ερώτηση του ερευνητή ότι σαν δημόσια υπηρεσία αντιλαμβάνεται την δημοτική ενώ η ιδιωτική υπηρεσία καθαριότητας της φάνηκε περίεργο για την ύπαρξη ιδιωτικής υπηρεσίας. Οι ερωτήσεις 2.9 και 2.10 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα.

Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16.

Στην ερώτηση 2.17 υπήρχε μια σύγχυση για το ανειδίκευτος και το ειδικευμένος καθώς η εμπειρία συνδεόταν με την ειδικευση. Για παράδειγμα ένας πωλητής είναι ανειδίκευτος αλλά μετά από 15 χρόνια εμπειρία θεωρείται ειδικευμένος. Δόθηκε η διευκρίνιση ότι σαν ειδικευση νοούνται οι σπουδές σε κάποιο επάγγελμα και ότι αυτές αποτελούν το κριτήριο που κάνουν κάποιο ειδικευμένο και τον καθιστούν μοναδικό για αυτήν την δουλειά. Όταν ζητήθηκε

παράδειγμα στον ιδιωτικό ειδικευμένο απαντήθηκε ένας καθηγητής όπου εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα ενώ στον δημόσιο ανειδίκευτο αναφέρθηκε ο δημοτικός υπάλληλος καθαριότητας. Όταν ρωτήθηκε η ερωτώμενη για τις Κατασκευές και ειδικότερα για τον τεχνίτη και τον βιοτέχνη δόθηκε η ανάλυση ότι σαν τεχνίτης είναι ένας ξυλουργός ενώ σαν βιοτέχνης είναι κάποιος τεχνίτης όπου έχει μεγαλύτερη παραγωγή προϊόντων.

Στην ερώτηση 2.19 καταρχήν έγινε το σχόλιο ότι δεν έχει λόγο στο αναλφάβητος ο χαρακτηρισμός «χωρίς σπουδές» καθώς ο αναλφάβητος δεν θέλει ιδιαίτερους χαρακτηρισμούς. Όσον αφορά το «μορφωμένος χωρίς σπουδές» αντιλαμβάνεται κάποιον ο οποίος δεν έχει ολοκληρώσει το δημοτικό αλλά διαβάζει βιβλία μόνος του και είναι καλλιεργημένος. Μετά την διευκρίνιση από τον ερευνητή γιατί αυτός δεν εντάσσεται στην κατηγορία «Πρωτοβάθμια ανολοκλήρωτη», τότε έγινε η διευκρίνιση ότι είναι το άτομο που δεν έχει πάει σχολείο αλλά ξέρει γραφή και ανάγνωση αλλά που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί μορφωμένος. Στην απάντηση Επαγγελματικό κολέγιο το αντιλαμβάνεται ως Ιδιωτική Σχολή ενώ στο Πανεπιστήμιο συγκαταλέγεται και το ΤΕΙ το οποίο δεν έχει καταγραφεί. Στην συνέχεια έγινε η διευκρίνιση για το που θα ενταχθούν οι στρατιωτικές σχολές οι οποίες δεν είναι πανεπιστημιακές και δόθηκε η διευκρίνιση για την απάντηση ΑΛΛΟ.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό έπρεπε να σταθεί ο ερευνητής περισσότερο σε κάθε μια απάντηση καθώς υπήρχε δυσκολία για το που θα ενταχθούν τα μέλη του νοικοκυριού.

Η ερώτηση 2.20 απαντήθηκε χωρίς διευκρινήσεις.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα

«Με τον όρο κοινότητα είναι ένα σύνολο ανθρώπων το οποίο υπό ιδανικές συνθήκες μοιράζονται από κοινού κάποια πράγματα ή παροχές»

Οι ερωτήσεις 4Α.1 και 4Α.2 ήταν κατανοητές αφού διαβάστηκαν δυνατά. Στην ερώτηση 4.2 ζητήθηκε διευκρίνιση για το ποια μπορεί να είναι ομάδα και δόθηκαν από τον ερευνητή ορισμένα παραδείγματα. Στην συνέχεια και όσον αφορά τις απαντήσεις στην Πιστωτική/οικονομική ομάδα δόθηκε ως παράδειγμα μετά από καθοδήγηση του ερευνητή μια μετοχική τράπεζα όπως η Παγκρήτια καθώς στην αρχή υπήρχε σύγχυση μεταξύ της επιχειρηματικής ομάδας και της Πιστωτικής. Όσον αφορά την αστική ομάδα έγινε αντιληπτή ως μια ομάδα στα πλαίσια μιας πόλης όπως για παράδειγμα μια ομάδα δεντροφύτευσης. Επιπρόσθετα υπήρχε μια δυσκολία για το που εντάσσεται το ΚΑΠΗ, αν ανήκει στους

πολιτιστικούς συλλόγους ή στην οργάνωση γειτονιάς και τελικά θεωρήθηκε σαν οργάνωση γειτονιάς.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: το ΚΑΠΗ δεν ανήκει ξεκάθαρα σε κανένα τύπο άρα μήπως θα έπρεπε να ενταχθεί στο ΆΛΛΟ

Η ερώτηση 4^{Α3} έγινε κατανοητή αλλά εκφράστηκε η άποψη ότι καμία δεν επηρεάζει το νοικοκυριό και συγκεκριμένα η καθεμία επηρεάζει τα μέλη της οικογένειας ξεχωριστά. Για παράδειγμα το ΚΑΠΗ είναι σημαντικό για την μητέρα της, ο αγροτικός συνεταιρισμός είναι σημαντικός γιατί επηρεάζει τα οικονομικά της οικογένειας.

Η ερώτηση 4^{Α4} έγινε κατανοητή ως αν συμμετέχουν τα μέλη της οικογένειας στις ομάδες αυτές και αν υπάρχει επικάλυψη στην συμμετοχή τους. Ενώ οι υπόλοιπες ερωτήσεις καταγράφηκαν ως διαφορετικές. Παράλληλα εκφράστηκε η βούληση να υπάρχει και τέταρτη απάντηση «ΚΑΘΟΛΟΥ ΕΠΙΚΑΛΥΨΗ»

Οι ερωτήσεις 4^{Α5} έως 4^Α 11 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις. Στο σημείο αυτό ζητήθηκε να προστεθεί και η απάντηση «Δεν γνωρίζω, δεν ξέρω» καθώς δεν είναι γνωστό για τις ομάδες όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που ζητήθηκαν.

Η ερώτηση 4^{Α12} ήταν κατανοητή και δόθηκε απάντηση άμεσα. Ζητήθηκε η διευκρίνιση όμως στις ομάδες όπου δεν υπάρχει αρχηγός τι νοείται ως αρχηγός όπως για παράδειγμα το ΚΑΠΗ το οποίο έχει Διοικητικός Συμβούλιο και όχι ένα αρχηγό

Στην απάντηση της ερώτησης 4.α.14 ζητήθηκε διευκρίνιση αν πρέπει να απαντήσει αποκλειστικά για αυτήν ή και για τα μέλη της οικογένειας της ενώ εκφράστηκε η απορία αν ήταν και άλλες ομάδες σημαντικές τι θα έπρεπε να καταγραφεί αφού η ερώτηση είναι στον ενικό.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Αν καμία δεν ήταν σημαντική από αυτές που συμμετείχε η ερωτώμενη τι θα καταγραφόταν.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις, στην ερώτηση 4Β1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να επιλεγεί κάποια απάντηση και όχι να απαντηθούν αναλυτικά η κάθε μια με το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ. Παράλληλα ζητήθηκαν να δοθούν παραδείγματα για την Τοπική αρχή και αναφέρθηκε ο Δήμος ενώ για τους φορείς ο Πολιτιστικός Σύλλογος.

Στην ερώτηση 4β2 απαντήθηκε άμεσα. Αλλά απαντήθηκε ο Σύλλογος Γονέων.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στην ερώτηση αυτή δόθηκε γενική απάντηση και δεν υπήρχε διευκρίνιση αν πρέπει να απαντηθούν ένας από τους παραπάνω φορείς.

Στην ερώτηση 4β3 έγινε η ερώτηση τι θέλει να μάθει η ερώτηση και απαντήθηκε ότι «αν υπήρχε ένα πρόβλημα στην κοινότητα σε μια αγροτική κοινότητα αν ασθενήσει η σοδειά ή σε μια γειτονιά ένα περιστατικό βίας ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία να αντιμετωπίσει αυτήν την κατάσταση. Ως περιστατικό βίας αναφέρθηκε η ληστεία, καθώς και ο φόβος να κυκλοφορήσεις στην κοινότητα σου. Υπήρξε μια διαφωνία για την πρώτη απάντηση 4β3 καθώς άποψη της ερωτώμενης είναι ότι ένα περιστατικό βίας να αντιμετωπισθεί και μεμονωμένα αλλά και με την συνεργασία γειτόνων. Διαφωνεί με τον περιορισμό του ερωτηματολογίου ενώ προστέθηκε και η αστυνομία.

Στην ερώτηση 4β4 δόθηκε απάντηση άμεσα.

Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό η ερώτηση 4 Γ 1, 4Γ2, 4Γ3 και 4 Γ 4 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις απλά υπήρχε μη κατανόηση επί της διαδικασίας.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: «αν έχουμε γίνει αποδέκτες των υπηρεσιών που μας προσφέρονται ή αν δεν τις έχουμε χρησιμοποιήσει». Όσον αφορά την γεωργική επέκταση δεν ήταν κατανοητή αφού «αν θέλω εγώ να επεκτείνω το χωράφι μου ποιος μπορεί να με αποκλείσει αν διαθέτω την οικονομικά άνεση». Δόθηκε η διευκρίνιση ότι αναφέρεται

Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 και 4Γ8 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις. Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο. Στις απαντήσεις της ερώτησης 4Γ7 ζητήθηκε να προστεθεί «δεν γνωρίζω»

Στην ερώτηση 4Δ1 ζητήθηκε παράδειγμα για το ποιος είναι ο πολιτικός ηγέτης και ειπώθηκε ο βουλευτής ενώ σαν κρατικός άρχοντας είναι ο Δήμαρχος.

Οι ερωτήσεις 4δ2 και 4δ3 ήταν κατανοητές και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις.

Η ερώτηση 4δ4 παρατήρηθηκε ότι η δήλωση g έμοιαζε με την I και δόθηκε η διευκρίνιση του διαφορετικού στόχου της διαδήλωσης.

Η ερώτηση 4Δ5 ήταν κατανοητή.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο. Στην ερώτηση 4δ6 ειπώθηκε ότι από την στιγμή που αφορά όλην την κοινότητα οφείλει όλο το χωριό να κληθεί και να αποφασίσει.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5Α1 και 5Α2 ήταν κατανοητές απλά υπήρχε μια διευκρίνιση στην απάντηση «ο δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου» δεν υπάρχει καμιά εμπλοκή.

Οι ερωτήσεις 5Β1, 5Β2, απαντήθηκαν άμεσα.. Στην ερώτηση 5Β3 έγινε η διευκρίνιση ότι αν συγκριθεί με μια μεγαλύτερη γειτονιά της Αθήνας για παράδειγμα τα πράγματα είναι καλύτερα.

Οι ερωτήσεις 5Β4 έως 5Β9 ήταν κατανοητές.

Στην ερώτηση 5Β10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε χωρίς καμία παρατήρηση ή δυσκολία.

Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

➤ **Συνέντευξη 6^η**

ΦΥΛΟ	ΘΗΛΥ
ΠΕΡΙΟΧΗ:	ΑΣΤΙΚΟ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Κατά την έναρξη της συνάντησης η κα Εύα, ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας την μετάφραση στα ελληνικά και προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στην κα. Εύα δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις του και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι

1. διάβασμα δυνατά από τον κα Εύα της ερώτησης και των απαντήσεων και στην συνέχεια θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση και οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. η ερώτηση ήταν κατανοητή, και η απάντηση ήταν ότι διαμένει σε διαμέρισμα.

Οι ερωτήσεις 2.3 και 2.4 ήταν κατανοητές και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις. Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή. Υπήρχε ερώτηση για την τωρινή ή την αρχική χρήση των δωματίων.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Δεν υπάρχει διευκρίνιση για το αν αναφέρεται στο τώρα ή γενικά στην χρήση των δωματίων

Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις. Δόθηκε μια διευκρίνιση ότι το νερό παρέχεται από το δίκτυο κεντρικής ύδρευσης αλλά αποθηκεύεται σε ντεπόζιτα. Οι ερωτήσεις 2.8, 2.9 και 2.10 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα.

Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16.

Στην ερώτηση 2.17 όπου αναφέρεται στο επάγγελμα ζητήθηκε να διαβαστεί δυνατά ο πίνακας και ζητήθηκε να διευκρινιστεί αν είναι κατανοητές. Το επάγγελμα της ερωτώμενης είναι δημόσιος υπάλληλος ειδικευμένη καθώς είναι θεατρολόγος και εργάζεται στον δημόσιο τομέα οπότε δεν υπήρχε καμία δυσκολία στην κατανόηση του πίνακα.

Στην ερώτηση 2.19 αφού διαβάστηκαν οι απαντήσεις ήταν κατανοητές. Το μορφωτικό επίπεδο είναι Πανεπιστήμιο οπότε δεν υπήρχε πρόβλημα

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό έπρεπε να σταθεί ο ερευνητής περισσότερο σε κάθε μια απάντηση.

Στην ερώτηση 2.20 ζητήθηκε διευκρίνιση για το αν αναφέρετε η διαμονή στην κοινότητα στο ίδιο νοικοκυριό και απαντήθηκε 20 χρόνια με την αφαίρεση των 2 τελευταίων ετών που έφυγε για λόγους εργασίας.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στο σημείο αυτό δεν υπάρχει στο ερωτηματολόγιο διευκρίνιση για το αν η διαμονή στην κοινότητα είναι συνεχής ή υπάρχει απουσία ή θα πρέπει να υπολογιστεί συνεχόμενη διαμονή από την ημέρα της συνέντευξης.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα

«Με τον όρο κοινότητα είναι ένα μέρος όπου κάποιοι άνθρωποι κατοικούν σε αυτό, συνυπάρχουν, αναπτύσσουν σχέσεις στο μέγιστο ή ελάχιστο»

Σε ερώτηση που έγινε για το τι αντιλαμβάνεται με τον όρο Οργανωτική συνοχή και χαρακτηριστικά αντιλαμβάνεται αν είναι οργανωμένη η κοινότητα και η διερεύνηση των χαρακτηριστικών της.

Οι ερωτήσεις 4Α.1 και 4Α 2 ήταν κατανοητές αφού διαβάστηκαν δυνατά. Στη ερώτηση 4.2 υπήρχε δυσκολία για το που θα ενταχθεί η ομάδα χορού για το αν ανήκει στον τύπο Πολιτιστικός σύλλογος ή ενώ η ομάδα διαχείρισης της πολυκατοικίας εντάχθηκε στην οργάνωση γειτονιάς /κοινότητας.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: η ομάδα διαχείρισης της πολυκατοικίας αποτελεί ομάδα

Οι ερωτήσεις 4^α4 έως 4^α 11 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις. Στο σημείο αυτό ζητήθηκε να προστεθεί και η απάντηση «Δεν γνωρίζω, δεν ξέρω» καθώς δεν είναι γνωστό για τις ομάδες όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που ζητήθηκαν.

Η ερώτηση 4^α12 ήταν κατανοητή και δόθηκε απάντηση άμεσα. Ζητήθηκε η διευκρίνιση όμως στις ομάδες όπου δεν υπάρχει αρχηγός τι νοείται ως αρχηγός όπως για παράδειγμα η ομάδα διαχείρισης της πολυκατοικίας ή οποία δεν έχει αρχηγό.

Στην απάντηση της ερώτησης 4.α.14 ο ερωτώμενος δεν καλυπτόταν από τις απαντήσεις και ζητήθηκε να προστεθεί η απάντηση «Δεν έχω αξιολογήσει ακόμα», ενώ η ερώτηση 4^α13 απαντήθηκε άμεσα.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις , στην ερώτηση 4Β1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να επιλεγεί κάποια απάντηση και όχι να απαντηθούν αναλυτικά η κάθε μια με το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ. Παράλληλα ζητήθηκε διευκρίνιση τι σημαίνει η απάντηση «φορείς κοινότητας» και αν με αυτό νοείται ο πολιτιστικός σύλλογος, ο σύλλογος γονέων, ο δημοτικός σύμβουλος.

Στην ερώτηση 4β2 απαντήθηκε άμεσα. Αλλά απαντήθηκε ο Σύλλογος Γονέων.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Στην ερώτηση αυτή δόθηκε γενική απάντηση και δεν υπήρχε διευκρίνιση αν πρέπει να απαντηθούν ένας από τους παραπάνω φορείς.

Στην ερώτηση 4β3 έγινε η ερώτηση τι θέλει να μάθει η ερώτηση και απαντήθηκε ότι «αν υπήρχε ένα πρόβλημα στην κοινότητα σε μια αγροτική κοινότητα αν ασθενήσει η σοδειά ή σε μια γειτονιά ένα περιστατικό βίας ποιος θα έπαιρνε την πρωτοβουλία να αντιμετωπίσει αυτήν την κατάσταση. Στο σημείο αυτό ρωτήθηκε από την ερωτώμενη ποιοι μπορεί να είναι ηγέτες της

κοινότητας και δόθηκε διευκρίνιση ότι μπορεί να είναι ο Πρόεδρος του Πολιτιστικού συλλόγου, ο δημοτικός σύμβουλος.

Στην ερώτηση 4β4 δόθηκε απάντηση άμεσα. Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό η ερώτηση 4 Γ 1, 4Γ2, 4Γ3 και 4 Γ 4 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις απλά υπήρχε μη κατανόηση επί της διαδικασίας.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: «αν γινόταν κάποια πράγματα στην κοινότητα είτε από φορείς είτε από συλλόγους και εμείς συμμετέχουμε είτε αναλαμβάνοντας υποχρεώσεις είτε λαμβάνοντας υπηρεσίες ή είχα μειωμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσω;» Στις πρώτες τρεις απαντήσεις έγινε αντιληπτό αν αρνήθηκε η ίδια να παρέχει υπηρεσία ενώ στις υπόλοιπες αν αρνήθηκε υπηρεσία.

Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 και 4Γ8 ήταν κατανοητές καθώς και οι απαντήσεις. Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο. Στην απάντηση «Έλλειμμα εκπαίδευσης δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση καθώς θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντική αιτία αποκλεισμού

Στην ερώτηση 4Δ1 ρωτήθηκε γιατί διάλεξε αυτήν την απάντηση και απάντησε ότι για θέματα του σχολείου έχουν συγκεντρωθεί μερικές φορές για να διατυπώσουν τα αιτήματά τους προς τους πολιτικούς ηγέτες.

Οι ερωτήσεις 4δ2 και 4δ3 ήταν κατανοητές και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις.

Η ερώτηση 4δ4 ζητήθηκε διευκρίνιση αν αυτές οι δράσεις αφορούσαν μόνο αυτήν την κοινότητα ή την συνολικότερη δράση της.

Η ερώτηση 4Δ5 ενώ αρχικά ήταν κατανοητή στην συνέχεια ο ερωτώμενος δεν κατάλαβε την διαφορά με την προηγούμενη ερώτηση και έδινε τις ίδιες απαντήσεις με την προηγούμενη. Μετά την διευκρίνιση του ερευνητή και τις οδηγίες δόθηκαν οι σωστές απαντήσεις. Στην απάντηση «εκλεγμένος αντιπρόσωπος» ζητήθηκε διευκρίνιση για το αν πρόκειται για εκλεγμένο αντιπρόσωπο πολιτικό ή από επαγγελματικό σύλλογο.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Για να απαντηθεί η ερώτηση, ο ερευνητής χρειάστηκε να επαναλαμβάνει κάθε φορά το κίνητρο.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο. Στην ερώτηση 4δ6 ειπώθηκε ότι από την στιγμή που αφορά όλην την κοινότητα οφείλει όλο το χωριό να κληθεί και να αποφασίσει.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5^Α1 και 5^Α2 ήταν κατανοητές απλά υπήρχε μια διευκρίνιση στην απάντηση «ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης» ότι είναι το ΚΑΠΗ ενώ σαν ομάδα βοήθειας αναφέρθηκε το Πρόγραμμα ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ.

Οι ερωτήσεις 5B1, 5B2,5B3 έως 5β5 απαντήθηκαν άμεσα.. Στην ερώτηση 5B4 ρωτήθηκε αν αναφέρεται μόνο στην οικία ή και σε κάποια μέλη της οικογένειας.

Οι ερωτήσεις 5B6 έως 5B9 ήταν κατανοητές. Στην ερώτηση 5β8 ζητήθηκε να προστεθεί η απάντηση «Λίγο χρόνο». Στην ερώτηση 5B10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε χωρίς καμία παρατήρηση ή δυσκολία.

Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο. Στην ερώτηση 5Γ6 ζητήθηκε να προστεθεί άλλη μια απάντηση «Δεν ξέρω ή κάποιες ναι κάποιες όχι» με την αιτιολογία ότι κάποιες άλλες γειτονιές έχουν σημαντικές διαφωνίες και κάποιες άλλες ανάλογα με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

➤ **Συνέντευξη 7^η**

ΦΥΛΟ	ΘΗΛΥ
ΠΕΡΙΟΧΗ:	ΑΓΡΟΤΙΚΟ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΛΥΚΕΙΟ

Κατά την έναρξη της συνάντησης η κα Ελένη ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας την μετάφραση στα ελληνικά και προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στην κα Ελένη δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις της και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι διάβασμα δυνατά από την ερωτώμενη της ερώτησης και των απαντήσεων και στην συνέχεια θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση και οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. η ερώτηση ήταν κατανοητή. Η απάντηση στην ερώτηση του ερευνητή για το αν η απάντηση «ανοικτή οροφή με αίθριο» έγινε κατανοητή από την ερωτώμενη, η απάντηση ήταν αντιλαμβάνεται ως ανοικτή οροφή με αίθριο «ένα δωμάτιο με βεράντα που μπορεί να είναι και στην ταράτσα ενός σπιτιού».

Στην ερώτηση 2.2. η ερώτηση ήταν κατανοητή απάντησε ότι το σπίτι είναι κατασκευασμένο από τσιμέντο και τούβλο. Σε ερώτηση για το τι καταλαβαίνει με το υλικό υαλοβάμβακας διευκρίνισε ότι ο υαλοβάμβακας δεν χρησιμοποιείται πια ή δεν γνωρίζει να χρησιμοποιείται.

Όσον αφορά την απάντηση «χωρίς τοίχους» στην ερώτηση που έγινε για το αν μπορεί να δώσει ένα παράδειγμα για το τι μπορεί να σημαίνει, απάντησε ότι το μπορεί να «είναι μια αποθήκη ή ένας στάβλος».

Η ερώτηση 2.3 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις .
Στην ερώτηση 2.4 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις.

Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή.

Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις. Απλά διευκρινίστηκε ότι δημόσιες τουαλέτες υπάρχουν μόνο σε δημόσιους χώρους και δεν χρησιμοποιούνται στα σπίτια. Οι ερωτήσεις 2.7 και 2.8 ήταν κατανοητές
Οι ερωτήσεις 2.9 έως 2.10 δεν χρειάστηκαν καμία διευκρίνιση, διαβάστηκαν δυνατά και δόθηκαν άμεσα και ξεκάθαρα οι απαντήσεις.

Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16. Στην ερώτηση 2.11 δεν έγινε κατανοητό για το ποιος ανήκει στο νοικοκυριό καθώς και για το ποιος είναι ο αρχηγός του νοικοκυριού. Δόθηκε η διευκρίνιση ξανά για το τι ορίζεται νοικοκυριό και προχώρησε η διαδικασία.

Στην ερώτηση 2.17 η ερώτηση ήταν κατανοητή και δόθηκαν απαντήσεις καθώς και η κωδικοποίηση. Όταν ρωτήθηκε όμως τι αντιλαμβάνεται ως τεχνίτης είπε ότι «μπορεί να είναι αλουμινιάς, μαραγκός κάποιος που χρησιμοποιεί περισσότερο τα χέρια του για να κάνει

κατασκευές» ενώ ο βιοτέχνης «μπορεί να είναι αυτός που χρησιμοποιεί περισσότερο τα μηχανήματα για να κάνει κατασκευές»

Στην ερώτηση 2.19 αφού διαβάστηκαν οι απαντήσεις ήταν κατανοητές. Ως «μορφωμένος χωρίς σπουδές» είπε «δεν γίνεται να υπάρχει, μπορείς να πεις ότι είναι αυτός που είναι μορφωμένος από την ζωή;»

Στην ερώτηση 2.20 απαντήθηκε ότι αυτή μένει 32 χρόνια ενώ σύζυγος 3.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα. «Κοινότητα είναι να λειτουργούν όλοι μαζί και να προσφέρουν όλοι μαζί στο χωριό, μπορεί να έχουμε ένα πρόεδρο στην κοινότητα αλλά θα πρέπει να προσφέρουν όλοι μαζί στην κοινότητα ».

Στην ερώτηση 4A.1, απάντηση ήταν ότι δεν συμμετέχουμε αλλά όταν ζητήθηκε να διαβαστεί ο πίνακας με τους τύπους οργάνωσης για να δει ποιοι συμπεριλαμβάνονται, απάντησε ότι ναι τελικά υπάρχουν ομάδες που συμμετέχουν αυτή ή ο σύζυγος της.

Η ερώτηση 4A2 ήταν κατανοητή αφού διαβάστηκε δυνατά. Ο σύλλογος φυσιοθεραπευτών στον οποίο συμμετέχει ο σύζυγος της ανήκει στον εργατικό σωματείο. Όσον αφορά τον σύλλογο αμοδοτών καταγράφηκε ως επιτροπή υγείας. Η αστική ομάδα δεν ήταν καθόλου κατανοητή όπως και η οργάνωση γειτονιάς και η πιστωτική/οικονομική ομάδα.

Στην ερώτηση 4^α3 ήταν κατανοητή.

Η ερώτηση 4^α4 δεν ήταν κατανοητή, έγινε αντιληπτή ως αν συμμετέχουν και τα δυο μέλη της οικογένειας στις ομάδες. Μετά την διευκρίνιση απάντησε ότι δεν υπάρχει «Καθόλου επικάλυψη»

Οι ερωτήσεις 4^α5 έως 4^α 11 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις.

Οι ερωτήσεις 4^α12 έως 4^α 14 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις άμεσα.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις , στην ερώτηση 4B1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να επιλεγεί κάποια απάντηση και όχι να απαντηθούν αναλυτικά η κάθε μια με το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ. Σαν φορείς κοινότητας εκφράστηκε η απορία για το αν η τοπική /δημοτική αρχή δεν ανήκει στους φορείς της κοινότητας.

Στην ερώτηση 4β2 απαντήθηκε αρχικά ο σύλλογος γονέων και στην συνέχεια οι γονείς των μαθητών. Η ερώτηση 4β3 ήταν κατανοητή αλλά ήθελε να απαντήσει και το «ο καθένας

μόνος του» αλλά και το «οι γείτονες μεταξύ τους». Η ερώτηση 4β4 απαντήθηκε και ήταν κατανοητή. Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό η ερώτηση 4 Γ 1 ήταν κατανοητή

Η ερώτηση 4 Γ 3 ήταν κατανοητή απλά ζητήθηκε διευκρίνιση στο ΣΤ ότι «με την μεσολάβηση δικαστηρίων» επιλύονται ιδιαίτερα οι κτηματικές διαφορές

Οι ερωτήσεις 4Γ2 και 4Γ4 ήταν κατανοητές.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: « Τι θα μπορούσα να προσφέρω ή τι θα μπορούσε να μου προσφερθεί από τις υπηρεσίες;» Ζητήθηκε να διαβαστεί ξανά η ερώτηση και στην συνέχεια έγινε κατανοητή ως εξής « Αν μου δινόταν η ευκαιρία να σπουδάσω ή αν δεν ήθελα ή αν μου αρνήθηκαν οι υπηρεσίες»

Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση στην 4γ6 με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 ήταν κατανοητή καθώς και η απάντηση. Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο. Στο 1α απαντήθηκε ότι δεν μπορεί να γνωρίζει. Στην ερώτηση 4Γ8 ήταν κατανοητή και απαντήθηκε άμεσα.

Οι ερωτήσεις 4Δ1 έως 4Δ45 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και δόθηκαν άμεσα οι απαντήσεις.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5^Α1 και 5^Α2 ήταν κατανοητές. Ως ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης καθώς και οργάνωση βοήθειας δεν γνώριζε τι είναι.

Οι ερωτήσεις 5Β1 έως 5Β5 απαντήθηκαν άμεσα. Οι ερωτήσεις 5Β6 έως 5Β9 ήταν κατανοητές. Στην ερώτηση 5Β10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε. Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

➤ Συνέντευξη 8^η

ΦΥΛΟ	ΘΗΛΥ
ΠΕΡΙΟΧΗ:	ΑΓΡΟΤΙΚΟ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:	ΤΕΙ
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:	1:30

Κατά την έναρξη της συνάντησης η κα Κατερίνα ενημερώθηκε για τον σκοπό της συνάντησης. Ειδικότερα αναφέρθηκε ότι η έρευνα πραγματοποιείται στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος με στόχο της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας την μετάφραση στα ελληνικά και προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα ενός ερωτηματολογίου που διαπραγματεύεται την επίλυση προβλημάτων σε μια κοινότητα και το πώς διαχειρίζονται αυτά καθώς και την συμμετοχή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε ομάδες και οργανώσεις. Στον κ. Νίκο δόθηκε ενθάρρυνση ώστε να κάνει τις παρεμβάσεις του και να διορθώνει το ερωτηματολόγιο προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο.

Δόθηκαν οδηγίες για την διαδικασία η οποία είναι

1. διάβασμα δυνατά από την κα Κατερίνα της ερώτησης και των απαντήσεων και στην συνέχεια θα δίνεται η απάντηση στην ερώτηση και οι τυχόν διευκρινήσεις

Στην συνέχεια ξεκίνησε η διαδικασία με το διάβασμα της ερώτησης 2.1. η ερώτηση ήταν κατανοητή. Η απάντηση «ανοικτή οροφή με αίθριο» έγινε κατανοητή από την ερωτώμενη ως βεράντα ή ρετιρέ.

Στην ερώτηση 2.2. η ερώτηση ήταν κατανοητή απάντησε ότι το σπίτι είναι κατασκευασμένο από τούβλο. Σε ερώτηση για το τι καταλαβαίνει με το υλικό υαλοβάμβακας διευκρίνισε ότι ο υαλοβάμβακας δεν χρησιμοποιείται στην δόμηση στους εξωτερικούς τοίχους ως υλικό κατασκευής.

Όσον αφορά την απάντηση «χωρίς τοίχους» στην ερώτηση που έγινε για το αν μπορεί να δώσει ένα παράδειγμα για το τι μπορεί να σημαίνει, απάντησε ότι το μπορεί να είναι ένα κτίριο προκατ ή μια οικοδομή που δεν έχει ολοκληρωθεί.

Η ερώτηση 2.3 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις . Στην ερώτηση 2.4 ήταν κατανοητή και δόθηκαν άμεσα απαντήσεις χωρίς διευκρινήσεις.

Η ερώτηση 2.5 ήταν κατανοητή απλά ζητήθηκε διευκρίνιση για το αν θα πρέπει να απαντήσει για την τωρινή ή την μελλοντική χρήση τω δωματίων. Το ένα δωμάτιο συγκεκριμένα χρησιμοποιείται ως ξενώνας για ύπνο ενώ μελλοντικά θα χρησιμοποιείται ως παιδικό δωμάτιο.

Η ερώτηση 2.6 ήταν κατανοητή καθώς και οι απαντήσεις. Απλά διευκρινίστηκε ότι δημόσιες τουαλέτες υπάρχουν μόνο σε δημόσιους χώρους και δεν χρησιμοποιούνται στα σπίτια.

Οι ερωτήσεις 2.7 και 2.8 ήταν κατανοητές

Οι ερωτήσεις 2.9 έως 2.10 δεν χρειάστηκαν καμία διευκρίνιση, διαβάστηκαν δυνατά και δόθηκαν άμεσα και ξεκάθαρα οι απαντήσεις.

Στην συνέχεια προχώρησε η συνέντευξη με την καταγραφή του νοικοκυριού με περισσότερη καθοδήγηση από τον ερευνητή για τις ερωτήσεις 2.11 έως 2.16.

Στην ερώτηση 2.17 όπου αναφέρεται στο επάγγελμα ζητήθηκε να διαβαστεί δυνατά ο πίνακας και ζητήθηκαν διευκρινήσεις για το κάθε επάγγελμα. Ως τεχνίτης μπορεί να είναι εργολάβος, οικοδόμος, αυτός που ασχολείται με μέταλλα, σιδηρουργός, μαραγκός. Βιοτέχνης είναι αυτός που έχει μια βιοτεχνία ρούχων, υποδημάτων.

Στην ερώτηση 2.19 αφού διαβάστηκαν οι απαντήσεις ήταν κατανοητές. Το επαγγελματικό κολέγιο είναι ιδιωτική σχολή. Θα πρέπει να προστεθεί και το ΤΕΙ. Η ιδιωτική σχολή δεν καταγράφεται.

Στην ερώτηση 2.20 απαντήθηκε ότι διαμένουν στην περιοχή από τότε που γεννήθηκαν.

Ξεκινώντας το τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στο Δομικό Κοινωνικό Κεφάλαιο ήταν εύκολο να δοθεί ορισμός για την κοινότητα. «Κοινότητα είναι ένα χωριό οργανωμένο που τηρεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις διαβίωσης και εξυπηρέτησης των κατοίκων του».

Οι ερωτήσεις 4A.1 και 4A 2 ήταν κατανοητές αφού διαβάστηκαν δυνατά. Δεν ήταν κατανοητή για το ποια μπορεί να είναι μια ομάδα και χρειάστηκε να δοθούν παραδείγματα. Ο σύλλογος φυσιοθεραπευτών ανήκει στον επαγγελματικό σύλλογο. Όσον αφορά τον σύλλογο αιμοδοτών καταγράφηκε ως επιτροπή υγείας ενώ δεν θα έπρεπε καθώς αποτελεί σύλλογο. Συνδέθηκε με την υγεία και όχι με την δομή του συλλόγου. Στην ερώτηση 4^α3 δεν ήταν τόσο κατανοητό για το τι σημαίνει πιο σημαντική οργάνωση για την οικογένεια. Η ερώτηση 4^α4 δεν ήταν κατανοητή, έγινε αντιληπτή ως αν υπάρχει ο ίδιος αριθμός μελών και στις δυο ομάδες αριθμητικά και μόνο. Μετά την διευκρίνιση απάντησε ότι δεν το γνωρίζει και πρότεινε να προστεθεί μια επιπλέον απάντηση «Δεν γνωρίζω». Οι ερωτήσεις 4^α5 έως 4^α 11 ήταν κατανοητές

και δόθηκαν απαντήσεις. Οι ερωτήσεις 4^α12 έως 4^α 14 ήταν κατανοητές και δόθηκαν απαντήσεις άμεσα.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στα Δίκτυα και Οργανώσεις , στην ερώτηση 4B1 ήταν κατανοητή η ερώτηση και οι απαντήσεις απλά χρειάστηκε διευκρίνιση από τον ερευνητή για τον τρόπο που θα δοθούν οι απαντήσεις. Θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να επιλεγεί κάποια απάντηση και όχι να απαντηθούν αναλυτικά η κάθε μια με το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ. Απαντήθηκε αυθόρμητα ο Σύλλογος γονέων. Σαν φορείς κοινότητας αναφέρθηκε μόνο ο Δήμος και έγινε η διευκρίνιση ότι εκεί αναφέρονται και οι υπόλοιποι φορείς της περιοχής. Στην ερώτηση 4β2 απαντήθηκε αποκλειστικά ο σύλλογος γονέων.

Η ερώτηση 4β3 απαντήθηκε άμεσα μετά την διευκρίνιση για την διαδικασία. Ως περιστατικό βίας αναφέρθηκαν οι κλοπές που γίνονται στα Καλέσσα. Η ερώτηση 4β4 απαντήθηκε και ήταν κατανοητή.

Στο τμήμα του ερωτηματολογίου που αναφέρεται στον αποκλεισμό η ερώτηση 4 Γ 1 ήταν κατανοητή απλά ζητήθηκε να προστεθεί η ηθική/εντιμότητα, οι προσωπικές ιδιαιτερότητες, καθώς και η κατανάλωση απαγορευμένων ουσιών.

Η ερώτηση 4 Γ 3 ήταν κατανοητή. Οι ερωτήσεις 4Γ2 και 4Γ4 ήταν κατανοητές.

Η ερώτηση 4Γ5 διαβάστηκε δυο φορές δυνατά και αρχικά ερμηνεύτηκε ως εξής: « Υπάρχουν κάποιες υπηρεσίες που δεν θέλαμε εμείς να τις χρησιμοποιήσουμε η έχουμε μειωμένη πρόσβαση σε αυτές;» Στην απάντηση ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ θα πρέπει να υπάρχει και η απάντηση «δεν χρειάζεται».

Η ερώτηση 4Γ6 ήταν κατανοητή.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: θέλει κλειστή απάντηση στην 4γ6 με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το οποίο ζητείται και στην επόμενη ερώτηση

Η ερώτηση 4Γ7 ήταν κατανοητή καθώς και η απάντηση. Όσον αφορά την διαδικασία της απάντησης ο ερευνητής ήταν ιδιαίτερα καθοδηγητικός διαβάζοντας ο ίδιος τις απαντήσεις και ζητώντας τα ποσοστά για να διευκολύνει τον ερωτώμενο. Στην ερώτηση 4Γ8 ήταν κατανοητή και απαντήθηκε άμεσα. Ζητήθηκε η διευκρίνιση αν η γλώσσα ταυτίζεται με την φυλή /εθνικότητα.

Οι ερωτήσεις 4Δ1 έως 4Δ4 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και δόθηκαν άμεσα οι απαντήσεις. Η αιμοδοσία θεωρείται φιλανθρωπική οργάνωση ή δωρεά; Η ερώτηση 4Δ5 ενώ αρχικά ήταν κατανοητή στην συνέχεια ο ερωτώμενος δεν κατάλαβε την διαφορά με την προηγούμενη

ερώτηση και έδινε τις ίδιες απαντήσεις με την προηγούμενη. Μετά την διευκρίνιση του ερευνητή και τις οδηγίες δόθηκαν οι σωστές απαντήσεις.

ΣΧΟΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Για να απαντηθεί η ερώτηση, ο ερευνητής χρειάστηκε να επαναλαμβάνει κάθε φορά το κίνητρο.

Οι ερωτήσεις 4Δ6 έως 4Δ8 ήταν κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.

Στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στο Γνωστικό Κοινωνικό Κεφάλαιο, οι ερωτήσεις 5Α1 και 5Α2 ήταν κατανοητές απλά υπήρχε μια αναφορά στην απάντηση ο «δικαστής του οικογενειακού δικαστηρίου» ότι δεν τον γνωρίζει τι είναι. Ως ομάδα αμοιβαίας υποστήριξης είναι το ΚΑΠΗ ενώ σαν οργάνωση βοήθειας αναφέρθηκε το πρόγραμμα ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ και οι ψυχολόγοι.

Οι ερωτήσεις 5Β1, 5Β2,5Β3 έως 5β5 απαντήθηκαν άμεσα. Οι ερωτήσεις 5Β6 έως 5Β9 ήταν κατανοητές. Στην ερώτηση 5β4 προστέθηκαν οι φίλοι. Στην ερώτηση 5Β10 ο ερευνητής διάβαζε τις δηλώσεις και ο ερωτώμενος απαντούσε ενώ σε κάποιες δηλώσεις ο ερωτώμενος ξέφευγε και εξέφραζε προσωπικές απόψεις χωρίς να απαντά στην ερώτηση. Στην ερώτηση 5β6 απαντήθηκε αυθόρμητα χωρίς να λάβει υπόψη της ότι υπήρχε η απάντηση «δεν έχω παιδιά»

Οι επόμενες ερωτήσεις 5Γ 1 έως 5Γ7 ήταν ιδιαίτερα κατανοητές και απαντήθηκαν άμεσα από τον ερωτώμενο.